

พระ

สุต๎ตัน๎ตปิฎก อังคุต๎ตรนิกาย

สัต๎ตกนิปาต อัฏ๎ฐกนิปาต นวกนิปาต

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร

กับ

หม่อมเจ้าพระสถาพรพิริยพรต

ทรงชำระแล้ว

พิมพ์เปนส่วนพระราชกุศล

ในมงคลสมัยแห่งสิริราชสมบัติได้ ๒๕ ปี บริบูรณ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

จิรํ รัช๎เช ปติฏ๎ฐาตุ.

อารัม์ภกถา.

ศุภมัสดุพระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา ปั๎ตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรมาฆมาศ กาฬปั๎กษ์ปาฏิบทโสรวาร บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงษ์ วรุตมพงษบริพัตร วรขั๎ตยราชนิกโรดม จาตุรันต บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธสาสโนวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษา แลปฏิบั๎ติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยั๎ติไตรปิ๎ฎกทั้งสิ้น แต่ กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธสาสนา ย่อมทรงพระราช ศรัทธาเปนสาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติชำระ

อารัมภกถา.

พระไตรปิฎกปริยัติธรรม หลายครั้งหลายคราว เปนราชประเพณีสืบมา แลจารึกเปนอักษรลงในใบลานเปนฉบับคัดลอกต่อกันไป จึ่งเปนฉบับแพร่หลายไปในประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนาทั้งปวง แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเปนผู้นับถือพระพุทธสาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการสาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกัน คือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใดก็ได้อาไศรยหยิบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลทุกวันนี้ ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษ ผู้ปกครองรักษาบ้านเมือง ไม่ได้นับถือพระพุทธสาสนา ก็ทำนุบำรุงแต่อาณาประชาราษฎรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธสาสนา เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งนับถือพระพุทธสาสนาแต่ก่อน ไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธสาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เปนธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาไศรย์ ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ในอำนาจของฝรั่งเศษ ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธสาสนาให้เปนการมั่นคงถาวรไปได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตรสยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธสาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเจือปนผีสางเทวดา จะเอาเปนหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้ ถ้าพระไตรปิฎกวิปริตเคลื่อนคลาดไปในเวลานี้ จะหาที่สอบสวนลอกคัดเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้ว การพระพุทธสาสนา

ยังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึ่งเปน เวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณ์แล้วสร้างขึ้นไว้ ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เปนหลักฐานเชื้อสายของสาสนธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า ก็ธรรมอันใดที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเปนธรรมอันวิเศษอุดมยิ่ง ซึ่งจะ นำให้สัตว์พ้นจากทุกข์ภัยได้โดยจริงเปนธรรมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะ เปนที่ปรารถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตริตรองแล้วปฏิบัติตาม ได้รับผลมากน้อยตามประสงค์ ก็คงจะยังมีผู้ซึ่งจะอยากเรียนรู้เพื่อ ปฏิบัติตามสืบไปภายน่าเปนแท้ จึ่งเปนธรรมที่ควรจะสงวนไว้ให้เปน ประโยชน์แก่ชนภายน่า ก็การสร้างพระไตรปิฎกในประเทศสยาม ที่มีมา แต่โบราณนั้น จารึกเปนอักษรขอมลงในใบลานเพื่อเปนของถาวรมั่นคง แต่กาลที่ทำเปนการลำบาก กว่าจะสำเร็จแต่ละคัมภีร์ก็เปนการเนิ่นช้ามาก ยากที่จะให้ฉบับพระปริยัติธรรมแพร่หลายไปได้ อนึ่งในสยามรัฐมณฑลนี้ แต่เดิมได้เคยใช้อักษรขอมเปนแบบฉบับมา จึ่งทำให้ชนเปนอันมาก เข้าใจเสียว่าอักษรขอมเปนของรองรับเนื้อความในพระพุทธสาสนา เมื่อ จะกล่าวโดยที่จริงแท้แล้ว ตัวอักษรไม่เปนประมาณ อักษรใดใดก็ควรใช้ได้ ทั้งสิ้น ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธสาสนา คือ ลังกา พม่า ลาว เขมร เปนต้น ก็สร้างพระไตรปิฎกด้วยอักษรตามประเทศของตน ๆ ทุกประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริห์เหนการเช่นกล่าวมา แล้วข้างต้นนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะให้ได้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูก ถ้วนแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม เปนคัมภีร์ละเล่มหนึ่งบ้างสองเล่มบ้าง

อารัมภกถา.

เพราะทรงพระราชดำริห์เห็นว่า จะเปนประโยชน์ดีกว่าจารึกลงในใบลาน เรียงพิมพ์ครั้งหนึ่งตีได้หลายร้อยฉบับ จะหยิบยกไปมาก็ไม่เปนการลำบาก ท่านผู้ที่จะดูสอบสวนก็ง่าย เพราะหนังสือคัมภีร์หนึ่งก็รวบรวมอยู่ในเล่มเดียวกันไม่กระจัดกระจายขาดตกบกพร่อง ถึงแม้ว่ากระดาดจะไม่เปนของมั่นคงถาวรเสมอด้วยใบลานก็จริงอยู่ แต่ตีพิมพ์ครั้งหนึ่งมากกว่าจารึกในใบลานหลายสิบเท่า แลถ้าเก็บรักษาไว้ดี ๆ แล้ว ก็อยู่ทนนานได้นับด้วยร้อยปี เมื่อฉบับใดเปนประโยชน์ที่ต้องการมาก ก็ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อีกมากกว่า แลเร็วกว่าที่จะจารลงในใบลาน พระคัมภีร์พระปริยัติธรรมก็จะแพร่หลายสมบูรณในสยามรัฐมณฑลสืบไปภายน่า ทรงพระราชดำริห์เห็นเปนประโยชน์ดังนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมขึ้นให้แพร่หลาย เปนการเกื้อกูลแก่ความตั้งมั่นของคำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า

อิกประการหนึ่ง การซึ่งมีพระราชประสงค์จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมครั้งนี้ ได้มีพระราชหฤไทย์มุ่งหมายจะใคร่ให้ได้สำเร็จลง ทันกำหนดซึ่งทรงตั้งพระราชหฤไทย์ไว้ว่า ถ้าเสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ถึง ๒๕ ปี จะโปรดให้มีการมหกรรมฉลองพระไตรบิฎกนี้ ให้เปนการพระราชกุศลในมงคลสมัย ก็การซึ่งจะเสด็จดำรงอยู่ได้หรือมิได้ จนถึงกำหนดที่ว่านั้น ก็เอาเปนประมาณแน่ไม่ได้โดยธรรมดา แต่ทรงพระราชดำริห์ว่า การซึ่งทรงพระปรารภตรวจสอบพระไตรบิฎกแลสร้างขึ้นให้แพร่หลายนี้ จะเปนการมีคุณแก่ชนทั้งปวงทั่วไป นับว่าเปนการพระราชกุศลอันใหญ่ เปนไปในทางที่ชอบธรรม คงจะเปนเครื่องอุปถัมภ์ให้ได้สำเร็จดังพระบรมราชประสงค์

จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

อารัมภกถา.

เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เปนแม่กองจัดการที่จะตีพิมพ์พระไตรปิฎก แลโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานอาราธนาพระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งทรงผนวช แลพระราชาคณะถานานุกรมเปรียญผู้รู้พระปริยัติธรรม มาประชุมฟังพระราชดำริห์พระราชประสงค์แล้ว ได้แบ่งปันกันตรวจตราแก้ไขต้นฉบับส่งลงพิมพ์ แล้วสำเร็จบริบูรณตามพระบรมราชประสงค์

ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลในการซึ่งได้ทรงสร้างพระปริยัติธรรมครั้งนี้ แก่มหาชนนิกรทั่วไป ขอให้พระปริยัติธรรมอันตีพิมพ์ขึ้นไว้นี้ดำรงอยู่สืบไปสิ้นกาลนานเทอญ ฯะ

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.	อ or	อั	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ.
	a		á	i	í	u	ú	e	o.
Medial & final.		ั	า	ิ	ี	ุ	ู	เ	โ
Place.		over	after	over		under		before	consonants.

Consonants.

ก์	ข์	ค์	ฆ์	ง		จ์	ฉ์	ช์	ฌ์	ญ์	
k	kh	g	gh	ṅ		c	ch	j	jh	ñ	
ฏ์	ฐ์	ฑ์	ฒ์	ณ์		ต์	ถ์	ท์	ธ์	น	
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ		t	th	d	dh	n	
ป์	ผ์	พ์	ภ์	ม์		ย๎	ร๎	ล๎	ว๎	ส๎	ห๎ ฬ๎ ํ
p	ph	b	bh	m		y	r	l	v	s	h ḷ ṃ.

Example.

อถ	อัตฺตา	อาสา	อิทฺธิ	อีที	อุชุ	อูรู	เอเก	โอโฆ.
atha	attá	ásá	iddhi	ídí	uju	úrú	eke	ogho.

Reading stanzas.

พุท์โธ สุสุท์โธ กรุณามหัณ์ณโว,

Buddho susuddho karuṇámahaṇṇavo,

โยจ์จัน์ตสุท์ธัพ์พรญาณโลจโน,

Yoccantasuddhabbarañáṇalocano,

โลกัส์ส ปาปูปกิเลสฆาตโก;

Lokassa pápúpakilesaghátako;

วัน์ทามิ พุท์ธํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Buddhaṃ ahamádarena taṃ.

ธัม์โม ปทีโป วิย ตัส์ส สัต์ถุโน,

Dhammo padípo viya tassa satthuno,

โย มัค์คปากามตเภทภิน์นโก,

yo maggapákámatabhedabhinnako,

โลกุต์ตโร โย จ ตทัต์ถทีปโน

Lokuttaro yo ca tadatthadípano;

วัน์ทามิ ธัม์มํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Dhammaṃ ahamádarena taṃ.

สังโฆ สุเขต์ตาภัยติเขต์ตสัญ์ญิโต,

Saṇgho sukhettábhyatikhettasaññito,

โย ทิฏ์ฐสัน์โต สุคตานุโพธโก,

Yo diṭṭhasanto sugatánubodhako,

โลลัปปหีโน อริโย สุเมธโส;

Lolappahíno ariyo sumedhaso;

วันทามิ สังฆํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Saṇghaṃ ahamádarena taṃ.

อิจเจวเมกันตภิปูชเนยยกํ,

Iccevamekantabhipújaneyyakaṃ,

วัตถุตตยํ วันทยตาภิสังขตํ,

Vatthuttayaṃ vandayatábhisaṇkhataṃ,

ปุญญํ มยา ยํ, มม สัพพุปัททวา,

Puññaṃ mayá yaṃ, mama sabbupaddavá,

มา โหนตุ เว ตัสส ปภาวสิทธิยา.

Má hontu ve tassa pabhávasiddhiyá.

กิตฺตนปัตฺต.

สัตฺตกนิปาต

อัฏฺฐกนิปาต

ติกนิบาต.

อัฏฐกนิบาต

นวกนิบาต

โสธนบั้ต์ต ในสัต์ตกนิปาต

อสุท์ธปาฯ	สุท์ธปาฯ	น่า	บันทัด
กิก์ขเว	ภิก์ขเว	๕	๑๙
ปาติกํขา	ปาฏิกํขา	๑๖	๑๔
ทัก์ขิเนย์ยํ	ทัก์ขิเณย์ยํ	๒๖	๑๖
อุปสังกมิต์วา	อุปสังกมิต์วา	๓๐	๑๒
อุปสังมิต์วา	,,	๓๘	๒๒
,,	,,	๓๙	๑๑
ยัณัณ์ต์ถาย	ยัณ์ณัต์ถาย	๔๒	๑๖
ทุก์คติยา	ทุค์คติยา	๔๕	๖
โคตโม	โคตม	๔๗	๑๕
กานิ	ตานิ	๖๒	๑๖
ภิก์ขุสํเฆ	ภิก์ขุสํเฆน	๖๔	๘
หิโย	หี่โย	,,	๑๙
,,	,,	๖๖	๖
ยกปุต์ตโก	เอกปุต์ตโก	,,	๑๖
โวโรเปสุํ	โวโรเปสุํ	,,	๑๗
สัญ์โยชนานิ	สัญ์โญชนานิ	๖๘	๑๐
อภิเทต์วา	อภิวาเทต์วา	๗๕	๒๑
รัก์เยย์ข	รัก์เขย์ย	๘๔	๑๖
สุบัณ์ณํต์ตา	สุบัณ์ณัต์ตา	๘๕	๗
นิพ์พมคามินี่	นิพ์พานคามินี่	,,	,,
นิมิต์ตมตํ	นิมิต์ตเมตํ	,,	๑๔
อนุปวัช์ชโติ	อนุปวัช์โชติ	๘๖	๕

โสธนบัต์ด ในสัต์ตกนิปาต

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
มัจ์ฉวิโลเปตีติ	มัจ์เฉ วิโลเปตีติ	๙๓	๒๐
ทุล์ลีลรูปา	ทุล์ลีลรูปา	๙๕	,,
ปริปูริ	ปาริปูริ	๑๐๑	๘
อุต์ตริ	อุต์ตริ	๑๐๖	๑๐
อริยสวโก	อริยสาวโก	๑๑๒	๑๔
อัต์กัณ์ญู	อัต์ถัญ์ญู	๑๑๕	๑๘
สัท์ธัม์มํ	สัท์ธัม์มํ	๑๑๗	๔
กาวตึสา	ตาวตึสา	๑๑๘	๒๐
โกวิลาลัส์ส	โกวิลารัส์ส	๑๑๙	๑๔
ธาลิชเฏ	วาลิชเฏ	๑๒๙	๖
อัน์โตปุติส์ส	อัน์โตปูติส์ส	๑๓๐	๑๖
ตัส์ถ	ตัต์ถ	๑๓๖	๑๑

โสธนบัต์ต ในอัฏ์ฐกนิปาต

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
นิคัน์ถานํ	นิคัณ์ฐานํ	๔๐	๕
ภทา	เภทา	๑๐๐	๓
ปริเทวี	ปริเทวิ	๑๕๕	๔
อนธิดตัส์ส	อนธิคตัส์ส	๑๙๕	๒๑

โสธนบัต์ต ในนวกนิปาต

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
ปฏ์โจ	ปุฏ์โจ	๓๘	๑๔
ปลีทต	ปลีทติ	๑๐๗	๑๙
อานัน์ที	อานัน์ท	,,	๒๐
ผุสต์วา	ผุสิต์วา	๑๑๕	๓

สุตตันตปิฏเก อังคุตตรนิกาโย.

สัตตกนิปาโต.

นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส.

ปฐมปัณณาสโก.

๑ เอวัมเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. ตัตร โข ภควา ภิกขู อามันเตสิ "ภิกขโวติ. "ภทันเตติ เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สัตตหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ สพรหมจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ สัตตหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ลาภกาโม จ โหติ, สักการกาโม จ, อนวัญญัตติกาโม จ, อหิริโก จ, อโนตตัปปี จ, ปาปิจโฉ จ, มิจฉาทิฏฐิ จ. อิเมหิ โข ภิกขเว สัตตหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ สพรหมจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. สัตตหิ

ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ลาภกาโม จ โหติ, น สัก์การกาโม จ, น อนวัญ์ญัต์ติกาโม จ, หิรีมา จ, โอต์ตัป์ปี จ, อัป์ปิจ์โฉ จ, สัม์มาทิฏ์ฐิ จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๒ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ อัป์ปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ลาภกาโม จ โหติ, สัก์การกาโม จ, อนวัญ์ญัต์ติกาโม จ, อหิรีโก จ, อโนต์ตัป์ปี จ, อิส์สุกี จ, มัจ์ฉรี จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ อัป์ปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ลาภกาโม จ โหติ, น สัก์การกาโม จ, น อนวัญ์ญัต์ติกาโม จ, หิรีมา จ, โอต์ตัป์ปี จ, อนิส์สุกี จ, อมัจ์ฉรี จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๓ "สัต์ติมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ สัต์ต? สัท์ธาพลํ, วิริยพลํ,

หิรีพลํ, โอตฺตปฺปพลํ, สติพลํ, สมาธิพลํ, ปญฺญาพลํ: อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต พลานีติ.

สทฺธาพลํ, วิริยพลํ, หิรี, โอตฺตปฺปิยํ พลํ,
สติพลํ, สมาธิพลํ, ปญฺญา เว สตฺตมํ พลํ:
เอเตหิ พลวา ภิกฺขุ สุขํ ชีวติ ปณฺฑิโต,
โยนิโส วิจิเน ธมฺมํ, ปญฺญายตฺถํ วิปสฺสติ.
ปชฺโชตสฺเสว นิพฺพานํ, วิโมกฺโข โหติ เจตโสติ.

๔ สตฺติมานิ ภิกฺขเว พลานิ. กตมานิ สตฺต? สทฺธาพลํ, วิริยพลํ, หิรีพลํ, โอตฺตปฺปพลํ, สติพลํ, สมาธิพลํ, ปญฺญาพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สทฺธาพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ:" อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว วิริยพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิริยพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว หิรีพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก หิรีมา โหติ, หิริยติ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, หิริยติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว หิรีพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก โอตฺตปฺปี โหติ; โอตฺตปฺปติ กายทุจฺจริเตน

วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, โอตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยาะ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สติพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สติมา โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต, จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตาะ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สติพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สมาธิพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติะ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมาธิพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยาะ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต พลานีติ.

สทฺธาพลํ, วิริยพลํ, หิรี, โอตฺตปฺปิยํ พลํ,
สติพลํ, สมาธิพลํ, ปญฺญา เว สตฺตมํ พลํะ
เอเตหิ พลวา ภิกฺขุ สุขํ ชีวติ ปณฺฑิโต;
โยนิโส วิจิเน ธมฺมํ, ปญฺญายตฺถํ วิปสฺสติ
ปโชตสฺเสว นิพฺพานํ, วิโมกฺโข โหติ เจตโสติ.

๕ สตฺติมานิ ภิกฺขเว ธนานิ. กตมานิ สตฺต? สทฺธาธนํ, สีลธนํ, หิริธนํ, โอตฺตปฺปธนํ, สุตธนํ, จาคธนํ, ปญฺญาธนํะ อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต ธนานีติ.

สทฺธาธนํ, สีลธนํ, หิรี, โอตฺตปฺปิยํ ธนํ,
สุตธนญฺจ, จาโค จ, ปญฺญา เว สตฺตมํ ธนํะ

ยัสส เอตา ธนา อัตถิ อิตถิยา ปุริสัสส วา,
"อทลิทโทติ ตํ อาหุ; อโมฆํ ตัสส ชีวิตํ.
ตัสมา สัทธัญจ สีลัญจ ปสาทํ ธัมมทัสสนํ
อนุยุญเชถ เมธาวี สรํ พุทธานสาสนันติ.

๖ สัตติมานิ ภิกขเว ธนานิ. กตมานิ สัตต? สัทธาธนํ, สีลธนํ, หิริธนํ, โอตตัปปธนํ, สุตธนํ, จาคธนํ, ปัญญาธนํ, กตมัญจ ภิกขเว สัทธาธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก สัทโธ โหติ, สัททหติ ตถาคตัสส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ ฯเปฯ พุทโธ ภควาติ:" อิทํ วุจจติ ภิกขเว สัทธาธนํ. กตมัญจ ภิกขเว สีลธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯเปฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ: อิทํ วุจจติ ภิกขเว สีลธนํ. กตมัญจ ภิกขเว หิริธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก หิริมา โหติ; หิรียติ กายทุจจริเตน วจีทุจจริเตน มโนทุจจริเตน, หิรียติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ สมาปัตติยา: อิทํ วุจจติ ภิกขเว หิริธนํ. กตมัญจ ภิกขเว โอตตัปปธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก โอตตัปปี โหติ; โอตตัปปติ กายทุจจริเตน วจีทุจจริเตน มโนทุจจริเตน, โอตตัปปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ สมาปัตติยา: อิทํ วุจจติ ภิกขเว โอตตัปปธนํ. กตมัญจ ภิกขเว สุตธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก พหุสสุโต โหติ สุตธโร สุตสันนิจโย; เย เต ธัมมา อาทิกัลยาณา มัชเฌกัลยาณา

ปริโยสานกัล์ยาณา, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ; ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุปฏิวิท์ธา; อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สุตธนํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว จาคธนํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก วิคตมลมัจ์เฉเรน เจตสา อคารํ อัช์ฌาวสติ มุต์ตจาโค ปยตปาณิ โวส์สัค์ครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต; อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว จาคธนํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว ปัญ์ญาธนํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก ปัญ์ญวา โหติ ฯเปฯ สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา; อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปัญ์ญาธนํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว สัต์ต ธนานีติ.

สัท์ธาธนํ, สีลธนํ, หิรี, โอต์ตัป์ปิยํ ธนํ,
สุตธนัญ์จ, จาโค จ, ปัญ์ญา เว สัต์ตมํ ธนํ;
ยัส์ส เอเต ธนา อัต์ถิ อิต์ถิยา ปุริสัส์ส วา,
"อทฬิท์โทติ ตํ อาหุ; อโมฆํ ตัส์ส ชีวิตํ.
ตัส์มา สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ ปสาทํ ธัม์มทัส์สนํ
อนุยุญ์เชถ เมธาวี สรํ พุท์ธานสาสนัน์ติ.

๗ อถ โข อุค์โค ราชมหามัต์โต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อุค์โค ราชมหามัต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัจ์ฉริยํ ภัน์เต อัพ์ภุตํ ภัน์เต; ยาว อัฑ์โฒจายํ ภัน์เต มิคาโร โรหเณย์โย ยาว มหัท์ธโน ยาว มหาโภโคติ" "กิต์ตํ อัฑ์โฒ ปนุค์ค มิคาโร

โรหเณยฺโย กิญฺจ มหทฺธโน กิญฺจ มหาโภโคติ. "สตํ ภนฺเต สหสฺสานิ หิรญฺญสฺส, โก ปน วาโท รูปิยสฺสาติ. "อตฺถิ โข เอตํ อุคฺค ธนํ, "เนตํ นตฺถีติ วทามิ; ตญฺจ โข เอตํ อุคฺค ธนํ สาธารณํ อคฺคินา อุทเกน ราชูหิ โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาเทหิ. สตฺต โข อิมานิ อุคฺค ธนานิ อสาธารณานิ อคฺคินา อุทเกน ราชูหิ โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาเทหิ. กตมานิ สตฺต? สทฺธาธนํ, สีลธนํ, หิริธนํ, โอตฺตปฺปธนํ, สุตธนํ, จาคธนํ, ปญฺญาธนํ: อิมานิ โข อุคฺค สตฺต ธนานิ อสาธารณานิ อคฺคินา อุทเกน ราชูหิ โจเรหิ อปฺปิเยหิ ทายาเทหีติ.

สทฺธาธนํ, สีลธนํ, หิรี, โอตฺตปฺปิยํ ธนํ,
สุตธนญฺจ, จาโค จ, ปญฺญา เว สตฺตมํ ธนํ:
ยสฺส เอเต ธนา อตฺถิ อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา;
ส เว มหทฺธโน โลเก อเชยฺโย เทวมานุเส.
ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ธมฺมทสฺสนํ
อนุยุญฺเชถ เมธาวี สรํ พุทฺธานสาสนนฺติ.

๘ สตฺติมานิ ภิกฺขเว สญฺโญชนานิ. กตมานิ สตฺต? อนุนยสญฺโญชนํ, ปฏิฆสญฺโญชนํ, ทิฏฺฐิสญฺโญชนํ, วิจิกิจฺฉา-สญฺโญชนํ, มานสญฺโญชนํ, ภวราคสญฺโญชนํ, อวิชฺชาสญฺโญชนํ: อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต สญฺโญชนานีติ.

๙ สตฺตนฺนํ ภิกฺขเว สญฺโญชนานํ ปหานาย สมุจฺเฉทาย

พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. กตเมสํ สตฺตนฺนํ? อนุนยสํโยชนสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ, ปฏิฆสํโยชนสฺส ฯเปฯ ทิฏฺฐิสํโยชนสฺส วิจิกิจฺฉาสํโยชนสฺส มานสํโยชนสฺส ภวราคสํโยชนสฺส อวิชฺชาสํโยชนสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว สตฺตนฺนํ สํโยชนานํ ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนุนยสํโยชนํ ปหีนํ โหติ อุจฺฉินฺนมูลํ ตาลาวตฺถุกตํ อนภาวํ กตํ อายตึ อนุปฺปาทธมฺมํ, ปฏิฆสํโยชนํ ฯเปฯ ทิฏฺฐิสํโยชนํ วิจิกิจฺฉาสํโยชนํ มานสํโยชนํ ภวราคสํโยชนํ อวิชฺชาสํโยชนํ ปหีนํ โหติ อุจฺฉินฺนมูลํ ตาลาวตฺถุกตํ อนภาวํ กตํ อายตึ อนุปฺปาทธมฺมํ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ วิวตฺตยิ สํโยชนํ สมฺมามานาภิสมยา อนฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

๑๐ สตฺติมานิ ภิกฺขเว สํโยชนานิ. กตมานิ สตฺต? อนุนยสํโยชนํ, ปฏิฆสํโยชนํ, ทิฏฺฐิสํโยชนํ, วิจิกิจฺฉาสํโยชนํ, มานสํโยชนํ, อิสฺสาสํโยชนํ, มจฺฉริยสํโยชนํ: อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต สํโยชนานีติ.

ธนวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

เทฺวปิยญฺจ. พลํ ธนํ, (สํขิตฺตญฺเจว วิตฺถตํ)
อุคฺคสํโยชนญฺเจว ปหานมจฺฉริเยน จาติ.

๑๑ สตฺติเม ภิกฺขเว อนุสยา. กตเม สตฺต? กามราคานุสโย, ปฏิฆานุสโย, ทิฏฺฐานุสโย, วิจิกิจฺฉานุสโย, มานานุสโย, ภวราคานุสโย, อวิชฺชานุสโย: อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อนุสยาติ.

๑๒ สตฺตนฺนํ ภิกฺขเว อนุสยานํ ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. กตเมสํ สตฺตนฺนํ? กามราคานุสยสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ, ปฏิฆานุสยสฺส ฯเปฯ ทิฏฺฐานุสยสฺส วิจิกิจฺฉานุสยสฺส มานานุสยสฺส ภวราคานุสยสฺส อวิชฺชานุสยสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ: อิเมสํ โข ภิกฺขเว สตฺตนฺนํ อนุสยานํ ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กามราคานุสโย ปหีโน โหติ อุจฺฉินฺนมูโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตึ อนุปฺปาทธมฺโม, ปฏิฆานุสโย ฯเปฯ ทิฏฺฐานุสโย วิจิกิจฺฉานุสโย มานานุสโย ภวราคานุสโย อวิชฺชานุสโย ปหีโน โหติ อุจฺฉินฺนมูโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตึ อนุปฺปาทธมฺโม. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ วิวตฺตยิ สํโยชนํ สมฺมามานาภิสมยา อนฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

๑๓ สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา นาลํ อุปคนฺตุํ อุปคนฺตฺวา วา นาลํ นิสีทิตุํ. กตเมหิ สตฺตหิ? น มนาเปน ปจฺจุฏฺเฐนฺติ, น มนาเปน อภิวาเทนฺติ, น มนาเปน อาสนํ เทนฺติ, สนฺตมสฺส ปริคูหนฺติ, พหุกมฺหิ โถกํ เทนฺติ,

ปณีตมฺหิ ลูขํ เทนฺติ, ถสกฺกจฺจํ เทนฺติ โน สกฺกจฺจํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา นาลํ อุปคนฺตุํ อุปคนฺตฺวา วา นาลํ นิสีทิตุํ. สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา อลํ อุปคนฺตุํ อุปคนฺตฺวา วา อลํ นิสีทิตุํ. กตเมหิ สตฺตหิ? มนาเปน ปจฺจุฏฺเฐนฺติ, มนาเปน อภิวาเทนฺติ, มนาเปน อาสนํ เทนฺติ, สนฺตมสฺส น ปริคูหนฺติ, พหุกมฺหิ พหุกํ เทนฺติ, ปณีตมฺหิ ปณีตํ เทนฺติ, สกฺกจฺจํ เทนฺติ โน อสกฺกจฺจํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา อลํ อุปคนฺตุํ อุปคนฺตฺวา วา อลํ นิสีทิตุนฺติ.

๑๔ สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิเณยฺยา อญฺชลิกรณียา อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเม สตฺต? อุภโตภาควิมุตฺโต, ปญฺญาวิมุตฺโต, กายสกฺขิ, ทิฏฺฐิปฺปตฺโต, สทฺธาวิมุตฺโต, ธมฺมานุสารี, สทฺธานุสารี. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิเณยฺยา อญฺชลิกรณียา อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๑๕ สตฺติเม ภิกฺขเว อุทกูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม สตฺต? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สกึ นิมุคฺโค นิมุคฺโคว โหติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมุชฺชติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ฐิโต โหติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล

อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปสฺสติ วิโลเกติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตรติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปติคาธปฺปตฺโต โหติ, อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ติณฺโณ โหติ ปารคโต ถเล ติฏฺฐติ พฺราหฺมโณ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกึ นิมุคฺโค นิมุคฺโคว โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล สมนฺนาคโต โหติ เอกนฺต-กาฬเกหิ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล สกึ นิมุคฺโค นิมุคฺโคว โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมุชฺชติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสูติ: ตสฺส สา สทฺธา เนว ติฏฺฐติ โน วฑฺฒติ, หายติเยว; ตสฺส สา หิรี ตสฺส ตํ โอตฺตปฺปํ ตสฺส ตํ วิริยํ ตสฺส สา ปญฺญา เนว ติฏฺฐติ โน วฑฺฒติ, หายติเยว. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมุชฺชติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ฐิโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสูติ: ตสฺส สา สทฺธา เนว หายติ โน วฑฺฒติ, ฐิโต โหติ; ตสฺส สา หิรี ตสฺส ตํ โอตฺตปฺปํ ตสฺส ตํ วิริยํ ตสฺส สา ปญฺญา เนว หายติ โน วฑฺฒติ, ฐิโต โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา

จิโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปสฺสติ วิโลเกติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสูติ" โส ติณฺณํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺโน โหติ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโน. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปสฺสติ วิโลเกติ. กถญฺจ, ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตรติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสลสุ ธมฺเมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสูติ" โส ติณฺณํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา ราคโทสโมหานํ ตนุตฺตา สกทาคามี โหติ สกิเทว อิมํ โลกํ อาคนฺตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตรติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปติคาธปฺปตฺโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอตฺตปฺปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปญฺญา กุสเลสุ ธมฺเมสูติ" โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ, ตตฺถ ปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ปติคาธปฺปตฺโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา ติณฺโณ โหติ ปารคโต ถเล ติฏฺฐติ พฺราหฺมโณ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชติ "สาธุ สทฺธา กุสเลสุ

ธัม์เมสุ, สาธุ หิรี สาธุ โอต์ตัป์ปํ สาธุ วิริยํ สาธุ ปัญ์ญา กุสเลสุ ธัม์เมสูติ. โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เอวํ โข ภิก์ขเว ปุค์คโล อุม์มุช์ชิต์วา ติณ์โณ โหติ ปารคโต ถเล ติฏ์ฐติ พ์ราห์มโณ. อิเม โข ภิก์ขเว สัต์ต อุทกูปมา ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มินฺติ.

๑๖ สัต์ติเม ภิก์ขเว ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ปาหุเนย์ยา ทัก์ขิเณย์ยา อัญ์ชลิกรณียา อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเม สัต์ต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จานุปัส์สี วิหรติ อนิจ์จสัญ์ญี อนิจ์จปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อัพ์โพกิณ์ณํ เจตสา อธิมุจ์จมาโน ปัญ์ญาย ปริโยคาหมาโน. โส อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ปุค์คโล อาหุเนย์โย ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จานุปัส์สี วิหรติ อนิจ์จสัญ์ญี อนิจ์จปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อัพ์โพกิณ์ณํ เจตสา อธิมุจ์จมาโน ปัญ์ญาย ปริโยคาหมาโน. ตัส์ส อปุพ์พํ อจริมํ อาสวปริยาทานัญ์จ โหติ ชีวิตปริยาทานัญ์จ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ปุค์คโล อาหุเนย์โย ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จานุปัส์สี วิหรติ อนิจ์จสัญ์ญี อนิจ์จปฏิสํเวที

สตตํ สมิตํ อัพ์โพกิณ์ณํ เจตสา อธิมุจ์จมาโน ปัญ์ญาย ปริโยคาหมาโนะ โส ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อันตราปรินิพ์พายี โหติ. ฯเปฯ อุปหัจ์จปรินิพ์พายี โหติ. อสํขารปรินิพ์พายี โหติ สสํขารปรินิพ์พายี โหติ. อุท์ธํโสโต โหติ อกนิฏ์ฐคามี. อยํ ภิก์ขเว สัต์ตโม ปุค์คโล อาหุเนย์โย ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. อิเม โข ภิก์ขเว สัต์ต ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ปาหุเนย์ยา ทัก์ขิเณย์ยา อัญ์ชลิกรณียา อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๑๗ สัต์ติเม ภิก์ขเว ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเม สัต์ต? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พสํขาเรสุ ทุก์ขานุปัส์สี วิหรติ ฯเปฯ สัพ์เพสุ ธัม์เมสุ อนัต์ตานุปัส์สี วิหรติ นิพ์พาเน สุขานุปัส์สี วิหรติ สุขสัญ์ญี สุขปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อัพ์โพกิณ์ณํ เจตสา อธิมุจ์จมาโน ปัญ์ญาย ปริโยคาหมาโนะ โส อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ปุค์คโล อาหุเนย์โย ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล นิพ์พาเน สุขานุปัส์สี วิหรติ สุขสัญ์ญี สุขปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อัพ์โพกิณ์ณํ เจตสา อธิมุจ์จมาโน ปัญ์ญาย ปริโยคาหมาโนะ ตัส์ส อปุพ์พํ อจริมํ อาสวปริยาทานัญ์จ โหติ ชีวิตปริยาทานัญ์จ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ปุค์คโล อาหุเนย์โย

ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล นิพฺพานํ สุขานุปสฺสี วิหรติ สุขสญฺญี สุขปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพกิณฺณํ เจตสา อธิมุจฺจมาโน ปญฺญาย ปริโยคาหมาโน. โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ. ฯเปฯ อุปหจฺจปรินิพฺพายี โหติ. อสํขารปรินิพฺพายี โหติ. สสํขารปรินิพฺพายี โหติ. อุทฺธํโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามี. อยํ ภิกฺขเว สตฺตโม ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๒๐ สตฺติมานิ ภิกฺขเว นิทฺทสวตฺถูนิ. กตมานิ สตฺต? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขาสมาทาเน ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ สิกฺขาสมาทาเน อวิคตเปโม. ธมฺมนิสนฺติยา ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ ธมฺมนิสนฺติยา อวิคตเปโม, อิจฺฉาวินเย ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ อิจฺฉาวินเย อวิคตเปโม, ปฏิสลฺลาเน ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ ปฏิสลฺลาเน อวิคตเปโม, วิริยารมฺเภ ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ วิริยารมฺเภ อวิคตเปโม, สตินิปกฺเก ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ สตินิปกฺเก อวิคตเปโม, ทิฏฺฐิปฏิเวเธ ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายตึ จ ทิฏฺฐิปฏิเวเธ อวิคตเปโม. อิมานิ โข ภิกฺขเว สตฺต นิทฺทสวตฺถูนีติ.

อนุสยวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

เทฺว อนุสยา, กุลํ, ปุคฺคลํ, อุทกูปมํ.

อนิจฺจา, ทุกฺขา, อนตฺตา จ, นิพฺพานํ, นิทฺทสวตฺถูนีติ.

๒๑ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ สารนฺทเท เจติเย. อถโข สมฺพหุลา ลิจฺฉวี, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข เต ลิจฺฉวี ภควา เอตทโวจ "สตฺต โว ลิจฺฉวี อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ลิจฺฉวี ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตเม จ ลิจฺฉวี สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี อภิณฺหสนฺนิปาตา ภวิสฺสนฺติ สนฺนิปาตพหุลา; วุทฺธิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี สมคฺคา สนฺนิปติสฺสนฺติ, สมคฺคา วุฏฺฐหิสฺสนฺติ, สมคฺคา วชฺชิกรณียานิ กริสฺสนฺติ; วุทฺธิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี อปฺปญฺญตฺตํ น ปญฺญาเปสฺสนฺติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทิสฺสนฺติ, ยถาปญฺญตฺเต โปราเณ วชฺชิธมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ; วุทฺธิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี, เย เต วชฺชีนํ วชฺชิมหลฺลกา, เต สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปูเชสฺสนฺติ เตสญฺจ โสตพฺพํ มญฺญิสฺสนฺติ; วุทฺธิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี, ยา ตา กุลิตฺถิโย กุลกุมาริโย,

ตา น โอกฺกสฺส ปสยฺห วาเสสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชี, ยานิ ตานิ วชฺชีนํ วชฺชิเจติยานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ, ตานิ สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปูเชสฺสนฺติ เตสญฺจ ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ธมฺมิกํ พลึ โน ปริหาเปสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี วชฺชีนํ อรหนฺเตสุ ธมฺมิการกฺขาวรณคุตฺติ สุสํวิหิตา ภวิสฺสติ "กินฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตํ อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ อรหนฺโต วิชิเต ผาสุ วิหเรยฺยุนฺติ: วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ลิจฺฉวี อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา วชฺชีสุ ฐสฺสนฺติ, อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ วชฺชี สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ลิจฺฉวี วชฺชีนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานีติ.

๒๒ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต วชฺชี อภิยาตุกาโม โหติ, โส เอวมาห "อหํ อิเม วชฺชี เอวํมหิทฺธิเก เอวํมหานุภาเว อุจฺเฉชฺชิสฺสามิ วชฺชี วินาเสสฺสามิ วชฺชี อนยพฺยสนํ อาปาเทสฺสามีติ. อถโข ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต วสฺสการํ พฺราหฺมณํ มคธมหามตฺตํ อามนฺเตสิ "เอหิ

ตฺวา พฺราหฺมณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มม วจเนน ภควโต ปาเท สิรสา วนฺท; อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉ "ราชา ภนฺเต มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉตีติ; เอวญฺจ วเทหิ "ราชา ภนฺเต มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต วชฺชี อภิยาตุกาโม, โส เอวมาห "อหํ อิเม วชฺชี เอวํมหิทฺธิเก เอวํมหานุภาเว อุจฺเฉชฺชิสฺสามิ วชฺชี วินาเสสฺสามิ วชฺชี อนยพฺยสนํ อาปาเทสฺสามีติ; ยถา ภควา พฺยากโรติ, ตํ สาธุกํ อุคฺคเหตฺวา มม อาโรเจยฺยาสิ; น หิ ตถาคตา วิตถํ ภณนฺตีติ. "เอวํ โภติ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต รญฺโญ มาคธสฺส อชาตสตฺตุสฺส เวเทหิปุตฺตสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "ราชา โภ โคตม มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต โภโต โคตมสฺส ปาเท สิรสา วนฺทติ, อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุฏฺฐานํ พลํ ผาสุวิหารํ ปุจฺฉติ. ราชา โภ โคตม มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต วชฺชี อภิยาตุกาโม, โส เอวมาห "อหํ อิเม วชฺชี เอวํมหิทฺธิเก เอวํมหานุภาเว อุจฺเฉชฺชิสฺสามิ วชฺชี วินาเสสฺสามิ วชฺชี อนยพฺยสนํ อาปาเทสฺสามีติ.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปิฏฺฐิโต

ชิโต โหติ ภควนฺตํ วิชมาโน. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี อภิณฺหสนฺนิปาตา สนฺนิปาตพหุลาติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี อภิณฺหสนฺนิปาตา สนฺนิปาตพหุลาติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี อภิณฺหสนฺนิปาตา ภวิสฺสนฺติ สนฺนิปาตพหุลา: วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี สมคฺคา สนฺนิปตนฺติ, สมคฺคา วุฏฺฐหนฺติ, สมคฺคา วชฺชิกรณียานิ กโรนฺตีติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี สมคฺคา สนฺนิปตนฺติ, สมคฺคา วุฏฺฐหนฺติ, สมคฺคา วชฺชิกรณียานิ กโรนฺตีติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี สมคฺคา สนฺนิปติสฺสนฺติ สมคฺคา วุฏฺฐหิสฺสนฺติ สมคฺคา วชฺชิกรณียานิ กริสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี อปฺปญฺญตฺตํ น ปญฺญาเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทนฺติ, ยถาปญฺญตฺเต โปราเณ วชฺชิธมฺเม สมาทาย วตฺตนฺตีติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี อปฺปญฺญตฺตํ น ปญฺญาเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทนฺติ, ยถาปญฺญตฺเต โปราเณ วชฺชิธมฺเม สมาทาย วตฺตนฺตีติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี อปฺปญฺญตฺตํ น ปญฺญาเปสฺสนฺติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทิสฺสนฺติ, ยถาปญฺญตฺเต โปราเณ วชฺชิธมฺเม สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี, เย เต วชฺชีนํ วชฺชิมหลฺลกา, เต สกฺกโรนฺติ

ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ เตสญฺจ โสตพฺพํ มญฺญนฺตีติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี, เย เต วชฺชีนํ วชฺชิมหลฺลกา, เต สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ เตสญฺจ โสตพฺพํ มญฺญนฺตีติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี, เย เต วชฺชีนํ วชฺชิมหลฺลกา, เต สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปูเชสฺสนฺติ เตสญฺจ โสตพฺพํ มญฺญิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี, ยา ตา กุลิตฺถิโย กุลกุมาริโย, ตา น โอกฺกสฺส ปสยฺห วาเสนฺตีติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี, ยา ตา กุลิตฺถิโย กุลกุมาริโย, ตา น โอกฺกสฺส ปสยฺห วาเสนฺตีติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี, ยา ตา กุลิตฺถิโย กุลกุมาริโย, ตา น โอกฺกสฺส ปสยฺห วาเสสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชี, ยานิ ตานิ วชฺชีนํ วชฺชิเจติยานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ, ตานิ สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ เตสญฺจ ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ธมฺมิกํ พลึ โน ปริหาเปนฺตีติ. "สุตํ เม ตํ ภนฺเต "วชฺชี, ยานิ ตานิ วชฺชีนํ วชฺชิเจติยานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ, ตานิ สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ เตสญฺจ ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ธมฺมิกํ พลึ โน ปริหาเปนฺตีติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชี, ยานิ ตานิ วชฺชีนํ วชฺชิเจติยานิ อพฺภนฺตรานิ เจว พาหิรานิ จ, ตานิ สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ

มาเนสฺสนฺติ ปูเชสฺสนฺติ เตสญฺจ ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ธมฺมิกํ พลึ โน ปริหาเปสฺสนฺติ; วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. "กินฺติ เต อานนฺท สุตํ "วชฺชีนํ อรหนฺเตสุ ธมฺมิการกฺขาวรณคุตฺติ สุสํวิหิตา "กินฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตํ อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ อรหนฺโต วิชิเต ผาสุํ วิหเรยฺยุนฺติ. "สุตํ เมตํ ภนฺเต "วชฺชีนํ อรหนฺเตสุ ธมฺมิการกฺขาวรณคุตฺติ สุสํวิหิตา "กินฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตํ อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ อรหนฺโต วิชิเต ผาสุํ วิหเรยฺยุนฺติ. "ยาวกีวญฺจ อานนฺท วชฺชีนํ อรหนฺเตสุ ธมฺมิการกฺขาวรณคุตฺติ สุสํวิหิตา ภวิสฺสติ "กินฺติ อนาคตา จ อรหนฺโต วิชิตํ อาคจฺเฉยฺยุํ, อาคตา จ อรหนฺโต วิชิเต ผาสุํ วิหเรยฺยุนฺติ; วุฑฺฒิเยว อานนฺท วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ.

อถ โข ภควา วสฺสการํ พฺราหฺมณํ มคธมหามตฺตํ อามนฺเตสิ "เอกมิทาหํ พฺราหฺมณ สมยํ เวสาลิยํ วิหรามิ สารนฺทเท เจติเย. ตตฺราหํ วชฺชีนํ อิเม สตฺต อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสึ. ยาวกีวญฺจ พฺราหฺมณ อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา วชฺชีสุ ฐสฺสนฺติ, อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ วชฺชี สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ; วุฑฺฒิเยว พฺราหฺมณ วชฺชีนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ. "เอกเมเกนปิ โภ โคตม อปริหานิเยน ธมฺเมน สมนฺนาคตานํ วชฺชีนํ วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ, โก ปน วาโท สตฺตหิ อปริหานิเยหิ ธมฺเมหิ; อกรณียา จ โภ โคตม วชฺชี รญฺญา มาคเธน

อชาตสตฺตุนา เวเทหิปุตฺเตน, ยทิทํ ยุทฺธสฺส, อญฺญตฺร อุปลาปนาย อญฺญตฺร มิถุเภทา. หนฺท จทานิ มยํ โภ โคตม คจฺฉาม, พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ. "ยสฺสทานิ ตฺวํ พฺราหฺมณ กาลํ มญฺญสีติ. อถโข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามีติ.

๒๓ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อภิณฺหสนฺนิปาตา ภวิสฺสนฺติ สนฺนิปาตพหุลา: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู สมคฺคา สนฺนิปติสฺสนฺติ, สมคฺคา วุฏฺฐหิสฺสนฺติ, สมคฺคา สํฆกรณียานิ กริสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อปฺปญฺญตฺตํ น ปญฺญาเปสฺสนฺติ, ปญฺญตฺตํ น สมุจฺฉินฺทิสฺสนฺติ, ยถาปญฺญตฺเตสุ สิกฺขาปเทสุ สมาทาย วตฺติสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู, เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา สํฆปิตโร สํฆปริณายกา, เต สกฺกริสฺสนฺติ ครุกริสฺสนฺติ มาเนสฺสนฺติ ปูเชสฺสนฺติ เตสญฺจ โสตพฺพํ มญฺญิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว

ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อุปฺปนฺนาย ตณฺหาย โปโนพฺภวิกาย น วสํ คจฺฉิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ สาเปกฺขา ภวิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู ปจฺจตฺตญฺเญว สตึ อุปฏฺฐเปสฺสนฺติ "กินฺติ อนาคตา จ เปสลา สพฺรหฺมจารี อาคจฺเฉยฺยุํ. อาคตา จ เปสลา สพฺรหฺมจารี ผาสุํ วิหเรยฺยุนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา ภิกฺขูสุ ฐสฺสนฺติ, อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ.

๒๔ สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ, ฯเปฯ กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู น กมฺมารามา ภวิสฺสนฺติ น กมฺมารามตํ อนุยุตฺตา: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู น ภสฺสารามา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ น นิทฺทารามา ภวิสฺสนฺติ น สงฺคณิการามา ภวิสฺสนฺติ น ปาปิจฺฉา ภวิสฺสนฺติ น ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํคตา น ปาปมิตฺตา ภวิสฺสนฺติ น ปาปสหายา น ปาปสมฺปวงฺกา น โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตรา โวสานํ อาปชฺชิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ

ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา ภิกฺขูสุ ฐสฺสนฺติ; อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานีติ.

๒๕ สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ, ฯ เป ฯ กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู สทฺธา ภวิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู หิรีมนฺโต ภวิสฺสนฺติ: ฯ เป ฯ โอตฺตปฺปิโน ภวิสฺสนฺติ: พหุสฺสุตา ภวิสฺสนฺติ: อารทฺธวิริยา ภวิสฺสนฺติ: สติมนฺโต ภวิสฺสนฺติ: ปญฺญวนฺโต ภวิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา ภิกฺขูสุ ฐสฺสนฺติ; อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานีติ.

๒๖ สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ, ฯ เป ฯ กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู สติสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกํขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู ธมฺมวิจย-สมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: ฯ เป ฯ วิริยสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: ปีติสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: สมาธิสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ: อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคํ ภาเวสฺสนฺติ:

วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา ภิกฺขูสุ ฐสฺสนฺติ, อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ.

๒๗ สตฺต โว ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ. ฯ เป ฯ กตเม จ ภิกฺขเว สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา? ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อนิจฺจสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขู อนตฺตสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ ฯ เป ฯ อสุภสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ อาทีนวสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ ปหานสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ วิราคสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ นิโรธสญฺญํ ภาเวสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. ยาวกีวญฺจ ภิกฺขเว อิเม สตฺต อปริหานิยา ธมฺมา ภิกฺขูสุ ฐสฺสนฺติ, อิเมสุ จ สตฺตสุ อปริหานิเยสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขู สนฺทิสฺสิสฺสนฺติ วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขูนํ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานีติ.

๒๘ สตฺติเม ภิกฺขเว ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? กมฺมารามตา, ภสฺสารามตา, นิทฺทารามตา, สงฺคณิการามตา, อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตา, โภชเน อมตฺตญฺญุตา, สนฺติ โข ปน สํเฆ สํฆกรณียานิ, ตตฺร ภิกฺขุ น อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "สนฺติ โข ปน สํเฆ เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา ภารวาหิโน, เต เตน

ปญฺญายิสฺสนฺตีติ, อตฺตนา โว โยคํ อาปชฺชติ, อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. สตฺติเม ภิกฺขเว ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? น กมฺมารามตา; น ภสฺสารามตา; น นิทฺทารามตา; น สงฺคณิการามตา; อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารตา; โภชเน มตฺตญฺญุตา; สนฺติ โข ปน สํเฆ สํฆกรณียานิ, ตตฺร ภิกฺขุ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "สนฺติ โข ปน สํเฆ เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา ภารวาหิโน, เต เตน ปญฺญายิสฺสนฺตีติ, อตฺตนา น โว โยคํ อาปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ.

๒๙ สตฺติเม ภิกฺขเว ธมฺมา อุปาสกสฺส ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? ภิกฺขุทสฺสนํ หาเปติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ ปมชฺชติ, อธิสีเล น สิกฺขติ, อปฺปสาทพหุโล โหติ ภิกฺขูสุ เถเรสุ เจว นเวสุ จ มชฺฌิเมสุ จ, อุปารมฺภจิตฺโต ธมฺมํ สุณาติ รนฺธคเวสี, อิโต พหิทฺธา ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ, ตตฺถ จ ปุพฺพการํ กโรติ; อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ธมฺมา อุปาสกสฺส ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. สตฺติเม ภิกฺขเว ธมฺมา อุปาสกสฺส อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? ภิกฺขุทสฺสนํ น หาเปติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ นปฺปมชฺชติ, อธิสีเล สิกฺขติ, ปสาทพหุโล โหติ ภิกฺขูสุ เถเรสุ เจว นเวสุ จ มชฺฌิเมสุ จ, อนุปารมฺภจิตฺโต ธมฺมํ สุณาติ น รนฺธคเวสี, น อิโต พหิทฺธา ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ,

อิธ จ ปุพฺพการํ กโรติ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ธมฺมา อุปาสกสฺส อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ.

ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย หาเปติ อุปาสโก
สวนญฺจ อริยธมฺมานํ, อธิสีเล น สิกฺขติ,
อปฺปสาโท จ ภิกฺขูสุ ภิยฺโย ภิยฺโย ปวฑฺฒติ,
อุปารมฺภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺฉติ,
อิโต จ พหิทฺธา อญฺญํ ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ,
ตตฺเถว จ ปุพฺพการํ โย กโรติ อุปาสโก
เอเต โข ปริหานีเย สตฺต ธมฺเม สุเทสิเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา ปริหายติ.
ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย น หาเปติ อุปาสโก
สวนญฺจ อริยธมฺมานํ, อธิสีเล จ สิกฺขติ,
ปสาโท จสฺส ภิกฺขูสุ ภิยฺโย ภิยฺโย ปวฑฺฒติ,
อนุปารมฺภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺฉติ,
น อิโต พหิทฺธา อญฺญํ ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ,
อิเธว จ ปุพฺพการํ โย กโรติ อุปาสโก
เอเต โข อปริหานีเย สตฺต ธมฺเม สุเทสิเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา น จ หายตีติ.

๓๐ สตฺติมา ภิกฺขเว อุปาสกสฺส วิปตฺติโย. สตฺติมา ภิกฺขเว อุปาสกสฺส สมฺปทา. สตฺติเม ภิกฺขเว อุปาสกสฺส อสมฺภวา. สตฺติเม

ภิกฺขเว อุปาสกสฺส สมฺภวา. กตเม สตฺต? ภิกฺขุทสฺสนํ น หาเปติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ นปฺปมชฺชติ, อธิสีเล สิกฺขติ, ปสาทพหุโล โหติ ภิกฺขูสุ เถเรสุ เจว นเวสุ จ มชฺฌิเมสุ จ, อนุปารมฺภจิตฺโต ธมฺมํ สุณาติ น รนฺธคเวสี, น อิโต พหิทฺธา ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ, อิธ จ ปุพฺพการํ กโรติ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อุปาสกสฺส สมฺภวาติ.

ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย หาเปติ อุปาสโก
สวนญฺจ อริยธมฺมานํ, อธิสีเล น สิกฺขติ,
อปฺปสาโท จ ภิกฺขูสุ ภิยฺโย ภิยฺโย ปวฑฺฒติ,
อุปารมฺภกจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺฉติ,
อิโต จ พหิทฺธา อญฺญํ ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ,
ตตฺเถว จ ปุพฺพการํ โย กโรติ อุปาสโก:
เอเต โข ปริหานีเย สตฺต ธมฺเม สุเทสิเต
อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา ปริหายติ.
ทสฺสนํ ภาวิตตฺตานํ โย น หาเปติ อุปาสโก
สวนญฺจ อริยธมฺมานํ, อธิสีเล จ สิกฺขติ,
ปสาโท จสฺส ภิกฺขูสุ ภิยฺโย ภิยฺโย ปวฑฺฒติ,
อนุปารมฺภจิตฺโต จ สทฺธมฺมํ โสตุมิจฺฉติ,
น อิโต พหิทฺธา อญฺญํ ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ,
อิเธว จ ปุพฺพการํ โย กโรติ อุปาสโก:
เอเต โข อปริหานีเย สตฺต ธมฺเม สุเทสิเต

อุปาสโก เสวมาโน สทฺธมฺมา น จ หายติ.

วชฺชีวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

สารนฺทโท, วสฺสกาโร, ภิกฺขุ กมฺมญฺจ, สทฺธิยํ
โพชฺฌงฺคสญฺญา เสโข จ หานิ วิปตฺติยสมฺภโวติ.

๓๒ อถโข อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "สตฺติเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สํฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, สมาธิคารวตา, อปฺปมาทคารวตา, ปฏิสนฺถารคารวตา. อิเม โข ภนฺเต สตฺต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ สา เทวตา. สมนุญฺโญ สตฺถา อโหสิ. อถโข สา เทวตา "สมนุญฺโญ เม สตฺถาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิ. อถโข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยนาหํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิตา โข ภิกฺขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "สตฺติเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม

สตฺต? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สํฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, สมาธิคารวตา, อปฺปมาทคารวตา, ปฏิสนฺถารคารวตา. อิเม โข ภนฺเต สตฺต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว สา เทวตา, อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺถุครุ ธมฺมครุ สํเฆ จ ติพฺพคารโว
สมาธิครุ อาตาปี สิกฺขาย ติพฺพคารโว
อปฺปมาทครุ ภิกฺขุ ปฏิสนฺถารคารโว
อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ.

๓๓ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยนาหํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิตา โข ภิกฺขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "สตฺติเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สํฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, สมาธิคารวตา, หิริคารวตา, โอตฺตปฺปคารวตา. อิเม โข ภนฺเต สตฺต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว สา เทวตา, อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺถุครุ ธมฺมครุ สํเฆ จ ติพฺพคารโว
สมาธิครุ อาตาปี สิกฺขาย ติพฺพคารโว
หิริโอตฺตปฺปสมฺปนฺโน สปฺปติสฺโส สคารโว

อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ.

๓๔ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตรา เทวตา ฯเปฯ มํ เอตทโวจ "สตฺติเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สงฺฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, สมาธิคารวตา, โสวจสฺสตา, กลฺยาณมิตฺตตา. อิเม โข ภนฺเต สตฺต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว สา เทวตา, อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺถุครุ ธมฺมครุ สํเฆ จ ติพฺพคารโว
สมาธิครุ อาตาปี สิกฺขาย ติพฺพคารโว
กลฺยาณมิตฺโต สุวโจ สปฺปติสฺโส สคารโว
อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ.

๓๕ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตรา เทวตา ฯเปฯ มํ เอตทโวจ "สตฺติเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม สตฺต? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สงฺฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, สมาธิคารวตา, โสวจสฺสตา, กลฺยาณมิตฺตตา. อิเม โข ภนฺเต สตฺต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว สา เทวตา, อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิมสฺส โข ปน ภนฺเต ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ: อิธ ภนฺเต ภิกฺขุ อตฺตนา จ สตฺถุคารโว โหติ, สตฺถุคารวตาย จ วณฺณวาที, เยจญฺเญ ภิกฺขู น สตฺถุคารวา เต จ สตฺถุคารวตาย สมาทเปติ, เย

จฺเณ ภิกฺขู สตฺถุคารวา เตสญฺจ วณฺณํ ภณติ ภูตํ ตจฺฉํ กาเลน. อตฺตนา จ ธมฺมคารโว โหติ, ฯเปฯ สํฆคารโว โหติ, สิกฺขาคารโว โหติ, สมาธิคารโว โหติ, สุวโจ โหติ, กลฺยาณมิตฺโต โหติ, กลฺยาณมิตฺตตาย จ วณฺณวาที, เย จญฺเญ ภิกฺขู น กลฺยาณมิตฺตา เต จ กลฺยาณมิตฺตตาย สมาทเปติ, เย จญฺเญ ภิกฺขู กลฺยาณมิตฺตา เตสญฺจ วณฺณํ ภณติ ภูตํ ตจฺฉํ กาเลน. อิมสฺส โข อหํ ภนฺเต ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามีติ. "สาธุ สาธุ สาริปุตฺต. สาธุ โข ตฺวํ สาริปุตฺต อิมสฺส มยา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานาสิ. อิธ สาริปุตฺต ภิกฺขุ อตฺตนา จ สตฺถุคารโว โหติ, สตฺถุคารวตาย จ วณฺณวาที, เย จญฺเญ ภิกฺขู น สตฺถุคารวา เต จ สตฺถุคารวตาย สมาทเปติ, เย จญฺเญ ภิกฺขู สตฺถุคารวา เตสญฺจ วณฺณํ ภณติ ภูตํ ตจฺฉํ กาเลน. อตฺตนา จ ธมฺมคารโว โหติ, ฯเปฯ สํฆคารโว โหติ, สิกฺขาคารโว โหติ, สมาธิคารโว โหติ, สุวโจ โหติ, กลฺยาณมิตฺโต โหติ, กลฺยาณมิตฺตตาย จ วณฺณวาที, เย จญฺเญ ภิกฺขู น กลฺยาณมิตฺตา เต จ กลฺยาณมิตฺตตาย สมาทเปติ, เย จญฺเญ ภิกฺขู กลฺยาณมิตฺตา เตสญฺจ วณฺณํ ภณติ ภูตํ ตจฺฉํ กาเลน. อิมสฺส โข สาริปุตฺต มยา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺโถ ทฏฺฐพฺโพติ.

๓๖ สตฺตหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต เสวิตพฺโพ.

กตเมหิ สตฺตหิ? ทุทฺททํ ททาติ, ทุกฺกรํ กโรติ, ทุกฺขมํ ขมติ, คุยฺหมสฺส อาวิกโรติ, คุยฺหมสฺส ปริคูหติ, อาปทาสุ น ชหติ, ขีเณน นาติมญฺญติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต มิตฺโต เสวิตพฺโพติ.

ทุทฺททํ ททาติ มิตฺโต, ทุกฺกรญฺจาปิ กุพฺพติ,
อโถปิสฺส ทุรุตฺตานิ ขมติ ทุกฺขมานิปิ,
คุยฺหญฺจ อกฺขาติ, คุยฺหสฺส ปริคูหติ,
อาปทาสุ น ชหาติ, ขีเณน นาติมญฺญติ:
ยสฺมึ เอตานิ ฐานานิ สํวิชฺชนฺตีธ ปุคฺคเล,
โส มิตฺโต มิตฺตกาเมน ภชิตพฺโพ ตถาวิโธติ.

๓๗ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ มิตฺโต เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยิรุปาสิตพฺโพ อปิ ปนุชฺชมาเนนปิ. กตเมหิ สตฺตหิ? ปิโย จ โหติ มนาโป จ, ครุ จ, ภาวนีโย จ, วตฺตา จ, วจนกฺขโม จ, คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา โหติ, โน จ อฏฺฐาเน นิโยเชติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ มิตฺโต เสวิตพฺโพ ภชิตพฺโพ ปยิรุปาสิตพฺโพ อปิ ปนุชฺชมาเนนปีติ:

ปิโย จ ครุ ภาวนีโย วตฺตา จ วจนกฺขโม
คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา โน จฏฺฐาเน นิโยชเย:
ยสฺมึ เอตานิ ฐานานิ สํวิชฺชนฺตีธ ปุคฺคเล,

โส มิตฺโต มิตฺตกาเมน อตฺถกามานุกมฺปโก
อปิ นาสิยมาเนน ภชิตพฺโพ ตถาวิโธติ.

๓๘ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นจิรสฺเสว จตฺโส ปฏิสมฺภิทา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺย. กตเมหิ สตฺตหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ "อิทมฺเม เจตโส ลีนตฺตนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อชฺฌตฺตํ สํขิตฺตํ วา จิตฺตํ "อชฺฌตฺตํ เม สํขิตฺตํ จิตฺตนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, พหิทฺธา วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ "พหิทฺธา เม วิกฺขิตฺตํ จิตฺตนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ตสฺส วิทิตา เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ, วิทิตา สญฺญา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ, วิทิตา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ, สปฺปายาสปฺปาเยสุ โข ปนสฺส ธมฺเมสุ หีนปฺปณีเตสุ กณฺหสุกฺกสปฺปฏิภาเคสุ นิมิตฺตํ สุคฺคหิตํ โหติ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ สุปฺปฏิวิทฺธํ ปญฺญาย. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นจิรสฺเสว จตสฺโส ปฏิสมฺภิทา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาติ.

๓๙ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต จตสฺโส ปฏิสมฺภิทา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อิธ ภิกฺขเว สาริปุตฺโต "อิทมฺเม เจตโส ลีนตฺตนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อชฺฌตฺตํ สํขิตฺตํ วา จิตฺตํ "อชฺฌตฺตํ เม

สํขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ยถาภูตํ ปชานาติ, พหิท์ธา วา วิก์ขิต์ตํ จิต์ตํ "พหิท์ธา เม วิก์ขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ตัส์ส วิทิตา เวทนา อุป๎ปัช์ชัน์ติ วิทิตา อุปัฏ์ฐหัน์ติ วิทิตา อัพ์ภัต์ถํ คัจ์ฉัน์ติ, วิทิตา สัญ์ญา อุป๎ปัช์ชัน์ติ วิทิตา อุปัฏ์ฐหัน์ติ วิทิตา อัพ์ภัต์ถํ คัจ์ฉัน์ติ, วิทิตา วิตัก์กา อุป๎ปัช์ชัน์ติ วิทิตา อุปัฏ์ฐหัน์ติ วิทิตา อัพ์ภัต์ถํ คัจ์ฉัน์ติ, สัป๎ปายาสัป๎ปาเยสุ โข ปนัส์ส ธัม์เมสุ หีนัป๎ปณีเตสุ กัณ์หสุกกสัป๎ปฏิภาเคสุ จิต์ตํ สุค์คหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ สุป๎ปฏิวิท์ธํ ปัญ์ญาย. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สาริปุต์โต จตัส์โส ปฏิสัม์ภิทา สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรตีติ.

๔๐ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ จิต์ตํ วเส วัต์เตติ, โน จ ภิก์ขุ จิต์ตัส์ส วเสน วัต์ตติ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สมาธิกุสโล โหติ, สมาธิส์ส สมาปัต์ติกุสโล โหติ, สมาธิส์ส ฐิติกุสโล โหติ, สมาธิส์ส วุฏ์ฐานกุสโล โหติ, สมาธิส์ส กัล์ลิตกุสโล โหติ, สมาธิส์ส โคจรกุสโล โหติ, สมาธิส์ส อภินีหารกุสโล โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ จิต์ตํ วเส วัต์เตติ, โน จ ภิก์ขุ จิต์ตัส์ส วเสน วัต์ตตีติ.

๔๑ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สาริปุต์โต จิต์ตํ วเส วัต์เตติ, โน จ สาริปุต์โต จิต์ตัส์ส วเสน วัต์ตติ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว สาริปุต์โต สมาธิกุสโล, สมาธิส์ส

สมาปัต์ติกุสโล, สมาธิส์ส ฐิติกุสโล, สมาธิส์ส วุฏ์ฐานกุสโล, สมาธิส์ส กัล์ลิตกุสโล, สมาธิส์ส โคจรกุสโล, สมาธิส์ส อภินีหารกุสโล. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สาริปุต์โต จิต์ตํ วเส วัต์เตติ, โน จ สาริปุต์โต จิต์ตัส์ส วเสน วัต์ตตีติ.

๔๒ อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. อถโข อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส เอตทโหสิ “อติป์ปโค โข ตาว สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริตุํ. ยัน์นูนาหํ, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกเมย์ยัน์ติ. อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ สัน์นิสิน์นานํ สัน์นิปติตานํ อยมัน์ตรากถา อุทปาทิ “โย หิ โกจิ อาวุโส ท์วาทส วัส์สานิ ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรติ, “นิท์ทโส ภิก์ขูติ อลํ วจนายาติ. อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินัน์ทิ นัป์ปฏิก์โกสิ; อนภินัน์ทิต์วา อัป์ปฏิก์โกสิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ “ภควโต สัน์ติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถํ อาชานิส์สามีติ. อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ

นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อิธาหํ ภัน์เต ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถึ ปิณ์ฑาย ปาวิสึ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต เอตทโหสิ “อติป์ปโค โข ตาว สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริตุํ. ยัน์นูนาหํ, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกเมย์ยัน์ติ. อถข์วาหํ ภัน์เต, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ สัม์โมทึ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึ. เตน โข ปน ภัน์เต สมเยน เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ สัน์นิสิน์นานํ สัน์นิปติตานํ อยมัน์ตรากถา อุทปาทิ “โย หิ โกจิ อาวุโส ท์วาทส วัส์สานิ ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรติ, “นิท์ทโส ภิก์ขูติ อลํ วจนายาติ. อถข์วาหํ ภัน์เต เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินัน์ทึ นัป์ปฏิก์โกสึ; อนภินัน์ทิต์วา อัป์ปฏิก์โกสิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามึ “ภควโต สัน์ติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถํ อาชานิส์สามีติ. สัก์กา นุ โข ภัน์เต อิมัส์มึ ธัม์มวินเย เกวลํ วัส์สคณนมัต์เตน นิท์ทโส ภิก์ขุ ปัญ์ญาเปตุน์ติ. “น โข สาริปุต์ต สัก์กา อิมัส์มึ ธัม์มวินเย เกวลํ วัส์สคณนมัต์เตน นิท์ทโส ภิก์ขุ ปัญ์ญาเปตุํ. สัต์ต โข อิมานิ สาริปุต์ต นิท์ทสวัต์ถูนิ มยา สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวทิตานิ. กตมานิ สัต์ต? อิธ สาริปุต์ต ภิก์ขุ สิก์ขาสมาทาเน ติพ์พัจ์ฉัน์โท โหติ อายติญ์จ สิก์ขาสมาทาเน อวิคตเปโม,

ธมฺมนิสนฺติยา ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ ธมฺมนิสนฺติยา อวิคตเปโม, อิจฺฉาวินเย ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ อิจฺฉาวินเย อวิคตเปโม, ปฏิสลฺลาเน ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ ปฏิสลฺลาเน อวิคตเปโม, วิริยารมฺเภ ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ วิริยารมฺเภ อวิคตเปโม, สตินิปกฺเก ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ สตินิปกฺเก อวิคตเปโม, ทิฏฺฐิปฏิเวเธ ติพฺพจฺฉนฺโท โหติ อายติญฺจ ทิฏฺฐิปฏิเวเธ อวิคตเปโม. อิมานิ โข สาริปุตฺต สตฺต นิทฺทสวตฺถูนิ มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทิตานิ. อิเมหิ โข สาริปุตฺต สตฺตหิ นิทฺทสวตฺถูหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺวาทส วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, จตุวีสติ เจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, ฉตฺตึสติ เจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, อฏฺฐจตฺตาฬีสญฺเจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนายาติ.

๔๓ เอกํ สมยํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. อถโข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย โกสมฺพึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. อถโข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ "อติปฺปโค โข ตาว โกสมฺพิยํ ปิณฺฑาย จริตุํ. ยนฺนูนาหํ, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกเมยฺยนฺติ. อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺญติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ สทฺธึ

สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมันตํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน เตสํ อัญญติตถิยานํ ปริพ์พาชกานํ สันนิสินนานํ สันนิปติตานํ อยมันตรากถา อุทปาทิ "โย หิ โกจิ อาวุโส ท์วาทส วัสสานิ ปริปุณณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรติ, "นิท์ทโส ภิก์ขูติ อลํ วจนายาติ. อถโข อายัส์มา อานันโท เตสํ อัญญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินันทิ นัป์ปฏิก์โกสิ; อนภินันทิต์วา อัป์ปฏิก์โกสิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ "ภควโต สันติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถํ อาชานิส์สามีติ. อถโข อายัส์มา อานันโท โกสัมพิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาต-ปฏิก์กันโต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย โกสัมพึ ปิณ์ฑาย ปาวิสึ. ตัส์ส มัย์หํ ภันเต เอตทโหสิ "อติป์ปโค โข ตาว โกสัมพิยํ ปิณ์ฑาย จริตุํ. ยันนูนาหํ, เยน อัญญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกเมย์ยันติ. อถข์วาหํ ภันเต, เยน อัญญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกมึ, อุปสังกมิต์วา เตหิ อัญญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ สัมโมทึ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมันตํ นิสีทึ. เตน โข ปน ภันเต สมเยน เตสํ อัญญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ สันนิสินนานํ สันนิปติตานํ อยมันตรากถา อุทปาทิ "โย หิ โกจิ อาวุโส ท์วาทส วัสสานิ ปริปุณณํ

ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนายาติ. อถขฺวาหํ ภนฺเต เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินนฺทึ นปฺปฏิกฺโกสึ; อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามึ "ภควโต สนฺติเก เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามีติ. สกฺกา นุ โข ภนฺเต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย เกวลํ วสฺสคณนมตฺเตน นิทฺทโส ภิกฺขุ ปญฺญาเปตุนฺติ. "น โข อานนฺท สกฺกา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย เกวลํ วสฺสคณนมตฺเตน นิทฺทโส ภิกฺขุ ปญฺญาเปตุํ. สตฺต โข อิมานิ อานนฺท นิทฺทสวตฺถูนิ มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทิตานิ. กตมานิ สตฺต? อิธานนฺท ภิกฺขุ สทฺโธ โหติ, หิรีมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ, สติมา โหติ, ปญฺญวา โหติ. อิมานิ โข อานนฺท สตฺต นิทฺทสวตฺถูนิ มยา สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทิตานิ. อิเมหิ โข อานนฺท สตฺตหิ นิทฺทสวตฺถูหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺวาทส เจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, จตุวีสติ เจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, ฉตฺตึสติ เจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนาย, อฏฺฐจตฺตาฬีสญฺเจปิ วสฺสานิ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ, "นิทฺทโส ภิกฺขูติ อลํ วจนายาติ.

เทวตาวคฺโค จตุตฺโถ.

ตสฺสุทฺทานํ.

อปฺปมาโท, หิรีมา จ, เทฺว สุวจา ทุเว สขา
เทฺวปฏิสมฺภิทา, เทฺว วสา, นิทฺทสวตฺถุปเร เทฺวติ.

๔๔สตฺติมา ภิกฺขเว วิญฺญาณฏฺฐิติโย. กตมา สตฺต? สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกายา นานตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา: อยํ ปฐมา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกายา เอกตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา พฺรหฺมกายิกา ปฐมาภินิพฺพตฺตา: อยํ ทุติยา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกายา นานตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา อาภสฺสรา: อยํ ตติยา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกายา เอกตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา สุภกิณฺหา: อยํ จตุตฺถา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนูปคา: อยํ ปญฺจมา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนูปคา: อยํ ฉฏฺฐา วิญฺญาณฏฺฐิติ. สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญา-ยตนูปคา: อยํ สตฺตมา วิญฺญาณฏฺฐิติ. อิมา โข ภิกฺขเว

สตฺต วิญฺญาณฏฺฐิติโยติ.

๔๕ สตฺติเม ภิกฺขเว สมาธิปริกฺขารา. กตเม สตฺต? สมฺมาทิฏฺฐิ, สมฺมาสงฺกปฺโป, สมฺมาวาจา, สมฺมากมฺมนฺโต, สมฺมาอาชีโว, สมฺมา-วายาโม, สมฺมาสติ. ยา โข ภิกฺขเว อิเมหิ สตฺตหงฺเคหิ จิตฺตสฺเสกคฺคตา ปริกฺขตา, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริโย สมาธิ สอุปนิโส อิติปิ สปริกฺขาโร อิติปีติ.

๔๖ สตฺติเม ภิกฺขเว อคฺคี. กตเม สตฺต? ราคคฺคิ, โทสคฺคิ, โมหคฺคิ, อาหุเนยฺยคฺคิ, คหปตคฺคิ, ทกฺขิเณยฺยคฺคิ, กฏฺฐคฺคิ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อคฺคีติ.

๔๗ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อุคฺคตสรีรสฺส พฺราหฺมณสฺส มหายญฺโญ อุปกฺขโฏ โหติ: ปญฺจ อุสภสตานิ ถูณูปนีตานิ โหนฺติ ยญฺญตฺถาย, ปญฺจ วจฺฉตรสตานิ ถูณูปนีตานิ โหนฺติ ยญฺญตฺถาย, ปญฺจ วจฺฉตริสตานิ ถูณูปนีตานิ โหนฺติ ยญฺญตฺถาย, ปญฺจ อชสตานิ ถูณูปนีตานิ โหนฺติ ยญฺญตฺถาย, ปญฺจ อุรพฺภสตานิ ถูณูปนีตานิ โหนฺติ ยญฺญตฺถาย. อถโข อุคฺคตสรีโร พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อุคฺคตสรีโร พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "สุตํ เมตํ โภ โคตม "อคฺคิสฺส อาธานํ

ยูปัส์ส อุส์สาปนํ มหัป์ผลํ โหติ มหานิสํสัน์ติ. “มยาปิ โข เอตํ พ์ราห์มณ สุตํ “อัค์คิส์ส อาธานํ ยูปัส์ส อุส์สาปนํ มหัป์ผลํ โหติ มหานิสํสัน์ติ. ทุติยัม์ปิ โข ฯเปฯ ตติยัม์ปิ โข อุค์คตสรีโร พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ “สุตํ เมตํ โภ โคตม “อัค์คิส์ส อาธานํ ยูปัส์ส อุส์สาปนํ มหัป์ผลํ โหติ มหานิสํสัน์ติ. มยาปิ โข เอตํ พ์ราห์มณ สุตํ “อัค์คิส์ส อาธานํ ยูปัส์ส อุส์สาปนํ มหัป์ผลํ โหติ มหานิสํสัน์ติ. “ตยิทํ โภ โคตม สเมติ, โภโตเจว โคตมัส์ส อัม์หากัญ์จ ยทิทํ สัพ์เพน สัพ์พัน์ติ. เอวํ วุต์เต, อายัส์มา อานัน์โท อุค์คตสรีรํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ “น โข พ์ราห์มณ ตถาคตา เอวํ ปุจ์ฉิตัพ์พา “สุตํ เมตํ โภ โคตม “อัค์คิส์ส อาธานํ ยูปัส์ส อุส์สาปนํ มหัป์ผลํ โหติ มหานิสํสัน์ติ. เอวัญ์จ โข พ์ราห์มณ ตถาคตา ปุจ์ฉิตัพ์พา “อหัญ์หิ ภัน์เต อัค์คึ อาธาตุกาโม ยูปํ อุส์สาเปตุกาโม. โอวทตุ มํ ภัน์เต ภควา, อนุสาสตุ มํ ภัน์เต ภควา; ยํ มม อัส์ส ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. อถโข อุค์คตสรีโร พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อหัญ์หิ โภ โคตม อัค์คึ อาธาตุกาโม ยูปํ อุส์สาเปตุกาโม. โอวทตุ มํ ภวํ โคตโม, อนุสาสตุ มํ ภวํ โคตโม; ยํ มม อัส์ส ทีฆรัต์ตํ หิตาย สุขายาติ. “อัค์คึ พ์ราห์มณ อาเธน์โต ยูปํ อุส์สาเปน์โต ปุพ์เพว ยัญ์เญ ตีณิ สัต์ถานิ อุส์สาเปติ อกุสลานิ ทุก์ขุท์รยานิ ทุก์ขวิปากานิ. กตมานิ ตีณิ? กายสัต์ถํ, วจีสัต์ถํ, มโนสัต์ถํ. อัค์คึ พ์ราห์มณ อาเธน์โต ยูปํ อุส์สาเปน์โต ปุพ์เพว

ยญฺเญ เอวํ จิตฺตํ อุปฺปาเทติ "เอตฺตกา อุสภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา วจฺฉตรา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา วจฺฉตริโย หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา อชา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา อุรพฺภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถายาติ. โส ปุญฺญํ กโรมีติ อปุญฺญํ กโรติ, "กุสลํ กโรมีติ อกุสลํ กโรติ, "สุคติยา มคฺคํ ปริเยสามีติ ทุคฺคติยา มคฺคํ ปริเยสติ. อคฺคึ พฺราหฺมณ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺเญ อิทํ ปฐมํ มโนสตฺถํ อุสฺสาเปติ อกุสลํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากํ. ปุน จปรํ พฺราหฺมณ อคฺคึ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺเญ เอวํ วาจํ ภาสติ "เอตฺตกา อุสภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา วจฺฉตรา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา วจฺฉตริโย หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย, เอตฺตกา อุรพฺภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถายาติ. โส "ปุญฺญํ กโรมีติ อปุญฺญํ กโรติ, "กุสลํ กโรมีติ อกุสลํ กโรติ, "สุคติยา มคฺคํ ปริเยสามีติ ทุคฺคติยา มคฺคํ ปริเยสติ. อคฺคึ พฺราหฺมณ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺเญ อิทํ ทุติยํ วจีสตฺถํ อุสฺสาเปติ อกุสลํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากํ. ปุน จปรํ พฺราหฺมณ อคฺคึ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺเญ สยํ ปฐมํ สมารภติ "อุสภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย," สยํ ปฐมํ สมารภติ "วจฺฉตรา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย," สยํ ปฐมํ สมารภติ "วจฺฉตริโย

หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย," สยํ ปฐมํ สมารภติ "อชา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถาย," สยํ ปฐมํ สมารภติ "อุรพฺภา หญฺญนฺตุ ยญฺญตฺถายาติ. โส "ปุญฺญํ กโรมีติ อปุญฺญํ กโรติ, "กุสลํ กโรมีติ อกุสลํ กโรติ, "สุคติยา มคฺคํ ปริเยสามีติ ทุคฺคติยา มคฺคํ ปริเยสติ. อคฺคึ พฺราหฺมณ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺญา อิมํ ตติยํ กายสตฺถํ อุสฺสาเปติ อกุสลํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากํ. อคฺคึ พฺราหฺมณ อาเธนฺโต ยูปํ อุสฺสาเปนฺโต ปุพฺเพว ยญฺญา อิมานิ ตีณิ สตฺถานิ อุสฺสาเปติ อกุสลานิ ทุกฺขุทฺรยานิ ทุกฺขวิปากานิ. ตโยเม พฺราหฺมณ อคฺคี ปหาตพฺพา ปริวชฺเชตพฺพา น เสวิตพฺพา. กตเม ตโย? ราคคฺคิ, โทสคฺคิ, โมหคฺคิ. กสฺมา จายํ พฺราหฺมณ ราคคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ? รตฺโต โข พฺราหฺมณ ราเคน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ, วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ, มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ: ตสฺมา จายํ ราคคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ. กสฺมา จายํ พฺราหฺมณ โทสคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ. น เสวิตพฺโพ? ทุฏฺโฐ โข พฺราหฺมณ โทเสน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ,

วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ, มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ; ตสฺมา จายํ โทสคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ. กสฺมา จายํ พฺราหฺมณ โมหคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ? มูโฬฺห โข พฺราหฺมณ โมเหน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ, วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ, มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ; ตสฺมา จายํ โมหคฺคิ ปหาตพฺโพ ปริวชฺเชตพฺโพ น เสวิตพฺโพ. อิเม โข พฺราหฺมณ ตโย อคฺคี ปหาตพฺพา ปริวชฺเชตพฺพา น เสวิตพฺพา. ตโยเม พฺราหฺมณ อคฺคี สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา สมฺมา สุขํ ปริหาตพฺพา. กตเม ตโย? อาหุเนยฺยคฺคิ, คหปตคฺคิ, ทกฺขิเณยฺยคฺคิ. กตโม จ พฺราหฺมณ อาหุเนยฺยคฺคิ? อิธ พฺราหฺมณ ยสฺส เต โหนฺติ "มาตาติ วา "ปิตาติ วา; อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ อาหุเนยฺยคฺคิ. ตํ กิสฺส เหตุ? อโตหายํ พฺราหฺมณ อาหุโต สมฺภูโต. ตสฺมา จายํ อาหุเนยฺยคฺคิ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา สมฺมา สุขํ ปริหาตพฺโพ. กตโม จ พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ? อิธ พฺราหฺมณ ยสฺส เต โหนฺติ "ปุตฺตาติ วา "ทาราติ วา "ทาสาติ วา "เปสฺสาติ วา; อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ คหปตคฺคิ. ตสฺมา จายํ

คหปตัค์คิ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา มาเนต์วา ปูเชต์วา สัม์มา สุขํ ปริหาตัพ์โพ. กตโม จ พ์ราห์มณ ทัก์ขิเณย์ยัค์คิ? อิธ พ์ราห์มณ เย เต สมณพ์ราห์มณา มทัป์ปมาทา ปฏิวิรตา ขัน์ติโสรัจ์เจ นิวิฏ์ฐา เอกมัต์ตานํ ทเมน์ติ เอกมัต์ตานํ สเมน์ติ เอกมัต์ตานํ ปรินิพ์พาเปน์ติ: อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ ทัก์ขิเณย์ยัค์คิ. ตัส์มา จายํ ทัก์ขิเณย์ยัค์คิ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา มาเนต์วา ปูเชต์วา สัม์มา สุขํ ปริหาตัพ์โพ. อิเม โข พ์ราห์มณ ตโย อัค์คี สัก์กัต์วา ครุกัต์วา มาเนต์วา ปูเชต์วา สัม์มา สุขํ ปริหาตัพ์พา. อยํ โข ปน พ์ราห์มณ กัฏ์ฐัค์คิ กาเลน กาลํ อุช์ชเลตัพ์โพ กาเลน กาลํ อัช์ฌุเปก์ขิตัพ์โพ กาเลน กาลํ นิพ์พาเปตัพ์โพ กาเลน กาลํ นิก์ขิปิตัพ์โพติ. เอวํ วุต์เต, อุค์คตสรีโร พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตํ. เอสาหํ โภ โคตโม ปัญ์จ อุสภสตานิ มุญ์จามิ ชีวิตํ เทมิ, ปัญ์จ วัจ์ฉตรสตานิ มุญ์จามิ ชีวิตํ เทมิ, ปัญ์จ วัจ์ฉตริสตานิ มุญ์จามิ ชีวิตํ เทมิ, ปัญ์จ อชสตานิ มุญ์จามิ ชีวิตํ เทมิ, ปัญ์จ อุรัพ์ภสตานิ มุญ์จามิ ชีวิตํ เทมิ; หริตานิ เจว ติณานิ ขาทัน์ตุ, สีตานิ จ ปานิยานิ ปิวัน์ตุ; สีโต จ เนสํ วาโต อุปวายตูติ.

๔๘ สัต์ติมา ภิก์ขเว สัญ์ญา ภาวิตา พหุลีกตา มหัป์ผลา โหน์ติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา สัต์ต? อสุภสัญ์ญา, มรณสัญ์ญา, อาหาเร ปฏิกูลสัญ์ญา, สัพ์พโลเก

อนภิรตสญฺญา, อนิจฺจสญฺญา, อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา. อิมา โข ภิกฺขเว สตฺต สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๔๙ สตฺติมา ภิกฺขเว สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา สตฺต? อสุภสญฺญา, มรณสญฺญา, อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา, สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา, อนิจฺจสญฺญา, อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา. "อสุภสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อสุภสญฺญาปริจิเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ, อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏปตฺตํ วา นฺหารุททุลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสุภสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ, อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสุภสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, เมถุนธมฺมสมาปตฺติยา จิตฺตํ อนุสนฺทติ, อปฺปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "อภาวิตา เม อสุภสญฺญา, นตฺถิ

เม ปุพเพนาปรํ วิเสโส, อัปปัตตํ เม ภาวนาผลันติ. อิติห ตัตถ สัมปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกขเว ภิกขุโน อสุภสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, เมถุนธัมมสมาปัตติยา จิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ, อุเปกขา วา ปาฏิกกูลยตา วา สัณฐาติ, เวทิตัพพเมตํ ภิกขเว ภิกขุนา "ภาวิตา เม อสุภสัญญา, อัตถิ เม ปุพเพนาปรํ วิเสโส, ปัตตํ เม ภาวนาผลันติ. อิติห ตัตถ สัมปชาโน โหติ. "อสุภสัญญา ภิกขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสังสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ. "มรณสัญญา ภิกขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสังสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? มรณสัญญาปริจิเตน ภิกขเว ภิกขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ชีวิตนิกันติยา จิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ, อุเปกขา วา ปาฏิกกูลยตา วา สัณฐาติ. เสยยถาปิ ภิกขเว กุกกุฏปัตตํ วา นหารุททุทุลํ วา อัคคิมหิ ปักขิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ: เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุโน มรณสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ชีวิตนิกันติยา จิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ, อุเปกขา วา ปาฏิกกูลยตา วา สัณฐาติ. สเจ ภิกขเว ภิกขุโน มรณสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต,

ชีวิตนิกนฺติยา จิตฺตํ อนุสนฺทติ, อปฺปาฏิกูลฺยตา วา สณฺฐาติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "อภาวิตา เม มรณสญฺญา, นตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มรณสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ชีวิตนิกนฺติยา จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ. อุเปกฺขา วา ปาฏิกูลฺยตา วา สณฺฐาติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "ภาวิตา เม มรณสญฺญา, อตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. "มรณสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญาปริจิเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, รสตณฺหาย จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ, อุเปกฺขา วา ปาฏิกูลฺยตา วา สณฺฐาติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏปตฺตํ วา นฺหารุททุลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ: เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, รสตณฺหาย จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ, อุเปกฺขา วา ปาฏิกูลฺยตา วา สณฺฐาติ.

สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, รสตณฺหาย จิตฺตํ อนุสนฺทติ, อปฺปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "อภาวิตา เม อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา, นตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, รสตณฺหาย จิตฺตํ ปฏิลียติ ฯเปฯ อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "ภาวิตา เม อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา, อตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. "อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญาปริจิเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, โลกจิตฺเตสุ จิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏฺฏติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ, อุเปกฺขา วา ปาฏิกฺกูลฺยตา วา สณฺฐาติ. เสยฺยถาปิ กุกฺกุฏปตฺตํ วา นหารุททุลฺลํ วา อคฺคิมฺหิ ปกฺขิตฺตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏฺฏติ ปฏิวตฺตติ น สมฺปสารียติ: เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต,

โลกจิต์เตสุ จิต์ตํ ปฏิลียติ ปฏิกุช์ชติ ปฏิวัต์ตติ น สัม์ปสารียติ, อุเปก์ขา วา ปาฏิก์กูล์ยตา วา สัณ์ฐาติ. สเจ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, โลกจิต์เตสุ จิต์ตํ อนุสัน์ทติ, อัป์ปาฏิก์กูล์ยตา วา สัณ์ฐาติ, เวทิตัพ์พเมตํ ภิก์ขเว ภิก์ขุนา "อภาวิตา เม สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญา, นัต์ถิ เม ปุพ์เพนาปรํ วิเสโส, อัป์ปัต์ตํ เม ภาวนาผลัน์ติ. อิติห ตัต์ถ สัม์ปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุโน สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, โลกจิต์เตสุ จิต์ตํ ปฏิลียติ ปฏิกุช์ชติ ปฏิวัต์ตติ น สัม์ปสารียติ, อุเปก์ขา วา ปาฏิก์กูล์ยตา วา สัณ์ฐาติ, เวทิตัพ์พเมตํ ภิก์ขเว ภิก์ขุนา "ภาวิตา เม สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญา, อัต์ถิ เม ปุพ์เพนาปรํ วิเสโส, ปัต์ตํ เม ภาวนาผลัน์ติ. อิติห ตัต์ถ สัม์ปชาโน โหติ. "สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญา ภิก์ขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัป์ผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. "อนิจ์จสัญ์ญา ภิก์ขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัป์ผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อนิจ์จสัญ์ญาปริจิเตน ภิก์ขเว ภิก์ขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ลาภสัก์การสิโลเก จิต์ตํ ปฏิลียติ ปฏิกุช์ชติ ปฏิวัต์ตติ น สัม์ปสารียติ, อุเปก์ขา วา ปาฏิก์กูล์ยตา วา สัณ์ฐาติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว กุก์กุฏปัต์ตํ วา น์หารุทัท์ทุลํ วา อัค์คิม์หิ ปัก์ขิต์ตํ ปฏิลียติ

ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ: เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุโน อนิจจสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ลาภสักการสิโลเก จิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ, อุเปกขา วา ปาฏิกกูลยตาวา สัณฐาติ. สเจ ภิกขเว ภิกขุโน อนิจจสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ลาภสักการสิโลเก จิตตํ อนุสันทติ, อัปปาฏิกกูลยตา วา สัณฐาติ, เวทิตัพพเมตํ ภิกขเว ภิกขุนา "อภาวิตา เม อนิจจสัญญา, นัตถิ เม ปุพเพนาปรํ วิเสโส, อัปปัตตํ เม ภาวนาผลันติ. อิติห ตัตถ สัมปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกขเว ภิกขุโน อนิจจสัญญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, ลาภสักการสิโลเก จิตตํ ปฏิลียติ ปฏิกุฏชติ ปฏิวัตตติ น สัมปสารียติ, อุเปกขา วา ปาฏิกกูลยตา วา สัณฐาติ, เวทิตัพพเมตํ ภิกขเว ภิกขุนา "ภาวิตา เม อนิจจสัญญา, อัตถิ เม ปุพเพนาปรํ วิเสโส, ปัตตํ เม ภาวนาผลันติ อิติห ตัตถ สัมปชาโน โหติ. "อนิจจสัญญา ภิกขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ. "อนิจเจ ทุกขสัญญา ภิกขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? อนิจเจทุกขสัญญาปริจิเตน ภิกขเว ภิกขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อาลัสเส โกสัชเช วิสสัฏฐิเย ปมาเท อนนุโยเค อัปปัจจเวกขณาย ติพพาภยสัญญา ปัจจุปัฏฐิตา โหติ,

เสยฺยถาปิ อุกฺขิตฺตาสิเก วธเก. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺเจทุกฺข-สญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อาลสฺเส โกสชฺเช วิสฺสฏฺฐิเย ปมาเท อนนุโยเค อปฺปจฺจเวกฺขณาย ติพฺพาภยสญฺญา น ปจฺจุปฏฺฐิตา โหติ, เสยฺยถาปิ อุกฺขิตฺตาสิเก วธเก; เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "อภาวิตา เม อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, นตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนิจฺเจทุกฺขสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อาลสฺเส โกสชฺเช วิสฺสฏฺฐิเย ปมาเท อนนุโยเค อปฺปจฺจเวกฺขณาย ติพฺพาภยสญฺญา ปจฺจุปฏฺฐิตา โหติ, เสยฺยถาปิ อุกฺขิตฺตาสิเก วธเก; เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "ภาวิตา เม อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, อตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. "อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ทุกฺเขอนตฺตสญฺญาปริจิเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อิมสฺมิญฺจ สวิญฺญาณเก กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ อหงฺการมมงฺการมานาปคตํ มานสํ โหติ วิธาสมติกฺกนฺตํ สนฺตํ สุวิมุตฺตํ. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทุกฺเขอนตฺต-

สญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อิมสฺมิญฺจ สวิญฺญาณเก กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ อหงฺการมมงฺการมานาปคตํ มานสํ น โหติ วิธาสมติกฺกนฺตํ สนฺตํ สุวิมุตฺตํ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "อภาวิตา เม ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา, นตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, อปฺปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทุกฺเขอนตฺตสญฺญาปริจิเตน เจตสา พหุลํ วิหรโต, อิมสฺมิญฺจ สวิญฺญาณเก กาเย พหิทฺธา จ สพฺพนิมิตฺเตสุ อหงฺการมมงฺการมานาปคตํ มานสํ โหติ วิธาสมติกฺกนฺตํ สนฺตํ สุวิมุตฺตํ, เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา "ภาวิตา เม ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา, อตฺถิ เม ปุพฺเพนาปรํ วิเสโส, ปตฺตํ เม ภาวนาผลนฺติ. อิติห ตตฺถ สมฺปชาโน โหติ. "ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. อิมา โข ภิกฺขเว สตฺต สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๕๐ อถโข ชานุสฺโสณี พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชานุสฺโสณี พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "ภวมฺปิ โน โคตโม พฺรหฺมจารี ปฏิชานาตีติ. "ยญฺหิ ตํ พฺราหฺมณ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย

“อขัณ๎ฑํ อัจ๎ฉิท๎ทํ อสพลํ อกัม๎มาสํ ปริปุณ๎ณํ ปริสุท๎ธํ พ๎รห๎มจริยํ จรตีติ; มเมว ตํ พ๎ราห๎มณ สัม๎มา วทมาโน วเทย๎ย. อหัญ๎หิ พ๎ราห๎มณ อขัณ๎ฑํ อัจ๎ฉิท๎ทํ อสพลํ อกัม๎มาสํ ปริปุณ๎ณํ ปริสุท๎ธํ พ๎รห๎มจริยํ จรามีติ. “กึ ปน โภ โคตม พ๎รห๎มจริยัส๎ส ขัณ๎ฑัม๎ปิ ฉิท๎ทัม๎ปิ สพลัม๎ปิ กัม๎มาสัม๎ปีติ. “อิธ พ๎ราห๎มณ เอกัจ๎โจ สมโณ วา พ๎ราห๎มโณ วา สัม๎มา พ๎รห๎มจารี ปฏิชานมาโน นเหว โข มาตุคาเมน สัท๎ธึ ท๎วยัน๎ท๎วยสมาปัต๎ตึ สมาปัช๎ชติ; อปิจ โข มาตุคามัส๎ส อุจ๎ฉาทนํ ปริมัท๎ทนํ น๎หาปนํ สัม๎พาหนํ สาทิยติ; โส ตํ อัส๎สาเทติ ตํ นิกาเมติ เตน จ วิต๎ตึ อาปัช๎ชติ. อิทัม๎ปิ โข พ๎ราห๎มณ พ๎รห๎มจริยัส๎ส ขัณ๎ฑัม๎ปิ ฉิท๎ทัม๎ปิ สพลัม๎ปิ กัม๎มาสัม๎ปิ. อยํ วุจ๎จติ พ๎ราห๎มณ อปริสุท๎ธํ พ๎รห๎มจริยํ จรติ สัญ๎ญุต๎โต เมถุเนน สัญ๎โญเคน, น ปริมุจ๎จติ ชาติยา ชรามรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก๎เขหิ โทมนัส๎เสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจ๎จติ ทุก๎ขัส๎มาติ วทามิ. ปุน จปรํ พ๎ราห๎มณ อิเธกัจ๎โจ สมโณ วา พ๎ราห๎มโณ วา สัม๎มา พ๎รห๎มจารี ปฏิชานมาโน นเหว โข มาตุคาเมน สัท๎ธึ ท๎วยัน๎ท๎วยสมาปัต๎ตึ สมาปัช๎ชติ; นปิ มาตุคามัส๎ส อุจ๎ฉาทนํ ปริมัท๎ทนํ น๎หาปนํ สัม๎พาหนํ สาทิยติ; อปิจ โข มาตุคาเมน สัท๎ธึ สัญ๎ชัค๎ฆติ สํกีฬติ สํเกฬายติ; ฯ เป ฯ นปิ มาตุคาเมน สัท๎ธึ สัญ๎ชัค๎ฆติ สํกีฬติ สํเกฬายติ; อปิจ โข มาตุคามัส๎ส จัก๎ขุนา จัก๎ขุํ อุปนิช๎ฌายติ เปก๎ขติ; นปิ มาตุคามัส๎ส

จกฺขุนา จกฺขุํ อุปนิชฺฌายติ เปกฺขติ; อปิจ โข มาตุคามสฺส สทฺทํ สุณาติ ติโรกุฑฺฑํ วา ติโรปาการํ วา หสนฺติยา วา ภณนฺติยา วา คายนฺติยา วา โรทนฺติยา วา; นปิ มาตุคามสฺส สทฺทํ สุณาติ ติโรกุฑฺฑํ วา ติโรปาการํ วา หสนฺติยา วา ภณนฺติยา วา คายนฺติยา วา โรทนฺติยา วา; อปิจ โข ยานิสฺส ตานิ ปุพฺเพ มาตุคาเมน สทฺธึ หสิตลปิตกีฬิตานิ, ตานิ อนุสฺสรติ; นปิ ยานิสฺส ตานิ ปุพฺเพ มาตุคาเมน สทฺธึ หสิตลปิตกีฬิตานิ ตานิ อนุสฺสรติ; อปิจ โข ปสฺสติ คหปตึ วา คหปติปุตฺตํ วา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตํ สมงฺคิภูตํ ปริจารยมานํ; นปิ ปสฺสติ คหปตึ วา คหปติปุตฺตํ วา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตํ สมงฺคิภูตํ ปริจารยมานํ; อปิจ โข อญฺญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พฺรหฺมจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสามิ เทวญฺญตโร วาติ; โส ตํ อสฺสาเทติ ตํ นิกาเมติ เตน จ วิตฺตึ อาปชฺชติ. อิทมฺปิ โข พฺราหฺมณ พฺรหฺมจริยสฺส ขณฺฑมฺปิ ฉิทฺทมฺปิ สพลมฺปิ กมฺมาสมฺปิ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ อปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรติ สญฺญุตฺโต เมถุเนน สญฺโญเคน, น ปริมุจฺจติ ชาติยา ชรามรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ. ยาวกีวญฺจาหํ พฺราหฺมณ อิเมสํ สตฺตนฺนํ เมถุนสญฺโญคานํ อญฺญตรํ

เมถุนสํโยคํ อตฺตนิ อปฺปหีนํ สมนุปสฺสึ, เนว ตาวาหํ พฺราหฺมณ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ; ยโต จ โข อหํ พฺราหฺมณ อิเมสํ สตฺตนฺนํ เมถุนสํโยคานํ อญฺญตรํ เมถุนสํโยคํ อตฺตนิ อปฺปหีนํ น สมนุปสฺสึ, อถาหํ พฺราหฺมณ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ. ญาณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทปาทิ "อกุปฺปา เม วิมุตฺติ, อยมนฺติมา ชาติ, นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ. เอวํ วุตฺเต, ชานุสฺโสณี พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

๕๑ สํโยควิสํโยคํ โว ภิกฺขเว ธมฺมปริยายํ เทเสสฺสามิ; ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว สํโยควิสํโยโค ธมฺมปริยาโย? อิตฺถี ภิกฺขเว อชฺฌตฺตํ อิตฺถินฺทฺริยํ มนสิกโรติ อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวิธํ อิตฺถิจฺฉนฺทํ อิตฺถิสฺสรํ อิตฺถาลงฺการํ, สา ตตฺถ รชฺชติ ตตฺราภิรมติ, สา ตตฺถ รตฺตา ตตฺราภิรตา พหิทฺธา ปุริสินฺทฺริยํ มนสิกโรติ ปุริสกุตฺตํ ปุริสากปฺปํ ปุริสวิธํ ปุริสจฺฉนฺทํ ปุริสสฺสรํ ปุริสาลงฺการํ, สา ตตฺถ รชฺช... ตตฺราภิรมติ, สา ตตฺถ รตฺตา ตตฺราภิรตา พหิทฺธา สํโยคํ

อาลงฺขติ: ยญฺจสฺสา สญฺโญคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, ตญฺจ อากงฺขติ. อิตฺถตฺเต ภิกฺขเว อภิรตา สตฺตา ปุริเสสุ สญฺโญคํ คตา. เอวํ โข ภิกฺขเว อิตฺถี อิตฺถตฺตํ นาติวตฺตติ. ปุริโส ภิกฺขเว อชฺฌตฺตํ ปุริสินฺทฺริยํ มนสิกโรติ ปุริสกุตฺตํ ปุริสากปฺปํ ปุริสวิธํ ปุริสจฺฉนฺทํ ปุริสสฺสรํ ปุริสาลงฺการํ, โส ตตฺถ รชฺชติ ตตฺราภิรมติ, โส ตตฺถ รตฺโต ตตฺราภิรโต พหิทฺธา อิตฺถินฺทฺริยํ มนสิกโรติ อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวิธํ อิตฺถิจฺฉนฺทํ อิตฺถิสฺสรํ อิตฺถาลงฺการํ, โส ตตฺถ รชฺชติ ตตฺราภิรมติ, โส ตตฺถ รตฺโต ตตฺราภิรโต พหิทฺธา สญฺโญคํ อากงฺขติ: ยญฺจสฺส สญฺโญคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, ตญฺจ อากงฺขติ. ปุริสตฺเต ภิกฺขเว อภิรตา สตฺตา อิตฺถีสุ สญฺโญคํ คตา. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริโส ปุริสตฺตํ นาติวตฺตติ. เอวํ โข ภิกฺขเว สญฺโญโค โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว วิสญฺโญโค โหติ? อิตฺถี ภิกฺขเว อชฺฌตฺตํ อิตฺถินฺทฺริยํ น มนสิกโรติ อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปฺปํ อิตฺถิวิธํ อิตฺถิจฺฉนฺทํ อิตฺถิสฺสรํ อิตฺถาลงฺการํ, สา ตตฺถ น รชฺชติ ตตฺร นาภิรมติ, สา ตตฺถ อรตฺตา ตตฺร อนภิรตา พหิทฺธา ปุริสินฺทฺริยํ น มนสิกโรติ ปุริสกุตฺตํ ปุริสากปฺปํ ปุริสวิธํ ปุริสจฺฉนฺทํ ปุริสสฺสรํ ปุริสาลงฺการํ, สา ตตฺถ น รชฺชติ ตตฺร นาภิรมติ, สา ตตฺถ อรตฺตา ตตฺร อนภิรตา พหิทฺธา สญฺโญคํ นากงฺขติ: ยญฺจสฺสา สญฺโญคปจฺจยา อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ, ตญฺจ นากงฺขติ. อิตฺถตฺเต โข ภิกฺขเว

อนภิรตา สัต์ตา ปุริเสสุ วิสัญ์โญคํ คตา. เอวํ โข ภิก์ขเว อิต์ถี อิต์ถัต์ตํ นาติวัต์ตติ. ปุริโส ภิก์ขเว อัช์ฌัต์ตํ ปุริสินท์ริยํ น มนสิกโรติ ปุริสกุต์ตํ ปุริสากัป์ปํ ปุริสวิธํ ปุริสัจ์ฉน์ทํ ปุริสส์สรํ ปุริสาลังการํ, โส ตัต์ถ น รัช์ชติ ตัต์ร นาภิรมติ, โส ตัต์ถ อรัต์โต ตัต์ร อนภิรโต พหิท์ธา อิต์ถินท์ริยํ น มนสิกโรติ อิต์ถิกุต์ตํ อิต์ถากัป์ปํ อิต์ถิวิธํ อิต์ถิจ์ฉน์ทํ อิต์ถิส์สรํ อิต์ถาลังการํ, โส ตัต์ถ น รัช์ชติ ตัต์ร นาภิรมติ, โส ตัต์ถ อรัต์โต ตัต์ร อนภิรโต พหิท์ธา สัญ์โญคํ นากังขติ: ยัญ์จัส์ส สัญ์โญคปัจ์จยา อุป์ปัช์ชติ สุขํ โสมนัส์สํ, ตัญ์จ นากังขติ. ปุริสัต์เต ภิก์ขเว อนภิรตา สัต์ตา อิต์ถีสุ วิสัญ์โญคํ คตา. เอวํ โข ภิก์ขเว ปุริโส ปุริสัต์ตํ อติวัต์ตติ. เอวํ โข ภิก์ขเว วิสัญ์โญโค โหติ. อยํ โข ภิก์ขเว สัญ์โญควิสัญ์โญโค ธัม์มปริยาโยติ.

๕๒ เอกํ สมยํ ภควา จัม์ปายํ วิหรติ คัค์คราย โปก์ขรณิยา ตีเร. อถโข สัม์พหุลา จัม์เปย์ยกา อุปาสกา, เยนายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข จัม์เปย์ยกา อุปาสกา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ เอตทโวจุํ "จิรัส์สุตา โน ภัน์เต ภควโต สัม์มุขา ธัม์มี กถา, สาธุ มยํ ภัน์เต ลเภย์ยาม ภควโต ธัม์มึ กถํ สวนายาติ. "เตนหาวุโส ตทหุโปสเถ อาคัจ์เฉย์ยาถ, อัป์เปวนาม ลเภย์ยาถ ภควโต สัน์ติเก ธัม์มึ กถํ สวนายาติ. "เอวํ ภัน์เตติ

โข จัม์เปย์ยกา อุปาสกา อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส ปฏิส์สุณิต์วา อุฏ์ฐายาสนา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กมึสุ. อถโข จัม์เปย์ยกา อุปาสกา ตทหุโปสเถ, เยนายัส์มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐํสุ. อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต เตหิ จัม์เปย์ยเกหิ อุปาสเกหิ สัท์ธึ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภัน์เต อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ น มหานิสํสํ, สิยา ปน ภัน์เต อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ มหานิสํสัน์ติ. "สิยา สาริปุต์ต อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ น มหานิสํสํ, สิยา ปน สาริปุต์ต อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ มหานิสํสัน์ติ. "โก นุ โข ภัน์เต เหตุ, โก ปัจ์จโย; เยนปิ อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ น มหานิสํสํ: โก นุ โข ภัน์เต เหตุ, โก ปัจ์จโย; เยนปิ อิเธกัจ์จัส์ส ตาทิสํเยว ทานํ ทิน์นํ มหัป์ผลํ มหานิสํสัน์ติ. "อิธ สาริปุต์ต เอกัจ์โจ สาเปก์โข ทานํ เทติ, ปฏิพัท์ธจิต์โต ทานํ เทติ, สัน์นิธิเปก์โข ทานํ เทติ, "อิมํ เปจ์จ ปริภุญ์ชิส์สามีติ ทานํ เทติ; โส ตํ ทานํ เทติ สมณัส์ส วา พ์ราห์มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธวิเลปนํ เสย์ยาวสถปทีเปย์ยํ. ตํ กึ มัญ์ญสิ สาริปุต์ต: ทเทย์ย อิเธกัจ์โจ เอวรูปํ ทานัน์ติ. "เอวํ ภัน์เต." ตัต์ร สาริปุต์ต ย์วายํ สาเปก์โข ทานํ เทติ, ปฏิพัท์ธจิต์โต ทานํ เทติ,

สนฺนิธิเปกฺโข ทานํ เทติ, "อิมํ เปจฺจ ปริภุญฺชิสฺสามีติ ทานํ เทติ; โส ตํ ทานํ ทตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ; โส ตํ กมฺมํ เขเปตฺวา ตํ อิทฺธึ ตํ ยสํ ตํ อาธิปเตยฺยํ, อาคามี โหติ อาคนฺตา อิตฺถตฺตํ. อิธ ปน สาริปุตฺต เอกจฺโจ นเหว โข สาเปกฺโข ทานํ เทติ, น ปฏิพทฺธจิตฺโต ทานํ เทติ, น สนฺนิธิเปกฺโข ทานํ เทติ, น "อิมํ เปจฺจ ปริภุญฺชิสฺสามีติ ทานํ เทติ, อปิจ โข "สาหุ ทานนฺติ ทานํ เทติ; ฯ เป ฯ นปิ "สาหุ ทานนฺติ ทานํ เทติ, อปิจ โข "ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ปิตุปิตามเหหิ, น อรหามิ โปราณํ กุลวํสํ หาเปตุนฺติ ทานํ เทติ; นปิ "ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ปิตุปิตามเหหิ, น อรหามิ โปราณํ กุลวํสํ หาเปตุนฺติ ทานํ เทติ, อปิจ โข "อหํ ปจามิ, อิเม น ปจนฺติ, น อรหามิ ปจนฺโต อปจนฺตานํ ทานํ อทาตุนฺติ ทานํ เทติ; นปิ "อหํ ปจามิ อิเม น ปจนฺติ, น อรหามิ ปจนฺโต อปจนฺตานํ ทานํ อทาตุนฺติ ทานํ เทติ, อปิจ โข "ยถา เตสํ ปุพฺพกานํ อิสีนํ ตานิ มหายญฺญานิ อเหสุํ, เสยฺยถีทํ, อฏฺฐกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส เวสฺสามิตฺตสฺส ยมทคฺคิโน อังคีรสสฺส ภารทฺวาชสฺส วาเสฏฺฐสฺส กสฺสปสฺส ภคุโน; เอวํ เม อยํ ทานสํวิภาโค ภวิสฺสตีติ ทานํ เทติ; นปิ "ยถา เตสํ ปุพฺพกานํ อิสีนํ ตานิ มหายญฺญานิ อเหสุํ, เสยฺยถีทํ, อฏฺฐกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส เวสฺสามิตฺตสฺส ยมทคฺคิโน อังคีรสสฺส ภารทฺวาชสฺส

วาเสฏฺฐสฺส กสฺสปสฺส ภคุโน; เอวํ เม อยํ ทานสํวิภาโค ภวิสฺสตีติ ทานํ เทติ, อปิจ โข "อิมํ เม ทานํ ททโต, จิตฺตํ ปสีทติ, อตฺตมนตาโสมนสฺสํ อุปชายตีติ ทานํ เทติ; นปิ "อิมํ เม ทานํ ททโต, จิตฺตํ ปสีทติ. อตฺตมนตาโสมนสฺสํ อุปชายตีติ ทานํ เทติ. อปิจ โข จิตฺตาลงฺการํ จิตฺตปริกฺขารํ ทานํ เทติ; โส ตํ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถปทีเปยฺยํ. ตํ กิมฺมญฺญสิ สาริปุตฺต: ทเทยฺย อิเธกจฺโจ เอวรูปํ ทานนฺติ. "เอวํ ภนฺเต." "ตตฺร สาริปุตฺต ยฺวายํ นเหว โข สาเปกฺโข ทานํ เทติ, น ปฏิพทฺธจิตฺโต ทานํ เทติ, น สนฺนิธิเปกฺโข ทานํ เทติ, น "อิมํ เปจฺจ ปริภุญฺชิสฺสามีติ ทานํ เทติ, นปิ "สาหุ ทานนฺติ ทานํ เทติ, นปิ "ทินฺนปุพฺพํ กตปุพฺพํ ปิตุปิตามเหหิ, น อรหามิ โปราณํ กุลวํสํ หาเปตุนฺติ ทานํ เทติ, นปิ "อหํ ปจามิ, อิเม น ปจนฺติ, น อรหามิ ปจนฺโต อปจนฺตานํ ทานํ อทาตุนฺติ ทานํ เทติ, นปิ "ยถา เตสํ ปุพฺพกานํ อิสีนํ ตานิ มหายญฺญานิ อเหสุํ, เสยฺยถีทํ, อฏฺฐกสฺส วามกสฺส วามเทวสฺส เวสฺสามิตฺตสฺส ยมทคฺคิโน องฺคีรสสฺส ภารทฺวาชสฺส วาเสฏฺฐสฺส กสฺสปสฺส ภคุโน; เอวํ เม อยํ ทานสํวิภาโค ภวิสฺสตีติ ทานํ เทติ, นปิ "อิมํ เม ทานํ ททโต, จิตฺตํ ปสีทติ, อตฺตมนตาโสมนสฺสํ อุปชายตีติ ทานํ เทติ, อปิจ โข จิตฺตาลงฺการํ จิตฺตปริกฺขารํ ทานํ เทติ; โส ตํ ทานํ ทตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ: โส ตํ กมฺมํ เขเปตฺวา

ตํ อิทฺธึ ตํ ยสํ ตํ อาธิปเตยฺยํ, อนาคามี โหติ อนาคนฺตา อิตฺถตฺตํ. อยํ โข สาริปุตฺต เหตุ, อยํ ปจฺจโย, เยนปิ อิเธกจฺจสฺส ตาทิสํเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ น มหานิสํสํ; อยํ ปน สาริปุตฺต เหตุ, อยํ ปจฺจโย, เยนปิ อิเธกจฺจสฺส ตาทิสํเยว ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ มหานิสํสนฺติ.

๕๓ เอกํ สมยํ ภควา อายสฺมา จ สาริปุตฺโต อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน ทกฺขิณาคิริสฺมึ จาริกํ จรนฺติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ. เตน โข ปน สมเยน เวฬุกณฺฏกี นนฺทมาตา อุปาสิกา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ปารายนํ สเรน ภาสติ. เตน โข ปน สมเยน เวสฺสวณฺโณ มหาราชา อุตฺตราย ทิสาย ทกฺขิณํ ทิสํ คจฺฉติ เกนจิเทว กรณีเยน. อสฺโสสิ โข เวสฺสวณฺโณ มหาราชา นนฺทมาตาย อุปาสิกาย ปารายนํ สเรน ภาสนฺติยา; สุตฺวา กถาปริโยสานํ อาคมยมาโน อฏฺฐาสิ. อถโข นนฺทมาตา อุปาสิกา ปารายนํ สเรน ภาสิตฺวา ตุณฺหี อโหสิ. อถโข เวสฺสวณฺโณ มหาราชา นนฺทมาตาย อุปาสิกาย กถาปริโยสานํ วิทิตฺวา อพฺภานุโมทิ "สาธุ ภคินิ สาธุ ภคินีติ. "โก ปเนโส ภทฺรมุขาติ. "อหนฺเต ภคินิ ภาตา เวสฺสวณฺโณ มหาราชาติ. "สาธุ ภทฺรมุข, เตน หิ โย เม อยํ ธมฺมปริยาโย ภณิโต, อิทํ เต โหตุ อาติเถยฺยนฺติ. "สาธุ ภคินิ, เอตญฺเจว เม โหตุ อาติเถยฺยํ, เสฺวว สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุโข ภิกฺขุสํโฆ อกตปาตราโส

เวฬุกัณ์ฏกี อาคมิส์สติ, ตัญ์จ ภิก์ขุสํฆํ ปริวิสิต์วา มม ทัก์ขิณํ อาทิเสย์ยาสิ; เอวัญ์จ เม ภวิส์สติ อาติเถย์ยัน์ติ. อถโข นัน์ทมาตา อุปาสิกา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปสิ. อถโข สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานัปํปมุโข ภิก์ขุสํโฆ อกตปาตราโส, เยน เวฬุกัณ์ฏกี, ตทวสริ. อถโข นัน์ทมาตา อุปาสิกา อัญ์ญตรํ ปุริสํ อามัน์เตสิ “เอหิ ต์วํ อัม์โภ ปุริส, อารามํ คัน์ต์วา ภิก์ขุสํฆัส์ส กาลํ อาโรเจหิ “กาโล ภัน์เต, อัย์ยาย นัน์ทมาตาย นิเวสเน นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. “เอวํ อัย์เยติ โข โส ปุริโส นัน์ทมาตาย อุปาสิกาย ปฏิส์สุณิต์วา อารามํ คัน์ต์วา ภิก์ขุสํฆัส์ส กาลํ อาโรเจสิ “กาโล ภัน์เต, อัย์ยาย นัน์ทมาตาย นิเวสเน นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ. อถโข สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานัปํปมุโข ภิก์ขุสํโฆ ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน นัน์ทมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. อถโข นัน์ทมาตา อุปาสิกา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานัปํปมุขํ ภิก์ขุสํฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัปํเปสิ สัม์ปวาเรสิ. อถโข นัน์ทมาตา อุปาสิกา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ ภุต์ตาวึ โอนีตปัต์ตปาณึ เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข นัน์ทมาตรํ อุปาสิกํ อายัส์มา สาริปุต์โต เอตทโวจ “โก ปน เต นัน์ทมาเต ภิก์ขุสํฆัส์ส อัพ์ภาคมนํ อาโรเจสิ. “อิธาหํ ภัน์เต รัต์ติยา

ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ปาราย์นํ สเรน ภาสิตฺวา ตุณฺหี อโหสิ. อถโข ภนฺเต เวสฺสวณฺโณ มหาราชา มม กถาปริโยสานํ วิทิตฺวา อพฺภานุโมทิ "สาธุ ภคินิ สาธุ ภคินีติ. "โก ปเนโส ภทฺรมุขาติ. "อหนฺเต ภคินิ ภาตา เวสฺสวณฺโณ มหาราชาติ. "สาธุ ภทฺรมุข, เตน หิโย เม อยํ ธมฺมปริยาโย ภณิโต, อิทนฺเต โหตุ อาติเถยฺยนฺติ. "สาธุ ภคินิ, เอตญฺเจว เม โหตุ อาติเถยฺยํ, เสฺวว สาริปุตฺต- โมคฺคลฺลานปฺปมุโข ภิกฺขุสํโฆ อกตปาตราโส เวฬุกณฺฏกํ อาคมิสฺสติ, ตญฺจ ภิกฺขุสํฆํ ปริวิสิตฺวา มม ทกฺขิณํ อาทิเสยฺยาสิ; เอตญฺจ เม ภวิสฺสติ อาติเถยฺยนฺติ. ยทิทํ ภนฺเต ทาเน ปุญฺญํ ปุญฺญมหิตํ เวสฺสวณฺณสฺส มหาราชสฺส สุขาย โหตูติ. อจฺฉริยํ นนฺทมาเต, อพฺภุตํ นนฺทมาเตะ ยตฺร หิ นาม เวสฺสวณฺเณน มหาราเชน เอวํมหิทฺธิเกน เอวํมเหสกฺเขน เทวปุตฺเตน สมฺมุขา สลฺลปิสฺสสีติ. "น โข เม ภนฺเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, อตฺถิ เม อญฺโญปิ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโมะ อิธ เม ภนฺเต นนฺโท นาม เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป, ตํ ราชาโน กิสฺมิญฺจิเทว การเณ โอกฺกสฺส ปสยฺห ชีวิตา โวโรเปสุํ; ตสฺมึ โข ปนาหํ ภนฺเต ทารเก คหิเต วา คยฺหมาเน วา วเธ วา วชฺฌมาเน วา หเต วา หญฺญมาเน วา นาภิชานามิ จิตฺตสฺส อญฺญถตฺตนฺติ. "อจฺฉริยํ นนฺทมาเต, อพฺภุตํ นนฺทมาเตะ ยตฺร หิ นาม จิตฺตุปฺปาทมฺปิ ปริโสเธสฺสสีติ. "น โข เม ภนฺเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม,

อัต์ถิ เม อัญ์โญปิ อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม: อิธ เม ภัน์เต สามิโก กาลกโต อัญ์ญตรํ ยัก์ขโยนึ อุปปัน์โน, โส เม เตเนว ปุริเมน อัต์ตภาเวน อุท์ทัส์เสสิ. น โข ปนาหํ ภัน์เต อภิชานามิ ตโตนิทานํ จิต์ตัส์ส อัญ์ญถัต์ตัน์ติ. "อัจ์ฉริยํ นัน์ทมาเต, อัพ์ภุตํ นัน์ทมาเต: ยัต์ร หิ นาม จิต์ตุป์ปาทมัต์ตัม์ปิ ปริโสเธส์สสีติ. "น โข เม ภัน์เต เอเสว อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม, อัต์ถิ เม อัญ์โญปิ อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม: ยโตหํ ภัน์เต สามิกัส์ส ทหรัส์เสว ทหรา อานีตา, นาภิชานามิ มนสาปิ อติจริตุํ, กุโต ปน กาเยนาติ. "อัจ์ฉริยํ นัน์ทมาเต, อัพ์ภุตํ นัน์ทมาเต: ยัต์ร หิ นาม จิต์ตุป์ปาทมัต์ตัม์ปิ ปริโสเธส์สสีติ. "น โข เม ภัน์เต เอเสว อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม, อัต์ถิ เม อัญ์โญปิ อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม: ยทาหํ ภัน์เต อุปาสิกา ปฏิเทสิตา, นาภิชานามิ กิญ์จิ สิก์ขาปทํ สัญ์จิจ์จ วีติก์กมิตาติ. "อัจ์ฉริยํ นัน์ทมาเต, อัพ์ภุตํ นัน์ทมาเตติ. "น โข เม ภัน์เต เอเสว อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม, อัต์ถิ เม อัญ์โญปิ อัจ์ฉริโย อัพ์ภุโต ธัม์โม: อิธาหํ ภัน์เต ยาวเทว อากังขามิ, วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรามิ; วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรามิ, ปีติยา จ วิราคา อุเปก์ขิกา

ฯ วิหรามิ, สตา จ สมฺปชาโน สุขญฺจ กาเยน ปฏิสํเวเทมิ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ, สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามีติ. "อจฺฉริยํ นนฺทมาเต, อพฺภุตํ นนฺทมาเตติ. "น โข เม ภนฺเต เอเสว อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม, อตฺถิ เม อญฺโญปิ อจฺฉริโย อพฺภุโต ธมฺโม: ยานีมานิ ภนฺเต ภควตา เทสิตานิ ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ, นาหนฺเตสํ กิญฺจิ อตฺตนิ อปฺปหีนํ สมนุปสฺสามีติ. "อจฺฉริยํ นนฺทมาเต, อพฺภุตํ นนฺทมาเตติ. อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต นนฺทมาตรํ อุปาสิกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามีติ.

มหายญฺญวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

จิตฺตปริกฺขารํ, เทวตํ คิ, สญฺญา อปรา ตุเว,
เมถุนา จ, สญฺโญโค, ทานํ, มาตายะ เต ทสาติ.

ปณฺณาสโก สมตฺโต.

ปณฺณาสกาสงฺคหิตา วคฺคา.

๕๔ อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ

นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ. "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ, โก ปจฺจโย; เยน สุตวโต อริยสาวกสฺส วิจิกิจฺฉา นุปฺปชฺชติ อพฺยากตวตฺถูสูติ. "ทิฏฺฐินิโรธา โข ภิกฺขุ สุตวโต อริยสาวกสฺส วิจิกิจฺฉา นุปฺปชฺชติ อพฺยากตวตฺถูสุ. "โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ ทิฏฺฐิคตเมตํ, "น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ ทิฏฺฐิคตเมตํ, "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ ทิฏฺฐิคตเมตํ, "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ ทิฏฺฐิคตเมตํ. อสฺสุตวา ภิกฺขุ ปุถุชฺชโน ทิฏฺฐึ นปฺปชานาติ, ทิฏฺฐิสมุทยํ นปฺปชานาติ, ทิฏฺฐินิโรธํ นปฺปชานาติ, ทิฏฺฐินิโรธคา-มินึ ปฏิปทํ นปฺปชานาติ; ตสฺส สา ทิฏฺฐิ ปวฑฺฒติ; "โส น ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ. สุตวา จ โข ภิกฺขุ อริยสาวโก ทิฏฺฐึ ปชานาติ, ทิฏฺฐิสมุทยํ ปชานาติ, ทิฏฺฐินิโรธํ ปชานาติ, ทิฏฺฐินิโรธคามินึ ปฏิปทํ ปชานาติ; ตสฺส สา ทิฏฺฐิ นิรุชฺฌติ; "โส ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ. เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตวา อริยสาวโก เอวํ ปสฺสํ "โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ น พฺยากโรติ, "น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ น พฺยากโรติ, "โหติ จ น จ

โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ น พฺยากโรติ, "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติปิ น พฺยากโรติ. เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตวา อริยสาวโก เอวํ ปสฺสํ เอวํ อพฺยากรณธมฺโม โหติ อพฺยากตวตฺถูสุ. เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตวา อริยสาวโก เอวํ ปสฺสํ นจฺฉมฺภติ น กมฺปติ น เวธติ น สนฺตาสํ อาปชฺชติ อพฺยากตวตฺถูสุ. "โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ ตณฺหาคตเมตํ สญฺญาคตเมตํ มญฺญิตเมตํ ปปญฺจิตเมตํ อุปาทานคตเมตํ วิปฺปฏิสาโร เอโส, "น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ วิปฺปฏิสาโร เอโส, "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ วิปฺปฏิสาโร เอโส, "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ โข ภิกฺขุ วิปฺปฏิสาโร เอโส. อสฺสุตวา ภิกฺขุ ปุถุชฺชโน วิปฺปฏิสารํ นปฺปชานาติ, วิปฺปฏิสารสมุทยํ นปฺปชานาติ, วิปฺปฏิสารนิโรธํ นปฺปชานาติ, วิปฺปฏิสารนิโรธคามินึ ปฏิปทํ นปฺปชานาติ; ตสฺส โส วิปฺปฏิสาโร ปวฑฺฒติ; "โส น ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ. สุตวา จ โข ภิกฺขุ อริยสาวโก วิปฺปฏิสารํ ปชานาติ, วิปฺปฏิสารสมุทยํ ปชานาติ, วิปฺปฏิสารนิโรธํ ปชานาติ, วิปฺปฏิสารนิโรธคามินึ ปฏิปทํ ปชานาติ; ตสฺส โส วิปฺปฏิสาโร นิรุชฺฌติ, ฯเปฯ เอวํ ชานํ โข ภิกฺขุ สุตวา อริยสาวโก เอวํ ปสฺสํ

นัจ์ฉัม์ภติ น กัม์ปติ น เวธติ น สัน์ตาสํ อาปัช์ชติ อพ์ยากตวัต์ถูสุ. อยํ โข ภิก์ขุ เหตุ, อยํ ปัจ์จโย, เยน สุตวโต อริยสาวกัส์ส วิจิกิจ์ฉา นุปปัช์ชติ อพ์ยากตวัต์ถูสูติ.

๕๕ สัต์ต จ ภิก์ขเว ปุริสคติโย เทเสส์สามิ อนุปาทา จ ปรินิพ์พานํ; ตํ สุณาถ, สาธุกํ มนสิกโรถ; ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมา จ ภิก์ขเว สัต์ต ปุริสคติโย? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ "โน จัส์ส, โน จ เม สิยา, น ภวิส์สติ, น เม ภวิส์สติ, ยทัต์ถิ ยํ ภูตํ, ตํ ปชหามีติ, อุเปก์ขํ ปฏิลภติ; โส ภเว น รัช์ชติ สัม์ภเว น รัช์ชติ อัต์ถุต์ตริ ปทํ สัน์ตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย ปัส์สติ; ตัญ์จ ข์วัส์ส ปทํ น สัพ์เพน สัพ์พํ สัจ์ฉิกตํ โหติ, ตัส์ส น สัพ์เพน สัพ์พํ มานานุสโย ปหีโน โหติ, น สัพ์เพน สัพ์พํ ภวราคานุสโย ปหีโน โหติ, น สัพ์เพน สัพ์พํ อวิช์ชานุสโย ปหีโน โหติ; โส ปัญ์จันํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อัน์ตราปรินิพ์พายี โหติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ทิวสสัน์ตัต์เต อโยกปาเล หัญ์ญมาเน, ปัป์ปฏิกา นิพ์พัต์ติต์วา นิพ์พาเยย์ย; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ "โน จัส์ส, โน จ เม สิยา, น ภวิส์สติ, น เม ภวิส์สติ, ยทัต์ถิ ยํ ภูตํ, ตํ ปชหามีติ, อุเปก์ขํ ปฏิลภติ; โส ภเว น รัช์ชติ สัม์ภเว น รัช์ชติ อัต์ถุต์ตริ ปทํ สัน์ตํ

สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ; ตญฺจ ขฺวาสฺส ปทํ น สพฺเพน สพฺพํ สจฺฉิกตํ โหติ, ตสฺส น สพฺเพน สพฺพํ มานานุสโย ปหีโน โหติ, น สพฺเพน สพฺพํ ภวราคานุสโย ปหีโน โหติ, น สพฺเพน สพฺพํ อวิชฺชานุสโย ปหีโน โหติ; โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ "โน จสฺส, โน จ เม สิยา, น ภวิสฺสติ, น เม ภวิสฺสติ, ยทตฺถิ ยํ ภูตํ, ตํ ปชหามีติ, อุเปกฺขํ ปฏิลภติ; โส ภเว น รชฺชติ สมฺภเว น สชฺชติ อตฺถุตฺตริ ปทํ สนฺตํ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ; ตญฺจ ขฺวาสฺส ปทํ น สพฺเพน สพฺพํ สจฺฉิกตํ โหติ, ตสฺส น สพฺเพน สพฺพํ มานานุสโย ปหีโน โหติ, น สพฺเพน สพฺพํ ภวราคานุสโย ปหีโน โหติ, น สพฺเพน สพฺพํ อวิชฺชานุสโย ปหีโน โหติ; โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล หญฺญมาเน, ปปฺปฏิกา นิพฺพตฺติตฺวา อุปฺปติตฺวา นิพฺพาเยยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล หญฺญมาเน;

ปั๎ปฏิกา นิพ์พัต์ติต์วา อุป์ปติต์วา อนุปหัจ์จตลํ นิพ์พาเยย์ย; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ ฯเปฯ โส ปัญ์จันนํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อัน์ตราปรินิพ์พายี โหติ. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ ฯเปฯ โส ปัญ์จันนํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อุปหัจ์จปรินิพ์พายี โหติ; เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ทิวสสัน์ตัต์เต อโยกปาเล หัญ์ญมาเน, ปั๎ปฏิกา นิพ์พัต์ติต์วา อุป์ปติต์วา อุปหัจ์จตลํ นิพ์พาเยย์ย; เอวเมว โข ภิก์ขเว เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ ฯเปฯ โส ปัญ์จันนํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อุปหัจ์จปรินิพ์พายี โหติ. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ ฯเปฯ โส ปัญ์จันนํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อสํขารปรินิพ์พายี โหติ; เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ทิวสสัน์ตัต์เต อโยกปาเล หัญ์ญมาเน, ปั๎ปฏิกา นิพ์พัต์ติต์วา อุป์ปติต์วา ปริต์เต ติณปุญ์เช วา กัฏ์ฐปุญ์เช วา นิปเตย์ย, สา ตัต์ถ อัค์คิม์ปิ ชเนย์ย ธูมัม์ปิ ชเนย์ย, อัค์คิม์ปิ ชเนต์วา ธูมัม์ปิ ชเนต์วา ตเมว ปริต์ตํ ติณปุญ์ชํ วา กัฏ์ฐปุญ์ชํ วา ปริยาทิยิต์วา อนาหารา นิพ์พาเยย์ย; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ปฏิปัน์โน โหติ ฯเปฯ โส ปัญ์จันนํ โอรัม์ภาคิยานํ สัญ์โญชนานํ ปริก์ขยา อสํขารปรินิพ์พายี โหติ. อิธ ปน ภิก์ขเว

ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา สสํขารปรินิพฺพายี โหติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล หญฺญมาเน, ปปฺปฏิกา นิพฺพตฺติตฺวา อุปฺปติตฺวา วิปุเล ติณปุญฺเช วา กฏฺฐปุญฺเช วา นิปเตยฺย, สา ตตฺถ อคฺคิมฺปิ ชเนยฺย ธูมมฺปิ ชเนยฺย, อคฺคิมฺปิ ชเนตฺวา ธูมมฺปิ ชเนตฺวา ตเมว วิปุลํ ติณปุญฺชํ วา กฏฺฐปุญฺชํ วา ปริยาทิยิตฺวา อนาหารา นิพฺพาเยยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา สสํขารปรินิพฺพายี โหติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อุทฺธํโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามี: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทิวสสนฺตตฺเต อโยกปาเล หญฺญมาเน, ปปฺปฏิกา นิพฺพตฺติตฺวา อุปฺปติตฺวา มหนฺเต ติณปุญฺเช วา กฏฺฐปุญฺเช วา นิปเตยฺย, สา ตตฺถ อคฺคิมฺปิ ชเนยฺย ธูมมฺปิ ชเนยฺย, อคฺคิมฺปิ ชเนตฺวา ธูมมฺปิ ชเนตฺวา ติณปุญฺชํ วา กฏฺฐปุญฺชํ วา ปริยาทิยิตฺวา คจฺฉมฺปิ ทเหยฺย ทายมฺปิ ทเหยฺย, คจฺฉมฺปิ ทหิตฺวา ทายมฺปิ ทหิตฺวา หริตนฺตํ วา เสลนฺตํ วา อุทกนฺตํ วา รมณียํ วา ภูมิภาคํ อาคมฺม อนาหารา นิพฺพาเยยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโญชนานํ ปริกฺขยา อุทฺธํโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามี. อิมา

ภิก๎ขเว สัต๎ต ปุริสคติโย กตมัญ๎จ ภิก๎ขเว อนุปาทา ปรินิพ๎พานํ ? อิธ ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ เอวํ ปฏิปัน๎โน โหติ "โน จัส๎ส, โน จ เม สิยา, น ภวิส๎สติ, น เม ภวิส๎สติ, ยทัต๎ถิ ยํ ภูตํ, ตํ ปชหามีติ, อุเปก๎ขํ ปฏิลภติ; โส ภเว น รัช๎ชติ สัม๎ภเว น รัช๎ชติ อัต๎ถุต๎ตริ ปทํ สัน๎ตํ สัม๎มัป๎ปัญ๎ญาย ปัส๎สติ; ตัญ๎จ ข๎วัส๎ส ปทํ สัพ๎เพน สัพ๎พํ สัจ๎ฉิกตํ โหติ, ตัส๎ส สัพ๎เพน สัพ๎พํ มานานุสโย ปหีโน โหติ, สัพ๎เพน สัพ๎พํ ภวราคานุสโย ปหีโน โหติ, สัพ๎เพน สัพ๎พํ อวิช๎ชานุสโย ปหีโน โหติ; โส อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ๎ฉิกัต๎วา อุปสัม๎ปัช๎ช วิหรติ อิทํ วุจ๎จติ ภิก๎ขเว อนุปาทา ปรินิพ๎พานํ. อิมา โข ภิก๎ขเว สัต๎ต ปุริสคติโย อนุปาทา จ ปรินิพ๎พานัน๎ติ.

๕๖ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิช๎ฌกูเฏ ปัพ๎พเต. อถโข เท๎ว เทวตา อภิก๎กัน๎ตาย รัต๎តิยา อภิก๎กัน๎ตวัณ๎ณา เกวลกัป๎ปํ คิช๎ฌกูฏํ โอภาเสต๎วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิงสุ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน๎ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน๎ตํ อัฏ๎ฐํสุ. เอกมัน๎ตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควัน๎ตํ เอตทโวจ "เอตา ภัน๎เต ภิก๎ขุนิโย วิมุต๎ตาติ. อปรา เทวตา ภควัน๎ตํ เอตทโวจ "เอตา ภัน๎เต อนุปาทิเสสา สุวิมุต๎ตาติ. อิทมโวจ สา เทวตา สมนุญ๎โญ สัต๎ถา อโหสิ. อถโข ตา เทวตา "สมนุญ๎โญ สัต๎ถาติ ภควัน๎ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก๎ขิณํ กัต๎วา ตัต๎เถวัน๎ตรธายิงสุ. อถโข ภควา ตัส๎สา

รัต์ติยา อัจ์จเยน ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิมํ ภิก์ขเว รัต์ติํ เท์ว เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์ณา เกวลกัป์ปํ คิช์ฌกูฏํ โอภาเสต์วา, เยนาหํ, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐํสุ. เอกมัน์ตํ ฐิตา โข ภิก์ขเว เอกา เทวตา มํ เอตทโวจ "เอตา ภัน์เต ภิก์ขุนิโย วิมุต์ตาติ. อปรา เทวตา มํ เอตทโวจ "เอตา ภัน์เต อนุปาทิเสสา สุวิมุต์ตาติ. อิทมโวจุํ ภิก์ขเว ตา เทวตา, อิทํ วัต์วา มํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายิํสูติ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ภควโต อวิทูเร นิสิน์โน โหติ. อถโข อายัส์มโต มหาโมค์คัล์ลานัส์ส เอตทโหสิ "กตเมสานํ โข เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ "อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. เตน โข ปน สมเยน ติส์โส นาม ภิก์ขุ อธุนา กาลกโต อัญ์ญตรํ พ์รห์มโลกํ อุปปัน์โน โหติ. ตัต์ราปิ นํ เอวํ ชานัน์ติ "ติส์โส พ์รห์มา มหิท์ธิโก มหานุภาโวติ. อถโข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน, เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย, ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย; เอวเมว คิช์ฌกูเฏ ปัพ์พเต อัน์ตรหิโต ตัส์มิํ พ์รห์มโลเก ปาตุรโหสิ. อัท์ทสา โข ติส์โส พ์รห์มา อายัส์มัน์ตํ มหาโมค์คัล์ลานํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ; ทิส์วา อายัส์มัน์ตํ มหาโมค์คัล์ลานํ เอตทโวจ "เอหิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน,

ส์วาคตํ มาริส โมค์คัล์ลาน; จิรัส์สํ โข มาริส โมค์คัล์ลาน อิมํ ปริยายมกาสิ, ยทิทํ อิธาคมนาย; นิสีท มาริส โมค์คัล์ลาน, อิทมาสนํ ปัญ์ญัต์ตัน์ติ. นิสีทิ โข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ปัญ์ญัต์เต อาสเน. ติส์โสปิ โข พ์รห์มา อายัส์มัน์ตํ มหาโมค์คัล์ลานํ อภิวาเท็ต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ติส์สํ พ์รห์มานํ อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน เอตทโวจ “กตมานํ โข ติส์ส เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ “อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. “พ์รห์มกายิกานํ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ “อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. “สัพ์เพสัญ์เญว โข ติส์ส พ์รห์มกายิกานํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ “อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. “น โข มาริส โมค์คัล์ลาน สัพ์เพสํ พ์รห์มกายิกานํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ “อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. เย โข เต มาริส โมค์คัล์ลาน พ์รห์มกายิกา เทวา พ์รเห์มน อายุนา สัน์ตุฏ์ฐา พ์รเห์มน วัณ์เณน พ์รเห์มน สุเขน พ์รเห์มน ยเสน พ์รเห์มน อาธิปเตย์เยน สัน์ตุฏ์ฐา ตัส์ส จ อุต์ตริํ นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานัน์ติ; เตสํ น เอวํ ญาณํ โหติ “สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ “อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. เย จ โข เต มาริส โมค์คัล์ลาน พ์รห์มกายิกา เทวา พ์รเห์มน อายุนา อสัน์ตุฏ์ฐา พ์รเห์มน วัณ์เณน พ์รเห์มน สุเขน

พ์รเห์มน ยเสน พ์รเห์มน อาธิปเต์ยเยน อสันตญ์จา สัจ์จ จ อุต์ตริ นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานันติ; เตสํ เอวํ ญาณํ โหติ "สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ "อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. อิธ มาริส โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ อุภโตภาควิมุต์โต โหติ; ตเมนํ เต เทวา เอวํ ชานันติ "อยํ โข อายัส์มา อุภโตภาควิมุต์โต; ยาวัส์ส กาโย ฐัส์สติ, ตาว นํ ทัก์ขันติ เทวมนุส์สา, กายัส์ส เภทา น นํ ทัก์ขันติ เทวมนุส์สาติ. เอวัม์ปิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เตสํ เทวานํ ญาณํ โหติ "อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ. อิธ ปน มาริส โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ ปัญ์ญาวิมุต์โต โหติ; ตเมนํ เต เทวา เอวํ ชานันติ "อยํ โข อายัส์มา ปัญ์ญาวิมุต์โต; ยาวัส์ส กาโย ฐัส์สติ, ตาว นํ ทัก์ขันติ เทวมนุส์สา, กายัส์ส เภทา น นํ ทัก์ขันติ เทวมนุส์สาติ. เอวัม์ปิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เตสํ เทวานํ ญาณํ โหติ "อนุปาทิเสเส วา อนุปาทิเสโสติ อิธ ปน มาริส โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ กายสัก์ขิ โหติ; ตเมนํ เต เทวา เอวํ ชานันติ "อยํ โข อายัส์มา กายสัก์ขิ, อัป์เปวนาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อินท์ริยานิ สมันนานยมาโน; ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชันติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. เอวัม์ปิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เตสํ เทวานํ ญาณํ โหติ

"สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ. อิธ ปน มาริส โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ ทิฏ์ฐิป์ปัต์โต โหติ; ฯเปฯ สัท์ธาวิมุต์โต โหติ; ธัม์มานุสารี โหติ; ตเมนํ เต เทวา เอวํ ชานัน์ติ "อยํ โข อายัส์มา ธัม์มานุสารี, อัป์เปวนาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อิน์ท์ริยานิ สมัน์นาหยมาโน; ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ. เอวัม์ปิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เตสํ เทวานํ ญาณํ โหติ "สอุปาทิเสเส วา สอุปาทิเสโสติ. อถโข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ติส์สัส์ส พ์รห์มุโน ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อนุโมทิต์วา, เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย, ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์ชเย์ย, เอวเมว พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต คิช์ฌกูเฏ ปัพ์พเต ปาตุรโหสิ. อถโข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน, ยาวตโก อโหสิ ติส์เสน พ์รห์มุนา สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสิ. "น หิ ปน เต โมค์คัล์ลาน ติส์โส พ์รห์มา สัต์ตมํ อนิมิต์ตวิหารึ ปุค์คลํ เทเสสีติ. "เอตัส์ส ภควา กาโล, เอตัส์ส สุคต กาโล, ยํ ภควา สัต์ตมํ อนิมิต์ตวิหารึ ปุค์คลํ

เทเสย์ย, ภควโต สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ "เตนหิ โมค์คัล์ลาน สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธ โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ สัพ์พนิมิต์ตานํ อมนสิการา อนิมิต์ตํ เจโตสมาธึ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตเมนํ ตา เทวตา เอวํ ชานัน์ติ "อยํ โข อายัส์มา สัพ์พนิมิต์ตานํ อมนสิการา อนิมิต์ตํ เจโตสมาธึ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, อัป์เปวนาม อยมายัส์มา อนุโลมิกานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวมาโน กัล์ยาณมิต์เต ภชมาโน อินท์ริยานิ สมนุปาลยมาโน; ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ" เอวํ โข โมค์คัล์ลาน เตสํ เทวตานํ ญาณํ โหติ "สอุปาทิเสสส วา สอุปาทิเสโสติ.

๕๓ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข สีโห เสนาปติ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สีโห เสนาปติ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สัก์กา นุ โข ภัน์เต สัน์ทิฏ์ฐิกํ ทานผลํ ปัญ์ญาเปตุน์ติ. "เตนหิ สีห ตัญ์เญเวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ; ยถา เต ขเมย์ย, ตถา นํ พ์ยากเรย์ยาสิ ตํ กึ มัญ์ญสิ สีห อิธัส์สุ เท์ว ปุริสา; เอโก ปุริโส อัส์สัท์โธ มัจ์ฉรี กทริโย ปริภาสโก, เอโก ปุริโส สัท์โธ ทานปติ อนุป์ปทานรโต. ตํ

ถึ มัญฺญสิ สีหะ กํ นุ โข อรหันฺโต ปฐมํ อนุกมฺปนฺตา อนุกมฺเปยฺยุํ: โย วา โส ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. "โย โส ภนฺเต ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กินฺติ อรหันฺโต ปฐมํ อนุกมฺปนฺตา อนุกมฺปิสฺสนฺติ. โย จ โข โส ภนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโต, ตํเญว อรหันฺโต ปฐมํ อนุกมฺปนฺตา อนุกมฺเปยฺยุํ." "ตํ กึ มัญฺญสิ สีหะ กํ นุ โข อรหันฺโต ปฐมํ อุปสงฺกมนฺตา อุปสงฺกเมยฺยุํ: โย วา โส ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. "โย โส ภนฺเต ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กินฺติ อรหันฺโต ปฐมํ อุปสงฺกมนฺตา อุปสงฺกมิสฺสนฺติ. โย จ โข โส ภนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโต, ตํเญว อรหันฺโต ปฐมํ อุปสงฺกมนฺตา อุปสงฺกเมยฺยุํ." "ตํ กึ มัญฺญสิ สีหะ กัสฺส นุ โข อรหันฺโต ปฐมํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา ปฏิคฺคเณฺหยฺยุํ: โย วา โส ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. โย โส ภนฺเต ปุริโส อัสฺสทฺโธ มัจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กึ ตัสฺส อรหันฺโต ปฐมํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา ปฏิคฺคณฺหิสฺสนฺติ. โย จ โข โส ภนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโต,

ตัญฺเญว อรหนฺโต ปฐมํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา ปฏิคฺคณฺเหยฺยุํ." "ตํ กึ มญฺญสิ สีหะ กสฺส นุ โข อรหนฺโต ปฐมํ ธมฺมํ เทเสนฺโต เทเสยฺยุํ: โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. "โย โส ภนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กึ ตสฺส อรหนฺโต ปฐมํ ธมฺมํ เทเสนฺตา เทเสสฺสนฺติ. โย จ โข โส ภนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโต, ตสฺเสว อรหนฺโต ปฐมํ ธมฺมํ เทเสนฺตา เทเสยฺยุํ." "ตํ กึ มญฺญสิ สีหะ กสฺส นุ โข กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺเฉยฺยะ โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. "โย โส ภนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กึ ตสฺส กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิสฺสติ. โย จ โข โส ภนฺเต ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโต. ตสฺเสว กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺเฉยฺย." "ตํ กึ มญฺญสิ สีหะ โก นุ โข ยญฺญเทว ปริสํ อุปสงฺกเมยฺย ยทิ ขตฺติยปริสํ ยทิ พฺราหฺมณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสงฺกเมยฺย อมงฺกุภูโตะ โย วา โส ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สทฺโธ ทานปติ อนุปฺปทานรโตติ. "โย โส ภนฺเต ปุริโส อสฺสทฺโธ มจฺฉรี กทริโย ปริภาสโก, กึ โส ยญฺญเทว ปริสํ

อุปสังกมิส์สติ ยทิ ขัต์ติยปริสํ ยทิ พ์ราห์มณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสังกมิส์สติ อมังกุภูโต. โย จ โข โส ภัน์เต ปุริโส สัท์โธ ทานปติ อนุป์ปทานรโต, โส ยัญ์ญเทว ปริสํ อุปสังกเมย์ย ยทิ ขัต์ติยปริสํ ยทิ พ์ราห์มณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสังกเมย์ย อมังกุภูโต." "ตํ กึ มัญ์ญสิ สีหะ โก นุ โข กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ยะ โย วา โส ปุริโส อัส์สัท์โธ มัจ์ฉรี กทริโย ปริภาสโก, โย วา โส ปุริโส สัท์โธ ทานปติ อนุป์ปทานรโตติ. "โย โส ภัน์เต ปุริโส อัส์สัท์โธ มัจ์ฉรี กทริโย ปริภาสโก, กึ โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สติ; โย จ โข โส ภัน์เต ปุริโส สัท์โธ ทานปติ อนุป์ปทานรโต, โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ย. ยานิมานิ ภัน์เต ภควตา ฉ สัน์ทิฏ์ฐิกานิ ทานผลานิ อัก์ขาตานิ, นาหํ เอต์ถ ภควโต สัท์ธาย คัจ์ฉามิ, อหํปิ เอตานิ ชานามิ. อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มํ อรหัน์โต ปฐมํ อนุกัม์ปัน์ตา อนุกัม์ปัน์ติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มํ อรหัน์โต ปฐมํ อุปสังกมัน์ตา อุปสังกมัน์ติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มัย์หํ อรหัน์โต ปฐมํ ปฏิค์คัณ์หัน์ตา ปฏิค์คัณ์หัน์ติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มัย์หํ อรหัน์โต ปฐมํ ธัม์มํ เทเสน์ตา เทเสน์ติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มัย์หํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "สีโห เสนาปติ ทายโก การโก สํฆุปัฏ์ฐาโกติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ

ยญฺญเทว ปริสํ อุปสงฺกมามิ ยทิ ขตฺติยปริสํ ยทิ พฺราหฺมณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสงฺกมามิ อมงฺกุภูโต. ยานีมานิ ภนฺเต ภควตา ฉ สนฺทิฏฺฐิกานิ ทานผลานิ อกฺขาตานิ, นาหํ เอตฺถ ภควโต สทฺธาย คจฺฉามิ, อหํปิ เอตานิ ชานามิ. ยญฺจ โข มํ ภควา เอวมาห "ทายโก สีห ทานปติ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชตีติ, เอตาหํ น ชานามิ, เอตฺถ จ ปนาหํ ภควโต สทฺธาย คจฺฉามีติ. "เอวเมตํ สีห, เอวเมตํ สีห, ทายโก สีห ทานปติ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชตีติ.

๕๘ จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส อรกฺเขยฺยานิ, ตีหิ จ อนุปวชฺโช. กตมานิ จตฺตาริ ตถาคตสฺส อรกฺเขยฺยานิ? ปริสุทฺธกายสมาจาโร ภิกฺขเว ตถาคโต; นตฺถิ ตถาคตสฺส กายทุจฺจริตํ, ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย "มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสีติ. ปริสุทฺธวจีสมาจาโร ภิกฺขเว ตถาคโต; นตฺถิ ตถาคตสฺส วจีทุจฺจริตํ, ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย "มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสีติ. ปริสุทฺธมโนสมาจาโร ภิกฺขเว ตถาคโต; นตฺถิ ตถาคตสฺส มโนทุจฺจริตํ, ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย "มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสีติ. ปริสุทฺธาชีโว ภิกฺขเว ตถาคโต; นตฺถิ ตถาคตสฺส มิจฺฉาอาชีโว, ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย "มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสีติ. อิมานิ จตฺตาริ ตถาคตสฺส อรกฺเขยฺยานิ. กตเมหิ ตีหิ อนุปวชฺโช?

สฺวากฺขาตธมฺโม ภิกฺขเว ตถาคโต. ตตฺร วต มํ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสติ "อิติปิ ตฺวํ น สฺวากฺขาตธมฺโมติ. นิมิตฺตเมตํ ภิกฺขเว น สมนุปสฺสามิ, เอตมฺปหํ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ อสมนุปสฺสนฺโต เขมปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโต เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ. สุปญฺญตฺตา โข ปน เม ภิกฺขเว สาวกานํ นิพฺพานคามินี ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา มม สาวกา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ. ตตฺร วต มํ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสติ "อิติปิ เต น สุปญฺญตฺตา สาวกานํ นิพฺพานคามินี ปฏิปทา, ยถา ปฏิปนฺนา ตว สาวกา อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตีติ. นิมิตฺตเมตํ ภิกฺขเว น สมนุปสฺสามิ, เอตมฺปหํ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ อสมนุปสฺสนฺโต เขมปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโต เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ. อเนกสตา โข ปน เม ภิกฺขเว สาวกปริสา อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺติ. ตตฺร วต มํ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสติ "อิติปิ เต น อเนกสตา สาวกปริสา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺตีติ.

นิมิต์ตเมตํ ภิก์ขเว น สมนุปัส์สามิ, เอตํปหํ ภิก์ขเว นิมิต์ตํ อสมนุปัส์สน์โต เขมัป์ปัต์โต อภยัป์ปัต์โต เวสารัช์ชัป์ปัต์โต วิหรามิ. อิเมหิ ตีหิ อนุปวัช์โช. อิมานิ โข ภิก์ขเว จัต์ตาริ ตถาคตัส์ส อรัก์เขย์ยานิ, อิเมหิ จ ตีหิ อนุปวัช์โชติ.

๕๙ เอกํ สมยํ ภควา กิมิลายํ วิหรติ เวฬุวเน. อถโข อายัส์มา กิมิโล, เยน ภควา, เตนุปสัง์กมิ; อุปสัง์กมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา กิมิโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภัน์เต เหตุ, โก ปัจ์จโย; เยน, ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, สัท์ธัม์โม น จิรัฏ์ฐิติโก โหตีติ. "อิธ กิมิล ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, ภิก์ขู ภิก์ขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สัต์ถริ อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, ธัม์เม อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, สํเฆ อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, สิก์ขาย อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, สมาธิส์มึ อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, อัป์ปมาเท อคารวา วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา, ปฏิสัน์ถาเร อคารวา, วิหรัน์ติ อัป์ปติส์สา. อยํ โข กิมิล เหตุ, อยํ ปัจ์จโย; เยน, ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, สัท์ธัม์โม น จิรัฏ์ฐิติโก โหตีติ. "โก ปน ภัน์เต เหตุ, โก ปัจ์จโย; เยน, ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, สัท์ธัม์โม จิรัฏ์ฐิติโก โหตีติ "อิธ กิมิล ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, ภิก์ขู ภิก์ขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สัต์ถริ สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, ธัม์เม สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, สํเฆ

สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, สิก์ขาย สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, สมาธิส์มึ สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, อัป์ปมาเท สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา, ปฏิสัน์ถาเร สคารวา วิหรัน์ติ สัป์ปติส์สา. อยํ โข ภิก์ขเว เหตุ, อยํ ปัจ์จโย, เยน, ตถาคเต ปรินิพ์พุเต, สัท์ธัม์โม จิรัฏ์ฐิติโก โหตีติ.

๖๐ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ นจิรัส์เสว อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย. กตเมหิ สัต์ตหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, สีลวา โหติ, พหุส์สุโต โหติ, ปฏิสัล์ลีโน โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, สติมา โหติ, ปัญ์ญวา โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ นจิรัส์เสว อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยาติ.

๖๑ เอกํ สมยํ ภควา ภัค์เคสุ วิหรติ สุํสุมารคิเร เภสกลาวเน มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน มคเธสุ กัล์ลวาลมุต์ตคาเม จปลายมาโน นิสิน์โน โหติ. อัท์ทสา โข ภควา ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน อายัส์มัน์ตํ มหาโมค์คัล์ลานํ มคเธสุ กัล์ลวาลมุต์ตคาเม จปลายมานํ นิสิน์นํ; ทิส์วา, เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย, ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว ภัค์เคสุ สุํสุมารคิเร เภสกลาวเน มิคทาเย อัน์ตรหิโต มคเธสุ กัล์ลวาลมุต์ตคาเม

อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ปมุเข ปาตุรโหสิ. นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน; นิสชฺช โข ภควา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ "ปจลายสิ โน ตฺวํ โมคฺคลฺลาน, ปจลายสิ โน ตฺวํ โมคฺคลฺลานาติ. "เอวํ ภนฺเต." "ตสฺมา ติห โมคฺคลฺลาน ยถาสญฺญิสฺส เต วิหรโต, ตํ มิทฺธํ โอกฺกมติ, ตํ สญฺญํ มนสิกเรยฺยาสิ ตํ สญฺญํ พหุลํ กเรยฺยาสิ: ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยนฺเต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ; ตโต ตฺวํ โมคฺคลฺลาน ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา อนุวิตกฺเกยฺยาสิ อนุวิจาเรยฺยาสิ มนสานุเปกฺเขยฺยาสิ: ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยนฺเต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ; ตโต ตฺวํ โมคฺคลฺลาน ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน สชฺฌายํ กเรยฺยาสิ: ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยนฺเต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ; ตโต ตฺวํ โมคฺคลฺลาน อุโภ กณฺณโสตานิ อาวิเชยฺยาสิ ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺเชยฺยาสิ: ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยนฺเต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิทฺธํ ปหียถ; ตโต ตฺวํ โมคฺคลฺลาน อุฏฺฐายาสนา อุทเกน อกฺขีนิ อนุมชฺชิตฺวา ทิสา อนุวิโลเกยฺยาสิ นกฺขตฺตานิ ตารกรูปานิ อุลฺโลเกยฺยาสิ: ฐานํ โข

ปเนตํ วิช์ชติ, ยัน์เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ; ตโต ต์วํ โมค์คัล์ลาน อาโลกสัญ์ญํ มนสิกเรย์ยาสิ ทิวา สัญ์ญํ อธิฏ์ฐเหย์ยาสิ; ยถา ทิวา ตถา รัต์ตึ, ยถา รัต์ตึ ตถา ทิวา; อิติ วิวัฏ์เฏน เจตสา อปริโยนัท์เธน สัป์ปภาสํ จิต์ตํ ภาเวย์ยาสิ. ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ, ยัน์เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ; ตโต ต์วํ โมค์คัล์ลาน ปัจ์ฉาปุเรสัญ์ญี จังกมํ อธิฏ์ฐเหย์ยาสิ อัน์โตคเตหิ อิน์ทริเยหิ อพหิคเตน มานเสน. ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ, ยัน์เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ. โน เจ เต เอวํ วิหรโต ตํ มิท์ธํ ปหีเยถ; ตโต ต์วํ โมค์คัล์ลาน ทัก์ขิเณน ปัส์เสน สีหเสย์ยํ กัป์เปย์ยาสิ ปาเท ปาทํ อัจ์จาธาย สโต สัม์ปชาโน อุฏ์ฐานสัญ์ญํ มนสิกริต์วา, ปฏิพุท์เธเนว เต โมค์คัล์ลาน ขิป์ปัญ์เญว ปัจ์จุฏ์ฐาตัพ์พํ. “น เสย์ยสุขํ น ปัส์สสุขํ น มิท์ธสุขํ อนุยุต์โต วิหริส์สามีติ. เอวัญ์หิ เต โมค์คัล์ลาน สิก์ขิตัพ์พํ. ตัส์มา ติห โมค์คัล์ลาน เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ “น อุจ์จาโสณ์ฑํ ปัค์คเหต์วา กุลานิ อุปสังกมิส์สามีติ. เอวัญ์หิ เต โมค์คัล์ลาน สิก์ขิตัพ์พํ. สเจ โมค์คัล์ลาน ภิก์ขุ อุจ์จาโสณ์ฑํ ปัค์คเหต์วา กุลานิ อุปสังกมติ; สัน์ติ หิ โมค์คัล์ลาน กุเลสุ กิจ์จกรณียานิ, เยน มนุส์สา อาคตํ ภิก์ขุํ น มนสิกโรน์ติ.

ตสฺส ภิกฺขุสฺส เอวํ โหติ "โก สุ นามทานิ มํ อิมสฺมึ กุเล ปริภินฺทิ, วิรตฺตรูปาทานีเม มยิ มนุสฺสาติ. อิติสฺส อลาเภน มงฺกุภาโว, มงฺกุภูตสฺส อุทฺธจฺจํ, อุทฺธตสฺส อสํวโร, อสํวุตสฺส อารา จิตฺตํ สมาธิมฺหา. ตสฺมา ติห โมคฺคลฺลาน เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "น วิคฺคาหิกกถํ กเถสฺสามีติ: เอวญฺหิ เต โมคฺคลฺลาน สิกฺขิตพฺพํ. วิคฺคาหิกาย โมคฺคลฺลาน กถาย สติ, กถาพาหุลฺลํ ปาฏิกงฺขํ, กถาพาหุลฺเล สติ, อุทฺธจฺจํ, อุทฺธตสฺส อสํวโร, อสํวุตสฺส อารา จิตฺตํ สมาธิมฺหา. นาหํ โมคฺคลฺลาน สพฺเพเหว สํสคฺคํ วณฺณยามิ, น ปนาหํ โมคฺคลฺลาน สพฺเพเหว สํสคฺคํ น วณฺณยามิ; สคหฏฺฐปพฺพชิเตหิ โข อหํ โมคฺคลฺลาน สํสคฺคํ น วณฺณยามิ; ยานิ จ โข ตานิ เสนาสนานิ อปฺปสทฺทานิ อปฺปนิคฺโฆสานิ วิชนวาตานิ มนุสฺสราหเสยฺยกานิ ปฏิสลฺลานสารุปฺปานิ, ตถารูเปหิ เสนาสเนหิ สํสคฺคํ วณฺณยามีติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ "กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต ภิกฺขุ สงฺขิตฺเตน ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺโต โหติ อจฺจนฺตนิฏฺโฐ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสฏฺโฐ เทวมนุสฺสานนฺติ. "อิธ โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุโน สุตํ โหติ "สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสายาติ, เอวญฺเจตํ โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุโน สุตํ โหติ "สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสายาติ: โส สพฺพํ ธมฺมํ อภิชานาติ, สพฺพํ ธมฺมํ อภิญฺญาย สพฺพํ ธมฺมํ ปริชานาติ, สพฺพํ ธมฺมํ

ปริญฺญาย ยํกิญฺจิ เวทนํ เวทิยติ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา; โส ตาสุ เวทนาสุ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรติ, วิราคานุปสฺสี วิหรติ, นิโรธานุปสฺสี วิหรติ, ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหรติ; โส ตาสุ เวทนาสุ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรนฺโต วิราคานุปสฺสี วิหรนฺโต นิโรธานุปสฺสี วิหรนฺโต ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหรนฺโต น จ กิญฺจิ โลเก อุปาทิยติ, อนุปาทิยํ น ปริตสฺสติ, อปริตสฺสํ ปจฺจตฺตญฺเญว ปรินิพฺพายติ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ. เอตฺตาวตา โข โมคฺคลฺลาน ภิกฺขุ สงฺขิตฺเตน ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺโต โหติ อจฺจนฺตนิฏฺโฐ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสฏฺโฐ เทวมนุสฺสานนฺติ.

๖๒ มา ภิกฺขเว ปุญฺญานํ ภายิตฺถ; สุขสฺเสตํ ภิกฺขเว อธิวจนํ, ยทิทํ ปุญฺญานนฺติ. อภิชานามิ โข ปนาหํ ภิกฺขเว ทีฆรตฺตํ กตานํ ปุญฺญานํ ทีฆรตฺตํ อิฏฺฐํ กนฺตํ มนาปํ วิปากํ ปจฺจนุภูตํ; สตฺต วสฺสานิ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวสึ, สตฺต วสฺสานิ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวตฺวา สตฺต สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป น ยิมํ โลกํ ปุนาคมาสึ, สํวฏฺฏมาเน สุทาหํ ภิกฺขเว โลเก อาภสฺสรูปโค โหมิ, วิวฏฺฏมาเน โลเก สุญฺญํ พฺรหฺมวิมานํ. อุปปชฺชามิ, ตตฺร สุทํ ภิกฺขเว พฺรหฺมา โหมิ มหาพฺรหฺมา อภิภู อนภิภูโต

อญฺญทตฺถุทโส วสวตฺตี; ฉตฺตึสกฺขตฺตุ โข ปนาหํ ภิกฺขเว สกฺโก อโหสึ เทวานมินฺโท; อเนกสตกฺขตฺตุํ ราชา อโหสึ จกฺกวตฺตี ธมฺมิโก ธมฺมราชา จาตุรนฺโต วิชิตาวี ชนปทตฺถาวริยปฺปตฺโต สตฺตรตนสมนฺนาคโต; ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว อิมานิ สตฺต รตนานิ อเหสุํ เสยฺยถีทํ, จกฺกรตนํ, หตฺถิรตนํ, อสฺสรตนํ, มณิรตนํ, อิตฺถีรตนํ, คหปติรตนํ, ปริณายกรตนเมว สตฺตมํ; ปโรสหสฺสํ โข ปน เม ภิกฺขเว ปุตฺตา อเหสุํ สูรา วีรงฺครูปา ปรเสนปฺปมทฺทนา; โส อิมํ ปฐวึ สาครปริยนฺตํ อทณฺเฑน อสตฺเถน ธมฺเมน อภิวิชิย อชฺฌาวสนฺติ.

ปสฺส ปุญฺญานํ วิปากํ กุสลานํ สุเขสิโน
เมตฺตจิตฺตํ วิภาเวตฺวา สตฺต วสฺสานิ ภิกฺขโว
สตฺต สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป น ยิมํ โลกํ ปุนาคมํ,
สํวฏฺฏมาเน โลกมฺหิ โหมิ อาภสฺสรูปโค,
วิวฏฺฏมาเน โลกมฺหิ สุญฺญพฺรหฺมูปโค อหุํ,
สตฺตกฺขตฺตุํ มหาพฺรหฺมา วสวตฺตี ตทา อหุํ,
ฉตฺตึสกฺขตฺตุํ เทวินฺโท เทวรชฺชมการยึ,
จกฺกวตฺตี อหุํ ราชา ชมฺพุสณฺฑสฺส อิสฺสโร.
มุทฺธาภิสิตฺโต ขตฺติโย มนุสฺสาธิปตี อหุํ
อทณฺเฑน อสตฺเถน วิชเยยฺย ปถวึ อิมํ,
อสาหเสน ธมฺเมน สเมน มนุสาสิ ตํ,

ธัม์เมน รัช์ชํ กาเรต์วา อัส์มึ ปฐวิมัณ์ฑเล
มหัท์ธเน มหาโภเค อัฑ์เฒ อชายิสํ กุเล,
สัพ์พกาเมหิ สัม์ปัน์เน รตเนหิ จ สัต์ตหิ,
พุท์ธา สังคาหกา โลเก, เตหิ เอตํ สุเทสิตํ,
เอส เหตุ มหัน์ตัส์ส, ปถโพ์ย เยน วุจ์จติ;
ปหุตวิต์ตุปกรโณ, ราชา โหมิ ปตาปวา,
อิท์ธิมา ยสวา โหมิ, ชัม์พุสัณ์ฑัส์ส อิส์สโร.
โก สุต์วา นัป์ปสีเทย์ย, อปิ กัณ์หาภิชาติโย;
ตัส์มา หิ อัต์ถกาเมน มหัต์ตมภิกังขตา
สัท์ธัม์โม ครุกาตัพ์โพ สรํ พุท์ธานสาสนัน์ติ.

๖๓ อถโข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส คหปติส์ส นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส คหปติส์ส นิเวสเน มนุส์สา อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา โหน์ติ. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสินนํ โข อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "กึ นุ เต คหปติ นิเวสเน มนุส์สา อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา เกวัฏ์โฏ มัญ์เญ มัจ์ฉวิโลเปติ." "อยํ ภัน์เต สุชาตา ฆรสุณ์หา อัฑ์ฒา กุลา

อานีตา, สา เนว สสฺสุํ อาทิยติ น สสฺสุรํ อาทิยติ น สามิกํ อาทิยติ ภควนฺตมฺปิ น สกฺกโรติ น ครุกโรติ น มาเนติ น ปูเชติ. อถโข ภควา สุชาตํ ฆรสุณฺหํ อามนฺเตสิ "เอหิ สุชาเตติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข สุชาตา ฆรสุณฺหา ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สุชาตํ ฆรสุณฺหํ ภควา เอตทโวจ "สตฺต โข อิมา สุชาเต ปุริสสฺส ภริยา. กตมา สตฺต? วธสมา, โจรสมา, อยฺยสมา, มาตุสมา, ภคินิสมา, สขีสมา, ทาสีสมา. อิมา โข สุชาเต สตฺต ปุริสสฺส ภริยา. ตาสํ ตฺวํ กตมาติ. "นาหํ ภนฺเต อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ. สาธุ เม ภนฺเต ภควา ตถา ธมฺมํ เทเสตุ, ยถาหํ อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชาเนยฺยนฺติ. "เตนหิ สุชาเต สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข สุชาตา ฆรสุณฺหา ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ

"ปทุฏฺฐจิตฺตา อหิตานุกมฺปินี อญฺเญสุ รตฺตา อติมญฺญเต ปตึ
ธเนน กีตสฺส วธาย อุสฺสุกา, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"วธกา จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
ยํ อิตฺถิยา วินฺทติ สามิโก ธนํ, สิปฺปํ วณิชฺชญฺจ กสิมธิฏฺฐหิ,

ธมฺมมฺปิ ตสฺมา อปหาตุมิจฺฉติ, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"โจรา จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
อกมฺมกามา อลสา มหคฺฆสา ผรุสา จ จณฺฑี จ ทุรุตฺตวาทินี
อุฏฺฐายกานํ อภิภุยฺย วตฺตติ, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"อยฺยา จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
ยา สพฺพทา โหติ หิตานุกมฺปินี, มาตาว ปุตฺตํ อนุรกฺขเต ปตึ,
ตโต ธนํ สมฺภตมสฺส รกฺขติ, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"มาตา จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
ยถาปิ เชฏฺฐา ภคินี กนิฏฺฐา สคารวา โหติ สกมฺหิ สามิเก
หิรีมนา ภตฺตุวสานุวตฺตินี, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"ภคินี จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
ยาจีธ ทิสฺวาน ปตึ ปโมทติ, สขี สขารํว จิรสฺสมาคตํ
โกเลยฺยกา สีลวตี ปติพฺพตา, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"สขี จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
อกฺกุทฺธสนฺตา วธทณฺฑตชฺชิตา อทุฏฺฐจิตฺตา ปติโน ติติกฺขติ
อกฺโกธนา ภตฺตุวสานุวตฺตินี, ยา เอวรูปา ปุริสสฺส ภริยา,
"ทาสี จ ภริยาติ จ สา ปวุจฺจติ.
ยาจีธ ภริยา "วธกาติ วุจฺจติ, "โจรี จ อยฺยาติ จ สา ปวุจฺจติ,
ทุสฺสีลรูปา ผรุสา อนาทรา กายสฺส เภทา นิรยํ วชนฺติ ตา.

ยาจีธ "มาตา ภคินี สขี จ ทาสี จ ภริยาติ จ สา ปวุจ์จติ;
สีเล ฐิตัต์ตา จิรรัต์ตสํวุตา กายัส์ส เภทา สุคตึ วชัน์ติ ตาติ.

อิมา โข สุชาเต สัต์ต ปุริสัส์ส ภริยา. ตาสํ ต์วํ กตมาติ. "อัช์ชตัค์เค มํ ภัน์เต ภควา ทาสีสมํ สามิกัส์ส ภริยํ ธาเรตูติ.

๖๔ สัต์ติเม ภิก์ขเว ธัม์มา สปัต์ตกัน์ตา สปัต์ตการณา โกธนํ อาคัจ์ฉัน์ติ อิต์ถึ วา ปุริสํ วา. กตเม สัต์ต? อิธ ภิก์ขเว สปัต์โต สปัต์ตัส์ส เอวํ อิจ์ฉติ "อโห วตายํ ทุพ์พัณ์โณ อัส์สาติ. ตํ กิส์ส เหตุ? น ภิก์ขเว สปัต์โต สปัต์ตัส์ส วัณ์ณตาย นัน์ทติ. โกธโนยํ ภิก์ขเว ปุริสปุค์คโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต, กิญ์จาปิ โส โหติ สุน์หาโต สุวิลิต์โต กัป์ปิตเกสมัส์สุ โอทาตวัต์ถวาสโน, อถโข โส ทุพ์พัณ์โณ จ โหติ โกธาภิภูโต. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ธัม์โม สปัต์ตกัน์โต สปัต์ตการโณ โกธนํ อาคัจ์ฉติ อิต์ถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิก์ขเว สปัต์โต สปัต์ตัส์ส เอวํ อิจ์ฉติ "อโห วตายํ ทุก์ขํ สเยย์ยาติ. ตํ กิส์ส เหตุ? น ภิก์ขเว สปัต์โต สปัต์ตัส์ส สุขเสย์ยาย นัน์ทติ. โกธโนยํ ภิก์ขเว ปุริสปุค์คโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต, กิญ์จาปิ โส ปัล์ลังเก เสติ โคนกัต์ถเต ปฏิกัต์ถเต ปฏลิกัต์ถเต กาทลิมิคปวรปัจ์จัต์ถรเณ สอุต์ตรัจ์ฉเท อุภโตโลหิตกุปธาเน, อถโข โส ทุก์ขัญ์เญว เสติ โกธาภิภูโต. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ธัม์โม สปัต์ตกัน์โต

สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอวํ อิจฺฉติ "อโห วตายํ น ปจุรตฺโถ อสฺสาติ. ตํ กิสฺส เหตุ? น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส ปจุรตฺถตาย นนฺทติ. โกธโนยํ ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต อนตฺถมฺปิ คเหตฺวา "อตฺโถ เม คหิโตติ มญฺญติ, อตฺถมฺปิ คเหตฺวา "อนตฺโถ เม คหิโตติ มญฺญติ. ตสฺสิเม ธมฺมา อญฺญมญฺญวิปจฺจนีกา คหิตา ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ โกธาภิภูตสฺส. อยํ ภิกฺขเว ตติโย ธมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอวํ อิจฺฉติ "อโห วตายํ น โภควา อสฺสาติ. ตํ กิสฺส เหตุ? น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส โภควตาย นนฺทติ. โกธนสฺส ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส โกธาภิภูตสฺส โกธปเรตสฺส, เยปิสฺส เต โหนฺติ โภคา อุฏฺฐานวิริยาธิคตา พาหาพลปริจิตา เสทาวกฺขิตฺตา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา, เตปิ ราชาโน ราชโกสํ ปเวเสนฺติ โกธาภิภูตสฺส. อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ธมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอวํ อิจฺฉติ "อโห วตายํ น ยสวา อสฺสาติ. ตํ กิสฺส เหตุ? น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส ยสวตาย นนฺทติ. โกธโนยํ

ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต, โยปิสฺส โหติ ยโส อปฺปมาทาธิคโต, ตมฺหาปิ ธํสติ โกธาภิภูโต. อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอวํ อิจฺฉติ "อโห วตายํ น มิตฺตวา อสฺสาติ. ตํ กิสฺส เหตุ? น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส มิตฺตวตาย นนฺทติ. โกธโนยํ ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต, เยปิสฺส เต โหนฺติ มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา, เตปิ อารกา ตํ ปริวชฺเชนฺติ โกธาภิภูตํ. อยํ ภิกฺขเว ฉฏฺโฐ ธมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส เอวํ อิจฺฉติ "อโห วตายํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺยาติ. ตํ กิสฺส เหตุ? น ภิกฺขเว สปตฺโต สปตฺตสฺส สุคติคมเนน นนฺทติ. โกธโนยํ ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคโล โกธาภิภูโต โกธปเรโต กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ มนสา ทุจฺจริตํ จรติ, โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ โกธาภิภูโต อยํ ภิกฺขเว สตฺตโม ธมฺโม สปตฺตกนฺโต สปตฺตการโณ โกธนํ อาคจฺฉติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วา. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต ธมฺมา สปตฺตกนฺตา สปตฺตการณา โกธนํ อาคจฺฉนฺติ อิตฺถึ วา ปุริสํ วาติ.

โกธโน ทุพ์พัณ์โณ โหติ, อโถ ทุก์ขัม์ปิ เสติ โส,
อโถ อัต์ถํ คเหต์วาน อนัต์ถํ ปฏิปัช์ชติ,
ตโต กาเยน วาจาย วธํ กัต์วาน โกธโน
โกธาภิภูโต ปุริโส ธนชานึ นิคัจ์ฉติ,
โกธสัม์มาทสัม์มัต์โต อายสัก์ยํ นิคัจ์ฉติ,
ญาติมิต์ตา สุหัช์ชา จ ปริวัช์เชน์ติ โกธนํ.
อนัต์ถชนโน โกโธ, โกโธ จิต์ตัป์ปโกปโน,
ภยมัน์ตรโต ชาตํ, ตํ ชโน นาวพุช์ฌติ.
กุท์โธ อัต์ถํ น ชานาติ, กุท์โธ ธัม์มํ น ปัส์สติ;
อัน์ธตมํ ตทา โหติ, ยํ โกโธ สหเต นรํ.
ยํ กุท์โธ อุปโรเธติ, สุกรํ วิย ทุก์กรํ,
ปัจ์ฉา โส วิคเต โกเธ อัค์คิทัฑ์โฒว ตัป์ปติ.
ทุม์มังกุยํ ปฐมํ ทัส์เสติ, ธูมัค์คิมิว ปาวโก;
ยโต ปตายตี โกโธ, เยน กุช์ฌัน์ติ มาณวา.
นาส์ส หิรี น โอต์ตัป์ปํ, น วา โส โหติ คารโว,
โกเธน อภิภูตัส์ส, น ทีปํ โหติ กิญ์จินํ.
ตปนียานิ กัม์มานิ ยานิ ธัม์เมหิ อารกา,
ตานิ อาโรจยิส์สามิ. ตํ สุณาถ ยถาตถํ
กุท์โธ หิ ปิตรํ หัน์ติ, หัน์ติ กุท์โธ สมาตรํ.
กุท์โธ หิ พ์ราห์มณํ หัน์ติ, หัน์ติ กุท์โธ ปุถุช์ชนํ.

ยาย มาตุ ภโต โปโส อิมํ โลกํ อเวกฺขติ,
ตมฺปิ ปาณททึ สนฺตึ หนฺติ กุทฺโธ ปุถุชฺชโน.
อตฺตูปมา หิ เต สตฺตา, อตฺตา หิ ปรมํ ปิโย;
หนฺติ กุทฺโธ ปุถุตฺตานํ นานารูเปสุ มุจฺฉิโต.
อสินา หนฺติ อตฺตานํ, วิสํ ขาทนฺติ มุจฺฉิตา,
รชฺชุยา พทฺธา มิยฺยนฺติ ปพฺพตามปิ กนฺทเร.
ภูตหจฺจานิ กมฺมานิ อตฺตมารณิยานิ จ
กโรนฺตา นาวพุชฺฌนฺติ; โกธชาโต ปราภโว.
อิตายํ โกธรูเปน มจฺจุปาโส คุหาสโย,
ตํ ทเมน สมุจฺฉินฺเท ปญฺญาวิริเยน ทิฏฺฐิยา,
เยกเมกํ อกุสลํ สมุจฺฉินฺเทถ ปณฺฑิโต.
ตเถว ธมฺเม สิกฺเขถ "มา โน ทุมฺมงฺกุยํ อหุ."
วีตโกธา อนายาสา วีตโลภา อนิสฺสุกา
ทนฺตา โกธํ ปหตฺวาน ปรินิพฺพิสฺสถนาสวา ติ

อพฺยากตวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

อพฺยากโต ปุริสคติ ติสฺสสีหรกฺขิตปญฺจมํ
ตตฺรวตมํ กิมฺมิโล สตฺตภริยาย โกธนา.

๖๕ หิโรตฺตปฺเป ภิกฺขเว อสติ, หิโรตฺตปฺปวิปนฺนสฺส หตุปนิโส
โหติ อินฺทฺริยสํวโร; อินฺทฺริยสํวเร อสติ, อินฺทฺริยสํวรวิปนฺนสฺส

หตุปนิสํ โหติ สีลํ, สีเล อสติ, สีลวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ สัม์มาสมาธิ; สัม์มา สมาธิส์มึ อสติ, สัม์มาสมาธิวิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ; ยถาภูตญาณทัส์สเน อสติ, ยถาภูตญาณ-ทัส์สนวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ นิพ์พิทาวิราโค; นิพ์พิทาวิราเค อสติ, นิพ์พิทาวิราควิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รุก์โข สาขาปลาสวิปัน์โน, ตัส์ส ปัป๎ปฏิกาปิ ปาริปูรึ น คัจ์ฉติ ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว หิโรต์ตัป๎เป อสติ, หิโรต์ตัป๎ปวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ อินท์ริยสํวโร; ฯเปฯ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. หิโรต์ตัป๎เป ภิก์ขเว สติ, หิโรต์ตัป๎ปสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ อินท์ริยสํวโร; อินท์ริยสํวเร สติ, อินท์ริยสํวรสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ สีลํ; สีเล สติ สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ สัม์มาสมาธิ; สัม์มาสมาธิส์มึ สติ, สัม์มาสมาธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ; ยถาภูตญาณทัส์สเน สติ, ยถาภูตญาณทัส์สนสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค สติ, นิพ์พิทาวิราคสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รุก์โข สาขาปลาสสัม์ปัน์โน, ตัส์ส ปัป๎ปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจ์ฉติ ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว หิโรต์ตัป๎เป สติ, หิโรต์ตัป๎ปสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ อินท์ริยสํวโร; ฯเปฯ วิมุต์ติญาณทัส์สนัน์ติ

๖๖ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ อมฺพปาลิวเน. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อนิจฺจา ภิกฺขเว สํขารา, อธุวา ภิกฺขเว สํขารา, อนสฺสาสิกา ภิกฺขเว สํขารา; ยาวญฺจิทํ ภิกฺขเว อลเมว สพฺพสํขาเรสุ นิพฺพินฺทิตุํ อลํ วิรชฺชิตุํ อลํ วิมุจฺจิตุํ. สิเนรุ ภิกฺขเว ปพฺพตราชา จตุราสีติโยชนสหสฺสานิ อายาเมน จตุราสีติโยชนสหสฺสานิ วิตฺถาเรน จตุราสีติโยชนสหสฺสานิ มหาสมุทฺเท อชฺโฌคาโฬฺห จตุราสีติโยชนสหสฺสานิ มหาสมุทฺทา อจฺจุคฺคโต. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ เทโว น วสฺสติ, เทเว โข ปน ภิกฺขเว อวสฺสนฺเต เยเกจิเม วีชคามภูตคามโอสถ-ติณวนปฺปตโย, เต อุสฺสุสฺสนฺติ วิสฺสุสฺสนฺติ น ภวนฺติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สํขารา, เอวํ อธุวา ภิกฺขเว สํขารา, เอวํ อนสฺสาสิกา ภิกฺขเว สํขารา; ยาวญฺจิทํ ภิกฺขเว อลเมว สพฺพสํขาเรสุ นิพฺพินฺทิตุํ อลํ วิรชฺชิตุํ อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน ทุติโย สุริโย ปาตุภวติ. ทุติยสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา ยากาจิ กุนฺนทิโย กุสฺโสพฺภา, สพฺพา ตา อุสฺสุสฺสนฺติ วิสฺสุสฺสนฺติ น ภวนฺติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สํขารา, . . . อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน ตติโย สุริโย

ปาตุภาวา ตติยสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา ยา ตา มหานทิโย, เสยฺยถีทํ, คงฺคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, สพฺพา ตา อุสฺสุสฺสนฺติ วิสฺสุสฺสนฺติ น ภวนฺติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา, ... อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน จตุตฺโถ สุริโย ปาตุภวติ. จตุตฺถสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา เย เต มหาสรา, ยโต อิมา มหานทิโย สมฺภวนฺติ, เสยฺยถีทํ, คงฺคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, สพฺเพ เต อุสฺสุสฺสนฺติ วิสฺสุสฺสนฺติ น ภวนฺติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา, ... อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน ปญฺจโม สุริโย ปาตุภวติ. ปญฺจมสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา โยชนสติกานิปิ มหาสมุทฺเท อุทกานิ โอคจฺฉนฺติ, ทฺวิโยชนสติกานิปิ ติโยชนสติกานิปิ จตุโยชนสติกานิปิ ปญฺจโยชนสติกานิปิ ฉโยชนสติกานิปิ สตฺตโยชนสติกานิปิ มหาสมุทฺเท อุทกานิ โอคจฺฉนฺติ; สตฺตตาลมฺปิ มหาสมุทฺเท อุทกํ สณฺฐาติ, ฉตาลมฺปิ ปญฺจตาลมฺปิ จตุตาลมฺปิ ติตาลมฺปิ ทฺวิตาลมฺปิ ตาลมตฺตมฺปิ มหาสมุทฺเท อุทกํ สณฺฐาติ; สตฺตโปริสมฺปิ มหาสมุทฺเท อุทกํ สณฺฐาติ, ฉโปริสมฺปิ ปญฺจโปริสมฺปิ จตุโปริสมฺปิ ติโปริสมฺปิ ทฺวิโปริสมฺปิ โปริสมตฺตมฺปิ อฑฺฒโปริสมฺปิ กฏิมตฺตมฺปิ ชนฺนุกมตฺตมฺปิ โคปฺผกมตฺตมฺปิ มหาสมุทฺเท อุทกํ สณฺฐาติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สรทสมเย ถุลฺลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต, ตตฺถ ตตฺถ โคปเทสุ อุทกานิ ฐิตานิ

โหนฺติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ตตฺถ ตตฺถ โคปทมตฺตานิ มหาสมุทฺเท อุทกานิ จิตานิ โหนฺติ. ปญฺจมสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา องฺคุลิปพฺพมตฺตมฺปิ มหาสมุทฺเท อุทกํ น โหติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา, ... อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน ฉฏฺโฐ สุริโย ปาตุภวติ. ฉฏฺฐสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา อยญฺจ มหาปฐวี สิเนรุ จ ปพฺพตราชา ธูปายนฺติ สนฺธูปายนฺติ สมฺปธูปายนฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุมฺภการปาโก อาลิมฺปิโต ธูเปติ สนฺธูเปติ สมฺปธูเปติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ฉฏฺฐสฺส สุริยสฺส ปาตุภาวา อยญฺจ มหาปฐวี สิเนรุ จ ปพฺพตราชา ธูปายนฺติ สนฺธูปายนฺติ. เอวํ อนิจฺจา ภิกฺขเว สงฺขารา,... อลํ วิมุจฺจิตุํ. โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย, ยํ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน สตฺตโม สุริโย ปาตุภวติ. สตฺตมสฺส ภิกฺขเว สุริยสฺส ปาตุภาวา อยญฺจ มหาปฐวี สิเนรุ จ ปพฺพตราชา อาทิปฺปนฺติ ปชฺชลนฺติ เอกชาลา ภวนฺติ; อิมสฺสา จ ภิกฺขเว มหาปฐวิยา สิเนรุสฺส จ ปพฺพตราชสฺส ฌายมานานํ ทยฺหมานานํ, อจฺจิ วาเตน ขิตฺตา ยาวพฺรหฺมโลกาปิ คจฺฉติ. สิเนรุสฺส ภิกฺขเว ปพฺพตราชสฺส ฌายมานสฺส ทยฺหมานสฺส วินสฺสมานสฺส มหตา เตโชขนฺเธน อภิภูตสฺส, โยชนสติกานิปิ กูฏานิ ปลุชฺชนฺติ, ทฺวิโยชนสติกานิปิ ติโยชนสติกานิปิ จตุโยชนสติกานิปิ ปญฺจโยชนสติกานิปิ กูฏานิ ปลุชฺชนฺติ; อิมสฺสา จ ภิกฺขเว

มหาปถวิยา สิเนรุส์ส จ ปัพ์พตราชัส์ส ฌายมานานํ ฑัย์หมานานํ, เนว ฉาริกา ปัญ์ญายติ น มสิ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว สัปิปิส์ส วา เตลัส์ส วา ฌายมานัส์ส ฑัย์หมานัส์ส เนว ฉาริกา ปัญ์ญายติ น มสิ, เอวเมว โข ภิก์ขเว อิมัส์สา จ มหาปถวิยา สิเนรุส์ส จ ปัพ์พตราชัส์ส ฌายมานานํ ฑัย์หมานานํ, เนว ฉาริกา ปัญ์ญายติ น มสิ. เอวํ อนิจ์จา ภิก์ขเว สํขารา, เอวํ อธุวา ภิก์ขเว สํขารา, เอวํ อนัส์สาสิกา ภิก์ขเว สํขารา; ยาวัญ์จิทํ ภิก์ขเว อลเมว สัพ์พสํขาเรสุ นิพ์พินฺทิตุํ อลํ วิรัช์ชิตุํ อลํ วิมุจ์จิตุํ. ตัต์ร ภิก์ขเว โก มัน์ตา โก สัท์ธาตา "อยัญ์จ ปถวี สิเนรุ จ ปัพ์พตราชา ฑัย์หิส์สัน์ติ วินัส์สิส์สัน์ติ น ภวิส์สัน์ตีติ อัญ์ญัต์ร ทิฏ์ฐปเทหิ.

ภูตปุพ์พํ ภิก์ขเว สุเนต์โต นาม สัต์ถา อโหสิ ติต์ถกโร กาเมสุ วีตราโค. สุเนต์ตัส์ส โข ปน ภิก์ขเว สัต์ถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. สุเนต์โต สัต์ถา สาวกานํ พ์รห์มโลกสหัพ์ยตาย ธัม์มํ เทเสติ. เย โข ปน ภิก์ขเว สุเนต์ตัส์ส สัต์ถุโน พ์รห์มโลกสหัพ์ยตาย ธัม์มํ เทเสน์ตัส์ส, สัพ์เพน สัพ์พํ สาสนํ อาชานึสุ, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ พ์รห์มโลกํ อุปปัช์ชึสุ. เย น สัพ์เพน สัพ์พํ สาสนํ อาชานึสุ, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อัปเปกัจ์เจ ปรนิม์มิตวสวัต์ตีนํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัปเปกัจ์เจ นิม์มานรตีนํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ.

อัป์เปกัจ์เจ ตุสิตานํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ ยามานํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ ตาวตึสานํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ จาตุม์มหาราชิกานํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ ขัต์ติยมหาสาลานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ พ์ราห์มณมหาสาลานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ, อัป์เปกัจ์เจ คหปติมหาสาลานํ สหัพ์ยตํ อุปปัช์ชึสุ.

อถโข ภิก์ขเว สุเนต์ตัส์ส สัต์ถุโน เอตทโหสิ "น โข เมตํ ปฏิรูปํ, โยหํ สาวกานํ สมสมคติโย อัส์สํ อภิสัม์ปรายํ, ยันนูนาหํ อุต์ตริ เมต์ตํ ภาเวย์ยัน์ติ. อถโข ภิก์ขเว สุเนต์โต สัต์ถา สัต์ต วัส์สานิ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวสิ, สัต์ต วัส์สานิ เมต์ตจิต์ตํ ภาเวต์วา สัต์ต สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป น ยิมํ โลกํ ปุนาคมาสิ, สํวัฏ์ฏมาเน สุทํ ภิก์ขเว โลเก อาภัส์สรูปโค โหติ, วิวัฏ์ฏมาเน โลเก สุญ์ญํ พ์รห์มวิมานํ อุปปัช์ชติ, ตัต์ร สุทํ ภิก์ขเว พ์รห์มา โหติ มหาพ์รห์มา อภิภู อนภิภูโต อัญ์ญทัต์ถุทโส วสวัต์ตี; ฉัต์ตึสัก์ขัต์ตุํ โข ปน ภิก์ขเว สัก์โก อโหสิ เทวานมิน์โท; อเนกสตัก์ขัต์ตุํ ราชา อโหสิ จัก์กวัต์ตี ธัม์มิโก ธัม์มราชา จาตุรัน์โต วิชิตาวี ชนปทัต์ถาวริยัป์ปัต์โต สัต์ตรตนสมัน์นาคโต, ปโรสหัส์สํ โข ปนัส์ส ปุต์ตา อเหสุํ สูรา วีรังครูปา ปรเสนัป์ปมัท์ทนา; โส อิมํ ปฐวึ สาครปริยัน์ตํ อทัณ์เฑน อสัต์เถน ธัม์เมน อภิวิชิย อัช์ฌาวสิ, โส หิ นาม ภิก์ขเว สุเนต์โต สัต์ถา เอวํทีฆายุโก สมาโน เอวํจิรัฏ์ฐิติโก

"อปริมุต์โต อโหสิ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, อปริมุต์โต ทุก์ขัส์มาติ วทามิ. ตํ กิส์ส เหตุ? จตุน์นํ ธัม์มานํ อนนุโพธา อัป์ปฏิเวธา. กตเมสํ จตุน์นํ? อริยัส์ส สีลัส์ส อนนุโพธา อัป์ปฏิเวธา, อริยัส์ส สมาธิส์ส อนนุโพธา อัป์ปฏิเวธา, อริยาย ปัญ์ญาย อนนุโพธา อัป์ปฏิเวธา, อริยาย วิมุต์ติยา อนนุโพธา อัป์ปฏิเวธา. ตยิทํ ภิก์ขเว อริยํ สีลํ อนุพุท์ธํ ปฏิวิท์ธํ, อริโย สมาธิ อนุพุท์โธ ปฏิวิท์โธ, อริยา ปัญ์ญา อนุพุท์ธา ปฏิวิท์ธา, อริยา วิมุต์ติ อนุพุท์ธา ปฏิวิท์ธา; อุจ์ฉิน์นา ภวตัณ์หา, ขีณา ภวเนต์ติ, นัต์ถิทานิ ปุนัพ์ภโวติ. อิทมโวจ ภควา, อิทํ วัต์วาน สุคโต อถาปรํ เอตทโวจ สัต์ถา

"สีลํ, สมาธิ, ปัญ์ญา จ, วิมุต์ติ จ อนุต์ตรา:
อนุพุท์ธา อิเม ธัม์มา โคตเมน ยสัส์สินา.
อิติ พุท์โธ อภิญ์ญาย ธัม์มมัก์ขาสิ ภิก์ขุนํ
ทุก์ขัส์สัน์ตกโร สัต์ถา จัก์ขุมา ปรินิพ์พุโตติ.

๖๗ ยโต โข ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ สัต์ตหิ นครปริก์ขาเรหิ สุปริก์ขตํ โหติ, จตุน์นัญ์จ อาหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี: อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อกรณียํ พาหิเรหิ ปัจ์จัต์ถิเกหิ ปัจ์จามิต์เตหิ. กตเมหิ สัต์ตหิ นครปริก์ขาเรหิ สุปริก์ขตํ โหติ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร เอสิกา โหติ คัม์ภีรเนมา สุนิขาตา

อจลา อสัม์ปเวธิะ อิมินา ปฐเมน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร ปริก์ขา โหติ คัม์ภีรา เจว วิต์ถตา จะ อิมินา ทุติเยน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร อนุปริยายปโถ โหติ อุจ์โจ เจว วิต์ถโต จะ อิมินา ตติเยน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ อาวุธํ สัน์นิจิตํ โหติ สลากัญ์เจว เชวนิกัญ์จะ อิมินา จตุต์เถน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุ พลกาโย ปฏิวสติะ เสย์ยถีทํ, หัต์ถาโรหา อัส์สาโรหา รถิกา ธนุค์คหา เจลกา จลกา ปิณ์ฑทายกา อุค์คา ราชปุต์ตา ปัก์ขัน์ทิโน มหานาคา สูรา ปับ์ผาลิกา จัม์มโยธิโน ทาสกปุต์ตาะ อิมินา ปัญ์จเมน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร โทวาริโก โหติ ปัณ์ฑิโต พ์ยัต์โต เมธาวี อัญ์ญาตานํ นิวาเรตา ญาตานํ ปเวเสตาะ อิมินา

ฉัฏ์เชน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร ปาการโร โหติ อุจ์โจ เจว วิต์ถโต จ วาสนเลปนสัม์ปัน์โน จะ. อิมินา สัต์ตเมน นครปริก์ขาเรน สุปริก์ขตํ โหติ รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. อิเมหิ สัต์ตหิ นครปริก์ขาเรหิ สุปริก์ขตํ โหติ. กตเมสํ จตุน์นํ อาหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ ติณกัฏ์โฐทกํ สัน์นิจิตํ โหติ อัพ์ภัน์ตรานํ รติยา อปริตัส์สาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ สาลิยวกํ สัน์นิจิตํ โหติ อัพ์ภัน์ตรานํ รติยา อปริตัส์สาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ ติลมุค์คมาสาปรัณ์ณํ สัน์นิจิตํ โหติ อัพ์ภัน์ตรานํ รติยา อปริตัส์สาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ เภสัช์ชํ สัน์นิจิตํ โหติ. เสย์ยถีทํ, สัป์ปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ โลณํ, อัพ์ภัน์ตรานํ รติยา อปริตัส์สาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย. อิเมสํ จตุน์นํ อาหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. ยโต โข ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติมํ นครํ สัต์ตหิ นครปริก์ขาเรหิ สุปริก์ขตํ โหติ, จตุน์นัญ์จ อาหารานํ

นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว รญฺโญ ปจฺจนฺติมํ นครํ อกรณียํ พาหิเรหิ ปจฺจตฺถิเกหิ ปจฺจามิตฺเตหิ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยโต อริยสาวโก สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ, จตุนฺนญฺจ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยสาวโก อกรณีโย มารสฺส อกรณีโย ปาปิมโต. กตเมหิ สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ? เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รญฺโญ ปจฺจนฺติเม นคเร เอสิกา โหติ คมฺภีรเนมา สุนิขาตา อจลา อสมฺปเวธิ อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ พุทฺโธ ภควาติ. สทฺธาสิโก ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวชฺชํ ปชหติ, อนวชฺชํ ภาเวติ; สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ. อิมินา ปฐเมน สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รญฺโญ ปจฺจนฺติเม นคเร ปริกฺขา โหติ คมฺภีรา เจว วิตฺถตา จ อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก หิริมา โหติ, หิริยติ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, หิริยติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา. หิริปริกฺโข ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวชฺชํ ปชหติ, อนวชฺชํ ภาเวติ; สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ. อิมินา ทุติเยน สทฺธมฺเมน

สมัน์นาคโต โหติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร อนุปริยายปโถ โหติ อุจ์โจ เจว วิต์ถโต จ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิก์ขเว อริยสาวโก โอต์ตัปปี โหติ, โอต์ตัปปติ กายทุจ์จริเตน วจีทุจ์จริเตน มโนทุจ์จริเตน, โอต์ตัปปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ สมาปัต์ติยา. โอต์ตัปปปริยายปโถ ภิก์ขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวัช์ชํ ปชหติ, อนวัช์ชํ ภาเวติ; สุท์ธํ อัต์ตานํ ปริหรติ. อิมินา ตติเยน สัท์ธัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุํ อาวุธํ สัน์นิจิตํ โหติ สลากัญ์เจว เชวนิกัญ์จ อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิก์ขเว อริยสาวโก พหุส์สุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุปปฏิวิท์ธา. สุตาวุโธ ภิก์ขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวัช์ชํ ปชหติ, อนวัช์ชํ ภาเวติ; สุท์ธํ อัต์ตานํ ปริหรติ. อิมินา จตุต์เถน สัท์ธัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รัญ์โญ ปัจ์จัน์ติเม นคเร พหุ พลกาโย ปฏิวสติ, เสย์ยถีทํ, หัต์ถาโรหา อัส์สาโรหา รถิกา ธนุค์คหา เจลกา จลกา ปิณ์ฑทายกา อุค์คา ราชปุต์ตา ปัก์ขัน์ทิโน มหานาคา สูรา ปัพ์ผาลิกา จัม์มโยธิโน ทาสกปุต์ตา อัพ์ภัน์ตรานํ คุต์ติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิก์ขเว อริยสาวโก อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ.

วิริยพลกาโย ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวชฺชํ ปชหติ อนวชฺชํ ภาเวติ; สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ; อิมินา ปญฺจเมน สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รญฺโญ ปจฺจนฺติเม นคเร โทวาริโก โหติ ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เมธาวี อญฺญาตานํ นิวาเรตา ญาตานํ ปเวเสตา อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก สติมา โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา; สติโทวาริโก ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวชฺชํ ปชหติ, อนวชฺชํ ภาเวติ; สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ; อิมินา ฉฏฺเฐน สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รญฺโญ ปจฺจนฺติเม นคเร ปาการโร โหติ อุจฺโจ เจว วิตฺถโต จ วาสนเลปนสมฺปนฺโน จ อพฺภนฺตรานํ คุตฺติยา พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกฺขเว อริยสาวโก ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา; ปญฺญาวาสนเลปนสมฺปนฺโน ภิกฺขเว อริยสาวโก อกุสลํ ปชหติ, กุสลํ ภาเวติ; สาวชฺชํ ปชหติ, อนวชฺชํ ภาเวติ; สุทฺธํ อตฺตานํ ปริหรติ; อิมินา สตฺตเมน สทฺธมฺเมน สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ. กตเมสํ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี

โหติ อกิจฉลาภี อกสิรลาภี ? เสยยถาปิ ภิกขเว รัญโญ ปัจจันติเม นคเร พหุํ ติณกัฏโฐทกํ สันนิจิตํ โหติ อัพภันตรานํ รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกขเว อริยสาวโก วิวิจเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ อัตตโน รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย โอกกมนาย นิพพานัสส. เสยยถาปิ ภิกขเว รัญโญ ปัจจันติเม นคเร พหุํ สาลิยวกํ สันนิจิตํ โหติ อัพภันตรานํ รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกขเว อริยสาวโก วิตักกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ อัตตโน รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย โอกกมนาย นิพพานัสส. เสยยถาปิ ภิกขเว รัญโญ ปัจจันติเม นคเร พหุํ ติลมุคคมาสาปรัณณํ สันนิจิตํ โหติ อัพภันตรานํ รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกขเว อริยสาวโก ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ อัตตโน รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย โอกกมนาย นิพพานัสส. เสยยถาปิ ภิกขเว รัญโญ ปัจจันติเม นคเร พหุํ เภสัชชํ สันนิจิตํ โหติ, เสยยถีทํ; สัปปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ โลณํ, อัพภันตรานํ รติยา อปริตัสสาย ผาสุวิหาราย พาหิรานํ ปฏิฆาตาย; เอวเมว โข ภิกขเว อริยสาวโก สุขัสส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุตถํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ อัตตโน

รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. อิเมสํ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. ยโต โข ภิกฺขเว อริยสาวโก อิเมหิ สตฺตหิ สทฺธมฺเมหิ สมนฺนาคโต โหติ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยสาวโก อกรณีโย มารสฺส อกรณีโย ปาปิมโตติ.

๖๘ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ สตฺตหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมญฺญู จ โหติ, อตฺถญฺญู จ, อตฺตญฺญู จ, มตฺตญฺญู จ, กาลญฺญู จ, ปริสญฺญู จ, ปุคฺคลปโรปรญฺญู จ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมญฺญู โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ชานาติ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ชาเนยฺย สุตฺตํ ... เวทลฺลํ, น ยิท "ธมฺมญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ชานาติ สุตฺตํ ... เวทลฺลํ, ตสฺมา "ธมฺมญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู. อตฺถญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานาติ "อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ, อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถติ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชาเนยฺย "อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ, อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถติ,

น ยิธ "อตฺถญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺส ตสฺเสว ภาสิตสฺส อตฺถํ ชานาติ "อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ, อยํ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถติ, ตสฺมา "อตฺถญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู, อตฺถญฺญู. อตฺตญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตานํ ชานาติ " เอตฺตโกมฺหิ สทฺธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปญฺญาย ปฏิภาเณนาติ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตานํ ชาเนยฺย "เอตฺตโกมฺหิ สทฺธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปญฺญาย ปฏิภาเณนาติ, น ยิธ "อตฺตญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตานํ ชานาติ "เอตฺตโกมฺหิ สทฺธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปญฺญาย ปฏิภาเณนาติ, ตสฺมา "อตฺตญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู, อตฺถญฺญู, อตฺตญฺญู. มตฺตญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มตฺตํ ชานาติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ ปฏิคฺคหณาย. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มตฺตํ ชาเนยฺย จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ ปฏิคฺคหณาย, น ยิธ "มตฺตญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ มตฺตํ ชานาติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ ปฏิคฺคหณาย, ตสฺมา "มตฺตญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู, อตฺถญฺญู, อตฺตญฺญู, มตฺตญฺญู. กาลญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาลํ ชานาติ "อยํ กาโล อุทฺเทสสฺส, อยํ กาโล ปริปุจฺฉาย, อยํ กาโล โยคสฺส, อยํ กาโล ปฏิสลฺลานายาติ. โน เจ ภิกฺขเว

ภิกฺขุ กาลํ ชาเนยฺย "อยํ กาโล อุทฺเทสสฺส, อยํ กาโล ปริปุจฺฉาย, อยํ กาโล โยคสฺส, อยํ กาโล ปฏิสลฺลานายาติ, น ยิธ "กาลญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาลํ ชานาติ "อยํ กาโล อุทฺเทสสฺส, อยํ กาโล ปริปุจฺฉาย, อยํ กาโล โยคสฺส, อยํ กาโล ปฏิสลฺลานายาติ, ตสฺมา "กาลญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู, อตฺถญฺญู, อตฺตญฺญู, มตฺตญฺญู, กาลญฺญู.

ปริสญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริสํ ชานาติ "อยํ ขตฺติยปริสา, อยํ พฺราหฺมณปริสา, อยํ คหปติปริสา, อยํ สมณปริสา. ตตฺถ เอวํ อุปสงฺกมิตพฺพํ, เอวํ ฐาตพฺพํ, เอวํ กตฺตพฺพํ, เอวํ นิสีทิตพฺพํ, เอวํ ภาสิตพฺพํ, เอวํ ตุณฺหีภวิตพฺพนฺติ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริสํ ชาเนยฺย "อยํ ขตฺติยปริสา, ... เอวํ ตุณฺหีภวิตพฺพนฺติ, น ยิธ "ปริสญฺญูติ วุจฺเจยฺย; ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปริสํ ชานาติ "อยํ ขตฺติยปริสา, ... เอวํ ตุณฺหีภวิตพฺพนฺติ: ตสฺมา "ปริสญฺญูติ วุจฺจติ. อิติ ธมฺมญฺญู, อตฺถญฺญู, อตฺตญฺญู, มตฺตญฺญู, กาลญฺญู, ปริสญฺญู.

ปุคฺคลปโรปรญฺญู จ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ทฺวเยน ปุคฺคลา วิทิตา โหนฺติ: เทฺว ปุคฺคลา: เอโก อริยานํ ทสฺสนกาโม, เอโก อริยานํ น ทสฺสนกาโม. ยฺวายํ ปุคฺคโล อริยานํ น ทสฺสนกาโม, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล อริยานํ ทสฺสนกาโม, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว

ปุคฺคลา อริยานํ ทสฺสนกามาะ เอโก สทฺธมฺมํ โสตุกาโม, เอโก สทฺธมฺมํ น โสตุกาโม. ยฺวายํ ปุคฺคโล สทฺธมฺมํ น โสตุกาโม, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล สทฺธมฺมํ โสตุกาโม, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว ปุคฺคลา สทฺธมฺมํ โสตุกามาะ เอโก โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ, เอโก อโนหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ. ยฺวายํ ปุคฺคโล อโนหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว ปุคฺคลา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติะ เอโก สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรติ, เอโก สุตฺวา ธมฺมํ น ธาเรติ. ยฺวายํ ปุคฺคโล สุตฺวา ธมฺมํ น ธาเรติ, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรติ, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว ปุคฺคลา สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรนฺติะ เอโก ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ, เอโก ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ น อุปปริกฺขติ. ยฺวายํ ปุคฺคโล ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ น อุปปริกฺขติ, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว ปุคฺคลา ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขนฺติะ เอโก อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน, เอโก น อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน. ยฺวายํ ปุคฺคโล น อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล อตฺถมญฺญาย

ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เทฺว ปุคฺคลา อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺนา: เอโก อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โน ปรหิตาย, เอโก อตฺตหิตาย จ ปฏิปนฺโน ปรหิตาย จ. ยฺวายํ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โน ปรหิตาย, เอวํ โส เตน เตน คารยฺโห. ยฺวายํ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย จ ปฏิปนฺโน ปรหิตาย จ, เอวํ โส เตน เตน ปาสํโส. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ทฺวเยน ปุคฺคลา วิทิตา โหนฺติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุคฺคลปโรปรญฺญู โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯ เป ฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๖๙ ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร ปณฺฑุปลาโส โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "ปณฺฑุปลาโสทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร, น จิรสฺเสวทานิ สตฺตปลาโส ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร สตฺตปลาโส โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "สตฺตปลาโสทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร, นจิรสฺเสวทานิ ชาลกชาโต ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร ชาลกชาโต โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "ชาลกชาโตทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร, นจิรสฺเสวทานิ ขารกชาโต

ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร ชารกชาโต โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "ชารกชาโตทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร, นจิรสฺเสวหานิ กุฑุมลกชาโต ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร กุฑุมลกชาโต โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "กุฑุมลกชาโตทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร, นจิรสฺเสวทานิ โกกาสกชาโต ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร โกกาสกชาโต โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ตสฺมึ สมเย โหนฺติ "โกกาสกชาโตทานิ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร, นจิรสฺเสวหานิ สพฺพผาลิผุลฺโล ภวิสฺสตีติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิลาโร สพฺพผาลิผุลฺโล โหติ, อตฺตมนา ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา ปาริจฺฉตฺตกสฺส โกวิลารสฺส มูเล ทิพฺเพ จตฺตาโร มาเส ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตา สมงฺคิภูตา ปริจาเรนฺติ. สพฺพผาลิผุลฺลสฺส โข ปน ภิกฺขเว ปาริจฺฉตฺตกสฺส โกวิลารสฺส สมนฺตา ปญฺญาสโยชนานิ อาภาย ผุฏํ โหติ. อนุวาตํ โยชนสตํ คนฺโธ คจฺฉติ. อยมานุภาโว ปาริจฺฉตฺตกสฺส โกวิลารสฺส. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมึ สมเย อริยสาวโก อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย เจเตติ, ปณฺฑุปลาโส ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ

ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ, สตฺตปลาโส ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ชาลกชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ขารกชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, กุฑุมลกชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, โกรกชาโต ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ, สพฺพผาลิผุลฺโล ภิกฺขเว อริยสาวโก ตสฺมึ สมเย โหติ เทวานํ ตาวตึสานํ ปาริจฺฉตฺตโก โกวิฬาโร. ตสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ภุมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวนฺติ "เอโส อิตฺถนฺนาโม อายสฺมา อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต สทฺธิวิหาริโก อมุกมฺหา คามา วา นิคมา

วา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตีติ. ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมฺมหาราชิกา เทวา ... ตาวตึสา เทวา ... ยามา เทวา ... ตุสิตา เทวา ... นิมฺมานรตี เทวา ... ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา ... พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ "เอโส อิตฺถนฺนาโม อายสฺมา อิตฺถนฺนามสฺส อายสฺมโต สทฺธิวิหาริโก อมุกมฺหา คามา วา นิคมา วา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต อาสวานํ ขยา ฯ เปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรตีติ. อิติห เตน ขเณน เตน มุหุตฺเตน ยาว พฺรหฺมโลกา สทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ. อยมานุภาโว ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโนติ.

๓๐ อถโข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "กินฺนุ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺยาติ. อถโข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "สตฺถารํ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺย, ธมฺมํ โข ... สงฺฆํ โข ... สิกฺขํ โข ... สมาธึ โข ... อปฺปมาทํ โข ... ปฏิสนฺถารํ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺยาติ. อถโข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "อิเม โข เม ธมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาตา. ยนฺนูนาหํ อิเม ธมฺเม คนฺตฺวา ภควโต

อาโรเจยฺยํ; เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขตตรา จ. เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สุวณฺณนิกฺขํ อธิคจฺเฉยฺย ปริสุทฺธํ ปริโยทาตํ, ตสฺส เอวมสฺส "อยํ โข เม สุวณฺณนิกฺโข ปริสุทฺโธ ปริโยทาโต. ยนฺนูนาหํ อิมํ สุวณฺณนิกฺขํ คนฺตฺวา กมฺมารานํ ทสฺเสยฺยํ; เอวํ เม อยํ สุวณฺณนิกฺโข สกมฺมารคโต ปริสุทฺโธ เจว ภวิสฺสติ ปริสุทฺธสงฺขตตโร จาติ; เอวเมว เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาตา. ยนฺนูนาหํ อิเม ธมฺเม คนฺตฺวา ภควโต อาโรเจยฺยํ; เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขตตรา จาติ. อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "กินฺนุ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺยาติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "สตฺถารํ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺย, ธมฺมํ โข ... สงฺฆํ โข ... สิกฺขํ โข ... สมาธึ โข ... อปฺปมาทํ โข ... ปฏิสนฺถารํ โข ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺยาติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อิเม โข เม ธมฺมา

ปริสุทฺธา ปริโยทาตา. ยนฺนูนาหํ อิเม ธมฺเม ญตฺวา ภควโต อาโรเจยฺยํ; เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขาตตรา จ. เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สุวณฺณนิกฺขํ อธิคจฺเฉยฺย ปริสุทฺธํ ปริโยทาตํ, ตสฺส เอวมสฺส "อยํ โข เม สุวณฺณนิกฺโข ปริสุทฺโธ ปริโยทาโต. ยนฺนูนาหํ อิมํ สุวณฺณนิกฺขํ ญตฺวา กมฺมารานํ ทสฺเสยฺยํ; เอวํ เม อยํ สุวณฺณนิกฺโข สกมฺมารคโต ปริสุทฺโธ เจว ภวิสฺสติ ปริสุทฺธสงฺขาตตโร จาติ; เอวเมว เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา ปริโยทาตา. ยนฺนูนาหํ อิเม ธมฺเม ญตฺวา ภควโต อาโรเจยฺยํ; เอวํ เม อิเม ธมฺมา ปริสุทฺธา เจว ภวิสฺสนฺติ ปริสุทฺธสงฺขาตตรา จาติ. "สาธุ สาธุ สาริปุตฺต; สตฺถารํ โข สาริปุตฺต ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺย, ธมฺมํ โข ... สงฺฆํ โข ... สิกฺขํ โข ... สมาธึ โข ... อปฺปมาทํ โข ... ปฏิสนฺถารํ โข สาริปุตฺต ภิกฺขุ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรนฺโต อกุสลํ ปชเหยฺย กุสลํ ภาเวยฺยาติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิมสฺส โข อหํ ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ: โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว ธมฺเม สคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว, ธมฺเมปิ โส อคารโว โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว

ธัม์เม อคารโว สํเฆ สคารโว ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว, สํเฆปิ โส อคารโว. โส วต ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย สคารโว ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว, สิก์ขายปิ โส อคารโว. โส วต ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว สมาธิส์มึ สคารโว ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว, สมาธิส์มิม์ปิ โส อคารโว. โส วต ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว สมาธิส์มึ อคารโว อัป์ปมาเท สคารโว ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว สมาธิส์มึ อคารโว, อัป์ปมาเทปิ โส อคารโว. โส วต ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว สมาธิส์มึ อคารโว อัป์ปมาเท อคารโว ปฏิสัน์ถาเร สคารโว ภวิส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ; โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว ธัม์เม อคารโว สํเฆ อคารโว สิก์ขาย อคารโว สมาธิส์มึ อคารโว อัป์ปมาเท อคารโว ปฏิสัน์ถาเรปิ โส อคารโว. โส วต ภัน์เต ภิก์ขุ สัต์ถริ สคารโว ธัม์เม อคารโว ภวิส์สตีติ

เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเมปิ โส สคารโว โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว, สํเฆปิ โส สคารโว โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขายปิ โส สคารโว โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมิมฺปิ โส สคารโว. โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว อปฺปมาเท อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว, อปฺปมาเทปิ โส สคารโว. โส วต ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สํเฆ สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว อปฺปมาเท สคารโว ปฏิสนฺถาเร อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม

สคารโว สีเล สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว อปฺปมาเท สคารโว, ปฏิสนฺถาเรปิ โส สคารโว. อิมสฺส โข อหํ ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามีติ. "สาธุ สาธุ สาริปุตฺต สาธุ โข ตฺวํ สาริปุตฺต อิมสฺส มยา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานาสิ. โส วต สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว ธมฺเม สคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว, ธมฺเมปิ โส อคารโว ฯ เป ฯ โส วต ภิกฺขุ สาริปุตฺต สตฺถริ อคารโว ธมฺเม อคารโว สีเล อคารโว สิกฺขาย อคารโว สมาธิสฺมึ อคารโว อปฺปมาเท อคารโว ปฏิสนฺถาเร สคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว ธมฺเม อคารโว สีเล อคารโว สิกฺขาย อคารโว สมาธิสฺมึ อคารโว อปฺปมาเท อคารโว, ปฏิสนฺถาเรปิ โส อคารโว. โส วต สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส สาริปุตฺต สตฺถริ สคารโว, ธมฺเมปิ โส สคารโว. ฯ เป ฯ โส วต สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สีเล สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว อปฺปมาเท สคารโว ปฏิสนฺถาเร อคารโว ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ; โย โส สาริปุตฺต ภิกฺขุ สตฺถริ สคารโว ธมฺเม สคารโว สีเล สคารโว สิกฺขาย สคารโว สมาธิสฺมึ สคารโว อปฺปมาเท สคารโว,

ปฏิสนฺถาเรปิ โส สคารโว. อิมสฺส โข สาริปุตฺต มยา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺโถ ทฏฺฐพฺโพติ.

๗๑ ภาวนํ อนนุยุตฺตสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วิหรโต กิญฺจาปิ เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต เม อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺเจยฺยาติ, อถขฺวสฺส เนว อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ ตํ กิสฺส เหตุ? "อภาวิตตฺตาติสฺส วจนียํ กิสฺส อภาวิตตฺตา? จตุนฺนํ สติปฏฺฐานานํ จตุนฺนํ สมฺมปฺปธานานํ จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ปญฺจนฺนํ อินฺทฺริยานํ ปญฺจนฺนํ พลานํ สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ อฏฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส วา, ตานสฺสุ กุกฺกุฏิยา น สมฺมาอธิสยิตานิ น สมฺมาปริเสทิตานิ น สมฺมาปริภาวิตานิ, กิญฺจาปิ ตสฺสา กุกฺกุฏิยา เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต เม กุกฺกุฏโปตกา ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิชฺเชยฺยุนฺติ; อถโข อภพฺพาว เต กุกฺกุฏโปตกา ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิชฺชิตุํ; ตํ กิสฺส เหตุ, ตถาหิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ น สมฺมาอธิสยิตานิ น สมฺมาปริเสทิตานิ น สมฺมาปริภาวิตานิ: เอวเมว โข ภิกฺขเว ภาวนํ อนนุยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน วิหรโต กิญฺจาปิ เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต เม อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺเจยฺยาติ, อถขฺวสฺส เนว

อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ. ตํ กิสฺส เหตุ? "อภาวิตตฺตา-
ติสฺส วจนียํ. กิสฺส อภาวิตตฺตา? จตุนฺนํ สติปฏฺฐานานํ จตุนฺนํ
สมฺมปฺปธานานํ จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ปญฺจนฺนํ อินฺทฺริยานํ ปญฺจนฺนํ
พลานํ สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส.
ภาวนํ อนุยุตฺตสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วิหรโต กิญฺจาปิ น เอวํ
อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต เม อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
วิมุจฺเจยฺยาติ, อถขฺวสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ ตํ
กิสฺส เหตุ? "ภาวิตตฺตาติสฺส วจนียํ. กิสฺส ภาวิตตฺตา? จตุนฺนํ
สติปฏฺฐานานํ จตุนฺนํ สมฺมปฺปธานานํ จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ปญฺจนฺนํ
อินฺทฺริยานํ ปญฺจนฺนํ พลานํ สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ อริยสฺส
อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ
อฏฺฐ วา ทส วา ทฺวาทส วา, ตานสฺสุ กุกฺกุฏิยา สมฺมาอธิสยิตานิ
สมฺมาปริเสทิตานิ สมฺมาปริภาวิตานิ, กิญฺจาปิ ตสฺสา กุกฺกุฏิยา น
เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต เม กุกฺกุฏโปตกา
ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา
อภินิพฺภิชฺเชยฺยุนฺติ, อถโข ภพฺพาว เต กุกฺกุฏโปตกา ปาทนขสิขาย วา
มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาเลตฺวา โสตฺถินา อภินิพฺภิชฺชิตุํ
ตํ กิสฺส เหตุ, ตถาหิมานิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ สมฺมาอธิสยิตานิ
สมฺมาปริเสทิตานิ สมฺมาปริภาวิตานิ: เอวเมว โข ภิกฺขเว ภาวนํ
อนุยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน วิหรโต กิญฺจาปิ น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย

"อโห วต เม อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺเจยฺยาติ, อถขฺวสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ. ตํ กิสฺส เหตุ? "ภาวิตตฺตา ติสฺส วจนียํ. กิสฺส ภาวิตตฺตา? จตุนฺนํ สติปฏฺฐานานํ ฯ เป ฯ อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ผลคณฺฑสฺส วา ผลคณฺฑนฺเตวาสิสฺส วา ทิสฺสนฺเตว อาสิชเฏ องฺคุลิปทานิ ทิสฺสนฺติ องฺคุฏฺฐปทํ, โน จ ขฺวสฺส เอวํ ญาณํ โหติ "เอตฺตกํ วา เม อชฺช ตสฺส วาสิชฏสฺส ขีณํ, เอตฺตกํ วา หีโย. เอตฺตกํ วา ปเรติ, อถขฺวสฺส ขีเณ ขีณนฺเตว ญาณํ โหติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภาวนํ อนุยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน วิหรโต กิญฺจาปิ น เอวํ ญาณํ โหติ "เอตฺตกํ วา เม อชฺช อาสวานํ ขีณํ, เอตฺตกํ วา หีโย, เอตฺตกํ วา ปเรติ, อถขฺวสฺส ขีเณ ขีณนฺเตว ญาณํ โหติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สามุทฺทิกาย นาวาย เวตฺตพนฺธนพทฺธาย ฉมฺมาสานิ อุทเก ปริยาทาย เหมนฺติเกน ถเล อุกฺขิตฺตาย วาตาตปปเรตานิ พนฺธนานิ, ตานิ ปาวุสฺสเกน เมเฆน อภิปฺปวุฏฺฐานิ อปฺปกสิเรเนว ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ ปูติกานิ ภวนฺติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภาวนํ อนุยุตฺตสฺส ภิกฺขุโน วิหรโต อปฺปกสิเรเนว สญฺโญชนานิ ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺตีติ.

๗๒ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ. อทฺทสา โข ภควา อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน อญฺญตรสฺมึ ปเทเส มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ; ทิสฺวา มคฺคา

โอกฺกมฺม อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ; นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ปสฺสถ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว อมุํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตนฺติ. "เอวํ ภนฺเต." "ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว: กตมํ นุ โข วรํ: ยํ อมุํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ อาลิงฺคิตฺวา อุปนิสีเทยฺย วา อุปนิปชฺเชยฺย วา, ยํ วา ขตฺติยกญฺญํ วา พฺราหฺมณกญฺญํ วา คหปติกญฺญํ วา มุทุตลุนหตฺถปาทํ อาลิงฺคิตฺวา อุปนิสีเทยฺย วา อุปนิปชฺเชยฺย วาติ. "เอตเทว ภนฺเต วรํ, ยํ ขตฺติยกญฺญํ วา พฺราหฺมณกญฺญํ วา คหปติกญฺญํ วา มุทุตลุนหตฺถปาทํ อาลิงฺคิตฺวา อุปนิสีเทยฺย วา อุปนิปชฺเชยฺย วา. ทุกฺขญฺเหตํ ภนฺเต, ยํ อมุํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ อาลิงฺคิตฺวา อุปนิสีเทยฺย วา อุปนิปชฺเชยฺย วาติ. "อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิกฺขเว; ยถา เอตเทว ตสฺส วรํ ทุสฺสีลสฺส ปาปธมฺมสฺส อสุจิสงฺกสฺสรสมาจารสฺส ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺตสฺส อสฺสมณสฺส สมณปฏิญฺญสฺส อพฺรหฺมจาริสฺส พฺรหฺมจาริปฏิญฺญสฺส อนฺโตปูติสฺส อวสฺสุตสฺส กสมฺพุชาตสฺส, ยํ อมุํ มหนฺตํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ อาลิงฺคิตฺวา อุปนิสีเทยฺย วา อุปนิปชฺเชยฺย วา. ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, นเตฺวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย. ยญฺจ โข โส

ภิก์ขเว ทุส์สีโล ปาปธัม์โม อสุจิสังกัส์สรสมาจาโร ปฏิจ์ฉัน์นกัม์มัน์โต อัส์สมโณ สมณปฏิญ์โญ อพ์รห์มจารี พ์รห์มจาริปฏิญ์โญ อัน์โตปูติ อวัส์สุโต กสัม์พุชาโต ขัต์ติยกัญ์ญํ วา พ์ราห์มณกัญ์ญํ วา คหปติกัญ์ญํ วา มุทุตลุนหัต์ถปาทํ อาลิงคิต์วา อุปนิสีทติ วา อุปนิปัช์ชติ วา, ตัญ์หิ ตัส์ส ภิก์ขเว โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเว: กตมํ นุ โข วรํ: ยํ พลวา ปุริโส ทัฬ์หาย วาลรัช์ชุยา อุโภ ชํฆา เวเฐต์วา ฆํเสย์ย, สา ฉวึ ฉิน์เทย์ย, ฉวึ เฉต์วา จัม์มํ ฉิน์เทย์ย, จัม์มํ เฉต์วา มํสํ ฉิน์เทย์ย, มํสํ เฉต์วา น์หารุํ ฉิน์เทย์ย, น์หารุํ เฉต์วา อัฏ์ฐึ ฉิน์เทย์ย, อัฏ์ฐึ เฉต์วา อัฏ์ฐิมิญ์ชํ อาหัจ์จ ติฏ์เฐย์ย; ยํ วา ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อภิวาทนํ สาทิเยย์ยาติ. "เอตเทว ภัน์เต วรํ, ยํ ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อภิวาทนํ สาทิเยย์ย. ทุก์ขัญ์เหตํ ภัน์เต, ยํ พลวา ปุริโส ทัฬ์หาย วาลรัช์ชุยา อุโภ ชํฆา เวเฐต์วา ฆํเสย์ย, สา ฉวึ ฉิน์เทย์ย, ฯ เป ฯ อัฏ์ฐิมิญ์ชํ อาหัจ์จ ติฏ์เฐย์ยาติ. "อาโรจยามิ โว ภิก์ขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิก์ขเว; ยถา เอตเทว ตัส์ส วรํ ทุส์สีลัส์ส ฯ เป ฯ กสัม์พุชาตัส์ส, ยํ พลวา ปุริโส ทัฬ์หาย วาลรัช์ชุยา อุโภ ชํฆา เวเฐต์วา ฆํเสย์ย, สา ฉวึ ฉิน์เทย์ย, ฯ เป ฯ อัฏ์ฐิมิญ์ชํ อาหัจ์จ ติฏ์เฐย์ย." ตํ กิส์ส เหตุ?

ตโตนิทานัญ์หิ โส ภิก์ขเว มรณํ วา นิคัจ์เฉย์ย มรณมัต์ตํ วา ทุก์ขํ, นเต์วว ตัปั้ปัจ์จยา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์เชย์ย. ยัญ์จ โข โส ภิก์ขเว ทุส์สีโล ฯเปฯ กสัม์พุชาโต ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อภิวาทนํ สาทิยติ, ตัญ์หิ ตัส์ส ภิก์ขเว โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเวะ กตมํ นุ โข วรํ ยํ พลวา ปุริโส ติณ์หาย สัต์ติยา เตลโธตาย ปัจ์โจรัส์มึ ปหเรย์ย, ยํ วา ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อัญ์ชลิกัม์มํ สาทิเยย์ยาติ. "เอตะเทว ภัน์เต วรํ, ยํ ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อัญ์ชลิกัม์มํ สาทิเยย์ย. ทุก์ขัญ์เหตํ ภัน์เต, ยํ พลวา ปุริโส ติณ์หาย สัต์ติยา เตลโธตาย ปัจ์โจรัส์มึ ปหเรย์ยาติ. "อาโรจยามิ โว ภิก์ขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิก์ขเว; ยถา เอตเทว ตัส์ส วรํ ทุส์สีลัส์ส ฯ เป ฯ กสัม์พุชาตัส์ส, ยํ พลวา ปุริโส ติณ์หาย สัต์ติยา เตลโธตาย ปัจ์โจรัส์มึ ปหเรย์ย. ตํ กิส์ส เหตุ? ตโตนิทานัญ์หิ โส ภิก์ขเว มรณํ วา นิคัจ์เฉย์ย มรณมัต์ตํ วา ทุก์ขํ, นเต์วว ตัปั้ปัจ์จยา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์เชย์ย. ยัญ์จ โข โส ภิก์ขเว ทุส์สีโล ฯ เป ฯ กสัม์พุชาโต ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา อัญ์ชลิกัม์มํ สาทิยติ,

ตัญ์หิ ตัส์ส ภิก์ขเว โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเวะ กตมํ นุ โข วรํะ ยํ พลวา ปุริโส ตัต์เตน อโยปัฏ์เฏน อาทิต์เตน สัม์ปัช์ชลิเตน สัญ์โชติภูเตน กายํ สัม์ปลิเวเฐย์ย, ยํ วา ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ จีวรํ ปริภุญ์เชย์ยาติ. "เอตเทว ภัน์เต วรํ, ยํ ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ จีวรํ ปริภุญ์เชย์ย. ทุก์ขัญ์เหตํ ภัน์เต, ยํ พลวา ปุริโส ตัต์เตน อโยปัฏ์เฏน อาทิต์เตน สัม์ปัช์ชลิเตน สัญ์โชติภูเตน กายํ สัม์ปลิเวเฐย์ยาติ. "อาโรจยามิ โว ภิก์ขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิก์ขเว; ยถา เอตเทว ตัส์ส วรํ ทุส์สีลัส์ส ฯเปฯ กสัม์พุชาตัส์ส, ยํ พลวา ปุริโส ตัต์เตน อโยปัฏ์เฏน อาทิต์เตน สัม์ปัช์ชลิเตน สัญ์โชติภูเตน กายํ สัม์ปลิเวเฐย์ย. ตํ กิส์ส เหตุ? ตโตนิทานัญ์หิ โส ภิก์ขเว มรณํ วา นิคัจ์เฉย์ย มรณมัต์ตํ วา ทุก์ขํ, นเต๎วว ตัป์ปัจ์จยา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์เชย์ย. ยัญ์จ โข โส ภิก์ขเว ทุส์สีโล ฯเปฯ กสัม์พุชาโต ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ จีวรํ ปริภุญ์ชติ, ตัญ์หิ ตัส์ส ภิก์ขเว โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเวะ กตมํ นุ โข วรํะ ยํ

พลวา ปุริโส ตตฺเตน อโยสงฺกุนา อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน สญฺโชติภูเตน มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหคุฬํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ มุเข ปกฺขิเปยฺย, ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยฺย มุขมฺปิ ทเหยฺย ชิวฺหมฺปิ ทเหยฺย กณฺฐมฺปิ ทเหยฺย อุรมฺปิ ทเหยฺย อนฺตมฺปิ อนฺตคุณมฺปิ อาทาย อโธภาคา นิกฺขเมยฺย, ยํ วา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พฺราหฺมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺเชยฺยาติ. "เอตเทว ภนฺเต วรํ, ยํ ขตฺติยมหาสาลานํ วา พฺราหฺมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺเชยฺย. ทุกฺขญฺเหตํ ภนฺเต, ยํ พลวา ปุริโส ตตฺเตน อโยสงฺกุนา อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน สญฺโชติภูเตน มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหคุฬํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ มุเข ปกฺขิเปยฺย, ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยฺย มุขมฺปิ ทเหยฺย ชิวฺหมฺปิ ทเหยฺย กณฺฐมฺปิ ทเหยฺย อุรมฺปิ ทเหยฺย อนฺตมฺปิ อนฺตคุณมฺปิ อาทาย อโธภาคา นิกฺขเมยฺยาติ. "อาโรจยามิ โว ภิกฺขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิกฺขเว; ยถา เอตเทว ตสฺส วรํ ทุสฺสีลสฺส ฯ เป ฯ กสมฺพุชาตสฺส, ยํ พลวา ปุริโส ตตฺเตน อโยสงฺกุนา อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน สญฺโชติภูเตน มุขํ วิวริตฺวา ตตฺตํ โลหคุฬํ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สญฺโชติภูตํ มุเข ปกฺขิเปยฺย, ตํ ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ ทเหยฺย มุขมฺปิ ทเหยฺย ชิวฺหมฺปิ ทเหยฺย กณฺฐมฺปิ ทเหยฺย อุรมฺปิ ทเหยฺย อนฺตมฺปิ อนฺตคุณมฺปิ อาทาย อโธภาคา นิกฺขเมยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย

มรณมัตตํ วา ทุกขํ, นเต็ว ตัปปัจจยา กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชเชยย. ยัญจ โข โส ภิกขเว ทุสสีโล ฯ เป ฯ กสัมพุชาโต ขัตติยมหาสาลานํ วา พราหมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัทธาเทยยํ ปิณฑปาตํ ปริภุญชติ, ตัญหิ ตัสส ภิกขเว โหติ ทีฆรัตตํ อหิตาย ทุกขาย, กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชชติ. ตํ กึ มัญญถ ภิกขเวะ กตมํ นุ โข วระ ยํ พลวา ปุริโส สีเส วา คเหตวา ขันเธ วา คเหตวา ตัตตํ อโยมัญจํ วา อโยปีฐํ วา อาทิตตํ สัมปัชชลิตํ สัญโชติภูตํ อภินิสีทาเปยย วา อภินิปัชชาเปยย วา, ยํ วา ขัตติยมหาสาลานํ วา พราหมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัทธาเทยยํ มัญจปีฐํ ปริภุญเชยยาติ. "เอตเทว ภันเต วรํ, ยํ ขัตติยมหาสาลานํ วา พราหมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัทธาเทยยํ มัญจปีฐํ ปริภุญเชยย. ทุกขํเหตํ ภันเต, ยํ พลวา ปุริโส สีเส วา คเหตวา ขันเธ วา คเหตวา ตัตตํ อโยมัญจํ วา อโยปีฐํ วา อาทิตตํ สัมปัชชลิตํ สัญโชติภูตํ อภินิสีทาเปยย วา อภินิปัชชาเปยย วาติ. "อาโรจยามิ โว ภิกขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิกขเว; ยถา เอตเทว ตัสส วรํ ทุสสีลัสส ฯ เป ฯ กสัมพุชาตัสส, ยํ พลวา ปุริโส สีเส วา คเหตวา ขันเธ วา คเหตวา ตัตตํ อโยมัญจํ วา อโยปีฐํ วา อาทิตตํ สัมปัชชลิตํ สัญโชติภูตํ อภินิสีทาเปยย วา อภินิปัชชาเปยย วา. ตํ กิสส

เหตุ? ตโตนิทานัญ์หิ โส ภิก์ขเว มรณํ วา นิคัจ์เฉย์ย มรณมัต์ตํ วา ทุก์ขํ, นเต์วว ตัป์ปัจ์จยา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์เชย์ย. ยัญ์จ โข โส ภิก์ขเว ทุส์สีโล ฯ เป ฯ กสัม์พุชาโต ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ มัญ์จปีฐํ ปริภุญ์ชติ, ตัญ์หิ ตัส์ส ภิก์ขเว โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเว, กตมํ นุ โข วรํ ยํ พลวา ปุริโส อุท์ธปาทํ อโธสิรํ คเหต์วา ตัต์ตาย โลหกุม์ภิยา ปัก์ขิเปย์ย อาทิต์ตาย สัม์ปัช์ชลิตาย สัญ์โชติภูตาย, โส ตัต์ถ เผณุท์เทหกํ ปัจ์จมาโน สกิม์ปิ อุท์ธํ คัจ์เฉย์ย สกิม์ปิ อโธ คัจ์เฉย์ย สกิม์ปิ ติริยํ คัจ์เฉย์ย; ยํ วา ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ วิหารํ ปริภุญ์เชย์ยาติ. "เอตเทว ภัน์เต วรํ, ยํ ขัต์ติยมหาสาลานํ วา พ์ราห์มณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สัท์ธาเทย์ยํ วิหารํ ปริภุญ์เชย์ย. ทุก์ขัญ์เหตํ ภัน์เต, ยํ พลวา ปุริโส อุท์ธปาทํ อโธสิรํ คเหต์วา ตัต์ตาย โลหกุม์ภิยา ปัก์ขิเปย์ย อาทิต์ตาย สัม์ปัช์ชลิตาย สัญ์โชติภูตาย, โส ตัต์ถ เผณุท์เทหกํ ปัจ์จมาโน สกิม์ปิ อุท์ธํ คัจ์เฉย์ย สกิม์ปิ อโธ คัจ์เฉย์ย สกิม์ปิ ติริยํ คัจ์เฉย์ยาติ. "อาโรจยามิ โว ภิก์ขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิก์ขเว; ยถา เอตเทว ตัส์ส วรํ ทุส์สีลัส์ส ฯเป ฯ กสัม์พุชาตัส์ส, ยํ

ผลวา ปุริโส อุฬารํ อคฺคิกฺขนฺธํ อาลิงฺเคยฺย … [illegible]

พลวา ปุริโส อุทฺธํปาทํ อโธสิรํ คเหตฺวา ตตฺตาย โลหกุมฺภิยา ปกฺขิเปยฺย อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สญฺโชติภูตาย, โส ตตฺถ เผณุทฺเทหกํ ปจฺจมาโน สกิมฺปิ อุทฺธํ คจฺเฉยฺย สกิมฺปิ อโธ คจฺเฉยฺย สกิมฺปิ ติริยํ คจฺเฉยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ ? ตโตนิทานญฺหิ โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิคจฺเฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, นเตฺวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺเชยฺย. ยญฺจ โข โส ภิกฺขเว ทุสฺสีโล ฯเปฯ กสมฺพุชาโต ขตฺติยมหาสาลานํ วา พฺราหฺมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สทฺธาเทยฺยํ วิหารํ ปริภุญฺชติ, ตญฺหิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "เยสญฺจ มยํ ปริภุญฺชาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, เตสํ เต การา มหปฺผลา ภวิสฺสนฺติ มหานิสํสา, อมฺหากญฺเจวายํ ปพฺพชฺชา อวญฺฌา ภวิสฺสติ สผลา สอุทฺรยาติ:" เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ. อตฺตตฺถํ วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตุํ, ปรตฺถํ วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตุํ, อุภยตฺถํ วา ภิกฺขเว สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อปฺปมาเทน สมฺปาเทตุนฺติ. อิทมโวจ ภควา. อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน, สฏฺฐิมตฺตานํ ภิกฺขูนํ อุณฺหํ โลหิตํ มุขโต อุคฺคญฺฉิ,

สญฺจิมตฺตา ภิกฺขู สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตึสุ, "ทุกฺกรํ ภควา สุทุกฺกรํ ภควาติ สฏฺฐิมตฺตานํ ภิกฺขูนํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจึสูติ.

๗๓ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สุเนตฺโต นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร กาเมสุ วีตราโค. สุเนตฺตสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตฺถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. สุเนตฺโต สตฺถา สาวกานํ พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสติ. เย โข ภิกฺขเว, สุเนตฺตสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส, จิตฺตานิ นปฺปสาเทสุํ; เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชึสุ. เย โข ปน ภิกฺขเว, สุเนตฺตสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส, จิตฺตานิ ปสาเทสุํ; เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชึสุ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว มูคปกฺโข นาม สตฺถา อโหสิ ฯ เป ฯ อรเนมิ นาม สตฺถา อโหสิ กุทฺทาโล นาม สตฺถา อโหสิ หตฺถิปาโล นาม สตฺถา อโหสิ โชติปาโล นาม สตฺถา อโหสิ อรโก นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร กาเมสุ วีตราโค. อรกสฺส โข ปน ภิกฺขเว สตฺถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. อรโก นาม สตฺถา สาวกานํ พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสติ. เย โข ภิกฺขเว, อรกสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส, จิตฺตานิ นปฺปสาเทสุํ; เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชึสุ. เย โข ปน ภิกฺขเว, อรกสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส, จิตฺตานิ

ปสาเหสุํ; เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชึสุ. ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเว: โย อิเม สัต์ต สัต์ถาเร ติต์ถกเร กาเมสุ วีตราเค อเนกสตปริวาเร สสาวกสํเฆ ทุฏ์ฐจิต์โต อัก์โกเสย์ย ปริภาเสย์ย, พหุํ โส อปุญ์ญํ ปสเวย์ยาติ. "เอวํ ภัน์เต." "โย ภิก์ขเว อิเม สัต์ต สัต์ถาเร ติต์ถกเร กาเมสุ วีตราเค อเนกสตปริวาเร สสาวกสํเฆ ทุฏ์ฐจิต์โต อัก์โกเสย์ย ปริภาเสย์ย, พหุํ โส อปุญ์ญํ ปสเวย์ย; โย เอกํ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์นํ ปุค์คลํ ทุฏ์ฐจิต์โต อัก์โกสติ ปริภาสติ, อยํ ตโต พหุตรํ อปุญ์ญํ ปสวติ. ตํ กิส์ส เหตุ? นาหํ ภิก์ขเว อิโต พหิท์ธา เอวรูปึ ขัน์ตึ วทามิ, ยถามํ สพ์รห์มจารีสุ. ตัส์มา ติห ภิก์ขเว เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "นเต์วว อัม์หํ สพ์รห์มจารีสุ จิต์ตานิ ปทุฏ์ฐานิ ภวิส์สัน์ตีติ. เอวัญ์หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๗๔ ภูตปุพ์พํ ภิก์ขเว อรโก นาม สัต์ถา อโหสิ ติต์ถกโร กาเมสุ วีตราโค. อรกัส์ส โข ปน ภิก์ขเว สัต์ถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. อรโก สัต์ถา สาวกานํ เอวํ ธัม์มํ เทเสติ "อัป์ปกํ พ์ราห์มณ ชีวิตํ มนุส์สานํ ปริต์ตํ ลหุกํ พหุทุก์ขํ พหุปายาสํ มัน์ตาย โพฏ์ธัพ์พํ; กัต์ตัพ์พํ กุสลํ, จริตัพ์พํ พ์รห์มจริยํ, นัต์ถิ ชาตัส์ส อมรณํ. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ ติณัค์เค อุส์สาวพิน์ทุ, สุริเย อุค์คัจ์ฉัน์เต, ขิป์ปํเยว ปฏิวิคัจ์ฉติ น จิรัฏ์ฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข พ์ราห์มณ อุส์สาวพิน์ทูปมํ ชีวิตํ มนุส์สานํ ปริต์ตํ ลหุกํ พหุทุก์ขํ พหุปายาสํ มัน์ตาย โพฏ์ธัพ์พํ; กัต์ตัพ์พํ กุสลํ,

จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ กุลลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต, อุทกพุพฺพุฬํ ขิปฺปํเยว ปฏิวิคจฺฉติ น จิรฏฺฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข พฺราหฺมณ อุทกพุพฺพุฬูปมํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ พหุทุกฺขํ พหูปายาสํ มนฺตาย โผฏฺฐพฺพํ; กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ อุทเก ทณฺฑราชิ ขิปฺปํเยว ปฏิวิคจฺฉติ น จิรฏฺฐิติกา โหติ; เอวเมว โข พฺราหฺมณ อุทเก ทณฺฑราชูปมํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ ... นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ นที ปพฺพเตยฺยา ทูรงฺคมา สีฆโสตา หารหาริณี, นตฺถิ โส ขโณ วา ลโย วา มุหุตฺโต วา, ยํ สา ธรติ, อถโข สา คจฺฉเต จ วตฺตเต จ สนฺทเต จ; เอวเมว โข พฺราหฺมณ นทีปพฺพเตยฺยูปมํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ ... นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ พลวา ปุริโส ชิวฺหคฺเค เขฬปิณฺฑํ สญฺญูหิตฺวา อปฺปกสิเรเนว วเมยฺย; เอวเมว โข พฺราหฺมณ เขฬปิณฺฑูปมํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ ... นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ ทิวสสนฺตตฺเต อโยกฏาเห มํสเปสี ปกฺขิตฺตา ขิปฺปํเยว ปฏิวิคจฺฉติ น จิรฏฺฐิติกา โหติ; เอวเมว โข พฺราหฺมณ มํสเปสูปมํ มนุสฺสานํ ชีวิตํ ปริตฺตํ ลหุกํ ... นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ คาวี วชฺฌา อาฆาตนํ นียมานา ยญฺญเทว ปาทํ อุทฺธรติ สนฺติเก

วธสฺส สนฺติเก มรณสฺส; เอวเมว โข พฺราหฺมณ คาวีวชฺฌูปมํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ พหุทุกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย โผฏฺฐพฺพํ; กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณนฺติ. เตน โข ปน ภิกฺขเว สมเยน มนุสฺสานํ สฏฺฐิวสฺสสหสฺสานิ อายุปฺปมาณํ อโหสิ. ปญฺจวสฺสสติกา กุมาริกา อลํปเตยฺยา อโหสิ. เตน โข ปน ภิกฺขเว สมเยน มนุสฺสานํ ฉเลวาพาธา อเหสุํ สีตํ อุณฺหํ ชิฆจฺฉา ปิปาสา อุจฺจาโร ปสฺสาโว. โส หิ นาม ภิกฺขเว อรโก สตฺถา, เอวํทีฆายุเกสุ มนุสฺเสสุ เอวํจิรฏฺฐิติเกสุ เอวํอปฺปาพาเธสุ, สาวกานํ เอวํ ธมฺมํ เทเสสฺสติ "อปฺปกํ พฺราหฺมณ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ พหุทุกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย โผฏฺฐพฺพํ; กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณนฺติ. เอตรหิ ภิกฺขเว สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อปฺปกํ ชีวิตํ มนุสฺสานํ ปริตฺตํ ลหุกํ พหุทุกฺขํ พหุปายาสํ มนฺตาย โผฏฺฐพฺพํ; กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณนฺติ. เอตรหิ ภิกฺขเว โย จิรํ ชีวติ, โส วสฺสสตํ อปฺปํ วา ภิยฺโย วา. วสฺสสตํ โข ปน ภิกฺขเว ชีวนฺโต ตีณิเยว อุตุสตานิ ชีวติ; อุตุสตํ เหมนฺตานํ, อุตุสตํ คิมฺหานํ, อุตุสตํ วสฺสานํ; ตีณิ โข ปน ภิกฺขเว อุตุสตานิ ชีวนฺโต ทฺวาทสเยว มาสสตานิ ชีวติ; จตฺตาริ มาสสตานิ เหมนฺตานํ, จตฺตาริ มาสสตานิ คิมฺหานํ, จตฺตาริ มาสสตานิ วสฺสานํ; ทฺวาทส โข ปน ภิกฺขเว มาสสตานิ ชีวนฺโต จตุวีสติเยว

อัฑ์ฒมาสสตานิ ชีวติ; อัฏ์ฐัฑ์ฒมาสสตานิ เหมันตานํ, อัฏ์ฐัฑ์ฒมาสสตานิ คิม์หานํ, อัฏ์ฐัฑ์ฒมาสสตานิ วัส์สานํ: จตุวีสติ โข ปน ภิก์ขเว อัฏ์ฐัฑ์ฒมาสสตานิ ชีวัน์โต ฉัต์ตึสํเยว รัต์ติสหัส์สานิ ชีวติ; ท์วาทส รัต์ติสหัส์สานิ เหมัน์ตานํ, ท์วาทส รัต์ติสหัส์สานิ คิม์หานํ, ท์วาทส รัต์ติสหัส์สานิ วัส์สานํ: ฉัต์ตึสํ โข ปน ภิก์ขเว รัต์ติสหัส์สานิ ชีวัน์โต เท์วสัต์ตติญ์เญว ภัต์ตสหัส์สานิ ภุญ์ชติ; จตุวีสติ ภัต์ตสหัส์สานิ เหมัน์ตานํ, จตุวีสติ ภัต์ตสหัส์สานิ คิม์หานํ, จตุวีสติ ภัต์ตสหัส์สานิ วัส์สานํ, สัท์ธึ มาตุถัญ์ญาย สัท์ธึ ภัต์ตัน์ตราเยน. ตัต์ริเม ภัต์ตัน์ตรายา: กุปิโตปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชติ, ทุก์ขิโตปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชติ, พ์ยาธิโตปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชติ, อุโปสถิโกปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชติ, อลาภเกนปิ ภัต์ตํ น ภุญ์ชติ. อิติ โข ภิก์ขเว มยา วัส์สสตายุกัส์ส มนุส์สัส์ส อายุปิ สังขาโต, อายุป์ปมาณัม์ปิ สังขาตํ, อุตูปิ สังขาตา, สํวัจ์ฉราปิ สังขาตา, มาสาปิ สังขาตา, อัฑ์ฒมาสาปิ สังขาตา, รัต์ตีปิ สังขาตา, ทิวาปิ สังขาตา, ภัต์ตาปิ สังขาตา, ภัต์ตัน์ตรายาปิ สังขาตา. ยํ ภิก์ขเว สัต์ถารา กรณียํ สาวกานํ หิเตสินา อนุกัม์ปเกน อนุกัม์ปํ อุปาทาย, กตํ โว ตํ มยา. เอตานิ ภิก์ขเว รุก์ขมูลานิ เอตานิ สุญ์ญาคารานิ, ฌายถ ภิก์ขเว, มา ปมาทัต์ถ, มา ปัจ์ฉา วิป์ปฏิสาริโน อหุวัต์ถ. อยํ โว อัม์หากํ อนุสาสนีติ.

มหาวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ.

หิริปุริสํ, นาครํ, อุปมา, ธัม์มัญ์ญู, ปาริฉัต์ตกํ,
สัก์กัจ์จํ, ภาวนํ, อัค์คิ, สุเนต์ตอรเกนานุสาสนีติ.

๗๕ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ วินยธโร โหติ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อาปัต์ตึ ชานาติ, อนาปัต์ตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปัต์ตึ ชานาติ, ครุกํ อาปัต์ตึ ชานาติ, สีลวา โหติ ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์ปัน์โน อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ, จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว สัต์ตหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ วินยธโร โหตีติ.

๗๖ สัต์ตหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ วินยธโร โหติ. กตเมหิ สัต์ตหิ? อาปัต์ตึ ชานาติ, อนาปัต์ตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปัต์ตึ ชานาติ, ครุกํ อาปัต์ตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนัส์ส ปาติโมก์ขานิ วิต์ถาเรน ส์วาคตานิ โหน์ติ สุวิภัต์ตานิ สุป์ปวัต์ตีนิ สุวินิจ์ฉิตานิ สุต์ตโส อนุพ์ยัญ์ชนโส, จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว

สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตีติ.

๗๗ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, วินเย โข ปน ฐิโต โหติ อสํหีโร, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตีติ.

๗๘ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ; อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหตีติ.

๗๙ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โสภติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ

อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, จตุนฺนํ ฌานานํ ฯเปฯ อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โสภตีติ.

๘๐ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ, วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, จตุนฺนํ ฌานานํ ฯเปฯ อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภตีติ.

๘๑ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, วินเย โข ปน ฐิโต โหติ อสํหีโร, จตุนฺนํ ฌานานํ ฯเปฯ อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภตีติ.

๘๒ สตฺตหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ. กตเมหิ สตฺตหิ? อาปตฺตึ ชานาติ; อนาปตฺตึ ชานาติ; ลหุกํ อาปตฺตึ

ชานาติ; ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ; อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ; ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ; อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภตีติ.

๘๓ อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ เม ภนฺเต ภควา สํขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ. "เย โข ตฺวํ อุปาลิ ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ "อิเม ธมฺมา น เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตนฺตีติ, เอกํเสน อุปาลิ ธาเรยฺยาสิ "เนโส ธมฺโม, เนโส วินโย, เนตํ สตฺถุสาสนนฺติ. เย จ โข ตฺวํ อุปาลิ ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ "อิเม ธมฺมา เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตนฺตีติ, เอกํเสน อุปาลิ ธาเรยฺยาสิ "เอโส ธมฺโม, เอโส วินโย, เอตํ สตฺถุสาสนนฺติ.

๘๔ สตฺติเม ภิกฺขเว อธิกรณสมถา ธมฺมา อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย. กตเม สตฺต? สมฺมุขาวินโย

ทาตพฺโพ, สติวินโย ทาตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ทาตพฺโพ, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺส ปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมา อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมายาติ.

วินยวคฺโค ตติโย.

วคฺคาสงฺคหิตา สุตฺตนฺตา.

สตฺตนฺนํ ภิกฺขเว ธมฺมานํ ภินฺนตฺตา ภิกฺขุ โหติ. กตเมสํ สตฺตนฺนํ? สกฺกายทิฏฺฐิ ภินฺนา โหติ, วิจิกิจฺฉา ภินฺนา โหติ, สีลพฺพตปรามาโส ภินฺโน โหติ, ราโค ภินฺโน โหติ, โทโส ภินฺโน โหติ, โมโห ภินฺโน โหติ, มาโน ภินฺโน โหติ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว สตฺตนฺนํ ธมฺมานํ ภินฺนตฺตา ภิกฺขุ โหตีติ.

สตฺตนฺนํ ภิกฺขเว ธมฺมานํ สมิตตฺตา สมโณ โหติ. พาหิตตฺตา พฺราหฺมโณ โหติ. นิสฺสุตตฺตา โสตฺติโก โหติ. นหาตตฺตา นหาตโก โหติ. วิทิตตฺตา เวทคู โหติ. อารกตฺตา อรหา โหติ. กตเมสํ สตฺตนฺนํ? สกฺกายทิฏฺฐิ อารกา โหติ, วิจิกิจฺฉา อารกา โหติ, สีลพฺพตปรามาโส อารโก โหติ, ราโค อารโก โหติ, โทโส อารโก โหติ, โมโห อารโก โหติ, มาโน อารโก โหติ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว สตฺตนฺนํ ธมฺมานํ อารกตฺตา อรหา โหตีติ.

สตฺติเม ภิกฺขเว อสทฺธมฺมา. กตเม สตฺต? อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต อสทฺธมฺมา. สตฺติเม ภิกฺขเว สทฺธมฺมา. กตเม สตฺต? สทฺโธ โหติ หิรีมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, พหุสฺสุโต, โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ สติมา โหติ, ปญฺญวา โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว สตฺต สทฺธมฺมาติ.

สตฺติเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิเณยฺยา อญฺชลิกรณียา อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเม สตฺต? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล จกฺขุสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรติ อนิจฺจสญฺญี อนิจฺจปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพกิณฺณํ เจตสา อธิมุจฺจมาโน ปญฺญาย ปริโยคาหมาโน; โส อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล จกฺขุสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรติ อนิจฺจสญฺญี อนิจฺจปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพกิณฺณํ เจตสา อธิมุจฺจมาโน ปญฺญาย ปริโยคาหมาโน; ตสฺส อปุพฺพํ อจริมํ อาสวปริยาทานญฺจ โหติ ชีวิตปริยาทานญฺจ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ปุคฺคโล อาหุเนยฺโย ... อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล จกฺขุสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรติ อนิจฺจ-

สัญญี อนิจจปฏิสํเวที สตตํ สมิตํ อัพโพกิณณํ เจตสา อธิมุจจมาโน ปัญญาย ปริโยคาหมาโน; โส ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สัญโญชนานํ ปริกขยา อันตราปรินิพพายี โหติ อุปหัจจปรินิพพายี โหติ อสังขารปรินิพพายี โหติ สสังขารปรินิพพายี โหติ อุทธํโสโต โหติ อกนิฏฐคามี: อยํ ภิกขเว สัตตโม ปุคคโล อาหุเนยโย ... อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. อิเม โข ภิกขเว สัตต ปุคคลา อาหุเนยยา ปาหุเนยยา ทักขิเณยยา อัญชลิกรณียา อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสสาติ.

สัตติเม ภิกขเว ปุคคลา อาหุเนยยา ··· อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. กตเม สัตต? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ปุคคโล จักขุสมึ ทุกขานุปัสสี วิหรติ ... จักขุสมึ อนัตตานุปัสสี วิหรติ จักขุสมึ ขยานุปัสสี วิหรติ จักขุสมึ วยานุปัสสี วิหรติ จักขุสมึ วิราคานุปัสสี วิหรติ จักขุสมึ นิโรธานุปัสสี วิหรติ จักขุสมึ ปฏินิสสัคคานุปัสสี วิหรติ, โสตัสมึ ฆานัสมึ ชิวหาย กายัสมึ มนัสมึ, รูเปสุ สัทเทสุ คันเธสุ รเสสุ โผฏฐัพเพสุ ธัมเมสุ, จักขุวิญญาเณ โสตวิญญาเณ ฆานวิญญาเณ ชิวหาวิญญาเณ กายวิญญาเณ มโนวิญญาเณ, จักขุสัมผัสเส โสตสัมผัสเส ฆานสัมผัสเส ชิวหาสัมผัสเส กายสัมผัสเส มโนสัมผัสเส, จักขุสัมผัสสชาย เวทนาย โสตสัมผัสสชาย เวทนาย ฆานสัมผัสสชาย เวทนาย ชิวหาสัมผัสสชาย เวทนาย กายสัมผัสสชาย เวทนาย มโนสัมผัสสชาย เวทนาย, รูปสัญญาย

สทฺทสญฺญาย คนฺธสญฺญาย รสสญฺญาย โผฏฺฐพฺพสญฺญาย ธมฺมสญฺญาย, รูปสญฺเจตนาย สทฺทสญฺเจตนาย คนฺธสญฺเจตนาย รสสญฺเจตนาย โผฏฺฐพฺพสญฺเจตนาย ธมฺมสญฺเจตนาย, รูปตณฺหาย สทฺทตณฺหาย คนฺธตณฺหาย รสตณฺหาย โผฏฺฐพฺพตณฺหาย ธมฺมตณฺหาย, รูปวิตกฺเก สทฺทวิตกฺเก คนฺธวิตกฺเก รสวิตกฺเก โผฏฺฐพฺพวิตกฺเก ธมฺมวิตกฺเก, รูปวิจาเร สทฺทวิจาเร คนฺธวิจาเร รสวิจาเร โผฏฺฐพฺพวิจาเร ธมฺมวิจาเร, รูปกฺขนฺเธ เวทนากฺขนฺเธ สญฺญากฺขนฺเธ สงฺขารกฺขนฺเธ วิญฺญาณกฺขนฺเธ อนิจฺจานุปสฺสี วิหรติ ทุกฺขานุปสฺสี วิหรติ อนตฺตานุปสฺสี วิหรติ ขยานุปสฺสี วิหรติ วยานุปสฺสี วิหรติ วิราคานุปสฺสี วิหรติ นิโรธานุปสฺสี วิหรติ ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี วิหรติ.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย สตฺต ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม สตฺต? สติสมฺโพชฺฌงฺโค ฯเปฯ อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺโค. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม สตฺต ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย สตฺต ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม สตฺต? อนิจฺจสญฺญา, อนตฺตสญฺญา, อสุภสญฺญา, อาทีนวสญฺญา, ปหานสญฺญา, วิราคสญฺญา, นิโรธสญฺญา. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม สตฺต ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย สตฺต ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม สตฺต? อสุภสญฺญา, มรณสญฺญา, อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา, สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา, อนิจฺจสญฺญา, อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, ทุกฺเข

อนัตตสัญญา. ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย อิเม สัตต ธัมมา ภาเวตัพพาติ. ราคัสส ภิกขเว ปริญญาย ๆเปๆ ปริกขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสสัคคาย อิเม สัตต ธัมมา ภาเวตัพพา. โทสัสส โมหัสส โกธัสส อุปนาหัสส มักขัสส ปฬาสัสส อิสสาย มัจฉริยัสส มายาย สาเถยยัสส ถัมภัสส สารัมภัสส มานัสส อติมานัสส มทัสส ปมาทัสส, อภิญญาย ปริญญาย ปริกขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสสัคคาย อิเม สัตต ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

สัตตกนิปาโต นิฏฐิโต.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

สุต์ตัน์ตปิฏเก อังคุต์ตรนิกาโย.

อัฏ์ฐกนิปาโต.

นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.

ปัญ์ญาสโก.

๑ เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "เมต์ตาย ภิก์ขเว เจโตวิมุต์ติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย, พหุลีกตาย ยานีกตาย วัต์ถุกตาย อนุฏ์ฐิตาย ปริจิตาย สุสมารัท์ธาย อัฏ์ฐานิสํสา ปาฏิกังขา. กตเม อัฏ์ฐ? สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุช์ฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปัส์สติ, มนุส์สานํ ปิโย โหติ, อมนุส์สานํ ปิโย โหติ, เทวตา รัก์ขัน์ติ, นาส์ส อัค์คิ วา วิสํ วา สัต์ถํ วา กมติ,

อุตฺตริ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ. เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม อฏฺฐานิสํสา ปาฏิกงฺขาติ.

โย จ เมตฺตํ ภาวยติ อปฺปมาณํ ปฏิสฺสโต
ตนู สํโยชนา โหนฺติ ปสฺสโต อุปธิกฺขยํ,
เอกมฺปิ เจ ปาณมทุฏฺฐจิตฺโต เมตฺตายติ กุสลํ เตน โหติ
สพฺเพว ปาเณ มนสานุกมฺปี ปหูตมริโย จ กโรติ ปุญฺญํ,
เย สตฺตสณฺฑํ ปฐวึ ชินิตฺวา ราชิสฺสโย ยชมานานุปริยคา
อสฺสเมธํ ปุริสเมธํ สมฺมาปาสํ วาชเปยฺยํ นิรคฺคฬํ,
เมตฺตสฺส จิตฺตสฺส สุภาวิตสฺส กลมฺปิ เต นานุภวนฺติ โสฬสึ
จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ,
โย น หนฺติ น ฆาเตติ น ชินาติ น ชาปเย
เมตฺตํโส สพฺพภูตานํ เวรนฺตสฺส น เกนจีติ.

๒ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว เหตู อฏฺฐ ปจฺจยา อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตนฺติ. กตเม อฏฺฐ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถารํ อุปนิสฺสาย วิหรติ อญฺญตรํ วา ครุฏฺฐานิยํ สพฺรหฺมจารึ, ยตฺถสฺส ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ เปมญฺจ คารโว จ. อยํ ภิกฺขเว ปฐโม เหตุ ปฐโม ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย

ภาวนาย ปาริปูริยา สํวัต์ตติ. โส ตํ สัต์ถารํ อุปนิส์สาย วิหรติ อัญ์ญตรํ วา ครุฏ์ฐานิยํ สพ์รัห์มจาริํ, ยัต์ถัส์ส ติพ์พํ หิโรต์ตัป์ปํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ โหติ เปมัญ์จ คารโว จ. โส กาเลน กาลํ อุปสังกมิต์วา ปริปุจ์ฉติ ปริปัญ์หติ "อิทํ ภัน์เต กถํ? อิมัส์ส โก อัต์โถติ. ตัส์ส เต อายัส์มัน์โต อวิวฏัญ์เจว วิวฏัน์ติ, อนุต์ตานีกตัญ์จ อุต์ตานีกโรน์ติ, อเนกวิหิเตสุ จ กังขัฏ์ฐานิเยสุ ธัม์เมสุ กังขํ ปฏิวิโนเทน์ติ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย เหตุ ทุติโย ปัจ์จโย อาทิพ์รัห์มจริยิกาย ปัญ์ญาย อัป์ปฏิลัท์ธาย ปฏิลาภาย ปฏิลัท์ธาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวัต์ตติ. โส ตํ ธัม์มํ สุต์วา ท์วเยน วูปกาเสน สัม์ปาเทติ: กายวูปกาเสน จ จิต์ตวูปกาเสน จ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย เหตุ ตติโย ปัจ์จโย อาทิพ์รัห์มจริยิกาย ปัญ์ญาย อัป์ปฏิลัท์ธาย ปฏิลาภาย ปฏิลัท์ธาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวัต์ตติ. สีลวา โหติ ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์ปัน์โน, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ เหตุ จตุต์โถ ปัจ์จโย อาทิพ์รัห์มจริยิกาย ปัญ์ญาย อัป์ปฏิลัท์ธาย ปฏิลาภาย ปฏิลัท์ธาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวัต์ตติ. พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รัห์มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา

มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม เหตุ ปญฺจโม ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตติ. อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. อยํ ภิกฺขเว ฉฏฺโฐ เหตุ ฉฏฺโฐ ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตติ. สํฆคโต โข ปน อนานากถิโก โหติ อติรจฺฉานกถิโก, สามํ วา ธมฺมํ ภาสติ, ปรํ วา อชฺเฌสติ, อริยํ วา ตุณฺหีภาวํ นาติมญฺญติ. อยํ ภิกฺขเว สตฺตโม เหตุ สตฺตโม ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตติ. ปญฺจสุ โข ปน อุปาทานกฺขนฺเธสุ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ "อิติ รูปํ, อิติ รูปสฺส สมุทโย, อิติ รูปสฺส อตฺถงฺคโม; อิติ เวทนา. อิติ สญฺญา. อิติ สงฺขารา. อิติ วิญฺญาณํ, อิติ วิญฺญาณสฺส สมุทโย, อิติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺคโมติ. อยํ ภิกฺขเว อฏฺฐโม เหตุ อฏฺฐโม ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตติ.

ตเมนํ สพฺรหฺมจารี เอวํ สมฺภาเวนฺติ "อายสฺมา สตฺถารํ

อุปนิสฺสาย วิหรติ อญฺญตรํ วา ครุฏฺฐานิยํ สพฺรหฺมจารึ, ยตฺถสฺส ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ เปมญฺจ คารโว จ; อยํ ภิกฺขเว ปฐโม เหตุ ปฐมํ ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยิกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ภิยฺโยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวตฺตติ. " ตํ โข ปนายมายสฺมา สตฺถารํ อุปนิสฺสาย วิหรติ อญฺญตรํ วา ครุฏฺฐานิยํ สพฺรหฺมจารึ, ยตฺถสฺส ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ เปมญฺจ คารโว จ; เต กาเลน กาลํ อุปสงฺกมิตฺวา ปริปุจฺฉติ ปริปญฺหติ "อิทํ ภนฺเต กถํ? อิมสฺส โก อตฺโถติ; ตสฺส เต อายสฺมนฺโต อวิวฏญฺเจว วิวรนฺติ, อนุตฺตานีกตญฺจ อุตฺตานีกโรนฺติ, อเนกวิหิเตสุ จ กงฺขาฏฺฐานิเยสุ ธมฺเมสุ กงฺขํ ปฏิวิโนเทนฺติ; อตฺถา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. " ตํ โข ปนายมายสฺมา ธมฺมํ สุตฺวา ทฺวเยน วูปกาเสน สมฺปาเทติ: กายวูปกาเสน จ จิตฺตวูปกาเสน จ; อตฺถา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. " สีลวา โข ปนายมายสฺมา ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; อตฺถา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. " พหุสฺสุโต โข ปนายมายสฺมา

สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; อตฺถา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. "อารทฺธวิริโย โข ปนายมายสฺมา วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺห-ปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ, อทฺธา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. "สงฺฆคโต โข ปนายมายสฺมา อนานากถิโก อติรจฺฉานกถิโก สามํ วา ธมฺมํ ภาสติ, ปรํ วา อชฺเฌสติ, อริยํ วา ตุณฺหีภาวํ นาติมญฺญติ; อทฺธา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ. อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามญฺญาย เอกีภาวาย สํวตฺตติ. "ปญฺจสุ โข ปนายมายสฺมา อุปาทานกฺขนฺเธสุ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ "อิติ รูปํ, อิติ รูปสฺส สมุทโย, อิติ รูปสฺส อตฺถงฺคโม; อิติ เวทนา. อิติ สญฺญา. อิติ สงฺขารา. อิติ วิญฺญาณํ, อิติ วิญฺญาณสฺส สมุทโย, อิติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺคโมติ; อทฺธา อยมายสฺมา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสตีติ อยมฺปิ ธมฺโม

ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามัญ์ญาย เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ เหตู อัฏ์ฐ ปัจ์จยา อาทิพ์รห์มจริยิกาย ปัญ์ญาย อัป์ปฏิลัท์ธาย ปฏิลาภาย ปฏิลัท์ธาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา สํวัต์ตน์ตีติ.

๓ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ อัป์ปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัป์ปิยปสํสี จ โหติ ปิยครหี จ ลาภกาโม จ สัก์การกาโม จ อหิริโก จ อโนต์ตัป์ปี จ ปาปิจ์โฉ จ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ อัป์ปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ.

อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ นอัป์ปิยปสํสี จ โหติ นปิยครหี จ นลาภกาโม จ นสัก์การกาโม จ หิริมา จ โอต์ตัป์ปี จ อัป์ปิจ์โฉ จ สัม์มาทิฏ์ฐิ จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๔ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ อัป์ปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ

อฏฺฐหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลาภกาโม จ โหติ สกฺการกาโม จ อนวญฺญตฺติกาโม จ อกาลญฺญู จ อมตฺตญฺญู จ อสุจิ จ พหุภาณี จ อกฺโกสกปริภาสโก จ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นลาภกาโม จ โหติ นสกฺการกาโม จ นอนวญฺญตฺติกาโม จ กาลญฺญู จ มตฺตญฺญู จ สุจิ จ นพหุภาณี จ อนกฺโกสกปริภาสโก จ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๕ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ, โลโก จ อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตติ. กตเม อฏฺฐ? ลาโภ จ อลาโภ จ ยโส จ อยโส จ นินฺทา จ ปสํสา จ สุขํ จ ทุกฺขํ จ. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ, โลโก จ อิเม อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตตีติ.

ลาโภ อลาโภ จ ยสายโส จ นินฺทา ปสํสา จ สุขํ ทุกฺขญฺจ
เอเต อนิจฺจา มนุเชสุ ธมฺมา อสสฺสตา วิปริณามธมฺมา,
เอเต จ ญตฺวา สติมา สุเมโธ อเวกฺขติ วิปริณามธมฺเม

อิฏ์ฐัส์ส ธัม์มา น มเถน์ติ จิต์ตํ อนิฏ์ฐโต โน ปฏิฆาตเมติ,
ตัส์สานุโรธา อถ วา วิโรธา วิธูปิตา อัต์ถคตา น สัน์ติ
ปทัญ์จ ญัต์วา วิรชํ อโสกํ สัม์มัป์ปชานาติ ภวัส์ส ปารคู.

๖ อัฏ์ฐิเม ภิก์ขเว โลกธัม์มา โลกํ อนุปริวัต์ตัน์ติ, โลโก จ อัฏ์ฐ โลกธัม์เม อนุปริวัต์ตติ. กตเม อัฏ์ฐ? ลาโภ จ อลาโภ จ ยโส จ อยโส จ นิน์ทา จ ปสํสา จ สุขํ จ ทุก์ขํ จ. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ โลกธัม์มา โลกํ อนุปริวัต์ตัน์ติ, โลโก จ อิเม อัฏ์ฐ โลกธัม์เม อนุปริวัต์ตติ. อัส์สุตวโต ภิก์ขเว ปุถุช์ชนัส์ส อุป์ปัช์ชติ ลาโภปิ อลาโภปิ ยโสปิ อยโสปิ นิน์ทาปิ ปสํสาปิ สุขํปิ ทุก์ขํปิ. สุตวโตปิ ภิก์ขเว อริยสาวกัส์ส อุป์ปัช์ชติ ลาโภปิ อลาโภปิ ยโสปิ อยโสปิ นิน์ทาปิ ปสํสาปิ สุขํปิ ทุก์ขํปิ. ตัต์ร ภิก์ขเว โก วิเสโส? โก อธิป์ปายโส? กึนานากรณํ สุตวโต อริยสาวกัส์ส อัส์สุตวตา ปุถุช์ชเนนาติ. ภควํมูลกา โน ภัน์เต ธัม์มา ภควํเนต์ติกา ภควํปฏิสรณา, สาธุ วต ภัน์เต ภควัน์ตํ เยว ปฏิภาตุ เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์โถ, ภควโต สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ. เตนหิ ภิก์ขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิ กโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อัส์สุตวโต ภิก์ขเว ปุถุช์ชนัส์ส อุป์ปัช์ชติ ลาโภ, โส น อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ

"อุปฺปนฺโน โข เม อยํ ลาโภ, โส จ โข อนิจฺโจ ทุกฺโข วิปริณามธมฺโมติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, อุปฺปชฺชติ อลาโภ. อุปฺปชฺชติ ยโส. อุปฺปชฺชติ อยโส. อุปฺปชฺชติ นินฺทา. อุปฺปชฺชติ ปสํสา. อุปฺปชฺชติ สุขํ. อุปฺปชฺชติ ทุกฺขํ, โส น อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อุปฺปนฺนํ โข เม อิทํ ทุกฺขํ, ตญฺจ โข อนิจฺจํ ทุกฺขํ วิปริณามธมฺมนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ. ตสฺส ลาโภปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ, อลาโภปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ; ยโสปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ, อยโสปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ; นินฺทาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ, ปสํสาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ; สุขํปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ, ทุกฺขํปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ. โส อุปฺปนฺนํ ลาภํ อนุรุชฺฌติ, อลาเภ ปฏิวิรุชฺฌติ; อุปฺปนฺนํ ยสํ อนุรุชฺฌติ, อยเส ปฏิวิรุชฺฌติ; อุปฺปนฺนํ ปสํสํ อนุรุชฺฌติ, นินฺทาย ปฏิวิรุชฺฌติ; อุปฺปนฺนํ สุขํ อนุรุชฺฌติ, ทุกฺเข ปฏิวิรุชฺฌติ. โส เอวํ อนุโรธวิโรธสมาปนฺโน น ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ, น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

สุตวโต จ โข ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส อุปฺปชฺชติ ลาโภ, โส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อุปฺปนฺโน โข เม อยํ ลาโภ, โส จ โข อนิจฺโจ ทุกฺโข วิปริณามธมฺโมติ ยถาภูตํ ปชานาติ, อุปฺปชฺชติ อลาโภ. อุปฺปชฺชติ ยโส. อุปฺปชฺชติ อยโส. อุปฺปชฺชติ นินฺทา. อุปฺปชฺชติ ปสํสา.

อุปั์ปัช์ชติ สุขํ. อุปั์ปัช์ชติ ทุก์ขํ, โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อุปั์ปัน์นํ โข เม อิทํ ทุก์ขํ, ตัญ์จ โข อนิจ์จํ ทุก์ขํ วิปริณามธัม์มัน์ติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตัส์ส ลาโภปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อลาโภปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ; ยโสปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อยโสปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ; นิน์ทาปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ปสํสาปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ; สุขํปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, ทุก์ขํปิ จิต์ตํ น ปริยาทาย ติฏ์ฐติ. โส จ อุปั์ปัน์นํ ลาภํ นานุรุช์ฌติ, อลาเภ นัปั์ปฏิวิรุช์ฌติ; อุปั์ปัน์นํ ยสํ นานุรุช์ฌติ, อยเส นัปั์ปฏิวิรุช์ฌติ; อุปั์ปัน์นํ ปสํสํ นานุรุช์ฌติ, นิน์ทาย นัปั์ปฏิวิรุช์ฌติ; อุปั์ปัน์นํ สุขํ นานุรุช์ฌติ, ทุก์เข นัปั์ปฏิวิรุช์ฌติ, โส เอวํ อนุโรธวิโรธวิปั์ปหีโน ปริมุจ์จติ ชาติยา ชราย มรเณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุก์เขหิ โทมนัส์เสหิ อุปายาเสหิ, ปริมุจ์จติ ทุก์ขัส์มาติ วทามิ อยํ โข ภิก์ขเว วิเสโส, อยํ อธิปั์ปายโส, อิทํ นานากรณํ สุตวโต อริยสาวกัส์ส อัส์สุตวตา ปุถุช์ชเนนาติ.

ลาโภ อลาโภ จ ยสายโส จ นิน์ทา ปสํสา จ สุขํ ทุก์ขัญ์จ
เอเต อนิจ์จา มนุเชสุ ธัม์มา อสัส์สตา วิปริณามธัม์มา,
เอเต จ ญัต์วา สติมา สุเมโธ อเวก์ขติ วิปริณามธัม์เม
อิฏ์ฐัส์ส ธัม์มา น มเถน์ติ จิต์ตํ อนิฏ์ฐโต โน ปฏิฆาตเมติ,

ตสฺสานุโรธา อถ วา วิโรธา วิธูปิตา อตฺถคตา น สนฺติ
ปทญฺจ ญตฺวา วิรชํ อโสกํ สมฺมปฺปชานาติ ภวสฺส ปารคูติ.

๗ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. อจิรปกฺกนฺเต เทวทตฺเต, ตตฺร โข ภควา เทวทตฺตํ อารพฺภ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ. อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? ลาเภน ภิกฺขเว อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ, อลาเภน ภิกฺขเว. ยเสน ภิกฺขเว. อยเสน ภิกฺขเว. สกฺกาเรน ภิกฺขเว. อสกฺกาเรน ภิกฺขเว. ปาปิจฺฉตาย ภิกฺขเว. ปาปมิตฺตตาย ภิกฺขเว อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ.

อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ. อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ. อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺถวสํ ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, ฯเปฯ ยํหิสฺส ภิกฺขเว อุปฺปนฺนํ ลาภํ อนภิภุยฺย วิหรโต อุปฺปชฺเชยฺยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนฺติ. ยํหิสฺส ภิกฺขเว อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ. อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ. อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ. อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อนภิภุยฺย วิหรโต อุปฺปชฺเชยฺยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหนฺติ. อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺถวสํ ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ. อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ. อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ. อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสาม, อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ. อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ. อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ. อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสามาติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ.

๘ เอกํ สมยํ อายสฺมา อุตฺตโร มหิสวตฺถุสฺมึ วิหรติ

สํเขยฺยเก ปพฺพเต วฏฺฏชาลิกายํ. ตตฺร โข อายสฺมา อุตฺตโร ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ; สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหตีติ.

เตน โข ปน สมเยน เวสฺสวโณ มหาราชา อุตฺตรทิสาย ทกฺขิณทิสํ คจฺฉติ เกนจิ เทว กรณีเยน. อสฺโสสิ โข เวสฺสวโณ มหาราชา อายสฺมโต อุตฺตรสฺส มหิสวตฺถุสฺมึ สํเขยฺยเก ปพฺพเต วฏฺฏชาลิกายํ ภิกฺขูนํ เอวํ ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส "สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ; สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหตีติ. อถโข เวสฺสวโณ มหาราชา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว มหิสวตฺถุสฺมึ สํเขยฺยเก ปพฺพเต วฏฺฏชาลิกายํ อนฺตรหิโต เทเวสุ ตาวตึเสสุ ปาตุรโหสิ. อถโข เวสฺสวโณ มหาราชา เยน สกฺโก เทวานมินฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "ยคฺเฆ มาริส ชาเนยฺยาสิ "เอโส อายสฺมา

อุตฺตโร มหิสวัตฺถุสฺมึ สังเขยฺยเก ปัพฺพเต วัฏฺฏชาลิกายํ ภิกฺขูนํ เอวํ ธัมฺมํ เทเสติ "สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อัตฺตวิปัตฺตึ ฯ เป ฯ ปรสัมฺปัตฺตึ ปัจฺจเวกฺขิตา โหติ.

อถโข สักฺโก เทวานมินฺโท เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สัมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว เทเวสุ ตาวตึเสสุ อันฺตรหิโต มหิสวัตฺถุสฺมึ สังเขยฺยเก ปัพฺพเต วัฏฺฏชาลิกายํ อายัสฺมโต อุตฺตรัสฺส สัมฺมุเข ปาตุรโหสิ. อถโข สักฺโก เทวานมินฺโท เยนายัสฺมา อุตฺตโร เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา อายัสฺมันฺตํ อุตฺตรํ อภิวาเทตฺวา เอกมันฺตํ อัฏฺฐาสิ. เอกมันฺตํ ฐิโต โข สักฺโก เทวานมินฺโท อายัสฺมันฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจ "สัจฺจํ กิร ภันฺเต อายัสฺมา อุตฺตโร ภิกฺขูนํ เอวํ ธัมฺมํ เทเสสิ "สาธาวุโส ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อัตฺตวิปัตฺตึ ฯ เป ฯ ปรสัมฺปัตฺตึ ปัจฺจเวกฺขิตา โหติ. เอวํ เทวานมินฺทาติ. กึ ปน ภันฺเต อายัสฺมโต อุตฺตรัสฺส สกํ ปฏิภาณํ? อุทาหุ ตัสฺส ภควโต วจนํ อรหโต สัมฺมาสัมฺพุทฺธัสฺสาติ. เตนหิ เทวานมินฺท อุปมํ เต กริสฺสามิ, อุปมายมิเธกจฺเจ วิญฺญู ปุริสา ภาสิตัสฺส อัตฺถํ อาชานันฺติ. เสยฺยถาปิ เทวานมินฺท คามัสฺส วา นิคมัสฺส วา อวิทูเร มหาธัญฺญราสิ, ตโต มหาชนกาโย ธัญฺญํ อาหเรยฺย กาเชหิปิ ปิฏเกหิปิ อุจฺฉังเคหิปิ อัญฺชลีหิปิ. โย นุ โข เทวานมินฺท มหาชนกายํ อุปสังกมิตฺวา เอวํ ปุจฺเฉยฺย "กุโต อิมํ

ธญฺญํ อาหรถาติ. กถํ พฺยากรมาโน นุ โข เทวานมินฺท โส มหาชนกาโย สมฺมา พฺยากรมาโน พฺยากเรยฺยาติ. "อมฺหา มหาธญฺญราสิมฺหา อาหรามาติ โข ภนฺเต โส มหาชนกาโย สมฺมา พฺยากรมาโน พฺยากเรยฺยาติ. เอวเมว โข เทวานมินฺท ยํ กิญฺจิ สุภาสิตํ, สพฺพนฺตํ ตสฺส ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, ตโต อุปาทายุปาทาย มยํ อญฺเญ จ ภณามาติ. อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตญฺจิทํ อายสฺมตา อุตฺตเรน ยํ กิญฺจิ สุภาสิตํ, สพฺพนฺตํ ตสฺส ภควโต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, ตโต อุปาทายุปาทาย มยํ อญฺเญ จ ภณามาติ. เอวมิทํ ภนฺเต อุตฺตร, เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต; อจิรปกฺกนฺเต เทวทตฺเต, ตตฺร โข ภควา เทวทตฺตํ อารพฺภ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ อตฺตวิปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ, สาธุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเลน กาลํ ปรวิปตฺตึ. อตฺตสมฺปตฺตึ. ปรสมฺปตฺตึ ปจฺจเวกฺขิตา โหติ. อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? ลาเภน ภิกฺขเว อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ, อลาเภน ภิกฺขเว. ยเสน ภิกฺขเว. อยเสน ภิกฺขเว. สกฺกาเรน ภิกฺขเว. อสกฺกาเรน ภิกฺขเว ปาปิจฺฉตาย ภิกฺขเว ปาปมิตฺตตาย ภิกฺขเว

อภิภูโต ปริยาทิน์นจิต์โต เทวทัต์โต อาปายิโก เนรยิโก กัป์ปัฏ์โฐ อเตกิจ์โฉ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหิ อสัท์ธัม์เมหิ อภิภูโต ปริยาทิน์นจิต์โต เทวทัต์โต อาปายิโก เนรยิโก กัป์ปัฏ์โฐ อเตกิจ์โฉ. สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อุป์ปัน์นํ ลาภํ อภิภุย์ย อภิภุย์ย วิหเรย์ย, อุป์ปัน์นํ อลาภํ. อุป์ปัน์นํ ยสํ. อุป์ปัน์นํ อยสํ. อุป์ปัน์นํ สัก์การํ. อุป์ปัน์นํ อสัก์การํ. อุป์ปัน์นํ ปาปิจ์ฉตํ. อุป์ปัน์นํ ปาปมิต์ตตํ อภิภุย์ย อภิภุย์ย วิหเรย์ย.

กิญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ถวสํ ปฏิจ์จ อุป์ปัน์นํ ลาภํ อภิภุย์ย อภิภุย์ย วิหเรย์ย, อุป์ปัน์นํ อลาภํ. อุป์ปัน์นํ ยสํ. อุป์ปัน์นํ อยสํ. อุป์ปัน์นํ สัก์การํ. อุป์ปัน์นํ อสัก์การํ. อุป์ปัน์นํ ปาปิจ์ฉตํ. อุป์ปัน์นํ ปาปมิต์ตตํ อภิภุย์ย อภิภุย์ย วิหเรย์ย ? ยัญ์หิส์ส ภิก์ขเว อุป์ปัน์นํ ลาภํ อนภิภุย์ย วิหรโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อุป์ปัน์นํ ลาภํ อภิภุย์ย วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. ยัญ์หิส์ส ภิก์ขเว อุป์ปัน์นํ อลาภํ. อุป์ปัน์นํ ยสํ. อุป์ปัน์นํ อยสํ. อุป์ปัน์นํ สัก์การํ. อุป์ปัน์นํ อสัก์การํ. อุป์ปัน์นํ ปาปิจ์ฉตํ. อุป์ปัน์นํ ปาปมิต์ตตํ อนภิภุย์ย วิหรโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา อุป์ปัน์นํ ปาปมิต์ตตํ อภิภุย์ย วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิทํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ถวสํ

ปฏิจฺจ อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย, อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ. อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ. อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ. อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหเรยฺย. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อุปฺปนฺนํ ลาภํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสาม, อุปฺปนฺนํ อลาภํ. อุปฺปนฺนํ ยสํ. อุปฺปนฺนํ อยสํ. อุปฺปนฺนํ สกฺการํ อุปฺปนฺนํ อสกฺการํ อุปฺปนฺนํ ปาปิจฺฉตํ. อุปฺปนฺนํ ปาปมิตฺตตํ อภิภุยฺย อภิภุยฺย วิหริสฺสามาติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ. เอตฺตาวตา ภนฺเต อุตฺตร มนุสฺเสสุ จตสฺโส ปริสา ภิกฺขุ ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย นายํ ธมฺมปริยาโย กิสฺมิญฺจิ ปติฏฺฐิโต, อุคฺคณฺหาตุ ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตโร อิมํ ธมฺมปริยายํ, ปริยาปุณาตุ ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตโร อิมํ ธมฺมปริยายํ, ธาเรตุ ภนฺเต อายสฺมา อุตฺตโร อิมํ ธมฺมปริยายํ, อตฺถสญฺหิโต อยํ ภนฺเต ธมฺมปริยาโย อาทิพฺรหฺมจริยโกติ.

๙ "กุลปุตฺโตติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย, "พลวาติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย, "ปาสาทิโกติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย, "ติพฺพราโคติ ภิกฺขเว นนฺทํ สมฺมา วทมาโน วเทยฺย. กิมญฺญตฺร ภิกฺขเว, นนฺโท อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวาโร โภชเน มตฺตญฺญู ชาคริยมนุยุตฺโต สติสมฺปชญฺเญน สมนฺนาคโต, เยหิ นนฺโท สกฺโกติ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุนฺติ.

ตัต์ริทํ ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วารตาย โหติ. สเจ ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส ปุรัต์ถิมา ทิสา อาโลเกตัพ์พา โหติ, สัพ์พัณ์เจตโส สมัน์นาหริต์วา นัน์โท ปุรัต์ถิมํ ทิสํ อาโลเกติ "เอวํ เม ปุรัต์ถิมํ ทิสํ อาโลกยโต นาภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สวิส์สัน์ตีติ; อิติห ตัต์ร สัม์ปชาโน โหติ. สเจ ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส ปัจ์ฉิมา ทิสา อาโลเกตัพ์พา โหติ. อุต์ตรา ทิสา อาโลเกตัพ์พา โหติ ทัก์ขิณา ทิสา อาโลเกตัพ์พา โหติ อุท์ธํ อุล์โลเกตัพ์พา โหติ. อโธ โอโลเกตัพ์พา โหติ อนุทิสา อนุวิโลเกตัพ์พา โหติ, สัพ์พัณ์เจตโส สมัน์นาหริต์วา นัน์โท อนุทิสํ อนุวิโลเกติ "เอวํ เม อนุทิสํ อนุวิโลกยโต นาภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สวิส์สัน์ตีติ; อิติห ตัต์ร สัม์ปชาโน โหติ. อิทํ โข ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส อิน์ท์ริเยสุ คุต์ตท์วารตาย โหติ.

ตัต์ริทํ ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส โภชเน มัต์ตัญ์ญุตาย โหติ. อิธ ภิก์ขเว นัน์โท ปฏิสํขา โยนิโส อาหารํ อาหาเรติ เนว ทวาย น มทาย น มัณ์ฑนาย น วิภูสนาย ยาวเทว อิมัส์ส กายัส์ส ฐิติยา ยาปนาย วิหึสูปรติยา พ์รห์มจริยานุค์คหาย "อิติ ปุราณัญ์จ เวทนํ ปฏิหํขามิ, นวัญ์จ เวทนํ น อุปปาเทส์สามิ, ยาต์รา จ เม ภวิส์สติ อนวัช์ชตา จ ผาสุวิหาโร จาติ. อิทํ โข ภิก์ขเว นัน์ทัส์ส โภชเน มัต์ตัญ์ญุตาย โหติ.

ตตฺริทํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส ชาคริยานุโยคสฺมึ โหติ. อิธ ภิกฺขเว นนฺโท ทิวสํ จงฺกเมน นิสชฺชาย อาวรณิเยหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเธติ, รตฺติยา ปฐมํ ยามํ จงฺกเมน นิสชฺชาย อาวรณิเยหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเธติ, รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปติ ปาเทน ปาทํ อจฺจาธาย สโต สมฺปชาโน อุฏฺฐานสญฺญํ มนสิ กริตฺวา, รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ปจฺจุฏฺฐาย จงฺกเมน นิสชฺชาย อาวรณิเยหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปริโสเธติ. อิทํ โข ภิกฺขเว นนฺทสฺส ชาคริยานุโยคสฺมึ โหติ.

ตตฺริทํ ภิกฺขเว นนฺทสฺส สติสมฺปชญฺญสฺมึ โหติ. อิธ ภิกฺขเว นนฺทสฺส วิทิตา เวทนา อุปฺปชฺชนฺติ, วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ, วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ; วิทิตา สญฺญา อุปฺปชฺชนฺติ, วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ, วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ; วิทิตา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ, วิทิตา อุปฏฺฐหนฺติ, วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ. อิทํ โข ภิกฺขเว นนฺทสฺส สติสมฺปชญฺญสฺมึ โหตีติ. กิมญฺญตฺถ ภิกฺขเว, นนฺโท อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวาโร โภชเน มตฺตญฺญู ชาคริยมนุยุตฺโต สติสมฺปชญฺเญน สมนฺนาคโต, เยหิ นนฺโท สกฺโกติ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุนฺติ.

๑๐ เอกํ สมยํ ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเร. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขุํ อาปตฺติยา โจเทนฺติ. โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ อาปตฺติยา โจทิยมาโน อญฺเญนาญฺญํ ปฏิจรติ, พหิทฺธา กถํ อปนาเมติ, โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ.

อถโข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "นิท์ธมเถถ ภิก์ขเว ปุค์คลํ, นิท์ธมเถถ ภิก์ขเว ปุค์คลํ. อปเนย์โย ภิก์ขเว ปุค์คโล กึ ปรปุต์โต วิเหเฐติ. อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์จัส์ส ปุค์คลัส์ส ตาทิสํ เยว โหติ อภิก์กัน์ตํ ปฏิก์กัน์ตํ อาโลกิตํ วิโลกิตํ สัม์มิญ์ชิตํ ปสาริตํ สํฆาฏิปัต์ตจีวรธารณํ, เสย์ยถาปิ อัญ์เญสํ ภัท์ทกานํ ภิก์ขูนํ; ยาวัส์ส ภิก์ขู อาปัต์ตึ น ปัส์สัน์ติ, ยโต จ ข์วัส์ส ภิก์ขู อาปัต์ตึ ปัส์สัน์ติ; ตเมนํ เอวํ ชานัน์ติ "สมณทูสีวายํ สมณปลาโป สมณกรัณ์ฑโวติ; ตเมนํ อิติ วิทิต์วา พหิท์ธา นาเสน์ติ. ตํ กิส์สเหตุ? มา อัญ์เญ ภัท์ทเก ภิก์ขู ทูเสสีติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว สัม์ปัน์เน ยวกรเณ ยวทูสี ชาเยถ ยวปลาโป ยวกรัณ์ฑโว, ตัส์ส ตาทิสํ เยว มูลํ โหติ, เสย์ยถาปิ อัญ์เญสํ ภัท์ทกานํ ยวานํ; ตาทิสํ เยว นาลํ โหติ, เสย์ยถาปิ อัญ์เญสํ ภัท์ทกานํ ยวานํ; ตาทิสํ เยว ปลาสํ โหติ, เสย์ยถาปิ อัญ์เญสํ ภัท์ทกานํ ยวานํ; ยาวัส์ส สีสํ น นิพ์พัต์ตติ, ยโต จ ข์วัส์ส สีสํ นิพ์พัต์ตติ; ตเมนํ เอวํ ชานัน์ติ "ยวทูสีวายํ ยวปลาโป ยวกรัณ์ฑโวติ; ตเมนํ อิติ วิทิต์วา สมูลํ อุป์ปาเฏต์วา พหิท์ธา ยวกรณัส์ส ฉัฑ์เฑน์ติ. ตํ กิส์สเหตุ? มา อัญ์เญ ภัท์ทเก ยเว ทูเสสีติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว อิเธกัจ์จัส์ส ปุค์คลัส์ส ตาทิสํ เยว โหติ อภิก์กัน์ตํ ปฏิก์กัน์ตํ อาโลกิตํ วิโลกิตํ สัม์มิญ์ชิตํ ปสาริตํ สํฆาฏิปัต์ตจีวรธารณํ, เสย์ยถาปิ อัญ์เญสํ ภัท์ทกานํ ภิก์ขูนํ;

ยาวสฺส ภิกฺขู อาปตฺตึ น ปสฺสนฺติ, ยโต จ ขฺวาสฺส ภิกฺขู อาปตฺตึ ปสฺสนฺติ; ตเมนํ เอวํ ชานนฺติ "สมณทูสีวายํ สมณปลาโป สมณกรณฺฑโวติ; ตเมนํ อิติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาเสนฺติ: ตํ กิสฺสเหตุ? มา อญฺเญ ภทฺทเก ภิกฺขู ทูเสสีติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหโต ธญฺญราสิสฺส ผุสยมานสฺส ตตฺถ ยานิ ตานิ ธญฺญานิ ทฬฺหานิ สารวนฺตานิ, ตานิ เอกมนฺตํ ปุญฺชํ โหติ; ยานิ ปน ตานิ ธญฺญานิ ทุพฺพลานิ ปลาปานิ, ตานิ วาโต เอกมนฺตํ อปวหติ; ตเมนํ สามิกา สมฺมชฺชนึ คเหตฺวา ภิยฺโยโส มตฺตาย อปสมฺมชฺชนฺติ: ตํ กิสฺสเหตุ? มา อญฺเญ ภทฺทเก ธญฺเญ ทูเสสีติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกจฺจสฺส ปุคฺคลสฺส ตาทิสํ เยว โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโลกิตํ วิโลกิตํ สมฺมิญฺชิตํ ปสาริตํ สงฺฆาฏิปตฺตจีวรธารณํ, เสยฺยถาปิ อญฺเญสํ ภทฺทกานํ ภิกฺขูนํ; ยาวสฺส ภิกฺขู อาปตฺตึ น ปสฺสนฺติ, ยโต จ ขฺวาสฺส ภิกฺขู อาปตฺตึ ปสฺสนฺติ; ตเมนํ เอวํ ชานนฺติ "สมณทูสีวายํ สมณปลาโป สมณกรณฺฑโวติ; ตเมนํ อิติ วิทิตฺวา พหิทฺธา นาเสนฺติ: ตํ กิสฺสเหตุ? มา อญฺเญ ภทฺทเก ภิกฺขู ทูเสสีติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส อุทปานนาฬิยตฺถิโก ติณฺหํ กุธารึ อาทาย วนํ ปวิเสยฺย, โส ตนฺตเทว รุกฺขํ กุธาริปาเสน อาโกเฏติ; ตตฺถ ยานิ ตานิ รุกฺขานิ ทฬฺหานิ สารวนฺตานิ, ตานิ กุธาริปาเสน อาโกฏิตานิ กกฺขฬํ ปฏินทนฺติ; ยานิ ปน ตานิ รุกฺขานิ อนฺโตปูตีนิ อวสฺสุตานิ กสมฺพุชาตานิ,

ตานิ กุฐารีปาเสน อาโกฏิตานิ ทัท์ทรํ ปฏินทันติ; ตเมนํ มูเล ฉินทติ; มูเล ฉินทิต์วา อัคเค ฉินทติ, อัคเค ฉินทิต์วา อันโต สุวิโสธิตํ วิโสเธติ, อันโต สุวิโสธิตํ วิโสเธต์วา อุทปานนาฬิ โยเชติ. เอวเมว โข ภิกขเว อิเธกัจจัสส ปุคคลัสส ตาทิสํ เยว โหติ อภิกกันตํ ปฏิกกันตํ อาโลกิตํ วิโลกิตํ สัมมิญชิตํ ปสาริตํ สังฆาฏิปัตตจีวรธารณํ, เสยยถาปิ อัญเญสํ ภัททกานํ ภิกขูนํ; ยาวัสส ภิกขู อาปัตตึ น ปัสสันติ, ยโต จ ขวัสส ภิกขู อาปัตตึ ปัสสันติ; ตเมนํ เอวํ ชานันติ "สมณทูสีวายํ สมณปลาโป สมณกรัณฑโวติ; ตเมนํ อิติ วิทิต์วา พหิทธา นาเสนติ; ตํ กิสสเหตุ? มา อัญเญ ภัททเก ภิกขู ทูเสสีติ.

สํวาสาย วิชาเนถ ปาปิจ์ฉโกธโน อิติ
มักขี ถัมภี ปลาสี จ อิสสุกี มัจฉรี สโฐ,
สัณหวาโจ ชนวติ สมโณ วิย ภาสติ
รโห กโรติ กรณํ ปาปทิฏฐิ อนาทโร,
สํสัปปี จ มุสาวาที ตํ วิทิต์วา ยถา ภถํ
สัพเพ สมัคคา หุต์วาน อภินิพพัชชยาถ นํ,
การัณฑวํ นิทธมถ กสัมพุํ อปกัสสถ
ตโต ปลาเป วาเหถ อัสสมเณ สมณมานิเน,
นิทธมิต์วา ปาปิจ์ฉํ ปาปอาจารโคจเร
สุทธาสุทเธหิ สํวาสํ กัปปยัโวห ปฏิสสตา,

ตโต สมัค์คา นิปกา ทุก์ขัส์สัน์ตํ กริส์สถาติ.

เมต์ตาวัค์โค ปจโม.

ตัส์सุท์ทานํ

"เมต์ตปัญ์ญา จ เท์ว จ ปิเย เท์ว จาปิปิเย เท์ว จ
โลกโลกวิปัต์ติโย เทวทัต์โต จ อุต์ตโร
นัน์โท การัณ์ฑเวน จาติ.

อัฏ์ฐกนิปาเต ปัณ์ณาสกัส์ส ทุติยวัค์โค.

๑๑ เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา เวรัญ์ชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมัณ์ฑรุก์ขมูเล. อถโข เวรัญ์โช พ์ราห์มโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข เวรัญ์โช พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ โภ โคตม "สมโณ โคตโม น พ์ราห์มเณ ชิณ์เณ วุฑ์เฒ มหัล์ลเก อัท์ธคเต วโยอนุปปัต์เต อภิวาเทติ วา ปัจ์จุฏ์เฐติ วา อาสเนน วา นิมัน์ตตีติ. ตยิทํ โภ โคตม ตเถว, น หิ ภวํ โคตโม พ์ราห์มเณ ชิณ์เณ วุฑ์เฒ มหัล์ลเก อัท์ธคเต วโยอนุปปัต์เต อภิวาเทติ วา ปัจ์จุฏ์เฐติ วา อาสเนน วา นิมัน์เตติ, ตยิทํ โภ โคตม น สัม์ปัน์นเมวาติ. นาหัน์ตํ พ์ราห์มณ ปัส์สามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัส์สมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุส์สาย, ยมหํ อภิวาเทย์ยํ วา ปัจ์จุฏ์เฐย์ยํ วา อาสเนน วา นิมัน์เตย์ยํ. ยัญ์หิ พ์ราห์มณ ตถาคโต

อภิวาเทย์ย วา ปัจ์จุฏ์เฐย์ย วา อาสเนน วา นิมนฺเตย์ย, มุท์ธานี ตัส์ส วิปเตย์ยาติ.

อรสรูโป ภวํ โคตโมติ. อัต์ถิ เข์วส พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "อรสรูโป สมโณ โคตโมติ. เย เต พ์ราห์มณ รูปรสา สัท์ทรสา คัน์ธรสา รสรสา โผฏ์ฐัพ์พรสา, เต ตถาคตัส์ส ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา. อยํ โข พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "อรสรูโป สมโณ โคตโมติ; โน จ โข ยํ ต์วํ สัน์ธาย วเทสีติ.

นิพ์โภโค ภวํ โคตโมติ. อัต์ถิ เข์วส พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "นิพ์โภโค สมโณ โคตโมติ. เย เต พ์ราห์มณ รูปโภคา สัท์ทโภคา คัน์ธโภคา รสโภคา โผฏ์ฐัพ์พโภคา, เต ตถาคตัส์ส ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา. อยํ โข พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "นิพ์โภโค สมโณ โคตโมติ; โน จ โข ยํ ต์วํ สัน์ธาย วเทสีติ.

อกิริยวาโท ภวํ โคตโมติ. อัต์ถิ เข์วส พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "อกิริยวาโท สมโณ โคตโมติ. อหัญ์หิ พ์ราห์มณ อกิริยํ วทามิ กายทุจ์จริตัส์ส

วจีทุจฺจริตสฺส มโนทุจฺจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิ. อยํ โข พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม"; โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ.

อุจฺเฉทวาโท ภวํ โคตโม. อตฺถิ เขฺวส พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม. อหญฺหิ พฺราหฺมณ อุจฺเฉทํ วทามิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อุจฺเฉทํ วทามิ. อยํ โข พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม"; โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ.

เชคุจฺฉี ภวํ โคตโม. อตฺถิ เขฺวส พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม. อหญฺหิ พฺราหฺมณ เชคุจฺฉี วทามิ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา เชคุจฺฉํ วทามิ. อยํ โข พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม"; โน จ โข ยํ ตฺวํ สนฺธาย วเทสิ.

เวนยิโก ภวํ โคตโม. อตฺถิ เขฺวส พฺราหฺมณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เวนยิโก สมโณ โคตโม.

อหัญ์หิ พ์ราห์มณ วินยาย ธัม์มํ เทเสมิ ราคัส์ส โทสัส์ส โมหัส์ส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ วินยาย ธัม์มํ เทเสมิ. อยํ โข พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย “เวนยิโก สมโณ โคตโมติ; โน จ โข ยํ ต์วํ สันธาย วเทสีติ.

ตปัส์สี ภวํ โคตโมติ. อัต์ถิ เข์วส พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย “ตปัส์สี สมโณ โคตโมติ. ตปนียาหํ พ์ราห์มณ ปาปเก อกุสเล ธัม์เม วทามิ: กายทุจ์จริตํ วจีทุจ์จริตํ มโนทุจ์จริตํ. ยัส์ส โข พ์ราห์มณ ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา, ตมหํ “ตปัส์สีติ วทามิ. ตถาคตัส์ส โข พ์ราห์มณ ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา. อยํ โข พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย “ตปัส์สี สมโณ โคตโมติ; โน จ โข ยํ ต์วํ สันธาย วเทสีติ.

อปคัพ์โภ ภวํ โคตโมติ. อัต์ถิ เข์วส พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย “อปคัพ์โภ สมโณ โคตโมติ. ยัส์ส โข พ์ราห์มณ อายตึ คัพ์ภเสย์ยา ปุนัพ์ภวาภินิพ์พัต์ติ ปหีนา อุจ์ฉิน์นมูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา,

คมํ "อัป์ปคัพ์โภติ วทามิ. ตถาคตัส์ส โข พ์ราห์มณ อายตึ คัพ์ภเสย์ยา ปุนัพ์ภวาภินิพ์พัต์ติ ปหีนา อุจ์ฉินน์มูลา ตาลาวัต์ถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุป์ปาทธัม์มา. อยํ โข พ์ราห์มณ ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "อัป์ปคัพ์โภ สมโณ โคตโมติ; โน จ โข ยํ ต์วํ สัน์ธาย วเทสิ. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ กุก์กุฏิยา อัณ์ฑานิ อัฏ์ฐ วา ทส วา ท์วาทส วา, ตานัส์สุ กุก์กุฏิยา สัม์มาอธิสยิตานิ สัม์มาปริเสทิตานิ สัม์มาปริภาวิตานิ; โย นุ โข เตสํ กุก์กุฏัจ์ฉาปกานํ ปฐมตรํ ปาทนขสิขาย วา มุขตุณ์ฑเกน วา อัณ์ฑโกสํ ปทาเลต์วา โสต์ถินา อภินิพ์พิช์เฌย์ย. "กิน์ติ ส์วาส์ส วจนีโย เชฏ์โฐ วา กนิฏ์โฐ วาติ. "เชฏ์โฐติส์ส โภ โคตม วจนีโย, โส หิ เนสํ โภ โคตม เชฏ์โฐ โหตีติ. เอวเมว โข อหํ พ์ราห์มณ อวิช์ชาคตาย ปชาย อัณ์ฑภูตาย ปริโยนัท์ธาย อวิช์ชัณ์ฑโกสํ ปทาเลต์วา เอโกว โลเก อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธ. ส์วาหํหิ พ์ราห์มณ เชฏ์โฐ เสฏ์โฐ โลกัส์ส. อารัท์ธํ โข ปน เม พ์ราห์มณ วิริยํ อโหสิ อสัล์ลีนํ, อุปัฏ์ฐิตา สติ อัป์ปมุฏ์ฐา, ปัส์สัท์โธ กาโย อสารัท์โธ, สมาหิตํ จิต์ตํ เอกัค์คํ. โส โข อหํ พ์ราห์มณ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ; วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ

อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ; ปีติยา จ วิราคา อุเปก์ขโก จ วิหาสึ สโต จ สัม์ปชาโน, สุขัญ์จ กาเยน ปฏิสํเวเทสึ, ยัน์ตํ อริยา อาจิก์ขัน์ติ "อุเปก์ขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ; สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ปุพ์เพว โสมนัส์ส-โทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหาสึ. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัป์ปัต์เต ปุพ์เพนิวาสานุส์สติญาณาย จิต์ตํ อภินิน์นาเมสึ. โส อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรามิ; เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ติส์โสปิ ชาติโย จตัส์โสปิ ชาติโย ปัญ์จปิ ชาติโย, ทสปิ ชาติโย วีสัม์ปิ ชาติโย ตึสัม์ปิ ชาติโย จัต์ตาฬีสัม์ปิ ชาติโย ปัญ์ญาสัม์ปิ ชาติโย, ชาติสตัม์ปิ ชาติสหัส์สัม์ปิ ชาติสตสหัส์สัม์ปิ, อเนเกปิ สํวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ วิวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป "อมุต์ราสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทึ, ตต์ราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อิธูปปัน์โนติ; อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ

อนุสฺสรามิ. อยํ โข เม พฺราหฺมณ รตฺติยา ปฐเม ยาเม ปฐมา วิชฺชา อธิคตา, อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา, ตโม วิหโต อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต. อยํ โข เม พฺราหฺมณ ปฐมา อภินิพฺภิทา อโหสิ, กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺฑโกสมฺหา. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต สตฺตานํ จุตูปปาตญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสึ. โส ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน, หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานามิ "อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา; อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ; อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสามิ จวมาเน อุปปชฺชมาเน, หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค

สัตเต ปชานามิ. อยํ โข เม พ์ราห์มณ รัตติยา มัช์ฌิเม ยาเม ทุติยา วิช์ชา อธิคตา. อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุปั์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุปั์ปัน์โน ยถาตํ อัปั์ปมัตตัสส อาตาปิโน ปหิตัตตัสส วิหรโต. อยํ โข เม พ์ราห์มณ ทุติยา อภินิพ์ภิทา อโหสิ, กุก์กุฏัจ์ฉาปกัส์เสว อัณ์ฑโกสัม์หา. โส เอวํ สมาหิเต จิต์เต ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อนังคเณ วิคตูปัก์กิเลเส มุทุภูเต กัม์มนิเย ฐิเต อาเนญ์ชัปั์ปัต์เต อาสวานํ ขยญาณาย จิตตํ อภินิน์นาเมสึ. โส "อิทํ ทุก์ขัน์ติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ; "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ, "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ อัพ์ภัญ์ญาสึ. ตัส์ส เม เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต กามาสวาปิ จิตตํ วิมุจ์จิต์ถ, ภวาสวาปิ จิตตํ วิมุจ์จิต์ถ, อวิช์ชาสวาปิ จิตตํ วิมุจ์จิต์ถ. วิมุต์ตัส์มึ "วิมุต์ตมิติ ญาณํ อโหสิ. "ขีณา ชาติ วุสิตํ พ์รห์มจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสึ. อยํ โข เม พ์ราห์มณ รัตติยา ปัจ์ฉิเม ยาเม ตติยา วิช์ชา อธิคตา, อวิช์ชา วิหตา วิช์ชา อุปั์ปัน์นา, ตโม วิหโต อาโลโก อุปั์ปัน์โน ยถาตํ อัปั์ปมัตตัสส อาตาปิโน ปหิตัตตัสส วิหรโต. อยํ โข เม พ์ราห์มณ

ตติยา อภินิพฺพิธา อโหสิ, กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺฑโกสมฺหาติ.

เอวํ วุตฺเต เวรญฺโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "เชฏฺโฐ ภวํ โคตโม, เสฏฺโฐ ภวํ โคตโม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย "จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ. เอวเมว โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต, เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

๑๒ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สีโห เสนาปติ นิคณฺฐสาวโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ. อถ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ "นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ. สงฺฆสฺส วณฺณํ

ภาสนฺติ; ยนฺนูนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ. อถโข สีโห เสนาปติ เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ "อิจฺฉามหํ ภนฺเต สรณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ. กึ ปน ตฺวํ สีห กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ? สมโณ หิ สีห โคตโม อกิริยวาโท สมาโน อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อถโข สีหสฺส เสนาปติสฺส โย อโหสิ คมิยาภิสงฺขาโร ภควนฺตํ ทสฺสนาย, โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ.

ทุติยมฺปิ โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ. ทุติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ "นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ; ยนฺนูนาหํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ. อถโข สีโห เสนาปติ เยน นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ เอตทโวจ

"อิจฺฉามหํ ภนฺเต สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ. กึ ปน ตฺวํ สีห กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทํ สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ? สมโณ หิ สีห โคตโม อกิริยวาโท อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. ทุติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส โย อโหสิ คมิยาภิสงฺขาโร ภควนฺตํ ทสฺสนาย, โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ.

ตติยมฺปิ โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ. ตติยมฺปิ โข สีหสฺส เสนาปติสฺส เอตทโหสิ "นิสฺสํสยํ โข โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ, ตถา หิเม สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี สนฺถาคาเร สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา อเนกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ, สงฺฆสฺส วณฺณํ ภาสนฺติ; กึ หิเม กริสฺสนฺติ นิคณฺฐา อปโลกิตา วา อนปโลกิตา วา, ยนฺนูนาหํ อนปโลเกตฺวาว นิคณฺเฐ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกเมยฺยํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ. อถ โข สีโห เสนาปติ ปญฺจมตฺเตหิ รถสเตหิ ทิวาทิวสฺส เวสาลิยา นิยฺยาสิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย; ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว อารามํ ปาวิสิ. อถ โข สีโห เสนาปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา

เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข สีโห เสนาปติ ภควันตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ ภันเต "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. เย เต ภันเต เอวมาหํสุ "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. กิจจิ เต ภันเต ภควโต วุตตวาทิโน น จ ภควันตํ อภูเตน อัพภาจิกขันติ, ธัมมัสส จานุธัมมํ พยากโรนติ, น จ โกจิ สหธัมมิโก วาทานุปาโต คารัยหัฏฐานํ อาคจฉติ. อนัพภักขาตุกามา หิ มยํ ภันเต ภควันตันติ.

อัตถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัมมา วทมาโน วเทยย "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อัตถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัมมา วทมาโน วเทยย "กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อัตถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัมมา วทมาโน วเทยย "อุจเฉทวาโท สมโณ โคตโม อุจเฉทาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อัตถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัมมา วทมาโน วเทยย "เชคุจฉี สมโณ โคตโม ชิคุจฉิตาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อัตถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สัมมา วทมาโน วเทยย "เวนยิโก สมโณ โคตโม วินยาย ธัมมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก

วิเนตีติ. อตฺถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "ตปสฺสี สมโณ โคตโม ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อตฺถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อปฺปคพฺโภ สมโณ โคตโม อปฺปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อตฺถิ สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห อกิริยํ วทามิ กายทุจฺจริตสฺส วจีทุจฺจริตสฺส มโนทุจฺจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อกิริยํ วทามิ. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อกิริยวาโท สมโณ โคตโม อกิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห กิริยํ วทามิ กายสุจริตสฺส วจีสุจริตสฺส มโนสุจริตสฺส, อเนกวิหิตานํ กุสลานํ ธมฺมานํ กิริยํ วทามิ. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน

สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "กิริยวาโท สมโณ โคตโม กิริยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม อุจฺเฉทาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห อุจฺเฉทํ วทามิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อุจฺเฉทํ วทามิ. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อุจฺเฉทวาโท สมโณ โคตโม อุจฺเฉทาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม เชคุจฺฉิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห ชิคุจฺฉามิ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, ชิคุจฺฉามิ อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เชคุจฺฉี สมโณ โคตโม เชคุจฺฉิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เวนยิโก สมโณ โคตโม วินยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ ราคสฺส โทสสฺส โมหสฺส, อเนกวิหิตานํ ปาปกานํ อกุสลานํ

ธมฺมานํ วิภชาย ธมฺมํ เทเสมิ. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "เวนยิโก สมโณ โคตโม วินยาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "ตปสฺสี สมโณ โคตโม ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. ตปนียาหํ สีห ปาปเก อกุสเล ธมฺเม วทามิ: กายทุจฺจริตํ วจีทุจฺจริตํ มโนทุจฺจริตํ. ยสฺส โข สีห ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา, ตมหํ "ตปสฺสีติ วทามิ. ตถาคตสฺส โข สีห ตปนียา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "ตปสฺสี สมโณ โคตโม ตปสฺสิตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อปฺปคพฺโภ สมโณ โคตโม อปฺปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. ยสฺส โข สีห อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา, ตมหํ "อปฺปคพฺโภติ วทามิ. ตถาคตสฺส โข สีห อายตึ คพฺภเสยฺยา ปุนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ปหีนา

อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อปฺปคพฺโภ สมโณ โคตโม อปฺปคพฺภตาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

กตโม จ สีห ปริยาโย? เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ. อหญฺหิ สีห อสฺสตฺโถ ปรเมน อสฺสาเสน อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสมิ, เตน จ สาวเก วิเนมิ. อยํ โข สีห ปริยาโย, เยน มํ ปริยาเยน สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "อสฺสตฺโถ สมโณ โคตโม อสฺสาสาย ธมฺมํ เทเสติ, เตน จ สาวเก วิเนตีติ.

เอวํ วุตฺเต สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ. อนุวิจฺจการํ โข สีห กโรหิ, อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตีติ. อิมินาปาหํ ภนฺเต ภควโต ภิยฺโยโส มตฺตาย อตฺตมโน อภิรทฺโธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห "อนุวิจฺจการํ โข สีห กโรหิ, อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตีติ. มมญฺหิ ภนฺเต อญฺญติตฺถิยา สาวกํ ลภิตฺวา เกวลกปฺปํ เวสาลึ ปฏากํ ปริหเรยฺยุํ "สีโห อมฺหากํ เสนาปติ สาวกตฺตํ อุปคโตติ. อถ จ ปน มํ ภควา เอวมาห "อนุวิจฺจการํ โข สีห กโรหิ, อนุวิจฺจกาโร

ตุม์หาทิสานํ ญาตมนุส์สานํ สาธุ โหตีติ. เอสาหํ ภัน์เต ทุติยัม์ปิ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ. ทีฆรัต์ตํ โข เต สีห นิคัน์ถานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เนสํ อุปคตานํ ปิณ์ฑปาตํ ทาตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาสีติ. อิมินาปาหํ ภัน์เต ภควโต ภิย์โยโส มัต์ตาย อัต์ตมโน อภิรัท์โธ, ยํ มํ ภควา เอวมาห "ทีฆรัต์ตํ โข สีห นิคัณ์ฐานํ โอปานภูตํ กุลํ, เยน เนสํ อุปคตานํ ปิณ์ฑปาตํ ทาตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาสีติ. สุตเมตํ ภัน์เต "สมโณ โคตโม เอวมาห "มัย์หเมว ทานํ ทาตัพ์พํ, น อัญ์เญสํ ทานํ ทาตัพ์พํ; มัย์หเมว สาวกานํ ทานํ ทาตัพ์พํ, น อัญ์เญสํ สาวกานํ ทานํ ทาตัพ์พํ; มัย์หเมว ทินํนํ มหัป์ผลํ, น อัญ์เญสํ ทินํนํ มหัป์ผลํ; มัย์หเมว สาวกานํ ทินํนํ มหัป์ผลํ, น อัญ์เญสํ สาวกานํ ทินํนํ มหัป์ผลัน์ติ. อถ จ ปน มํ ภควา นิคัณ์เฐสุปิ ทาเน สมาทเปติ, อปิ จ ภัน์เต มยเมตํ กาลํ ชานิส์สาม, เอสาหํ ภัน์เต ตติยัม์ปิ ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภัน์เต ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ.

อถโข ภควา สีหัส์ส เสนาปติส์ส อนุปุพ์พิกถํ กเถสิ. เสย์ยถีทํ? ทานกถํ สีลกถํ สัค์คกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนก์ขัม์เม อานิสํสํ ปกาเสสิ. ยทา ภควา อัญ์ญาสิ

สีหํ เสนาปตึ กัล์ลจิต์ตํ มุทุจิต์ตํ วินีวรณจิต์ตํ อุทัค์คจิต์ตํ ปสัน์นจิต์ตํ, อถ ยา พุท์ธานํ สามุกํสิกา ธัม์มเทสนา, ตํ ปกาเสสิ: ทุก์ขํ สมุทยํ นิโรธํ มัค์คํ. เสย์ยถาปิ นาม สุท์ธวัต์ถํ อปคตกาฬกํ สัม์มเทว รชนํ ปฏิค์คัณ์เหย์ย, เอวเมว สีหัส์ส เสนาปติส์ส ตัส์มึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธัม์มจัก์ขุ อุทปาทิ "ยํ กิญ์จิ สมุทยธัม์มํ, สัพ์พัน์ตํ นิโรธธัม์มัน์ติ.

อถโข สีโห เสนาปติ ทิฏ์ฐธัม์โม ปัต์ตธัม์โม วิทิตธัม์โม ปริโยคาฬ์หธัม์โม ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิคตกถังกโถ เวสารัช์ชัป์ปัต์โต อปรัป์ปัจ์จโย สัต์ถุ สาสเน ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อธิวาเสตุ เม ภัน์เต ภควา ส์วาตนาย ภัต์ตํ สัท์ธึ ภิก์ขุสํเฆนาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณ์หีภาเวน. อถโข สีโห เสนาปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ. อถโข สีโห เสนาปติ อัญ์ญตรํ ปุริสํ อามัน์เตสิ "คัจ์ฉ ต์วํ อัม์โภ ปุริส ปวัต์ตมํสํ ชานาหีติ. อถโข สีโห เสนาปติ ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน สเก นิเวสเน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาเทต์วา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ "กาโล ภัน์เต, สีหัส์ส เสนาปติส์ส นิเวสเน นิฏ์ฐิตํ ภัต์ตัน์ติ.

อถโข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน สีหัส์ส เสนาปติส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต

อาสเน นิสีทิ สทฺธึ ภิกฺขุสํเฆน. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา นิคณฺฐา เวสาลิยํ รถิยาย รถิยํ สึฆาฏกเน สึฆาฏกํ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ "อชฺช สีเหน เสนาปตินา ถูลํ ปสุํ วธิตฺวา สมณสฺส โคตมสฺส ภตฺตํ กตํ, สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจกมฺมนฺติ. อถโข อญฺญตโร ปุริโส เยน สีโห เสนาปติ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สีหสฺส เสนาปติสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจสิ "ยคฺเฆ ภนฺเต ชาเนยฺยาสิ "เอเต สมฺพหุลา นิคณฺฐา เวสาลิยํ รถิยาย รถิยํ สึฆาฏกเน สึฆาฏกํ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ "อชฺช สีเหน เสนาปตินา ถูลํ ปสุํ วธิตฺวา สมณสฺส โคตมสฺส ภตฺตํ กตํ, สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจกมฺมนฺติ. อลํ อยฺยา, ทีฆรตฺตมฺปิ เต อายสฺมนฺโต อวณฺณกามา พุทฺธสฺส อวณฺณกามา ธมฺมสฺส อวณฺณกามา สํฆสฺส, น จ ปเนเต อายสฺมนฺโต ชีรนฺติ ภควนฺตํ อสตา ตุจฺฉา มุสา อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, น จ มยํ ชีวิตเหตุปิ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺยามาติ. อถโข สีโห เสนาปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสํฆํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถโข สีโห เสนาปติ ตํ ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สีหํ เสนาปตึ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา

สัมปหังเสตวา อุฏฐายาสนา ปักกามีติ.

๑๓ อัฏฐหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ ภัโทร อัสสาชานิโย ราชรโห โหติ ราชโภคโค "รัญโญ อังคันเต๎วว สังขยํ คัจฉติ. กตเมหิ อัฏฐหิ ? อิธ ภิกขเว รัญโญ ภัโทร อัสสาชานิโย อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ, ยัสสํ ทิสายํ อัญเญปิ ภัทรา อัสสาชานิยา ชายันติ, ตัสสํ ทิสายํ ชาโต โหติ; ยํ โข ปนัสส โภชนํ เทนติ อัลลํ วา สุกขํ วา, ตํ สักกัจจํเยว ปริภุญชติ อวิกิรันโต; เชคุจฉี โหติ อุจจารํ วา ปัสสาวํ วา อภินิสีทิตุํ วา อภินิปัชชิตุํ วา; โส รโต โหติ สุขสํวาโส น จ อัญเญ อัสเส อุพเพเชตา; ยานิ โข ปนัสส ตานิ สาเถยยานิ กูเฏยยานิ ชิมหยยานิ วังเกยยานิ, ตานิ ยถาภูตํ สารถิสส อาวิกัตตา โหติ. เตสมัสส สารถิ อภินิมมทนาย วายมติ; วาหี โข ปน โหติ "กามัญเญ อัสสา วหันตุ วา มา วา. อหเมตถ วหิสสามีติ จิตตํ อุปปาเทติ; คัจฉันโต โข ปน อุชุมัคเคเนว คัจฉติ, ถามวา โหติ ยาว ชีวิตมรณปริยาทานา ถามํ อุปทํเสตา. อิเมหิ โข ภิกขเว อัฏฐหังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ ภัโทร อัสสาชานิโย ราชรโห โหติ ราชโภคโค "รัญโญ อังคันเต๎วว สังขยํ คัจฉติ. เอวเมว โข ภิกขเว อัฏฐหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. กตเมหิ อัฏฐหิ ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ

สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; ยํ โข ปนสฺส โภชนํ เทติ ลูขํ วา ปณีตํ วา, ตํ สกฺกจฺจํ เยว ปริภุญฺชติ อวิหญฺญมาโน; เชคุจฺฉี โหติ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, ชิคุจฺฉติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา; โส รโต โหติ สุขสํวาโส น อญฺเญ ภิกฺขู อุพฺเพเชตา; ยานิ โข ปนสฺส ตานิ สาเฐยฺยานิ กูเฏยฺยานิ ชิมฺเหยฺยานิ วงฺเกยฺยานิ, ตานิ ยถาภูตํ อาวิกตฺตา โหติ สตฺถริ วา วิญฺญูสุ วา สพฺรหฺมจารีสุ, เตสมสฺส สตฺถา วา วิญฺญู วา สพฺรหฺมจารี อภินิมฺมทนาย วายมติ; สิกฺขิตา โข ปน โหติ "กามญฺเญ ภิกฺขู สิกฺขนฺตุ วา มา วา, อหเมตฺถ สิกฺขิสฺสามีติ จิตฺตํ อุปฺปาเทติ; คจฺฉนฺโต โข ปน อุชุมคฺเคเนว คจฺฉติ, ตตฺรายํ อุชุมคฺโค เสยฺยถีทํ? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ; อารทฺธวิริโย วิหรติ "กามํ ตโจ จ นหารุ จ อฏฺฐิ จ อวสิสฺสตุ, สรีเร อุปสุสฺสตุ มํสโลหิตํ, ยนฺตํ ปุริสถาเมน ปุริสวิริเยน ปุริสปรกฺกเมน ปตฺตพฺพํ, น ตํ อปาปุณิตฺวา วิริยสฺส สณฺฐานํ ภวิสฺสตีติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๑๔ อฏฺฐ จ ภิกฺขเว อสฺสขฬุงฺเค อฏฺฐ จ อสฺสโทเส เทเสสฺสามิ

อัฏ์ฐ ปุริสขฬุงเค อัฏ์ฐ จ ปุริสโทเส, ตํ สุณาถ ฯ เป ฯ

กตเม จ ภิก์ขเว อัฏ์ฐ อัส์สขฬุงคา อัฏ์ฐ จ อัส์สโทสา? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปัจ์ฉโต ปฏิสัก์กติ, ปิฏ์ฐิโต รถํ ปวัต์เตติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปัจ์ฉา ลํฆิปติ กุพ์พรํ ปหรติ ติทัณ์ฑํ ภัญ์ชติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา รถีสาย สัต์ถึ อุส์สัช์ชิต์วา รถีสํ เยว อัช์โฌมัท์ทติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา อุม์มัค์คํ คัณ์หาติ, อุพ์พฏุมํ รถํ กโรติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ลํเฆติ ปุริมํ กายํ, ปัค์คัณ์หาติ ปุริเม ปาเท. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ

สมาโน โจทิโต สารถินา อนาทยิต์วา ปโฏทยัฏ์ฐึ ทันเตหิ มุขาธานํ วิธํสิต์วา เยนกามํ ปักกมติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ฉัฏ์โฐ อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา เนว อภิก์กมติ โน ปฏิก์กมติ, ตัต์เถว ขีลัฏ์ฐายิฏ์ฐิโต โหติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว สัต์ตโม อัส์สโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปุริเมว ปาเท สํหริต์วา ปัจ์ฉิเม ปาเท สํหริต์วา ตัต์เถว จัต์ตาโร ปาเท อภินิสีทติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ อัส์สขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว อัฏ์ฐโม อัส์สโทโส. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ อัส์สขฬุงคา อัฏ์ฐ จ อัส์สโทสา.

กตเม จ ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ปุริสขฬุงคา อัฏ์ฐ จ ปุริสโทสา? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุํ ภิก์ขู อาปัต์ติยา โจเทน์ติ. โส ภิก์ขุ ภิก์ขูหิ อาปัต์ติยา โจทิยมาโน "น สรามิ น สรามีติ อาปัต์ติยาว นิพ์เพเฐติ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว อัส์สขฬุงโค "เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปัจ์ฉโต ปฏิสัก์กติ, ปิฏ์ฐิโต รถํ ปวัต์เตติ; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุริสขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว

ปฐโม ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุํ ภิก์ขู อาปัต์ติยา โจเทน์ติ. โส ภิก์ขุ ภิก์ขูหิ อาปัต์ติยา โจทิยมาโน โจทกํ เยว ปฏิป์ผรติ “กึ นุ โข ตุย์หํ พาลัส์ส อพ์ยัต์ตัส์ส ภณิเตน, ต์วํปิ นาม ภณิตัพ์พํ มัญ์ญสีติ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว อัส์สขฬุงโค “เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปัจ์ฉา ลํฆิปติ กุพ์พรํ ปหรติ ติทัณ์ฑํ ภัญ์ชติ; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุริสขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุํ ภิก์ขู อาปัต์ติยา โจเทน์ติ. โส ภิก์ขุ ภิก์ขูหิ อาปัต์ติยา โจทิยมาโน โจทกัส์เสว ปัจ์จาโรเปติ “ต์วํปิ โขสิ อิต์ถัน์นามํ อาปัต์ตึ อาปัน์โน, ต์วํ ตาว ปฐมํ ปฏิกโรหีติ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว อัส์สขฬุงโค “เปหีติ วุต์โต วิท์โธ สมาโน โจทิโต สารถินา รถีสาย สัต์ถึ อุส์สัช์ชิต์วา รถีสํ เยว อัช์โฌมัท์ทติ; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุริสขฬุงโค โหติ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุํ ภิก์ขู อาปัต์ติยา โจเทน์ติ. โส ภิก์ขุ ภิก์ขูหิ อาปัต์ติยา โจทิยมาโน อัญ์เญนัญ์ญํ ปฏิจรติ, พหิท์ธา กถํ อปนาเมติ, โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว อัส์สขฬุงโค “เปหีติ วุต์โต วิท์โธ

สมาโน โจทิโต สารถินา อุมฺมคฺคํ, คณฺหาติ, อุพฺพฏฺมํ รถํ กโรติ; ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค โหติ. อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขู อาปตฺติยา โจเทนฺติ. โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ อาปตฺติยา โจทิยมาโน สมฺมชฺเฌ พาหา วิกฺเขปกํ ภณติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว อสฺสขฬุงฺโค "เปหีติ วุตฺโต วิทฺโธ สมาโน โจทิโต สารถินา สํเฆติ ปุริมํ กายํ, ปจฺฉิมเขาทติ ปุริเม ปาเท; ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค โหติ. อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขู อาปตฺติยา โจเทนฺติ. โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ อาปตฺติยา โจทิยมาโน อนาทยิตฺวา สํฆํ อนาทยิตฺวา โจทกํ สาปตฺติโกว เยนกามํ ปกฺกมติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว อสฺสขฬุงฺโค "เปหีติ วุตฺโต วิทฺโธ สมาโน โจทิโต สารถินา อนาทยิตฺวา ปโตฏยฏฺฐึ ทนฺเตหิ มุขาธานํ วิธํสิตฺวา เยนกามํ ปกฺกมติ; ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค โหติ. อยํ ภิกฺขเว ฉฏฺโฐ ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ภิกฺขู อาปตฺติยา โจเทนฺติ. โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ อาปตฺติยา โจทิยมาโน "เนวาหํ อาปนฺโนมฺหิ, น ปนาหํ

อาปันโนมหีติ. โส ตุณหีภาเวน สํ วิเหเฐติ. เสยยถาปิ โส ภิกขเว อัสสขฬุงโค "เปหีติ วุตโต วิทโธ สมาโน โจทิโต สารถินา เนว อภิกกมติ โน ปฏิกกมติ, ตัตเถว ขีลัฏฐายิฏฐิโต โหติ; ตถูปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปุคคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกขเว อิเธกัจโจ ปุริสขฬุงโค โหติ. อยํ ภิกขเว สัตตโม ปุริสโทโส. ปุน จปรํ ภิกขเว, ภิกขุ ภิกขู อาปัตติยา โจเทนติ, โส ภิกขุ ภิกขูหิ อาปัตติยา โจทิยมาโน เอวมาห "กึ นุ โข ตุมเห อายสมันโต อติพาฬหํ มยิ พยาวฏา ยาว อิทานาหํ สิกขํ ปัจจักขาย หีนายาวัตติสสามีติ. โส สิกขํ ปัจจักขาย หีนายาวัตติตวา เอวมาห "อิทานิ โข ตุมเห อายสมันโต อัตตมนา โหถาติ. เสยยถาปิ โส ภิกขเว อัสสขฬุงโค "เปหีติ วุตโต วิทโธ สมาโน โจทิโต สารถินา ปุริเมว ปาเท สํหริตวา ปัจฉิเม ปาเท สํหริตวา ตัตเถว จัตตาโร ปาเท อภินิสีทติ; ตถูปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปุคคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกขเว อิเธกัจโจ ปุริสขฬุงโค โหติ. อยํ ภิกขเว อัฏฐโม ปุริสโทโส. อิเม โข ภิกขเว อัฏฐ ปุริสขฬุงคา อัฏฐ จ ปุริสโทสาติ.

๑๕ อัฏฐิมานิ ภิกขเว มลานิ. กตมานิ อัฏฐ? อสัชฌายมลา ภิกขเว มันตา, อนุฏฐานมลา ภิกขเว ฆรา, มลํ ภิกขเว วัณณัสส โกสัชชํ,

ปมาโท ภิกฺขเว รกฺขโต มลํ, มลํ ภิกฺขเว อิตฺถิยา ทุจฺจริตํ, มจฺเฉรํ ภิกฺขเว ททโต มลํ, มลา ภิกฺขเว ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ, ตโต จ ภิกฺขเว มลา มลตรํ อวิชฺชาปรมํ มลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ มลานีติ.

อสชฺฌายมลา มนฺตา อนุฏฺฐานมลา ฆรา
มลํ วณฺณสฺส โกสชฺชํ ปมาโท รกฺขโต มลํ,
มลิตฺถิยา ทุจฺจริตํ มจฺเฉรํ ททโต มลํ
มลา เว ปาปกา ธมฺมา อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ
ตโต มลา มลตรํ อวิชฺชาปรมํ มลนฺติ.

๑๖ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติ, กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา จ โหติ สาเวตา จ อุคฺคเหตา จ ธาเรตา จ วิญฺญาตา จ วิญฺญาเปตา จ กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส โน จ กลหการโก. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติ.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหติ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ ภิกฺขเว สาริปุตฺโต โสตา จ โหติ สาเวตา จ อุคฺคเหตา จ ธาเรตา จ วิญฺญาตา จ วิญฺญาเปตา จ กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส โน จ กลหการโก. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ทูเตยฺยํ คนฺตุมรหตีติ.

โย เว น พ์ยาธติ วัต์วา ปริสํ อุค์คหวาทินํ
น จ หาเปติ วจนํ น จ หาเปติ สาสนํ,
อสัน์ทิฏ์ฐํ เต ภณติ ปุจ์ฉิโต น จ กุปฺปติ
ส เว ตาทิสโก ภิก์ขุ ทูเตย์ยํ คัน์ตุมรหตีติ.

๑๗ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว อากาเรหิ อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? รูเปน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, หสิเตน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, ภณิเตน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, คีเตน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, โรณ์เณน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, อากปฺเปน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, วนภังเคน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ, ผัส์เสน ภิก์ขเว อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหากาเรหิ อิต์ถี ปุริสํ พัน์ธติ. เตหิ ภิก์ขเว สัต์ตา สุพัน์ธา เยว ปาเสน พัน์ธาติ.

๑๘ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว อากาเรหิ ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? รูเปน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, หสิเตน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, ภณิเตน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, คีเตน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, โรณ์เณน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, อากปฺเปน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, วนภังเคน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ, ผัส์เสน ภิก์ขเว ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหากาเรหิ ปุริโส อิต์ถึ พัน์ธติ. เตหิ ภิก์ขเว สัต์ตา สุพัน์ธา เยว ปาเสน พัน์ธาติ.

๑๙ เอกํ สมยํ ภควา เวรญฺชายํ วิหรติ นเฬรุปุจิมนฺทมูเล. อถโข ปหาราโท อสุรินฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิตํ โข ปหาราทํ อสุรินฺทํ ภควา เอตทโวจ "อปิ ปน ปหาราท อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺตีติ. อภิรมนฺติ ภนฺเต อสุรา มหาสมุทฺเทติ. กติ ปน ปหาราท มหาสมุทฺเท อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา? เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺตีติ. อฏฺฐ ภนฺเต มหาสมุทฺเท อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. กตเม อฏฺฐ? มหาสมุทฺโท ภนฺเต อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร นายตเกเนว ปปาโต. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร นายตเกเนว ปปาโต; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, มหาสมุทฺโท ฐิตธมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท ฐิตธมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท ทุติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, มหาสมุทฺโท น มเตน กุณเปน สํวสติ; ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณปํ, ตํ ขิปฺปเมว ตีรํ วาเหติ ถลํ อุสฺสาเรติ. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท น มเตน กุณเปน สํวสติ; ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณปํ, ตํ ขิปฺปเมว

ตีรํ วาเหติ ถลํ อุสฺสาเทติ; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ยา กาจิ มหานทิโยะ เสยฺยถีทํ? คงฺคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, "มหาสมุทฺโทเตฺวว สํขฺยํ คจฺฉนฺติ. ยมฺปิ ภนฺเต ยา กาจิ มหานทิโยะ เสยฺยถีทํ? คงฺคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, "มหาสมุทฺโทเตฺวว สํขฺยํ คจฺฉนฺติ; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ยา กาจิ โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ. ยมฺปิ ภนฺเต ยา กาจิ โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อูนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโส. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโส; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, มหาสมุทฺโท

พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ: เสยฺยถีทํ? มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สํโข สิลา ปวาฬํ รชตํ ชาตรูปํ โลหิตังโค มสารคลฺลํ. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ: เสยฺยถีทํ? มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สํโข สิลา ปวาฬํ รชตํ ชาตรูปํ โลหิตังโค มสารคลฺลํ; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: ติมิติมิงคลา ติมิรมิงคลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ติโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา จตุโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา. ยมฺปิ ภนฺเต มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: ติมิติมิงคลา ติมิรมิงคลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ฯ เป ฯ ติโยชนสติกาปิ จตุโยชนสติกาปิ. ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา; อยํ ภนฺเต มหาสมุทฺเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. อิเม โข ภนฺเต มหาสมุทฺเท อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ.

อปิ ปน ภนฺเต ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺตีติ. อภิรมนฺติ ปหาราท ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเยติ. กติ ปน ภนฺเต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา? เย ทิสฺวา ทิสฺวา

ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ตีติ. อัฏ์ฐ ปหาราท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อัจ์ฉริยา อัพ์ภุตธัม์มา, เย ทิส์วา ทิส์วา ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ติ. กตเม อัฏ์ฐ ? เสย์ยถาปิ ปหาราท มหาสมุท์โท อนุปุพ์พนิน์โน อนุปุพ์พโปโณ อนุปุพ์พปัพ์ภาโร นายตเกเนว ปปาโต; เอวเมว โข ปหาราท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อนุปุพ์พสิก์ขา อนุปุพ์พกิริยา อนุปุพ์พปฏิปทา นายตเกเนว อัญ์ญาปฏิเวโธ. ยัม์ปิ ปหาราท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อนุปุพ์พสิก์ขา อนุปุพ์พกิริยา อนุปุพ์พปฏิปทา นายตเกเนว อัญ์ญาปฏิเวโธ; อยํ ปหาราท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ปฐโม อัจ์ฉริโย อัพ์ภุตธัม์โม, ยํ ทิส์วา ทิส์วา ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ติ. เสย์ยถาปิ ปหาราท มหาสมุท์โท ฐิตธัม์โม เวลํ นาติวัต์ตติ; เอวเมว โข ปหาราท ยํ มยา สาวกานํ สิก์ขาปทํ ปัญ์ญัต์ตํ, ตํ มม สาวกา ชีวิตเหตุปิ นาติก์กมัน์ติ. ยัม์ปิ ปหาราท มยา สาวกานํ สิก์ขาปทํ ปัญ์ญัต์ตํ, ตํ มม สาวกา ชีวิตเหตุปิ นาติก์กมัน์ติ; อยํ ปหาราท อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ทุติโย อัจ์ฉริโย อัพ์ภุตธัม์โม, ยํ ทิส์วา ทิส์วา ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ติ. เสย์ยถาปิ ปหาราท มหาสมุท์โท น มเตน กุณเปน สํวัส์สติ; ยํ โหติ มหาสมุท์เท มตํ กุณปํ, ตํ ขิป์ปเมว ตีรํ วาเหติ ถลํ อุส์สาเหติ. เอวเมว โข ปหาราท โย โส ปุค์คโล ทุส์สีโล ปาปธัม์โม

อสุจิสงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺโญ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจารีปฏิญฺโญ อนฺโตปูติ อวสฺสุโต กสมฺพุกชาโต, น เตน สงฺโฆ สํวสติ, ขิปฺปเมว นํ สนฺนิปติตฺวา อุกฺขิปติ; กิญฺจาปิ โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสินฺโน, อถโข โส อารกาว สงฺฆมฺหา สงฺโฆ จ เตน. ยมฺปิ ปหาราท โย ปุคฺคโล ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม อสุจิสงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺโญ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจารีปฏิญฺโญ อนฺโตปูติ อวสฺสุโต กสมฺพุกชาโต, น เตน สงฺโฆ สํวสติ, ขิปฺปเมว นํ สนฺนิปติตฺวา อุกฺขิปติ; กิญฺจาปิ โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสินฺโน, อถโข โส อารกาว สงฺฆมฺหา สงฺโฆ จ เตน; อยํ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. เสยฺยถาปิ ปหาราท ยา กาจิ มหานทิโยฯ เสยฺยถีทํ? คงฺคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, "มหาสมุทฺโทเตฺวว สงฺขยํ คจฺฉนฺติ. เอวเมว โข ปหาราท จตฺตาโรเม วณฺณาฯ ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสา สุทฺทา, เต ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, "สมณา สกฺยปุตฺติโยเตฺวว สงฺขยํ คจฺฉนฺติ. ยมฺปิ ปหาราท จตฺตาโรเม วณฺณาฯ ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสา สุทฺทา, เต ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย

อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ "สมณา สกฺยปุตฺติโยเตฺวว สงฺขํ คจฺฉนฺติ. อยมฺปิ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. เสยฺยถาปิ ปหาราท ยา กาจิ โลเก สวนฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อุนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ. เอวเมว โข ปหาราท พหู เจปิ ภิกฺขู อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา ปรินิพฺพายนฺติ, น เตน นิพฺพานธาตุยา อุนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ. ยมฺปิ ปหาราท พหู เจปิ ภิกฺขู อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา ปรินิพฺพายนฺติ, น เตน นิพฺพานธาตุยา อุนตฺตํ วา ปูรตฺตํ วา ปญฺญายติ; อยํ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. เสยฺยถาปิ ปหาราท มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณรโส. เอวเมว โข ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย เอกรโส วิมุตฺติรโส. ยมฺปิ ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย เอกรโส วิมุตฺติรโส; อยํ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. เสยฺยถาปิ ปหาราท มหาสมุทฺโท พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ; เสยฺยถีทํ? มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโข สิลา

ปวาฬํ รชตํ ชาตรูปํ โลหิตงฺโค มสารคลฺลํ. เอวเมว โข ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ: เสยฺยถีทํ? จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค. ยมฺปิ ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ: เสยฺยถีทํ? จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค; อยํ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. เสยฺยถาปิ ปหาราท มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: ติมิติมิงฺคลา ติมิรมิงฺคลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ติโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา จตุโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา. เอวเมว โข ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, สกทาคามี สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, อนาคามี อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน. ยมฺปิ ปหาราท อยํ ธมฺมวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, สกทาคามี สกทาคามิผลสจฺฉิ-

กิริยาย ปฏิปนฺโน, อนาคามี อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน; อยํ ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. อิเม โข ปหาราท อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺตีติ.

๒๐ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุ-ปาสาเท. เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ ภิกฺขุสํฆปริวุโต นิสินฺโน โหติ. อถโข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปฐเม ยาเม อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปฐโม ยาโม, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสํโฆ อุทฺทิสตุ ภนฺเต ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขนฺติ. เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิ.

ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต มชฺฌิเม ยาเม อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ, นิกฺขนฺโต มชฺฌิโม ยาโม, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสํโฆ อุทฺทิสตุ ภนฺเต ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขนฺติ. ทุติยมฺปิ โข ภควา ตุณฺหี อโหสิ.

ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺฉิเม ยาเม อุทฺธสฺเต อรุเณ นนฺทิมุขิยา รตฺติยา อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปจฺฉิโม ยาโม, อุทฺธสฺตํ อรุณํ นนฺทิมุขี รตฺติ, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสํโฆ อุทฺทิสตุ ภนฺเต ภควา ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขนฺติ. อปริสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ.

อถโข อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส เอตทโหสิ "กํ นุ โข ภควา ปุคฺคลํ สนฺธาย เอวมาห "อปริสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ. อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน สพฺพาวนฺตํ ภิกฺขุสํฆํ เจตสา เจโต ปริจฺจ มนสากาสิ. อทฺทสา โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ ทุสฺสีลํ ปาปธมฺมํ อสุจิสงฺกสฺสรสมาจารํ ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺตํ อสฺสมณํ สมณปฏิญฺญํ อพฺรหฺมจารึ พฺรหฺมจาริปฏิญฺญํ อนฺโตปูตึ อวสฺสุตํ กสมฺพุกชาตํ มชฺเฌ ภิกฺขุสํฆสฺส นิสินฺนํ; ทิสฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน โส ปุคฺคโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุคฺคลํ เอตทโวจ "อุฏฺเฐหาวุโส, ทิฏฺโฐสิ ภควตา, นตฺถิ เต ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาโสติ. เอวํ วุตฺเต โส ปุคฺคโล ตุณฺหี อโหสิ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ เอตทโวจ "อุฏฺเฐหาวุโส, ทิฏฺโฐสิ ภควตา, นตฺถิ เต ภิกฺขูหิ สทฺธึ สํวาโสติ. ทุติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตุณฺหี อโหสิ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ตํ ปุคฺคลํ

เอตทโวจ "อุฏ์เฐหาวุโส, ทิฏ์โฐสิ ภควตา; นัต์ถิ เต ภิก์ขูหิ สัท์ธึ สํวาโส. ตติยัม์ปิ โข โส ปุค์คโล ตุณ์หี อโหสิ. อถโข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ตํ ปุค์คลํ พาหายํ คเหต์วา พหิท์วาร-โกฏ์ฐกา นิก์ขาเมต์วา สูจิฆฏิกํ ทัต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "นิก์ขามิโต โส ภัน์เต ปุค์คโล มยา, ปริสุท์ธา ปริสา, อุท์ทิสตุ ภัน์เต ภควา ภิก์ขูนํ ปาติโมก์ขัน์ติ. อัจ์ฉริยํ โมค์คัล์ลาน อัพ์ภุตํ โมค์คัล์ลาน ยาวตา พาหาคหณาปิ นาม โส โมฆปุริโส อาคมิส์สตีติ. อถโข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ตุม์เหวทานิ ภิก์ขเว อุโปสถํ กเรย์ยาถ, ปาติโมก์ขํ อุท์ทิเสย์ยาถ. น ทานาหํ ภิก์ขเว อัช์ชตัค์เค ปาติโมก์ขํ อุท์ทิสิส์สามิ. อัฏ์ฐานเมตํ ภิก์ขเว อนวกาโส, ยํ ตถาคโต อปริสุท์ธาย ปริสาย ปาติโมก์ขํ อุท์ทิเสย์ย.

อัฏ์ฐิเม ภิก์ขเว มหาสมุท์เท อัจ์ฉริยา อัพ์ภุตธัม์มา, เย ทิส์วา ทิส์วา อสุรา มหาสมุท์เท อภิรมัน์ติ. กตเม อัฏ์ฐ? มหาสมุท์โท ภิก์ขเว อนุปุพ์พนิน์โน อนุปุพ์พโปโณ อนุปุพ์พปัพ์ภาโร, นายตเกเนว ปปาโต. ยัม์ปิ ภิก์ขเว มหาสมุท์โท อนุปุพ์พนิน์โน อนุปุพ์พโปโณ อนุปุพ์พปัพ์ภาโร นายตเกเนว ปปาโต; อยํ ภิก์ขเว มหาสมุท์เท ปฐโม อัจ์ฉริโย อัพ์ภุตธัม์โม, ยํ ทิส์วา ทิส์วา อสุรา มหาสมุท์เท อภิรมัน์ติ. ยถา ปุริเมน, ตถา วิต์ถาโร ฯเปฯ ปุน จปรํ ภิก์ขเว, มหาสมุท์โท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตัต์ริเม ภูตา:

ติมิติมิงฺคลา ติมิรมิงฺคลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ฯ เป ฯ ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา. ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: ติมิติมิงฺคลา ติมิรมิงฺคลา อสุรา นาคา คนฺธพฺพา; สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ฯ เป ฯ ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา; อยํ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ.

อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. กตเม อฏฺฐ? เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท อนุปุพฺพนินฺโน อนุปุพฺพโปโณ อนุปุพฺพปพฺภาโร นายตเกเนว ปปาโต. เอวเมว โข ภิกฺขเว อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา, นายตเกเนว อญฺญาปฏิเวโธ. ยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา, นายตเกเนว อญฺญาปฏิเวโธ; อยํ ภิกฺขเว อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขู อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อภิรมนฺติ. ฯ เป ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตตฺริเม ภูตา: ติมิติมิงฺคลา ติมิรมิงฺคลา

อสุรา นาคา คันธัพ์พา; สัน์ติ มหาสมุท์เท โยชนสติกาปิ อัต์ตภาวา ฯ เป ฯ ปัญ์จโยชนสติกาปิ อัต์ตภาวา. เอวเมว โข ภิก์ขเว อยํ ธัม์มวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตัต์ริเม ภูตา: โสตาปัน์โน โสตาปัต์ติผลสัจ์ฉิกิริยาย ปฏิปัน์โน, ฯ เป ฯ อรหา อรหัต์ตาย ปฏิปัน์โน. ยัม์ปิ ภิก์ขเว อยํ ธัม์มวินโย มหตํ ภูตานํ อาวาโส, ตัต์ริเม ภูตา: โสตาปัน์โน โสตาปัต์ติผลสัจ์ฉิกิริยาย ปฏิปัน์โน, ฯ เป ฯ อรหา อรหัต์ตาย ปฏิปัน์โน; อยํ ภิก์ขเว อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อัฏ์ฐโม อัจ์ฉริโย อัพ์ภุตธัม์โม, ยํ ทิส์วา ทิส์วา ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ อัจ์ฉริยา อัพ์ภุตธัม์มา, เย ทิส์วา ทิส์วา ภิก์ขู อิมัส์มึ ธัม์มวินเย อภิรมัน์ตีติ.

มหาวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ

"เวรัญ์ชสีโห อาชัญ์ญา ขฬุงเคน มลานิ จ
ทูตา เท์ว จ พัน์ธนัน์ติ ปหาราท อุโปสโถติ.

อัฏ์ฐกนิปาเต ปัณ์ณาสกัส์ส ตติยวัค์โค.

๒๑ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ ฯ เป ฯ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว อัจ์ฉริเยหิ อัพ์ภุตธัม์เมหิ สมัน์นาคตํ อุค์คํ คหปติ เวสาลิกํ ธาเรถาติ. อิทมโวจ ภควา, อิทํ วัต์วาน สุคโต อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. อถโข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา

ปตฺตจีวรมาทาย เยน อุคฺคสฺส คหปติโน เวสาลิกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถโข อุคฺโค คหปติ เวสาลิโก เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โขอุคฺคํ คหปตึ เวสาลิกํ โส ภิกฺขุ เอตทโวจ "อฏฺฐหิ โข ตฺวํ คหปติ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโต. กตเม เต คหปติ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา? เยหิ ตฺวํ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโตติ. น โข อหํ ภนฺเต ชานามิ "กตเมหิ อหํ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโต? อปิ จ ภนฺเต เยเม อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา สํวิชฺชนฺติ, เต สุณาหิ สาธุกํ มนสิ กโรหิ, ภาสิสฺสามีติ· "เอวํ คหปตีติ โข โส ภิกฺขุ อุคฺคสฺส คหปติโน เวสาลิกสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อุคฺโค คหปติ เวสาลิโก เอตทโวจ "ยทาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ ปฐมํ ทูรโตว อทฺทสํ, สห ทสฺสเนเนว เม ภนฺเต ภควโต จิตฺตํ ปสีทิ. อยํ โข เม ภนฺเต ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ, โส โข อหํ ภนฺเต ปสนฺนจิตฺโต ภควนฺตํ ปยิรุปาสึ ตสฺส เม ภควา อนุปุพฺพิกถํ กเถสิ. เสยฺยถีทํ? ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สงฺกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ. ยทา มํ ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺตํ มุทุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ; อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา ธมฺมเทสนา, ตํ ปกาเสสิ: ทุกฺขํ สมุทยํ

นิโรธํ มคฺคํ. เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธวตฺถํ อปคตกาฬกํ สมฺม เทว รชนํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย, เอวเมว โข เม ตสฺมึ เยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ "ยํ กิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ. โส โข อหํ ภนฺเต ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม ปริโยคาฬฺหธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิคตกถํกโถ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุ สาสเน ตตฺเถว พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณํ อคมาสึ, พฺรหฺมจริยปญฺจมานิ จ สิกฺขาปทานิ สมาทยึ. อยํ โข เม ภนฺเต ทุติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต จตสฺโส โกมาริโย ปชาปติโย อเหสุํ. อถขฺวาหํ ภนฺเต เยน ตา ปชาปติโย เตนุปสงฺกมึ; อุปสงฺกมิตฺวา ตา ปชาปติโย เอตทโวจํ "มยา โข ภคินิโย พฺรหฺมจริยปญฺจมานิ สิกฺขาปทานิ สมาทินฺนานิ, ยา อิจฺฉติ, สา อิเธว โภเค ภุญฺชตุ ปุญฺญานิ จ กโรตุ, สกานิ วา ญาติกุลานิ คจฺฉตุ, โหติ วา ปน ปุริสาธิปฺปาโย, กสฺส โว ทมฺมีติ. เอวํ วุตฺเต สา ภนฺเต เชฏฺฐา ปชาปติ มํ เอตทโวจ "อิตฺถนฺนามสฺส มํ อยฺยปุตฺต ปุริสสฺส เทหีติ. อถโข อหํ ภนฺเต ตํ ปุริสํ ปกฺโกสาเปตฺวา วาเมน หตฺเถน ปชาปตึ คเหตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน ภิงฺคารํ คเหตฺวา ตสฺส ปุริสสฺส โอโณเชสึ. โกมารึ โข ปนาหํ ภนฺเต ทารํ ปริจฺจชนฺโต นาภิชานามิ จิตฺตสฺส อญฺญถตฺตํ.

อยํ โข เม ภนฺเต ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม ภนฺเต กุเล โภคา, เต จ โข อปฺปฏิวิภตฺตา สีลวนฺเตหิ กลฺยาณธมฺเมหิ. อยํ โข เม ภนฺเต จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. ยํ โข ปนาหํ ภนฺเต ภิกฺขุํ ปยิรุปาสามิ, สกฺกจฺจํ เยว ปยิรุปาสามิ โน อสกฺกจฺจํ. อยํ โข เม ภนฺเต ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. โส เจ เม อายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจํ เยว สุณามิ โน อสกฺกจฺจํ; โน เจ เม อายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, อหมสฺส ธมฺมํ เทเสมิ. อยํ โข เม ภนฺเต ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. อนจฺฉริยํ โข ปน มํ ภนฺเต เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา อาโรเจนฺติ "สฺวากฺขาโต คหปติ ภควตา ธมฺโมติ. เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต ตา เทวตา เอวํ วทามิ "วเทยฺยาถ วา เอวํ โข ตุมฺเห เทวเต โน วา วเทยฺยาถ, อถโข สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโมติ. น โข ปนาหํ ภนฺเต อภิชานามิ "ตโตนิทานํ จิตฺตสฺส อุณฺณตินฺติ; มํ วา เทวตา อุปสงฺกมนฺติ. อหํ วา เทวตาหิ สทฺธึ สลฺลปามิ. อยํ โข เม ภนฺเต สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. ยานิมานิ ภนฺเต ภควตา เทสิตานิ ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ; นาหํ เตสํ กิญฺจิ อตฺตนิ อปฺปหีนํ สมนุปสฺสามิ. อยํ โข เม ภนฺเต อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. อิเม โข ภนฺเต อฏฺฐ

ปจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา สํวิชฺชนฺติ. น จ โข อหํ ชานามิ "กตเมหิ จาหํ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโตติ.

อถโข โส ภิกฺขุ อุคฺคสฺส คหปติโน เวสาลิกสฺส นิเวสเน ปิณฺฑปาตํ คเหตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ. อถโข โส ภิกฺขุ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ยาวตโก อโหสิ อุคฺเคน คหปตินา เวสาลิเกน สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิ. สาธุ สาธุ ภิกฺขุ, ยถา ตํ อุคฺโค คหปติ เวสาลิโก สมฺมา พฺยากรมาโน พฺยากเรยฺย, อิเมเหว โข ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุคฺโค คหปติ เวสาลิโก มยา พฺยากโต; อิเมหิ จ ปน ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อุคฺคํ คหปตึ เวสาลิกํ ธาเรถาติ.

๒๒ เอกํ สมยํ ภควา วชฺชีสุ วิหรติ หตฺถิคาเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อุคฺคํ คหปตึ หตฺถิคามกํ ธาเรถาติ. อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวาน สุคโต อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ.

อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน อุคฺคสฺส คหปติโน หตฺถิคามกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา

ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถโข อุคฺโค คหปติ หตฺถิคามโก เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อุคฺคํ คหปตึ หตฺถิคามกํ โส ภิกฺขุ เอตทโวจ "อฏฺฐหิ โข ตฺวํ คหปติ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโต. กตเม เต คหปติ อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา? เยหิ ตฺวํ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโตติ. น โข อหํ ภนฺเต ชานามิ "กตเมหิ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโต; อปิ จ ภนฺเต เย เม อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา สํวิชฺชนฺติ, เต สุณาหิ สาธุกํ มนสิ กโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ คหปตีติ โข โส ภิกฺขุ อุคฺคสฺส คหปติโน หตฺถิคามกสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อุคฺโค คหปติ หตฺถิคามโก เอตทโวจ "ยทาหํ ภนฺเต นาควเน ปริจรนฺโต ภควนฺตํ ปฐมํ ทูรโตว อทฺทสํ, สห ทสฺสเนเนว เม ภนฺเต ภควโต จิตฺตํ ปสีทิ, สุราเมโท จ ปหียิ. อยํ โข เม ภนฺเต ปฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. โส โข อหํ ภนฺเต ปสนฺนจิตฺโต ภควนฺตํ ปยิรุปาสึ, ตสฺส เม ภควา อนุปุพฺพิกถํ กเถสิ, เสยฺยถีทํ? ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สงฺกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ. ยทา มํ ภควา อญฺญาสิ กลฺลจิตฺตํ มุทุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ; อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกํสิกา

ธัม์มเทสนา, ตํ ปกาเสติ ทุก์ขํ สมุทยํ นิโรธํ มัค์คํ. เสย์ยถาปิ นาม สุท์ธวัต์ถํ อปคตกาฬกํ สัม์มเทว รชนํ ปฏิค์คัณ์เหย์ย, เอวเมว โข เม ตัส์มึ เยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธัม์มจัก์ขุํ อุทปาทิ "ยํ กิญ์จิ สมุทยธัม์มํ, สัพ์พัน์ตํ นิโรธธัม์มันติ. โส โข อหํ ภัน์เต ทิฏ์ฐธัม์โม ปัต์ตธัม์โม วิทิตธัม์โม ปริโยคาฬ์หธัม์โม ติณ์ณวิจิกิจ์โฉ วิคตกถํกโถ เวสารัช์ชัป์ปัต์โต อปรัป์ปัจ์จโย สัต์ถุ สาสเน ตัต์เถว พุท์ธัญ์จ ธัม์มัญ์จ สํฆัญ์จ สรณํ อคมาสึ, พ์รห์มจริยปัญ์จมานิ จ สิก์ขาปทานิ สมาทยึ. อยํ โข เม ภัน์เต ทุติโย อัจ์ฉริโย อัพ์ภุตธัม์โม สํวิช์ชติ. ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต จตัส์โส โกมาริโย ปชาปติโย อเหสุํ. อถข์วาหํ ภัน์เต เยน ตา ปชาปติโย เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา ตา ปชาปติโย เอตทโวจํ "มยา โข ภคินิโย พ์รห์มจริยปัญ์จมานิ สิก์ขาปทานิ สมาทิน์นานิ, ยา อิจ์ฉติ, สา อิเธว โภเค ภุญ์ชตุ ปุญ์ญานิ จ กโรตุ, สกานิ วา ญาติกุลานิ คัจ์ฉตุ, โหติ วา ปน ปุริสาธิป์ปาโย, กัส์ส โว ทัม์มีติ. เอวํ วุต์เต สา ภัน์เต เชฏ์ฐา ปชาปติ มํ เอตทโวจ "อิต์ถัน์นามัส์ส มํ อัย์ยปุต์ต ปุริสัส์ส เทหีติ. อถโข อหํ ภัน์เต ตํ ปุริสํ ปัก์โกสาเปต์วา วาเมน หัต์เถน ปชาปตึ คเหต์วา ทัก์ขิเณน หัต์เถน ภิงคารํ คเหต์วา ตัส์ส ปุริสัส์ส โอโณเชสึ. โกมาริํ โข ปนาหํ ภัน์เต ทารํ ปริจ์จชัน์โต นาภิชานามิ

จิตฺตสฺส อญฺญถตฺตํ. อยํ โข เม ภนฺเต ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม ภนฺเต กุเล โภคา, เต จ โข อปฺปฏิวิภตฺตา สีลวนฺเตหิ กลฺยาณธมฺเมหิ. อยํ โข เม ภนฺเต จตุตฺโถ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. ยํ โข ปนาหํ ภนฺเต ภิกฺขุํ ปยิรุปาสามิ, สกฺกจฺจํ เยว ปยิรุปาสามิ โน อสกฺกจฺจํ; โส เจ เม อายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจํ เยว สุณามิ โน อสกฺกจฺจํ; โน เจ เม อายสฺมา ธมฺมํ เทเสติ, อหมสฺส ธมฺมํ เทเสมิ. อยํ โข เม ภนฺเต ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. อนจฺฉริยํ โข ปน เม ภนฺเต, สํเฆ นิมนฺติเต เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา อาโรเจนฺติ "อโสโก คหปติ ภิกฺขุ อุภโตภาควิมุตฺโต, อโสโก ปญฺญาวิมุตฺโต, อโสโก กายสกฺขิ, อโสโก ทิฏฺฐิปฺปตฺโต, อโสโก สทฺธาวิมุตฺโต, อโสโก ธมฺมานุสารี, อโสโก สทฺธานุสารี, อโสโก สีลวา กลฺยาณธมฺโม, อโสโก ทุสฺสีโล ปาปธมฺโมติ. สํฆํ โข ปนาหํ ภนฺเต ปริวิสนฺโต นาภิชานามิ เอวํ จิตฺตํ อุปฺปาเทนฺโต "อิมสฺส วา โถกํ เทมิ อิมสฺส วา พหุกนฺติ. อถขฺวาหํ ภนฺเต สมจิตฺโตว เทมิ. อยํ โข เม ภนฺเต ฉฏฺโฐ อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. อนจฺฉริยํ โข ปน มํ ภนฺเต เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา อาโรเจนฺติ "สฺวากฺขาโต คหปติ ภควตา ธมฺโมติ. เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต ตา เทวตา เอวํ วทามิ "วเทยฺยาถ วา เอวํ โข ตุมฺเห เทวเต โน วา วเทยฺยาถ, อถโข

สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโมติ. น โข ปนาหํ ภนฺเต อภิชานามิ "ตโตนิทานํ จิตฺตสฺส อุณฺณตฺตึ; มํ วา เทวตา อุปสงฺกมนฺติ, อหํ วา เทวตาหิ สทฺธึ สลฺลปามิ. อยํ โข เม ภนฺเต สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. สเจ โข ปนาหํ ภนฺเต ภควตา ปฐมตรํ กาลํ กเรยฺยํ, อนจฺฉริยํ โข ปเนตํ ยมฺมํ ภควา เอวํ พฺยากเรยฺย "นตฺถิ ตํ สํโยชนํ เยน สํโยชเนน สํยุตฺโต อุคฺโค คหปติ หตฺถิคามโก ปุน อิมํ โลกํ อาคจฺเฉยฺยาติ. อยํ โข เม ภนฺเต อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม สํวิชฺชติ. อิเม โข ภนฺเต อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตธมฺมา สํวิชฺชนฺติ. น จ โข อหํ ชานามิ "กตเมหิ จาหํ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโตติ.

อถโข โส ภิกฺขุ อุคฺคสฺส คหปติโน หตฺถิคามกสฺส นิเวสเน ปิณฺฑปาตํ คเหตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ. อถโข โส ภิกฺขุ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ยาวตโก อโหสิ อุคฺเคน คหปตินา หตฺถิคามเกน สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิ. สาธุ สาธุ ภิกฺขุ, ยถา ตํ อุคฺโค คหปติ หตฺถิคามโก สมฺมา พฺยากรมาโน พฺยากเรยฺย, อิเมเหว โข ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุคฺโค คหปติ หตฺถิคามโก มยา

พฺยากโต; อิเมหิ จ ปน ภิกฺขุ อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อุคฺคํ คหปตึ หตฺถิคามกํ ธาเรถาติ.

๒๓ เอกํ สมยํ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเย. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สตฺตหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ หตฺถกํ อาฬวกํ ธาเรถ. กตเมหิ สตฺตหิ? สทฺโธ ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, สีลวา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, หิริมา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, โอตฺตปฺปี ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, พหุสฺสุโต ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, จาควา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, ปญฺญวา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, อิเมหิ โข ภิกฺขเว สตฺตหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ หตฺถกํ อาฬวกํ ธาเรถาติ. อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวาน สุคโต อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ.

อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน หตฺถกสฺส อาฬวกสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถโข หตฺถโก อาฬวโก เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข หตฺถกํ อาฬวกํ โส ภิกฺขุ เอตทโวจ "สตฺตหิ โข ตฺวํ อาวุโส อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภควตา พฺยากโต. กตเมหิ สตฺตหิ? สทฺโธ ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, สีลวา. หิริมา. โอตฺตปฺปี. พหุสฺสุโต. จาควา. ปญฺญวา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโกติ.

อิเมหิ โข ตํว์ อาวุโส สัต์ตหิ อัจ์ฉริเยหิ อัพ์ภุตธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภควตา พ์ยากโตติ. กัจ์จิ ต์ถ ภัน์เต น โกจิ คิหี อโหสิ โอหาตวสโนติ. น เหต์ถ อาวุโส โกจิ คิหี อโหสิ โอหาตวสโนติ. สาธุ ภัน์เต ยเทต์ถ น โกจิ คิหี อโหสิ โอหาตวสโนติ.

อถโข โส ภิก์ขุ หัต์ถกัส์ส อาฬวกัส์ส นิเวสเน ปิณ์ฑปาตํ คเหต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ อถโข โส ภิก์ขุ ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภัน์เต ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน หัต์ถกัส์ส อาฬวกัส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทึ. อถโข ภัน์เต หัต์ถโก อาฬวโก เยนาหํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อหํ ภัน์เต หัต์ถกํ อาฬวกํ เอตทโวจํ "สัต์ตหิ โข ตํว์ อาวุโส อัจ์ฉริเยหิ อัพ์ภุตธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภควตา พ์ยากโต. กตเมหิ สัต์ตหิ? สัท์โธ ภิก์ขเว หัต์ถโก อาฬวโก, สีลวา. หิริมา. โอต์ตัปี. พหุส์สุโต. จาควา. ปัญ์ญวา ภิก์ขเว หัต์ถโก อาฬวโกติ. อิเมหิ โข ตํว์ อาวุโส สัต์ตหิ อัจ์ฉริเยหิ อัพ์ภุตธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภควตา พ์ยากโตติ. เอวํ วุต์เต

ภัน์เต หัต์ถโก อาฬวโก มํ เอตทโวจ "กัจ์จิต์ถ ภัน์เต น โกจิ คิหี อโหสิ โอทาตวสโนติ. น เหต์ถ อาวุโส โกจิ คิหี อโหสิ โอทาตวสโนติ. สาธุ ภัน์เต ยเทต์ถ น โกจิ คิหี อโหสิ โอทาตวสโนติ. สาธุ สาธุ ภิก์ขุ อัปปิจ์โฉ โส กุลปุต์โต สัน์เต เยว อัต์ตนิ กุสเล ธัม์เม น อิจ์ฉติ ปเรหิ ญายมาเน, เตนหิ ต์วํ ภิก์ขุ อิมินา อัจ์ฉริเยน อัพ์ภุตธัม์เมน สมัน์นาคตํ หัต์ถกํ อาฬวกํ ธาเรหิ, ยทิทํ ฯเปฯ อัปปิจ์ฉตายาติ.

๒๔ เอกํ สมยํ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อัค์คาฬเว เจติเย. อถ โข หัต์ถโก อาฬวโก ปัญ์จมัต์เตหิ อุปาสกสเตหิ ปริวุโต เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข หัต์ถกํ อาฬวกํ ภควา เอตทโวจ "มหตี โข ต์ยายํ หัต์ถก ปริสา, กถํ ปน ต์วํ หัต์ถก อิมํ มหตึ ปริสํ สังคัณ์หาสีติ. ยานิมานิ ภัน์เต ภควตา เทสิตานิ จัต์ตาริ สังคหวัต์ถูนิ, เตหาหํ อิมํ มหตึ ปริสํ สังคัณ์หามิ อหํ ภัน์เต ยํ ชานามิ "อยํ ทาเนน สังคเหตัพ์โพติ, ตํ ทาเนน สังคัณ์หามิ; ยํ ชานามิ "อยํ เปย์ยวาเจน สังคเหตัพ์โพติ, ตํ เปย์ยวาเจน สังคัณ์หามิ; ยํ ชานามิ "อยํ อัต์ถจริยาย สังคเหตัพ์โพติ, ตํ อัต์ถจริยาย สังคัณ์หามิ; ยํ ชานามิ "อยํ สมานัต์ตตาย สังคเหตัพ์โพติ, ตํ สมานัต์ตตาย สังคัณ์หามิ. สํวิช์ชัน์เต โข ปน เม ภัน์เต กุเล โภคา, ทลิท์ทัส์ส โข โน ตถา โสตัพ์พํ

มญฺญนฺตีติ. สาธุ สาธุ หตฺถก, โยนิ โข ตฺยายํ หตฺถก มหตึ ปริสํ สงฺคเหตุํ; เยปิ หิ เกจิ หตฺถก อตีตมทฺธานํ มหตึ ปริสํ สงฺคเหสุํ, สพฺเพ เต อิเมเหว จตูหิ สงฺคหวตฺถูหิ มหตึ ปริสํ สงฺคเหสุํ; เยปิ หิ เกจิ หตฺถก อนาคตมทฺธานํ มหตึ ปริสํ สงฺคณฺหิสฺสนฺติ, สพฺเพ เต อิเมเหว จตูหิ สงฺคหวตฺถูหิ มหตึ ปริสํ สงฺคณฺหิสฺสนฺติ; เยปิ หิ เกจิ หตฺถก เอตรหิ มหตึ ปริสํ สงฺคณฺหนฺติ, สพฺเพ เต อิเมเหว จตูหิ สงฺคหวตฺถูหิ มหตึ ปริสํ สงฺคณฺหนฺตีติ. อถโข หตฺถโก อาฬวโก ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถโข ภควา อจิรปกฺกนฺเต หตฺถเก อาฬวเก ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ หตฺถกํ อาฬวกํ ธาเรถ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? สทฺโธ ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, สีลวา หิริมา โอตฺตปฺปี พหุสฺสุโต จาควา ปญฺญวา ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก, อปฺปิจฺโฉ ภิกฺขเว หตฺถโก อาฬวโก. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ อจฺฉริเยหิ อพฺภุตธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ หตฺถกํ อาฬวกํ ธาเรถาติ.

๒๕ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. อถโข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ

"กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต อุปาสโก โหตีติ. ยโต โข มหานาม พุท์ธํ สรณํ คโต โหติ, ธัม์มํ สรณํ คโต โหติ, สํฆํ สรณํ คโต โหติ; เอต์ตาวตา โข มหานาม อุปาสโก โหตีติ.

กิต์ตาวตา ปน ภัน์เต อุปาสโก สีลวา โหตีติ. ยโต โข มหานาม อุปาสโก ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สุราเมรยมัช์ชปมาทัฏ์ฐานา ปฏิวิรโต โหติ; เอต์ตาวตา โข มหานาม อุปาสโก สีลวา โหตีติ.

กิต์ตาวตา ปน ภัน์เต อุปาสโก อัต์ตหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตายาติ. ยโต โข มหานาม อุปาสโก อัต์ตนา จ สัท์ธาสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ สัท์ธาสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ จาคสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ จาคสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ ภิก์ขูนํ ทัส์สนกาโม โหติ, โน ปรํ ภิก์ขูนํ ทัส์สเน สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สัท์ธัม์มํ โสตุกาโม โหติ, โน ปรํ สัท์ธัม์มัส์สวเน สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สุตานํ ธัม์มานํ ธารกชาติโก โหติ, โน ปรํ ธัม์มธารณาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สุตานํ ธัม์มานํ อัต์ถุปปริก์ขี โหติ, โน ปรํ อัต์ถุปปริก์ขาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน โหติ, โน ปรํ ธัม์มานุธัม์มปฏิปัต์ติยา สมาทเปติ. เอต์ตาวตา โข

มหานาม อุปาสโก อัต์ตหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตายาติ.

กิต์ตาวตา ปน ภัน์เต อุปาสโก อัต์ตหิตาย จ ปฏิปัน์โน โหติ ปรหิตาย จาติ. ยโต โข มหานาม อุปาสโก อัต์ตนา จ สัท์ธาสัม์ปัน์โน โหติ, ปรัญ์จ สัท์ธาสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, ปรัญ์จ สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ จาคสัม์ปัน์โน โหติ, ปรัญ์จ จาคสัม์ปทาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ ภิก์ขูนํ ทัส์สนกาโม โหติ, ปรัญ์จ ภิก์ขูนํ ทัส์สเน สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สัท์ธัม์มํ โสตุกาโม โหติ, ปรัญ์จ สัท์ธัม์มัส์สวเน สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สุตานํ ธัม์มานํ ธารกชาติโก โหติ, ปรัญ์จ ธัม์มธารณาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สุตานํ ธัม์มานํ อัต์ถุปปริก์ขี โหติ, ปรัญ์จ อัต์ถุปปริก์ขาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน โหติ, ปรัญ์จ ธัม์มานุธัม์มปฏิปัต์ติยา สมาทเปติ. เอต์ตาวตา โข มหานาม อุปาสโก อัต์ตหิตาย จ ปฏิปัน์โน โหติ ปรหิตาย จาติ.

๒๖ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ ชีวกัม์พวเน. อถโข ชีวโก โกมารภัจ์โจ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ชีวโก โกมารภัจ์โจ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต อุปาสโก โหตีติ. ยโต โข ชีวก พุท์ธํ สรณํ คโต โหติ, ธัม์มํ สรณํ คโต โหติ, สํฆํ สรณํ คโต โหติ;

เอตฺตาวตา โข ชีวก อุปาสโก โหตีติ.

กิตฺตาวตา ปน ภนฺเต อุปาสโก สีลวา โหตีติ. ยโต โข ชีวก อุปาสโก ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. เอตฺตาวตา โข ชีวก อุปาสโก สีลวา โหตีติ.

กิตฺตาวตา ปน ภนฺเต อุปาสโก อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน ปรหิตายาติ. ยโต โข ชีวก อุปาสโก อตฺตนา จ สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ, โน ปรํ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ; ฯเปฯ อตฺตนา จ อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, โน ปรํ ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติยา สมาทเปติ. เอตฺตาวตา โข ชีวก อุปาสโก อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน ปรหิตายาติ.

กิตฺตาวตา ปน ภนฺเต อุปาสโก อตฺตหิตาย จ ปฏิปนฺโน โหติ ปรหิตาย จาติ. ยโต โข ชีวก อุปาสโก อตฺตนา จ สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ, ปรญฺจ สทฺธาสมฺปทาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ สีลสมฺปนฺโน โหติ, ปรญฺจ สีลสมฺปทาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ จาคสมฺปนฺโน โหติ, ปรญฺจ จาคสมฺปทาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ ภิกฺขูนํ ทสฺสนกาโม โหติ, ปรญฺจ ภิกฺขูนํ ทสฺสเน สมาทเปติ; อตฺตนา จ สทฺธมฺมํ โสตุกาโม โหติ, ปรญฺจ สทฺธมฺมสฺสวเน สมาทเปติ; อตฺตนา จ สุตานํ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ปรญฺจ ธมฺมธารณาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ สุตานํ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, ปรญฺจ อตฺถุปปริกฺขาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ อตฺถมญฺญาย

ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, ปรญฺจ ธมฺมานุธมฺม-
ปฏิปตฺติยา สมาทเปติ. เอตฺตาวตา โข ชีวก อุปาสโก อตฺตหิตาย
จ ปฏิปนฺโน โหติ ปรหิตาย จาติ.

๒๗ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว พลานิ. กตมานิ อฏฺฐ? โรณฺณพลา
ภิกฺขเว ทารกา, โกธพลา มาตุคามา, อาวุธพลา โจรา, อิสฺสริยพลา
ราชาโน, อุชฺฌตฺติพลา พาลา, นิชฺฌตฺติพลา ปณฺฑิตา,
ปฏิสงฺขานพลา พหุสฺสุตา, ขนฺติพลา สมณพฺราหฺมณา. อิมานิ โข
ภิกฺขเว อฏฺฐ พลานีติ.

๒๘ อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ
นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ ภควา เอตทโวจ "กติ นุ โข
สาริปุตฺต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ? เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต
ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ.
อฏฺฐ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต
ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ.
กตมานิ อฏฺฐ? อิธ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สพฺเพ
สงฺขารา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ. ยมฺปิ
ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สพฺเพ สงฺขารา ยถาภูตํ
สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ; อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส
ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ

ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน องฺคารกาสูปมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน องฺคารกาสูปมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ; อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปพฺภารํ วิเวกฏฺฐํ เนกฺขมฺมาภิรตํ พฺยนฺตีภูตํ สพฺพโส อาสวฏฺฐานิเยหิ ธมฺเมหิ. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปพฺภารํ วิเวกฏฺฐํ เนกฺขมฺมาภิรตํ พฺยนฺตีภูตํ สพฺพโส อาสวฏฺฐานิเยหิ ธมฺเมหิ; อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาวิตา โหนฺติ สุภาวิตา. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาวิตา โหนฺติ สุภาวิตา; อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต, ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาวิตา โหนฺติ สุภาวิตา. ฯเปฯ ปญฺจินฺทฺริยานิ ภาวิตานิ โหนฺติ สุภาวิตานิ.

สัต์ต โพช์ฌังคา ภาวิตา โหน์ติ สุภาวิตา. อริโย อัฏ์ฐังคิโก มัค์โค ภาวิโต โหติ สุภาวิโต. ยัม์ปิ ภัน์เต ขีณาสวัส์ส ภิก์ขุโน อริโย อัฏ์ฐังคิโก มัค์โค ภาวิโต โหติ สุภาวิโต; อิทัม์ปิ ภัน์เต ขีณาสวัส์ส ภิก์ขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัม์ม ขีณาสโว ภิก์ขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. อิมานิ โข ภัน์เต อัฏ์ฐ ขีณาสวัส์ส ภิก์ขุโน พลานิ, เยหิ พเลหิ สมัน์นาคโต ขีณาสโว ภิก์ขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ.

๒๙ "ขณกิจ์โจ โลโก, ขณกิจ์โจ โลโกติ ภิก์ขเว อัส์สุตวา ปุถุช์ชโน ภาสติ, โน จ โข โส ชานาติ ขณํ วา อัก์ขณํ วา. อัฏ์ฐิเม ภิก์ขเว อัก์ขณา อสมยา พ์รห์มจริยวาสาย. กตเม อัฏ์ฐ? อิธ ภิก์ขเว ตถาคโต จ โลเก อุปปัน์โน โหติ อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา, ธัม์โม จ เทสิยติ อุปสมิโก ปรินิพ์พานิโก สัม์โพธคามี สุคตัป์ปเวทิโต, อยัญ์จ ปุค์คโล นิรยํ อุปปัน์โน โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม อัก์ขโณ อสมโย พ์รห์มจริยวาสาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ตถาคโต จ โลเก อุปปัน์โน โหติ ฯเปฯ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา, ธัม์โม จ เทสิยติ อุปสมิโก ปรินิพ์พานิโก

สมฺโพธคามี สุคตปฺปเวทิโต, อยญฺจ ปุคฺคโล ติรจฺฉานโยนึ อุปปนฺโน โหติ. ฯเปฯ อยญฺจ ปุคฺคโล ปิตฺติวิสยํ อุปปนฺโน โหติ. ฯเปฯ อยญฺจ ปุคฺคโล อญฺญตรํ ทีฆายุกํ เทวนิกายํ อุปปนฺโน โหติ. ฯเปฯ อยญฺจ ปุคฺคโล ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ, โส จ โหติ อวิญฺญาตาเรสุ มิลกฺขูสุ, ยตฺถ นตฺถิ คติ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ ฯเปฯ อยญฺจ ปุคฺคโล มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ, โส จ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก วิปรีตทสฺสโน "นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ, นตฺถิ หุตํ; นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก; นตฺถิ อยํ โลโก, นตฺถิ ปโร โลโก; นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา; นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. ฯเปฯ อยญฺจ ปุคฺคโล มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ, โส จ โหติ ทุปฺปญฺโญ ชโฬ เอฬมูโค น ปฏิพโล สุภาสิตทุพฺภาสิตสฺส อตฺถมญฺญาตุํ. อยํ ภิกฺขเว สตฺตโม อกฺขโณ อสมโย พฺรหฺมจริย‑วาสาย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ตถาคโต จ โลเก อนุปฺปนฺโน โหติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา, ธมฺโม จ น เทสิยติ อุปสมิโก ปรินิพฺพานิโก สมฺโพธคามี สุคตปฺปเวทิโต, อยญฺจ ปุคฺคโล มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ

ปัจจาชาโต โหติ, โส จ โหติ ปัญญวา อชโฬ อเนฬมูโค ปฏิพโล สุภาสิตทุพภาสิตัสส อัตถมัญญาตุํ. อยํ ภิกขเว อัฏฐโม อักขโณ อสมโย พรหมจริยวาสาย. อิเม โข ภิกขเว อัฏฐ อักขณา อสมยา พรหมจริยวาสาย.

เอโก จ โข ภิกขเว ขโณ จ สมโย จ พรหมจริยวาสาย. กตโม เอโก ? อิธ ภิกขเว ตถาคโต โลเก อุปปันโน โหติ อรหํ สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจรณสัมปันโน สุคโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควา, ธัมโม จ เทสิยติ อุปสมิโก ปรินิพพานิโก สัมโพธคามี สุคตัปปเวทิโต, อยัญจ ปุคคโล มัชฌิเมสุ ชนปเทสุ ปัจจาชาโต โหติ, โส จ โหติ ปัญญวา อชโฬ อเนฬมูโค ปฏิพโล สุภาสิตทุพภาสิตัสส อัตถมัญญาตุํ. อยํ ภิกขเว เอโก ขโณ จ สมโย จ พรหมจริยวาสายาติ.

มนุสสโลกํ ลัทธาน สัทธัมเม สุปปเวทิเต
เย ขณํ นาธิคัจฉันติ อตินาเมนติ เต ขณํ,
พหูหิ อักขณา วุตตา ปุคคลัสสันตรายิกา
กทาจิ กรหจิ โลเก อุปปัชชันติ ตถาคตา,
ตยิทํ สัมมุขีภูตํ ยํ โลกัสมึ สุทุลลภํ
มนุสสปฏิลาโภ จ สัทธัมมัสส จ เทสนา,
อลํ วายมิตุํ ตัตถ อัตถกาเมน ชันตุนา
กถํ วิชัญญา สัทธัมมํ ขโณ โว มา อุปัชฌคา,

ขณาตีตา หิ โสจนฺติ นิรยมฺหิ สมปฺปิตา
อิธ เจ น วิราเธติ สทฺธมฺมสฺส นิยามตํ,
วาณิโชว อตีตตฺโถ จิรตฺตนุตปิสฺสติ
อวิชฺชานิพฺพุโต โปโส สทฺธมฺมํ อปราธิโก,
ชาติมรณสํสารํ จิรํ ปจฺจานุโภสฺสติ
เย จ ลทฺธา มนุสฺสตฺตํ สทฺธมฺเม สุปฺปเวทิเต,
อกํสุ สตฺถุ วจนํ กริสฺสนฺติ กโรนฺติ วา
ขณํ ปจฺจวิทุํ โลเก พฺรหฺมจริยํ อนุตฺตรํ,
เย มคฺคํ ปฏิปชฺชึสุ ตถาคตปฺปเวทิตํ
เย สํวรา จกฺขุมตา เทสิตาทิจฺจพนฺธุนา,
เตสุ คุตฺโต สทา สโต วิหเรถ อนวสฺสุโต
สพฺเพ อนุสเย เฉตฺวา มารเธยฺยสรานุเค
เต เว ปารคตา โลเก เย ปตฺตา อาสวกฺขยนฺติ.

๓๐ เอกํ สมยํ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อนุรุทฺโธ เจตีสุ วิหรติ ปาจีนวํสทาเย. อถโข อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "อปฺปิจฺฉสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺส; สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺส; ปวิวิตฺตสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม

สงฺคณิการามสฺส; อารทฺธวิริยสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม กุสีตสฺส; อุปฏฺฐิตสฺสติสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มุฏฺฐสฺสติสฺส; สมาหิตสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสมาหิตสฺส; ปญฺญวโต อยํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม ทุปฺปญฺญสฺสาติ.

อถโข ภควา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว ภคฺเคสุ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย อนฺตรหิโต เจตีสุ ปาจีนวํสทาเย อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส สมฺมุเข ปาตุรโหสิ. นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน. อายสฺมาปิ โข อนุรุทฺโธ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ภควา เอตทโวจ "สาธุ สาธุ อนุรุทฺธ, สาธุ โข ตฺวํ อนุรุทฺธ, ยนฺตํ มหาปุริสวิตกฺกํ วิตกฺเกสิ "อปฺปิจฺฉสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺส; สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺส; ปวิวิตฺตสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม สงฺคณิการามสฺส; อารทฺธวิริยสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม กุสีตสฺส; อุปฏฺฐิตสฺสติสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มุฏฺฐสฺสติสฺส; สมาหิตสฺสายํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสมาหิตสฺส; ปญฺญวโต อยํ ธมฺโม, นายํ ธมฺโม ทุปฺปญฺญสฺสาติ. เตนหิ ตฺวํ อนุรุทฺธ อิมํ อฏฺฐมํ มหาปุริสวิตกฺกํ วิตกฺเกสิ "นิปฺปปญฺจารามสฺสายํ ธมฺโม นิปฺปปญฺจรติโน, นายํ ธมฺโม ปปญฺจารามสฺส ปปญฺจรติโนติ. ยโต โข ตฺวํ

อนุรุทฺธ อิเม อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ; ตโต ตฺวํ อนุรุทฺธ ยาว เทว อากงฺขิสฺสสิ, วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสสิ. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ; ตโต ตฺวํ อนุรุทฺธ ยาว เทว อากงฺขิสฺสสิ, วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสสิ. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ; ตโต ตฺวํ อนุรุทฺธ ยาว เทว อากงฺขิสฺสสิ, ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหริสฺสสิ สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน ปฏิสํเวเทสฺสสิ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสสิ. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ; ตโต ตฺวํ อนุรุทฺธ ยาว เทว อากงฺขิสฺสสิ, สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสสิ. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม จ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสสิ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ตโต ตุยฺหํ อนุรุทฺธ เสยฺยถาปิ นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา นานารตฺตานํ ทุสฺสานํ

ทุสฺสกรณฺฑโก ปูโร, เอวเมว เต ปํสุกูลจีวรํ ขายิสฺสติ สนฺตุฏฺฐสฺส วิหรโต รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม จ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสสิ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ตโต ตุยฺหํ อนุรุทฺธ เสยฺยถาปิ นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา สาลีนํ โอทโน วิจิตกาฬโก อเนกสูโป อเนกพฺยญฺชโน, เอวเมว เต ปิณฺฑิยาโลปโภชนํ ขายิสฺสติ สนฺตุฏฺฐสฺส วิหรโต รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม จ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสสิ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ตโต ตุยฺหํ อนุรุทฺธ เสยฺยถาปิ นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา กูฏาคารํ อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ นิวาตํ ผุสิตคฺคฬํ ปิหิตวาตปานํ, เอวเมว เต รุกฺขมูลเสนาสนํ ขายิสฺสติ สนฺตุฏฺฐสฺส วิหรโต รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม จ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสสิ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ตโต ตุยฺหํ อนุรุทฺธ เสยฺยถาปิ นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา ปลฺลงฺโก โคณกตฺถโต ปฏิกตฺถโต ปฏลิกตฺถโต กทลิมิคปวรปจฺจตฺถรโณ

สอุตฺตรจฺฉโท อุภโตโลหิตกูปธาโน, เอวเมว เต ติณสนฺถรกสยนาสนํ ขายิสฺสติ สนฺตุฏฺฐสฺส วิหรโต รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. ยโต โข ตฺวํ อนุรุทฺธ อิเม จ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺเก วิตกฺเกสฺสสิ, อิเมสญฺจ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี ภวิสฺสสิ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ตโต ตุยฺหํ อนุรุทฺธ เสยฺยถาปิ นาม คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา นานาเภสชฺชานิ: เสยฺยถีทํ? สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ; เอวเมว เต ปูติมุตฺตเภสชฺชํ ขายิสฺสติ สนฺตุฏฺฐสฺส วิหรโต รติยา อปริตสฺสาย ผาสุวิหาราย โอกฺกมนาย นิพฺพานสฺส. เตนหิ ตฺวํ อนุรุทฺธ อายตึปิ วสฺสาวาสํ อิเธว เจติสุ ปาจีนวํสทาเย วิหเรยฺยาสีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺวา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว เจติสุ ปาจีนวํสทาเย อนฺตรหิโต ภคฺเคสุ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย ปาตุรโหสิ. นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน. นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อฏฺฐ โว ภิกฺขเว มหาปุริสวิตกฺเก เทสิสฺสามิ, ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตเม จ ภิกฺขเว อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺกา? อปฺปิจฺฉสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺส; สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม

อสนฺตุฏฺฐสฺส, ปวิวิตฺตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม สงฺคณิการามสฺส; อารทฺธวิริยสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม กุสีตสฺส; อุปฏฺฐิตสฺสติสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มุฏฺฐสฺสติสฺส; สมาหิตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสมาหิตสฺส; ปญฺญวโตอยํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม ทุปฺปญฺญสฺส; นิปฺปปญฺจารามสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม นิปฺปปญฺจรติโน, นายํ ธมฺโม ปปญฺจารามสฺส ปปญฺจรติโน

"อปฺปิจฺฉสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ; กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปิจฺโฉ สมาโน "อปฺปิจฺโฉติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, สนฺตุฏฺโฐ สมาโน "สนฺตุฏฺโฐติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, ปวิวิตฺโต สมาโน "ปวิวิตฺโตติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, อารทฺธวิริโย สมาโน "อารทฺธวิริโยติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ สมาโน "อุปฏฺฐิตสฺสตีติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, สมาหิโต สมาโน "สมาหิโตติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, ปญฺญวา สมาโน "ปญฺญวาติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, นิปฺปปญฺจาราโม สมาโน "นิปฺปปญฺจาราโมติ มํ ชาเนยฺยุนฺติ น อิจฺฉติ, "อปฺปิจฺฉสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม

อสนฺตุฏฺฐสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ. กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. "สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"ปวิวิตฺตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม สงฺคณิการามสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ. กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต ภวนฺติ อุปสงฺกมิตาโร ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย ราชาโน ราชมหามตฺตา ติตฺถิยา ติตฺถิยสาวกา. ตตฺร ภิกฺขุ วิเวกนินฺเนน จิตฺเตน วิเวกโปเณน วิเวกปพฺภาเรน วิเวกฏฺเฐน เนกฺขมฺมาภิรเตน อญฺญทตฺถุ อุยฺโยชนิกปฏิสํยุตฺตํ เยว กถํ กตฺตา โหติ. "ปวิวิตฺตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม สงฺคณิการามสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"อารทฺธวิริยสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม กุสีตสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ. กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. "อารทฺธวิริยสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม กุสีตสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"อุปฏฺฐิตสฺสติสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มุฏฺฐสฺสติสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สตินิปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา. "อุปฏฺฐิตสฺสติสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม มุฏฺฐสฺสติสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ

"สมาหิตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสมาหิตสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช. วิหรติ. "สมาหิตสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม อสมาหิตสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"ปญฺญวโต อยํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม ทุปฺปญฺญสฺสาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. "ปญฺญวโต อยํ ภิกฺขเว ธมฺโม, นายํ ธมฺโม ทุปฺปญฺญสฺสาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ

"นิปฺปปญฺจารามสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม นิปฺปปญฺจรติโน, นายํ ธมฺโม ปปญฺจารามสฺส ปปญฺจรติโนติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปปญฺจนิโรเธ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ. "นิปฺปปญฺจารามสฺสายํ ภิกฺขเว ธมฺโม นิปฺปปญฺจรติโน นายํ ธมฺโม ปปญฺจารามสฺส ปปญฺจรติโนติ

อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนฺติ.

อถโข อายสฺมา อนุรุทฺโธ อายติกมฺปิ วสฺสาวาสํ ตตฺเถว เจตีสุ ปาจีนวํสทาเย วิหาสิ. อถโข อายสฺมา อนุรุทฺโธ เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺม เทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ ปนายสฺมา อนุรุทฺโธ อรหตํ อโหสิ. อถโข อายสฺมา อนุรุทฺโธ อรหตฺตปฺปตฺโต ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"มม สงฺกปฺปมญฺญาย สตฺถา โลเก อนุตฺตโร
มโนมเยน กาเยน อิทฺธิยา อุปสงฺกมิ,
ยถา เม อหุ สงฺกปฺโป ตโต อุตฺตริ เทสยิ
นิปฺปปญฺจรโต พุทฺโธ นิปฺปปญฺจํ อเทสยิ,
ตสฺสาหํ ธมฺมมญฺญาย วิหาสึ สาสเน รโต
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.

คหปติวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ ภวติ

"เทฺว อุคฺคา เทฺว จ หตฺถกา มหานาเมน ชีวโก
เทฺว พลา อกฺขณา วุตฺตา อนุรุทฺเธนเต รสาติ.

อัฏ์ฐกนิปาเต ปัญ์ฌาสกัส์ส จตุต์ถวัค์โค.

๓๑ อัฏ์ฐิมานิ ภิก์ขเว ทานานิ. กตมานิ อัฏ์ฐ? อาสัช์ช ทานํ เทติ, ภยา ทานํ เทติ, “อทาสิ เมติ ทานํ เทติ, “ทัส์สติ เมติ ทานํ เทติ, “สาหุ ทานัน์ติ ทานํ เทติ, “อหํ ปจามิ อิเม น ปจัน์ติ, นารหามิ ปจัน์โต อปจัน์ตานํ ทานํ น ทาตุน์ติ ทานํ เทติ, “อิมํ เม ทานํ ททโต กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉตีติ ทานํ เทติ, จิต์ตาลังการจิต์ต-ปริก์ขารัต์ถํ ทานํ เทติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ทานานีติ.

๓๒ สัท์ธา หิริยํ กุสลัญ์จ ทานํ ธัม์มา เอเต สัป์ปุริสานุยาตา
เอตัญ์หิ มัค์คํ ทิวิยํ วทัน์ติ เอเตน หิ คัจ์ฉติ เทวโลกัน์ติ.

๓๓ อัฏ์ฐิมานิ ภิก์ขเว ทานวัต์ถูนิ. กตมานิ อัฏ์ฐ? ฉัน์ทา ทานํ เทติ, โทสา ทานํ เทติ, โมหา ทานํ เทติ, ภยา ทานํ เทติ, “ทิน์นปุพ์พํ กตปุพ์พํ ปิตุปิตามเหหิ, นารหามิ โปราณํ กุลวํสํ หาเปตุน์ติ ทานํ เทติ, “อิมาหํ ทานํ ทัต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชิส์สามีติ ทานํ เทติ, “อิมํ เม ทานํ ททโต จิต์ตํ ปสีทติ, อัต์ตมนตา โสมนัส์สํ อุปชายตีติ ทานํ เทติ, “จิต์ตาลังการ-จิต์ตปริก์ขารัต์ถํ ทานํ เทติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ทานวัต์ถูนีติ.

๓๔ อัฏ์ฐังคสมัน์นาคเต ภิก์ขเว เขต์เต พีชํ วุต์ตํ นมหัป์ผลํ โหติ นมหัส์สาทํ นผาติเสย์ยัน์ติ. กถํ อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ? อิธ ภิก์ขเว เขต์ตํ อุน์นมินิน์นามิ จ โหติ, ปาสาณสัก์ขริล์ลัญ์จ โหติ, อูสรัญ์จ โหติ, น จ คัม์ภีรสิตํ โหติ, น อายสัม์ปัน์นํ โหติ, น อปายสัม์ปัน์นํ

โหติ, น มาติกาสมฺปนฺนํ โหติ, น มริยาทสมฺปนฺนํ โหติ. เอวํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเต ภิกฺขเว เขตฺเต พีชํ วุตฺตํ นมหปฺผลํ โหติ นมหสฺสาทํ นผาติเสยฺยนฺติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเตสุ สมณพฺราหฺมเณสุ ทานํ ทินฺนํ นมหปฺผลํ โหติ นมหานิสํสํ นมหาชุติกํ นมหาวิปฺผารํ. กถํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตา? อิธ ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา โหนฺติ มิจฺฉาสงฺกปฺปา มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมนฺตา มิจฺฉาอาชีวา มิจฺฉาวายามา มิจฺฉาสติโน มิจฺฉาสมาธิโน. เอวํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเตสุ ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมเณสุ ทานํ ทินฺนํ นมหปฺผลํ โหติ นมหานิสํสํ นมหาชุติกํ นมหาวิปฺผารํ.

อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเต จ ภิกฺขเว เขตฺเต พีชํ วุตฺตํ มหปฺผลํ โหติ มหสฺสาทํ ผาติเสยฺยนฺติ. กถํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ? อิธ ภิกฺขเว เขตฺตํ อนุนฺนมินินฺนามิ จ โหติ, อปาสาณสกฺขริลฺลญฺจ โหติ, อนูสรญฺจ โหติ, คมฺภีรสิตํ โหติ, อายสมฺปนฺนํ โหติ, อปายสมฺปนฺนํ โหติ, มาติกาสมฺปนฺนํ โหติ, มริยาทสมฺปนฺนํ โหติ. เอวํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเต ภิกฺขเว เขตฺเต พีชํ วุตฺตํ มหปฺผลํ โหติ มหสฺสาทํ ผาติเสยฺยนฺติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเตสุ สมณพฺราหฺมเณสุ ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ โหติ มหานิสํสํ มหาชุติกํ มหาวิปฺผารํ. กถํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตา? อิธ ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา สมฺมาทิฏฺฐิกา โหนฺติ สมฺมาสงฺกปฺปา สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺตา สมฺมาอาชีวา สมฺมาวายามา สมฺมาสติโน สมฺมาสมาธิโน. เอวํ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคเตสุ ภิกฺขเว

สมณพฺราหฺมเณสุ ทานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ โหติ มหานิสํสํ มหาชุติกํ มหาวิปฺผารนฺติ.

ยถาปิ เขตฺเต สมฺปนฺเน ปวุตฺตา พีชสมฺปทา
เทเว สมฺปาทยนฺตมฺหิ โหติ ธญฺญาย สมฺปทา,
อนีติสมฺปทา โหติ วิรูฬฺหิ ภวติ สมฺปทา
เวปุลฺลํ สมฺปทา โหติ ผลํ เว โหติ สมฺปทา,
เอวํ สมฺปนฺนสีเลสุ ทินฺนา โภชนสมฺปทา
สมฺปทานํ อุปเนติ สมฺปนฺนํ หิสฺส ตํ กตํ,
ตสฺมา สมฺปทมากงฺขี สมฺปนฺนตฺถ ปุคฺคโล
สมฺปนฺนปญฺเญ เสเวถ เอวํ อิชฺฌนฺติ สมฺปทา,
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน ลทฺธา จิตฺตสฺส สมฺปทา
กโรติ กมฺมสมฺปทํ ลภติ จตฺถสมฺปทํ,
โลกํ ญตฺวา ยถาภูตํ ปปฺปุยฺย ทิฏฺฐิสมฺปทํ
มคฺคสมฺปทมาคมฺม ยาติ สมฺปนฺนมานโส,
โอธุนิตฺวา มลํ สพฺพํ ปตฺวา นิพฺพานสมฺปทํ
มุจฺจติ สพฺพทุกฺเขหิ สา โหติ สพฺพสมฺปทาติ.

๓๕ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว ทานุปปตฺติโย กตมา อฏฺฐ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ, โส ยํ เทติ ตํ ปจฺจาสีสติ. โส ปสฺสติ ขตฺติยมหาสาเล วา พฺราหฺมณมหาสาเล วา

คหปติมหาสาเล วา ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิเต สมงฺคิภูเต ปริจารยมาเน. ตสฺส เอวํ โหติ "อโห วตาหํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พฺราหฺมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺยนฺติ. โส ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ. ตสฺส ตํ จิตฺตํ หีเนธิมุตฺตํ อุตฺตรึ อภาวิตํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ขตฺติยมหาสาลานํ วา พฺราหฺมณมหาสาลานํ วา คหปติมหาสาลานํ วา สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตญฺจ โข สีลวโต วทามิ โน ทุสฺสีลสฺส. อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณิธิ สุทฺธตฺตา. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ, โส ยํ เทติ ตํ ปจฺจาสึสติ. ตสฺส สุตํ โหติ "จาตุมฺมหาราชิกา เทวา ทีฆายุกา วณฺณวนฺโต สุขพหุลาติ. ตสฺส เอวํ โหติ "อโห วตาหํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺยนฺติ. โส ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ. ตสฺส ตํ จิตฺตํ หีเนธิมุตฺตํ อุตฺตรึ อภาวิตํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตญฺจ โข สีลวโต วทามิ โน ทุสฺสีลสฺส. อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณิธิ สุทฺธตฺตา. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ, โส ยํ เทติ

ตํ ปจฺจาสีสติ. ตสฺส สุตํ โหติ "ตาวตึสา เทวา ฯเปฯ ยามา เทวา. ตุสิตา เทวา. นิมฺมานรตี เทวา. ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวา ทีฆายุกา วณฺณวนฺโต สุขพหุลาติ. ตสฺส เอวํ โหติ "อโห วตาหํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺยนฺติ. โส ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ. ตสฺส ตํ จิตฺตํ หีเนธิมุตฺตํ อุตฺตรึ อภาวิตํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตญฺจ โข สีลวโต วทามิ โน ทุสฺสีลสฺส. อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณิธิ สุทฺธตฺตา. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทานํ เทติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธวิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ, โส ยํ เทติ ตํ ปจฺจาสีสติ. ตสฺส สุตํ โหติ "พฺรหฺมกายิกา เทวา ทีฆายุกา วณฺณวนฺโต สุขพหุลาติ. ตสฺส เอวํ โหติ "อโห วตาหํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺยนฺติ. โส ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ. ตสฺส ตํ จิตฺตํ หีเนธิมุตฺตํ อุตฺตรึ อภาวิตํ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตญฺจ โข สีลวโต วทามิ โน ทุสฺสีลสฺส, วีตราคสฺส โน สราคสฺส. อิชฺฌติ ภิกฺขเว สีลวโต เจโตปณิธิ วีตราคตฺตา. อิมา โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ทานูปปตฺติโยติ.

๓๖ ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปุญฺญกิริยาวตฺถูนิ. กตมานิ ตีณิ? ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ ปริตฺตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ ปริตฺตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ นาภิสมฺโภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนุสฺสโทภคฺยํ อุปปชฺชติ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ มตฺตโส กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ มตฺตโส กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ นาภิสมฺโภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนุสฺสโสภคฺยํ อุปปชฺชติ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ นาภิสมฺโภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตตฺร ภิกฺขเว จตฺตาโร มหาราชาโน ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา จาตุมฺมหาราชิเก เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิคฺคณฺหนฺติ: ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สุเขน ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน, ทิพฺเพหิ รูเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คนฺเธหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ

ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ นาภิสัม์โภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ตาวติํสานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. ตัต์ร ภิก์ขเว สัก์โก เทวานมิน์โท ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุํ อติเรกํ กริต์วา สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุํ อติเรกํ กริต์วา ตาวติํเส เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิค์คัณ์หาติ: ทิพ์เพน อายุนา ฯ เป ฯ ทิพ์เพหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ. อิธ ปน ภิก์ขเว เอกัจ์จัส์ส ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อธิมัต์ตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อธิมัต์ตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ นาภิสัม์โภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ยามานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. ตัต์ร ภิก์ขเว สุยาโม เทวปุต์โต ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุํ อติเรกํ กริต์วา สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุํ อติเรกํ กริต์วา ยาเม เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิค์คัณ์หาติ: ทิพ์เพน อายุนา ฯ เป ฯ ทิพ์เพหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ. อิธ ปน ภิก์ขเว เอกัจ์จัส์ส ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อธิมัต์ตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อธิมัต์ตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ นาภิสัม์โภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ตุสิตานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. ตัต์ร ภิก์ขเว สัน์ตุสิโต เทวปุต์โต ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุํ อติเรกํ กริต์วา สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อติเรกํ กริต์วา ตุสิเต เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิค์คัณ์หาติ: ทิพ์เพน อายุนา ฯ เป ฯ ทิพ์เพหิ โผฏ์ฐัพ์เพหิ. อิธ ปน ภิก์ขเว เอกัจ์จัส์ส ทานมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อติเรกํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญ์ญกิริยาวัต์ถุ อติเรกํ กตํ

โหติ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ นาภิสมฺโภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา นิมฺมานรตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตตฺร ภิกฺขเว สุนิมฺมิโต เทวปุตฺโต ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา นิมฺมานรตี เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิคฺคณฺหาติ: ทิพฺเพน อายุนา ฯเปฯ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺจสฺส ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อธิมตฺตํ กตํ โหติ, ภาวนามยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ นาภิสมฺโภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. ตตฺร ภิกฺขเว ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทวปุตฺโต ทานมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา สีลมยํ ปุญฺญกิริยาวตฺถุ อติเรกํ กริตฺวา ปรนิมฺมิตวสวตฺตี เทเว ทสหิ ฐาเนหิ อธิคฺคณฺหาติ: ทิพฺเพน อายุนา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สุเขน ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อาธิปเตยฺเยน, ทิพฺเพหิ รูเปหิ ทิพฺเพหิ สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คนฺเธหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ ปุญฺญกิริยาวตฺถูนีติ.

๓๗ ฉยิมานิ ภิกฺขเว สปฺปุริสทานานิ. กตมานิ ฉ? สุจึ เทติ, ปณีตํ เทติ, กาเลน เทติ, กปฺปิยํ เทติ, วิเจยฺย เทติ, อภิณฺหํ เทติ, ททํ จิตฺตํ ปสาเทติ, ทตฺวา อตฺตมโน โหติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ สปฺปุริสทานานีติ.

สุจึ ปณีตํ กาเลน กัปิ๎ยํ ปานโภชนํ
อภิณ์หํ ททาติ ทานานิ สุเขต์เตสุ พ์รห์มจาริสุ,
เนว วิปิ๎ปฏิสาริยํ จชิต์วา อามิสํ พหุํ
เอวํ ทิน์นานิ ทานานิ วัณ์ณยัน์ติ วิปัส์สิโน,
เอวํ ยชิต์วา เมธาวี สัท์โธ มุต์เตน เจตสา
อพ์ยาปัช์ฌํ สุขํ โลกํ ปัณ์ฑิโต อุปปัช์ชตีติ.

๓๘ สัปิ๎ปุริโส ภิก์ขเว กุเล ชายมาโน พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มาตาปิตูนํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุต์ตทารัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มิต์ตามัจ์จานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุพ์พเปตานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, รัญ์โญ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, เทวตานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, สมณพ์ราห์มณานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว มหาเมโฆ สัพ์พสัส์สานิ สัม์ปาเทน์โต พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย ฯ เป ฯ โหติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว สัปิ๎ปุริโส กุเล ชายมาโน พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มาตาปิตูนํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุต์ตทารัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มิต์ตามัจ์จานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุพ์พเปตานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, รัญ์โญ

อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ, เทวตานํ อตฺถาย หิตาย สุขาย โหติ, สมณพฺราหฺมณานํ อตฺถาย หิตาย สุขาย โหตีติ.

พหุนํ วต อตฺถาย สปฺปญฺโญ ฆรมาวสํ
มาตรํ ปิตรํ ปุพฺเพ รตฺตินฺทิวมตนฺทิโต,
ปูเชติ สหธมฺเมน ปุพฺเพ กตมนุสฺสรํ
อนาคาเร ปพฺพชิเต อปาเป พฺรหฺมจาริโน,
นิวิฏฺฐสทฺโธ ปูเชติ ญตฺวา ธมฺเม จ เปสโล
รญฺโญ หิโต เทวหิโต ญาตีนํ สขินํ หิโต,
สพฺเพสํ ส หิโต โหติ สทฺธมฺเม สุปติฏฺฐิโต
วิเนยฺย มจฺเฉรมลํ ส โลกํ ภชเต สิวนฺติ.

๓๙ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุญฺญาภิสนฺทา กุสลาภิสนฺทา สุขสฺสาหารา โสวคฺคิกา สุขวิปากา สคฺคสํวตฺตนิกา อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ. กตเม อฏฺฐ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก พุทฺธํ สรณํ คโต โหติ. อยํ ภิกฺขเว ปฐโม ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, อริยสาวโก ธมฺมํ สรณํ คโต โหติ. อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ปุญฺญาภิสนฺโท ฯ เป ฯ สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, อริยสาวโก สงฺฆํ สรณํ คโต โหติ. อยํ ภิกฺขเว ตติโย ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร

โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ. ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว ทานานิ มหาทานานิ อคฺคญฺญานิ รตฺตญฺญานิ วํสญฺญานิ โปราณานิ อสํกิณฺณานิ อสํกิณฺณปุพฺพานิ น สํกิยนฺติ น สํกิยิสฺสนฺติ อปฺปฏิกุฏฺฐานิ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหิ. กตมานิ ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ. ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต ภิกฺขเว อริยสาวโก อปริมาณานํ สตฺตานํ อภยํ เทติ อเวรํ เทติ อพฺยาปชฺฌํ เทติ; อปริมาณานํ สตฺตานํ อภยํ ทตฺวา อเวรํ ทตฺวา อพฺยาปชฺฌํ ทตฺวา อปริมาณสฺส อภยสฺส อเวรสฺส อพฺยาปชฺฌสฺส ภาคี โหติ. อิทํ ภิกฺขเว ปฐมํ ทานํ มหาทานํ อคฺคญฺญํ รตฺตญฺญํ วํสญฺญํ โปราณํ อสํกิณฺณํ อสํกิณฺณปุพฺพํ น สํกิยติ น สํกิยิสฺสติ อปฺปฏิกุฏฺฐํ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหิ. อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, อริยสาวโก อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ. ๆเปๆ กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ. ๆเปๆ มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ. ๆเปๆ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา

ปฏิวิรโต ภิกฺขเว อริยสาวโก อปริมาณานํ สตฺตานํ อภยํ เทติ อเวรํ เทติ อพฺยาปชฺฌํ เทติ, อปริมาณานํ สตฺตานํ อภยํ ทตฺวา อเวรํ ทตฺวา อพฺยาปชฺฌํ ทตฺวา อปริมาณสฺส อภยสฺส อเวรสฺส อพฺยาปชฺฌสฺส ภาคี โหติ. อิทํ ภิกฺขเว ปญฺจมํ ทานํ มหาทานํ อคฺคญฺญํ รตฺตญฺญํ วํสญฺญํ โปราณํ อสํกิณฺณํ อสํกิณฺณปุพฺพํ น สํกิยติ น สํกิยิสฺสติ อปฺปฏิกุฏฺฐํ สมเณหิ พฺราหฺมเณหิ วิญฺญูหิ. อยํ ภิกฺขเว อฏฺฐโม ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ปุญฺญาภิสนฺทา กุสลาภิสนฺทา สุขสฺสาหารา โสวคฺคิกา สุขวิปากา สคฺคสํวตฺตนิกา อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺตีติ.

๔๐ ปาณาติปาโต ภิกฺขเว อาเสวิโต ภาวิโต พหุลีกโต นิรยสํวตฺตนิโก ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิโก, โย สพฺพลหุโส ปาณาติปาตสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส อปฺปายุกสํวตฺตนิโก โหติ. อทินฺนาทานํ ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกตํ นิรยสํวตฺตนิกํ ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิกํ ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิกํ, โย สพฺพลหุโส อทินฺนาทานสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส โภคพฺยสนสํวตฺตนิโก โหติ. กาเมสุ มิจฺฉาจาโร ภิกฺขเว อาเสวิโต ภาวิโต พหุลีกโต นิรยสํวตฺตนิโก ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิโก, โย

สพฺพลหุโส กาเมสุ มิจฺฉาจารสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส สปตฺตเวรสํวตฺตนิโก โหติ. มุสาวาโท ภิกฺขเว อาเสวิโต ภาวิโต พหุลีกโต นิรยสํวตฺตนิโก ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิโก; โย สพฺพลหุโส มุสาวาทสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส อภูตพฺภกฺขานสํวตฺตนิโก โหติ. ปิสุณา ภิกฺขเว วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา นิรยสํวตฺตนิกา ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิกา ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิกา; โย สพฺพลหุโส ปิสุณาย วาจาย วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส มิตฺเตหิ เภทนสํวตฺตนิโก โหติ. ผรุสา ภิกฺขเว วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา นิรยสํวตฺตนิกา ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิกา ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิกา; โย สพฺพลหุโส ผรุสาย วาจาย วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส อมนาปสทฺท-สํวตฺตนิโก โหติ. สมฺผปฺปลาโป ภิกฺขเว อาเสวิโต ภาวิโต พหุลีกโต นิรยสํวตฺตนิโก ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิโก ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิโก; โย สพฺพลหุโส สมฺผปฺปลาปสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส อนาเทยฺยวาจาสํวตฺตนิโก โหติ. สุราเมรยปานํ ภิกฺขเว อาเสวิตํ ภาวิตํ พหุลีกตํ นิรยสํวตฺตนิกํ ติรจฺฉานโยนิสํวตฺตนิกํ ปิตฺติวิสยสํวตฺตนิกํ; โย สพฺพลหุโส สุราเมรย-ปานสฺส วิปาโก, มนุสฺสภูตสฺส อุมฺมตฺตกสํวตฺตนิโก โหตีติ.

ทานวคฺโค จตุตฺโถ.

ตตฺรุทฺทานํ

"เทฺว ทานานิ วตฺถุญฺจ เขตฺตํ ทานูปปตฺติ กิริยํ
เทฺว สปฺปุริสา สพฺพลหุโส อภิสนฺโท จ วตฺตตีติ.

อัฏฐกนิปาเต ปัณณาสกัสส ปัญจมวัคโค.

๔๑ เอวัมเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. ตัตร โข ภควา ภิกขู อามันเตสิ "ภิกขโวติ. "ภทันเตติ เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อัฏฐังคสมันนาคโต ภิกขเว อุโปสโถ อุปวุตโถ มหัปผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปผาโร. กถํ อุปวุตโถ จ ภิกขเว อัฏฐังคสมันนาคโต อุโปสโถ มหัปผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปผาโร? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญจิกขติ "ยาวชีวํ อรหันโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา นิหิตทัณฑา นิหิตสัตถา ลัชชี ทยาปันนา สัพพปาณภูตหิตานุกัมปิโน วิหรันติ, อหัมปัชช อิมัญจ รัตติ อิมัญจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาปันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมปี วิหรามิ, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ปฐเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. ฯ เป ฯ "ยาวชีวํ อรหันโต อทินนาทานํ ปหาย อทินนาทานา ปฏิวิรตา ทินนาทายี ทินนปาฏิกังขี อเถเนน สุจิภูเตน อัตตนา วิหรันติ, อหัมปัชช อิมัญจ รัตติ อิมัญจ ทิวสํ อทินนาทานํ ปหาย อทินนาทานา ปฏิวิรโต ทินนาทายี ทินนปาฏิกังขี อเถเนน สุจิภูเตน อัตตนา วิหรามิ, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ทุติเยน

อังเคน สมันนาคโต โหติ. ๆ เป ๆ "ยาวชีวํ อรหันโต อพรหมจริยํ ปหาย พรหมจารีโน อาราจารีโน วิรตา เมถุนา คามธัมมา, อหัปัชช อิมัญจ รัตตึ อิมัญจ ทิวสํ อพรหมจริยํ ปหาย พรหมจารี อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัมมา, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ตติเยน อังเคน สมันนาคโต โหติ. ๆ เป ๆ "ยาวชีวํ อรหันโต มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรตา สัจจวาทิโน สัจจสันธา เธตา ปัจจยิกา อวิสํวาทกา โลกัสส, อหัปัชช อิมัญจ รัตตึ อิมัญจ ทิวสํ มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต สัจจวาที สัจจสันโธ เธโต ปัจจยิโก อวิสํวาทโก โลกัสส, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา จตุตเถน อังเคน สมันนาคโต โหติ. ๆ เป ๆ "ยาวชีวํ อรหันโต สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานํ ปหาย สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรตา. อหัปัชช อิมัญจ รัตตึ อิมัญจ ทิวสํ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานํ ปหาย สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ปัญจเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. ๆ เป ๆ "ยาวชีวํ อรหันโต เอกภัตติกา รัตตูปรตา วิรตา วิกาลโภชนา, อหัปัชช อิมัญจ รัตตึ อิมัญจ ทิวสํ เอกภัตติโก รัตตูปรโต วิรโต วิกาลโภชนา, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ฉัฏเฐน อังเคน

สมนฺนาคโต โหติ. ฯเปฯ "ยาวชีวํ อรหนฺโต นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสน-มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา ปฏิวิรตา, อหมฺปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ ทิวสํ นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสนมาลาคนฺธวิเลปนธารณ-มณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา ปฏิวิรโต, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา สตฺตเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ ฯเปฯ "ยาวชีวํ อรหนฺโต อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรตา นีจเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อหมฺปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ ทิวสํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต นีจเสยฺยํ กปฺเปมิ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา อฏฺฐเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ. เอวํ อุปวุตฺโถ โข ภิกฺขเว อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโรติ.

๔๒ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต ภิกฺขเว อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร. กถํ อุปวุตฺโถ จ ภิกฺขเว อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺ-จิกฺขติ "ยาวชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา นิหิตทณฺฑา นิหิตสตฺถา ลชฺชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณภูต-

หิตานุกัมปีโน วิหรันติ, อหัปัชช อิมัญจ รัตติ อิมัญจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาปันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมปี วิหรามิ, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา ปฐเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. (ปฐเมน ยถา วิตถาโร).

"ยาวชีวํ อรหันโต อุจจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรตา นีจเสยยํ กัปเปนติ มัญจเก วา ติณสันถรเก วา, อหัปัชช อิมัญจ รัตติ อิมัญจ ทิวสํ อุจจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต นีจเสยยํ กัปเปมิ มัญจเก วา ติณสันถรเก วา, อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ. อิมินา อัฏฐเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. เอวํ อุปวุตโถ โข ภิกขเว อัฏฐังคสมันนาคโต อุโปสโถ มหัปผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปผาโร.

กีวมหัปผโล โหติ กีวมหานิสํโส กีวมหาชุติโก กีวมหาวิปผาโร? เสยยถาปิ ภิกขเว โย อิเมสํ โสฬสันนํ มหาชนปทานํ ปหูตสัตตรตนานํ อิสสราธิปัจจํ รัชชํ กาเรยยะ เสยยถีทํ? อังคานํ มคธานํ กาสีนํ โกสลานํ วัชชีนํ มัลลานํ เจตีนํ วํสานํ กุรูนํ ปัญจาลานํ มัจฉานํ สุรเสนานํ อัสสกานํ อวันตีนํ คันธารานํ กัมโพชานํ. อัฏฐังคสมันนาคตัสส อุโปสถัสส เอตํ กลํ นาคฆติ โสฬสึ. ตํ กิสสเหตุ? กปณํ ภิกขเว มานุสกํ รัชชํ ทิพพํ สุขํ อุปนิธาย.

ยานิ ภิกฺขเว มานุสกานิ ปญฺญาสํ วสฺสานิ, จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ ปญฺจ วสฺสสตานิ จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยํ ภิกฺขเว มานุสกํ วสฺสสตํ, ตาวตึสานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพํ วสฺสสหสฺสํ ตาวตึสานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ตาวตึสานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ ภิกฺขเว มานุสกานิ เทฺว วสฺสสตานิ, ยามานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ เทฺว วสฺสสหสฺสานิ ยามานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ

อิต์ถี วา ปุริโส วา อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ อุโปสถํ อุปวสิต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ยามานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์เชย์ย. อิทํ โข ปน เมตํ ภิก์ขเว สัน์ธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รัช์ชํ ทิพ์พํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ ภิก์ขเว มานุสกานิ จัต์ตาริ วัส์สสตานิ, ตุสิตานํ เทวานํ เอโส เอโก รัต์ตินฺทิโว, ตาย รัต์ติยา ตึสรัต์ติโย มาโส, เตน มาเสน ท์วาทสมาสิโย สํวัจ์ฉโร, เตน สํวัจ์ฉเรน ทิพ์พานิ จัต์ตาริ วัส์สสหัส์สานิ ตุสิตานํ เทวานํ อายุป์ปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิก์ขเว วิช์ชติ, ยํ อิเธกัจ์โจ อิต์ถี วา ปุริโส วา อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ อุโปสถํ อุปวสิต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ตุสิตานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์เชย์ย. อิทํ โข ปน เมตํ ภิก์ขเว สัน์ธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รัช์ชํ ทิพ์พํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ ภิก์ขเว มานุสกานิ อัฏ์ฐ วัส์สสตานิ, นิม์มานรตีนํ เทวานํ เอโส เอโก รัต์ตินฺทิโว, ตาย รัต์ติยา ตึสรัต์ติโย มาโส, เตน มาเสน ท์วาทสมาสิโย สํวัจ์ฉโร, เตน สํวัจ์ฉเรน ทิพ์พานิ อัฏ์ฐ วัส์สสหัส์สานิ นิม์มานรตีนํ เทวานํ อายุป์ปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิก์ขเว วิช์ชติ, ยํ อิเธกัจ์โจ อิต์ถี วา ปุริโส วา อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ อุโปสถํ อุปวสิต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา นิม์มานรตีนํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์เชย์ย. อิทํ โข ปน เมตํ ภิก์ขเว สัน์ธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รัช์ชํ ทิพ์พํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ ภิก์ขเว มานุสกานิ โสฬส วัส์สสตานิ, ปรนิม์มิต-

วสวตฺตีนํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ โสฬส วสฺสสหสฺสานิ ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ ภิกฺขเว สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธายาติ.

ปาณํ น หญฺเญ น จาทินฺนมาทิเย มุสา น ภาเส น จ มชฺชโป สิยา
อพฺรหฺมจริยา วิรเมยฺย เมถุนา รตฺตึ น ภุญฺเชยฺย วิกาลโภชนํ,
มาลํ น ธาระเย น จ คนฺธมาจเร มญฺเจ ฉมายํ วสเยถ สนฺถเต
เอตญฺหิ อฏฺฐงฺคิกมาหุโปสถํ พุทฺเธน ทุกฺขนฺตคุนา ปกาสิตํ,
จนฺโท จ สูโร จ อุโภ สุทสฺสนา โอภาสยนฺตา อนุยนฺติ ยาวตา
ตโมนุทา เต ปน อนฺตลิกฺขคา นเภ ปภาสนฺติ ทิสา วิโรจนา,
เอตสฺมึ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ธนํ มุตฺตา มณี เวฬุริยญฺจ ภทฺทกํ
สิงฺคี สุวณฺณํ อถวาปิ กาญฺจนํ ยํ ชาตรูปํ หฏกนฺติ วุจฺจติ,
อฏฺฐงฺคุเปตสฺส อุโปสถสฺส กลมฺปิ เต นานุภวนฺติ โสฬสึ
จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ ตสฺมา หิ นารี จ นโร จ สีลวา,
อฏฺฐงฺคุเปตํ อุปวสฺสุโปสถํ ปุญฺญานิ กตฺวาน สุขุทฺรยานิ
อนินฺทิตา สคฺคมุเปนฺติ ฐานนฺติ.

๔๓เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุปาสาเท. อถโข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา เอตทโวจ "อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต วิสาเข อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร. กถํ อุปวุตฺโถ จ วิสาเข อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร? อิธ วิสาเข อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "ยาวชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา นิหิตทณฺฑา นิหิตสตฺถา ลชฺชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปิโน วิหรนฺติ, อหมฺปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี วิหรามิ, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา ปฐเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ. ฯ เป ฯ "ยาวชีวํ อรหนฺโต อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรตา นีจเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อหมฺปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ ทิวสํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต นีจเสยฺยํ กปฺเปมิ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ. อุโปสโถ จ เม

อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา อฏฺฐเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ. เอวํ อุปวุตฺโถ โข วิสาเข อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร.

กีวมหปฺผโล โหติ กีวมหานิสํโส กีวมหาชุติโก กีวมหาวิปฺผาโร? เสยฺยถาปิ วิสาเข โย อิเมสํ โสฬสนฺนํ มหาชนปทานํ ปหูตสตฺตรตนานํ อิสฺสราธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรยฺย. เสยฺยถีทํ? องฺคานํ มคธานํ กาสีนํ โกสลานํ วชฺชีนํ มลฺลานํ เจตีนํ วํสานํ กุรูนํ ปญฺจาลานํ มจฺฉานํ สูรเสนานํ อสฺสกานํ อวนฺตีนํ คนฺธารานํ กมฺโพชานํ. อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตสฺส อุโปสถสฺส เอตํ กลํ นาคฺฆติ โสฬสึ. ตํ กิสฺสเหตุ? กปณํ วิสาเข มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ วิสาเข มานุสกานิ ปญฺญาสํ วสฺสานิ, จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ ปญฺจ วสฺสสตานิ จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ วิสาเข วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ วิสาเข สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยํ วิสาเข มานุสกํ วสฺสสตํ, ตาวตึสานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน

ทวาทสมาสิโย สํวัจฉโร, เตน สํวัจฉเรน ทิพพํ วัสสสหัสสํ ตาวตึสานํ เทวานํ อายุปปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ วิสาเข วิชชติ, ยํ อิเธกัจโจ อิตถี วา ปุริโส วา อัฏฐังคสมันนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตวา กายัสส เภทา ปรัมมรณา ตาวตึสานํ เทวานํ สหพยตํ อุปปัชเชยย. อิทํ โข ปน เมตํ วิสาเข สันธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รัชชํ ทิพพํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ วิสาเข มานุสกานิ เทว วัสสสตานิ, ฯ เป ฯ จัตตาริ วัสสสตานิ, ฯ เป ฯ อัฏฐ วัสสสตานิ, ฯ เป ฯ โสฬส วัสสสตานิ ปรนิมมิตวสวัตตีนํ เทวานํ เอโส เอโก รัตตินทิโว, ตาย รัตติยา ตึสรัตติโย มาโส, เตน มาเสน ทวาทสมาสิโย สํวัจฉโร, เตน สํวัจฉเรน ทิพพานิ โสฬส วัสสสหัสสานิ ปรนิมมิตวสวัตตีนํ เทวานํ อายุปปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ วิสาเข วิชชติ, ยํ อิเธกัจโจ อิตถี วา ปุริโส วา อัฏฐังคสมันนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตวา กายัสส เภทา ปรัมมรณา ปรนิมมิตวสวัตตีนํ เทวานํ สหพยตํ อุปปัชเชยย. อิทํ โข ปน เมตํ วิสาเข สันธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รัชชํ ทิพพํ สุขํ อุปนิธายาติ.

ปาณํ น หัญญ น จาทินนมาทิเย มุสา น ภาเส น จ มัชชโป สิยา
อพรหมจริยา วิรเมยย เมถุนา รัตตึ น ภุญเชยย วิกาลโภชนํ,
มาลํ น ธารเย น จ คันธมาจเร มัญเจ ฉมายํ วสเยถ สันถเต
เอตัญหิ อัฏฐังคิกมาหุโปสถํ พุทเธน ทุกขันตคุนา ปกาสิตํ,
จันโท จ สูโร จ อุโภ สุทัสสนา โอภาสยันตา อนุยันติ ยาวตา

ตโมนุทา เต ปน อนฺตลิกฺขคา นเภ ปภาสนฺติ ทิสา วิโรจนา,
เอตมฺหิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ธนํ มุตฺตา มณี เวฬุริยญฺจ ภทฺทกํ
สิงฺคี สุวณฺณํ อถวาปิ กาญฺจนํ ยํ ชาตรูปํ หฏกนฺติ วุจฺจติ,
อฏฺฐงฺคุเปตสฺส อุโปสถสฺส กลมฺปิ เต นานุภวนฺติ โสฬสึ
จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ ตสฺมา หิ นารี จ นโร จ สีลวา,
อฏฺฐงฺคุเปตํ อุปวสฺสุโปสถํ ปุญฺญานิ กตฺวาน สุขุทฺรยานิ
อนินฺทิตา สคฺคมุเปนฺติ ฐานนฺติ.

๔๔. เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข วาเสฏฺโฐ อุปาสโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วาเสฏฺฐํ อุปาสกํ ภควา เอตทโวจ "อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต วาเสฏฺฐ อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺผโล โหติ ฯเปฯ อนินฺทิตา สคฺคมุเปนฺติ ฐานนฺติ.

เอวํ วุตฺเต วาเสฏฺโฐ อุปาสโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปิยา เม ภนฺเต ญาติสาโลหิตา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, ปิยานมฺปิ เม อสฺส ญาติสาโลหิตานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สพฺเพ เจปิ ภนฺเต ขตฺติยา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, สพฺเพสมฺปสฺส ขตฺติยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สพฺเพ เจปิ ภนฺเต พฺราหฺมณา ฯ เป ฯ เวสฺสา. สุทฺทา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, สพฺเพสมฺปสฺส สุทฺทานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. สพฺเพ

เจปิ วาเสฏฺฐา ขตฺติยา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, สพฺเพสมฺปสฺส ขตฺติยานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สพฺเพ เจปิ วาเสฏฺฐ พฺราหฺมณา ฯ เป ฯ เวสฺสา. สุทฺทา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, สพฺเพสมฺปสฺส สุทฺทานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. สเทวโก เจปิ วาเสฏฺฐ โลโก สมารโก สพฺรหฺมโก สสฺสมณพฺราหฺมณี ปชา สเทวมนุสฺสา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, สเทวกสฺส โลกสฺส สมารกสฺส สพฺรหฺมกสฺส สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย. อิเม เจปิ วาเสฏฺฐ มหาสาลา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวเสยฺยุํ, อิเมสมฺปสฺส มหาสาลานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย, สเจ เจเตยฺยุํ; โก ปน วาโท มนุสฺสภูตสฺสาติ.

๔๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถโข โพชฺฌา อุปาสิกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข โพชฺฌํ อุปาสิกํ ภควา เอตทโวจ "อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต โพชฺเฌ อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร. กถํ อุปวุตฺโถ จ โพชฺเฌ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร? อิธ โพชฺเฌ อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "ยาวชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา นิหิตทณฺฑา นิหิตสตฺถา ลชฺชี ทยาปนฺนา สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปิโน วิหรนฺติ. อหมฺปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ

ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี วิหรามิ, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา ปฐเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ. ฯเปฯ "ยาวชีวํ อรหนฺโต อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรตา นีจเสยฺยํ กปฺเปนฺติ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อหํปชฺช อิมญฺจ รตฺตึ อิมญฺจ ทิวสํ อุจฺจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต นีจเสยฺยํ กปฺเปมิ มญฺจเก วา ติณสนฺถรเก วา, อิมินาปงฺเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตฺโถ ภวิสฺสตีติ. อิมินา อฏฺฐเมน องฺเคน สมนฺนาคโต โหติ. เอวํ อุปวุตฺโถ โข โพชฺเฌ อฏฺฐงฺคสมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร.

กึวมหปฺผโล โหติ กึวมหานิสํโส กึวมหาชุติโก กึวมหาวิปฺผาโร ? เสยฺยถาปิ โพชฺเฌ โย อิเมสํ โสฬสนฺนํ มหาชนปทานํ ปหูตสตฺตรตนานํ อิสฺสราธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรยฺย, เสยฺยถีทํ? องฺคานํ มคธานํ กาสีนํ โกสลานํ วชฺชีนํ มลฺลานํ เจตีนํ วํสานํ กุรูนํ ปญฺจาลานํ มจฺฉานํ สูรเสนานํ อสฺสกานํ อวนฺตีนํ คนฺธารานํ กมฺโพชานํ. อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตสฺส อุโปสถสฺส เอตํ กลํ นาคฺฆติ โสฬสึ. ตํ กิสฺสเหตุ ? กปณํ โพชฺเฌ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยานิ โพชฺเฌ มานุสกานิ

ปณฺณาสํ วสฺสานิ, จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ ปญฺจ วสฺสสตานิ จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ โพชฺเฌ วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ โพชฺเฌ สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธาย. ยํ โพชฺเฌ มานุสกํ วสฺสสตํ, ฯเปฯ ยานิ โพชฺเฌ มานุสกานิ เทฺว วสฺสสตานิ, ฯเปฯ จตฺตาริ วสฺสสตานิ, ฯเปฯ อฏฺฐ วสฺสสตานิ, ฯเปฯ โสฬส วสฺสสตานิ, ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ เอโส เอโก รตฺตินฺทิโว, ตาย รตฺติยา ตึสรตฺติโย มาโส, เตน มาเสน ทฺวาทสมาสิโย สํวจฺฉโร, เตน สํวจฺฉเรน ทิพฺพานิ โสฬส วสฺสสหสฺสานิ ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ. ฐานํ โข ปเนตํ โพชฺเฌ วิชฺชติ, ยํ อิเธกจฺโจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ อุโปสถํ อุปวสิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย. อิทํ โข ปเนตํ โพชฺเฌ สนฺธาย ภาสิตํ กปณํ มานุสกํ รชฺชํ ทิพฺพํ สุขํ อุปนิธายาติ.

ปาณํ น หญฺเญ น จาทินฺนมาทิเย มุสา น ภาเส น จ มชฺชโป สิยา
อพฺรหฺมจริยา วิรเมยฺย เมถุนา รตฺตึ น ภุญฺเชยฺย วิกาลโภชนํ,
มาลํ น ธารเย น จ คนฺธมาจเร มญฺเจ ฉมายํ วสเยถ สนฺถเต,
เอตญฺหิ อฏฺฐงฺคิกมาหุโปสถํ พุทฺเธน ทุกฺขนฺตคุนา ปกาสิตํ,
จนฺโท จ สูโร จ อุโภ สุทสฺสนา โอภาสยนฺตา อนุยนฺติ ยาวตา,
ตโมนุทา เต ปน อนฺตลิกฺขคา นเภ ปภาสนฺติ ทิสา วิโรจนา,
เอตสฺมิ ยํ วิชฺชติ อนฺตเร ธนํ มุตฺตา มณี เวฬุริยญฺจ ภทฺทกํ,
สิงฺคี สุวณฺณํ อถวาปิ กาญฺจนํ ยํ ชาตรูปํ หฏกนฺติ วุจฺจติ,
อฏฺฐงฺคุเปตสฺส อุโปสถสฺส กลมฺปิ เต นานุภวนฺติ โสฬสึ,
จนฺทปฺปภา ตารคณาว สพฺเพ ตสฺมา หิ นารี จ นโร จ สีลวา,
อฏฺฐงฺคุเปตํ อุปวสฺสุโปสถํ ปุญฺญานิ กตฺวาน สุขุทฺรยานิ
อนินฺทิตา สคฺคมุเปนฺติ ฐานนฺติ.

๔๖ เอกํ สมยํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อนุรุทฺโธ ทิวาวิหารํ คโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถโข สมฺพหุลา มนาปกายิกา เทวตา เยนายสฺมา อนุรุทฺโธ เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา เทวตา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจุํ "มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ มนาปกายิกา นาม เทวตา ติสุ ฐาเนสุ อิสฺสริยํ กาเรม วสํ วตฺเตม. มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ ยาทิสกํ วณฺณํ อากงฺขาม, ตาทิสกํ

วณฺณํ ฐานโส ปฏิลภามิ; ยาทิสกํ สทฺทํ อากงฺขามิ, ตาทิสกํ สทฺทํ ฐานโส ปฏิลภามิ; ยาทิสกํ สุขํ อากงฺขามิ, ตาทิสกํ สุขํ ฐานโส ปฏิลภามิ. มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ มนาปกายิกา นาม เทวตา อิเมสุ ตีสุ ฐาเนสุ อิสฺสริยํ กาเรม วสํ วตฺเตมาติ. อถโข อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส เอตทโหสิ "อโห วตีมา เทวตา สพฺพาว นีลา อสฺสุ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการาติ. อถโข ตา เทวตา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส จิตฺตมญฺญาย สพฺพาว นีลา อเหสุํ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา. อถโข อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส เอตทโหสิ "อโห วตีมา เทวตา สพฺพาว ปีตา อสฺสุ ฯเปฯ สพฺพาว โลหิตกา อสฺสุ. สพฺพาว โอทาตา อสฺสุ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการาติ. อถโข ตา เทวตา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส จิตฺตมญฺญาย สพฺพาว โอทาตา อเหสุํ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการา. อถโข ตา เทวตา เอกาว คายิ, เอกาว นจฺจิ, เอกาว อจฺฉริกํ วาเทสิ. เสยฺยถาปิ นาม ปญฺจงฺคิกสฺส ตุริยสฺส สุวินีตสฺส สุปฺปฏิปฺปตาฬิตสฺส กุสเลหิ สุสมนฺนาหตสฺส สทฺโท โหติ วคฺคุ จ รชนีโย จ ขมนีโย จ เปมนีโย จ รมณีโย จ, เอวเมว ตาสํ เทวตานํ อลงฺการานํ สทฺโท โหติ วคฺคุ จ รชนีโย จ ขมนีโย จ เปมนีโย จ รมณีโย จ. อถโข อายสฺมา อนุรุทฺโธ อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปิ. อถโข ตา เทวตา "น ขฺวยฺโย อนุรุทฺโธ สาทิยตีติ ตตฺเถว อนฺตรธายึสุ.

อถโข อายสฺมา อนุรุทฺโธ สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมि; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภนฺเต ทิวาวิหารํ คโต โหมิ ปฏิสลฺลีโน, อถโข ภนฺเต สมฺพหุลา มนาปกายิกา เทวตา เยนาหํ เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข ภนฺเต ตา เทวตา มํ เอตทโวจุํ "มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ มนาปกายิกา นาม เทวตา ตีสุ ฐาเนสุ อิสฺสริยํ กาเรม วสํ วตฺเตม; มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ ยาทิสกํ วณฺณํ อากงฺขาม, ตาทิสกํ วณฺณํ ฐานโส ปฏิลภาม; ยาทิสกํ สทฺทํ อากงฺขาม, ตาทิสกํ สทฺทํ ฐานโส ปฏิลภาม; ยาทิสกํ สุขํ อากงฺขาม, ตาทิสกํ สุขํ ฐานโส ปฏิลภาม; มยํ ภนฺเต อนุรุทฺธ มนาปกายิกา นาม เทวตา อิเมสุ ตีสุ ฐาเนสุ อิสฺสริยํ กาเรม วสํ วตฺเตมาติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อโห วติมา เทวตา สพฺพาว นีลา อสฺสุ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการาติ. อถโข ภนฺเต ตา เทวตา มม จิตฺตมญฺญาย สพฺพาว นีลา อเหสุํ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อโห วติมา เทวตา สพฺพาว ปีตา อสฺสุ ฯเปฯ สพฺพาว โลหิตกา อสฺสุ ฯเปฯ สพฺพาว โอทาตา อสฺสุ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการาติ. อถโข ภนฺเต ตา เทวตา มม จิตฺตมญฺญาย สพฺพาว โอทาตา อเหสุํ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการา. อถโข ภนฺเต

ตา เทวตา เอกาว คายิ, เอกาว นจฺจิ, เอกาว อจฺฉริกํ วาเทสิ. เสยฺยถาปิ นาม ปญฺจงฺคิกสฺส ตุริยสฺส สุวินีตสฺส สุปฺปฏิปฺปตาฬิตสฺส กุสเลหิ สุสมฺนาหตสฺส สทฺโท โหติ วคฺคุ จ รชนิโย จ กมนิโย จ เปมนิโย จ รมณิโย จ, เอวเมว ตาสํ เทวตานํ อลงฺการานํ สทฺโท โหติ วคฺคุ จ รชนิโย จ กมนิโย จ เปมนิโย จ รมณิโย จ. อวโชหํ ภนฺเต อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปึ. อถโข ภนฺเต ตา เทวตา "น จ วยฺโย อนุรุทฺโธ สาทิยตีติ ตตฺเถว อนฺตรธายึสุ. กติหิ นุ โข ภนฺเต ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชตีติ.

อฏฺฐหิ โข อนุรุทฺธ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. กตเมหิ อฏฺฐหิ ? อิธ อนุรุทฺธ มาตุคาโม ยสฺส มาตาปิตโร ภตฺตุโน เทนฺติ อตฺถกามา หิเตสิโน อนุกมฺปกา อนุกมฺปํ อุปาทาย, ตสฺส โหติ ปุพฺพุฏฺฐายินี ปจฺฉานิปาตินี กึการปฏิสฺสาวินี มนาปจารินี ปิยวาทินี; เย ภตฺตุ ครุโน โหนฺติ "มาตาติ วา "ปิตาติ วา "สมณพฺราหฺมณาติ วา, เต สกฺกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, อพฺภาคเต จ อาสโนทเกน ปฏิปูเชติ; เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา กมฺมนฺตา "อุณฺณาติ วา "กปฺปาสาติ วา, ตตฺถ ทกฺขา โหติ อนลสา ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคตา อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ; เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา อนฺโตชนา "ทาสาติ วา "เปสฺสาติ วา "กมฺมกราติ วา, เตสํ กตญฺจ กตโต ชานาติ, อกตญฺจ อกตโต

ชานาติ, คิลานกานญฺจ พลาพลํ ชานาติ, ขาทนียโภชนียญฺจสฺส ปจฺจํเสน สํวิภชติ; ยํ ภตฺตา อาหรติ ธนํ วา ธญฺญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วา, ตํ อารกฺเขน คุตฺติยา สมฺปาเทติ, ตตฺถ จ โหติ อธุตฺตี อเถนี อโสณฺฑี อวินาสิกา; อุปาสิกา โข ปน โหติ พุทฺธํ สรณํ คตา ธมฺมํ สรณํ คตา สํฆํ สรณํ คตา; สีลวตี โข ปน โหติ ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา มุสาวาทา ปฏิวิรตา สุราเมรยมชฺช-ปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตา; จาควตี โข ปน โหติ วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาคี ปยตปาณี โวสฺสคฺครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา. อิเมหิ โข อนุรุทฺธ อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชตีติ.

โย นํ ภรติ สพฺพทา นิจฺจํ อาตาปี อุสฺสุโก
ตํ สพฺพกามหรํ โปสํ ภตฺตารํ นาติมญฺญติ,
น จาปิ โสตฺถิ ภตฺตารํ อิสฺสาวาเทน โรสเย
ภตฺตุญฺจ ครุโน สพฺเพ ปฏิปูเชติ ปณฺฑิตา,
อุฏฺฐาหิกา อนลสา สงฺคหิตปริชฺชนา
ภตฺตุ มนาปญฺจรติ สมฺภตํ อนุรกฺขติ,
ยา เอวํ วตฺตติ นารี ภตฺตุ ฉนฺทวสานุคา
มนาปา นาม เต เทวา ยตฺถ สา อุปปชฺชตีติ.

๔๗ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ ปุพ์พาราเม มิคารมาตุปาสาเท. อถโข วิสาขา มิคารมาตา ฯเปฯ เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา เอตทโวจ "อัฏ์ฐหิ โข วิสาเข ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต มาตุคาโม กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม ยัส์ส มาตาปิตโร ภัต์ตุโน เทน์ติ อัต์ถกามา หิเตสิโน อนุกัม์ปกา อนุกัม์ปํ อุปาทาย, ตัส์ส โหติ ปุพ์พุฏ์ฐายินี ปัจ์ฉานิปาตินี กิํการปฏิส์สาวินี มนาปจารินี ปิยวาทินี; ฯเปฯ จาควตี โข ปน โหติ วิคตมลมัจ์เฉเรน เจตสา อคารํ อัช์ฌาวสติ มุต์ตจาคี ปยตปาณี โวส์สัค์ครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา. อิเมหิ โข วิสาเข อัฏ์ฐหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต มาตุคาโม กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชตีติ.

โย นํ ภรติ สัพ์พทา	นิจ์จํ อาตาปิ อุส์สุโก
ตํ สัพ์พกามหรํ โปสํ	ภัต์ตารํ นาติมัญ์ญติ,
น จาปิ โสต์ถิ ภัต์ตารํ	อิส์สาวาเทน โรสเย
ภัต์ตุญ์จ ครุโน สัพ์เพ	ปฏิปูเชติ ปัณ์ฑิตา,
อุฏ์ฐาหิกา อนลสา	สังคหิตปริช์ชนา
ภัต์ตุ มนาปัญ์จรติ	สัม์ภตํ อนุรัก์ขติ,
ยา เอวํ วัต์ตติ นารี	ภัต์ตุ ฉัน์ทวสานุคา
มนาปา นาม เต เทวา	ยัต์ถ สา อุปปัช์ชตีติ.

๔๘ เอกํ สมยํ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุํสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย. อถโข นกุลมาตา คหปตานี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฯ เป ฯ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข นกุลมาตรํ คหปตานึ ภควา เอตทโวจ, "อฏฺฐหิ โข นกุลมาเต ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ นกุลมาเต มาตุคาโม ยสฺส มาตาปิตโร ภตฺตุโน เทนฺติ อตฺถกามา หิเตสิโน อนุกมฺปกา อนุกมฺปํ อุปาทาย, ตสฺส โหติ ปุพฺพุฏฺฐายินี ปจฺฉานิปาตินี กึการปฏิสฺสาวินี มนาปจารินี ปิยวาทินี; ฯ เป ฯ จาควตี โข ปน โหติ วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาคี ปยตปาณี โวสฺสคฺครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา. อิเมหิ โข นกุลมาเต อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชตีติ.

โย นํ ภรติ สพฺพทา นิจฺจํ อาตาปิ อุสฺสุโก
ตํ สพฺพกามหรํ โปสํ ภตฺตารํ นาติมญฺญติ,
น จาปิ โสตฺถิ ภตฺตารํ อิสฺสาวาเทน โรสเย
ภตฺตุญฺจ ครุโน สพฺเพ ปฏิปูเชติ ปณฺฑิตา,
อุฏฺฐาหิกา อนลสา สงฺคหิตปริชฺชนา
ภตฺตุ มนาปํ จรติ สมฺภตํ อนุรกฺขติ,
ยา เอวํ วตฺตติ นารี ภตฺตุ ฉนฺทวสานุคา
มนาปา นาม เต เทวา ยตฺถ สา อุปปชฺชตีติ.

๔๙ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุปาสาเท. อถโข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฯ เป ฯ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา เอตทโวจ "จตูหิ โข วิสาเข ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม อิธโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, อยํส โลโก อารทฺโธ โหติ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต โหติ สงฺคหิตปริชฺชโน, ภตฺตุ มนาปํ จรติ, สมฺภตํ อนุรกฺขติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา กมฺมนฺตา "อุณฺณาติ วา "กปฺปาสาติ วา, ตตฺถ ทกฺขา โหติ อนลสา ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคตา อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม สงฺคหิตปริชฺชโน โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา อนฺโตชนา "ทาสาติ วา "เปสฺสาติ วา "กมฺมกราติ วา, เตสํ กตญฺจ กตโต ชานาติ, อกตญฺจ อกตโต ชานาติ, คิลานกานญฺจ พลาพลํ ชานาติ, ขาทนียโภชนียญฺจสฺส ปจฺจํเสน สํวิภชติ. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม สงฺคหิตปริชฺชโน โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม ภตฺตุ มนาปํ จรติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม ยํ ภตฺตุ อมนาปสงฺขาตํ, ตํ ชีวิตเหตุปิ น อชฺฌาจรติ. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม ภตฺตุ มนาปํ จรติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม สมฺภตํ อนุรกฺขติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม ยํ ภตฺตา อาหรติ ธนํ วา ธญฺญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วา, ตํ อารกฺเขน คุตฺติยา สมฺปาเทติ, ตตฺถ จ โหติ อธุตฺตี อเถนี อโสณฺฑี อวินาสิกา. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม สมฺภตํ อนุรกฺขติ. อิเมหิ โข วิสาเข จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม อิธโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, อยํส โลโก อารทฺโธ โหติ.

จตูหิ โข วิสาเข ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ปรโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, ปรสฺส โลโก อารทฺโธ โหติ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ, สีลสมฺปนฺโน โหติ, จาคสมฺปนฺโน โหติ, ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม สีลสมฺปนฺโน โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม สีลสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม จาคสมฺปนฺโน โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาคี ปยตปาณี

โวสฺสคฺครตา ยาจโยคา ทานสํวิภาครตา. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม จาคสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ วิสาเข มาตุคาโม ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ? อิธ วิสาเข มาตุคาโม ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. เอวํ โข วิสาเข มาตุคาโม ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ. อิเมหิ โข วิสาเข จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ปรโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, ปรสฺส โลโก อารทฺโธ โหตีติ.

สุสํวิหิตกมฺมนฺโต สงฺคหิตปริชฺชโน
ภตฺตุ มนาปํ จรติ สมฺภตํ อนุรกฺขติ,
สทฺธาสีเลน สมฺปนฺโน วทญฺญู วีตมจฺฉโร
นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเธติ โสตฺถานํ สมฺปรายิกํ,
อิจฺเจเต อฏฺฐ ธมฺมา จ ยสฺสา วิชฺชนฺติ นาริยา
ตมฺปิ สีลวตึ อาหุ ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทินึ,
โสฬสาการสมฺปนฺนา อฏฺฐงฺคสุสมาคตา
ตาทิสี สีลวตี อุปาสิกา อุปปชฺชติ เทวโลกํ มนาปนฺติ.

๕๐ จตูหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม อิธโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, อยํส โลโก อารทฺโธ โหติ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต

โหติ สงฺคหิตปริชฺชโน ภตฺตุ มนาปํ จรติ, สมฺภตํ อนุรกฺขติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา กมฺมนฺตา ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว มาตุคาโม สุสํวิหิตกมฺมนฺโต โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคาโม สงฺคหิตปริชฺชโน โหติ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม เย เต ภตฺตุ อพฺภนฺตรา อนฺโตชนา ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว มาตุคาโม สงฺคหิตปริชฺชโน โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคาโม ภตฺตุ มนาปํ จรติ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม ยํ ภตฺตุ อมนาปสงฺขาตํ, ตํ ชีวิตเหตุปิ น อชฺฌาจรติ. เอวํ โข ภิกฺขเว มาตุคาโม ภตฺตุ มนาปํ จรติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคาโม สมฺภตํ อนุรกฺขติ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม ยํ ภตฺตา อาหรติ ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว มาตุคาโม สมฺภตํ อนุรกฺขติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม อิธโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, อยํส โลโก อารทฺโธ โหติ.

จตูหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ปรโลกวิชยาย ปฏิปนฺโน โหติ, ปรสฺส โลโก อารทฺโธ โหติ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ, สีลสมฺปนฺโน โหติ, จาคสมฺปนฺโน โหติ, ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ? อิธ ภิกฺขเว มาตุคาโม สทฺโธ โหติ, ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว มาตุคาโม สทฺธาสมฺปนฺโน โหติ.

กถัญจ ภิกขเว มาตุคาโม สีลสัมปันโน โหติ? อิธ ภิกขเว มาตุคาโม ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ. เอวํ โข ภิกขเว มาตุคาโม สีลสัมปันโน โหติ.

กถัญจ ภิกขเว มาตุคาโม จาคสัมปันโน โหติ? อิธ ภิกขเว มาตุคาโม วิคตมลมัจเฉเรน เจตสา อคารํ อัชฌาวสติ ฯ เป ฯ เอวํ โข ภิกขเว มาตุคาโม จาคสัมปันโน โหติ.

กถัญจ ภิกขเว มาตุคาโม ปัญญาสัมปันโน โหติ? อิธ ภิกขเว มาตุคาโม ปัญญวา โหติ ฯ เป ฯ เอวํ โข ภิกขเว มาตุคาโม ปัญญาสัมปันโน โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว จตูหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต มาตุคาโม ปรโลกวิชยาย ปฏิปันโน โหติ, ปรัสส โลโก อารัทโธ โหตีติ.

สุสํวิหิตกัมมันโต สังคหิตปริชชโน
ภัตตุ มนาปํ จรติ สัมภตํ อนุรักขติ,
สัทธาสีเลน สัมปันโน วทัญญู วีตมัจฉโร
นิจจํ มัคคํ วิโสเธติ โสตถานํ สัมปรายิกํ,
อิจเจเต อัฏฐ ธัมมา จ ยัสสา วิชชันติ นาริยา
ตัมปิ สีลวตึ อาหุ ธัมมัฏฐํ สัจจวาทินึ,
โสฬสาการสัมปันนา อัฏฐังคสุสมาคตา
ตาทิสี สีลวตี อุปาสิกา อุปปัชชติ เทวโลกํ มนาปันติ.

อุโปสถวัคโค ปัญจโม.

ตตฺรุทฺทานํ

"สงฺขิตฺเต วิตฺถเต วิสาเข วาเสฏฺโฐ โพชฺฌาย ปญฺจมํ
อนุรุทฺธํ ปุน วิสาเข นกุลา อิธโลกิกา เทฺวติ.

ปญฺณาสกํ สมตฺตํ.

อฏฺฐกนิปาเต ปณฺณาสกาสงฺคหิโต ปฐมวคฺโค.

๕๑ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. อถโข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. อลํ โคตมิ, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ.

ทุติยมฺปิ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. อลํ โคตมิ, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ.

ตติยมฺปิ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. อลํ โคตมิ, มา เต

รุจฺจิ มาตุคามัสฺส ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพัชฺชาติ. อถโข มหาปชาปติ โคตมี "น ภควา อนุชานาติ มาตุคามัสฺส ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพัชฺชันฺติ ทุกฺขี ทุมฺมนา อัสฺสุมุขี รุทมานา ภควันฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทักฺขิณํ กัตฺวา ปักฺกามิ.

อถโข ภควา กปิลวัตฺถุสฺมึ ยถาภิรันฺตํ วิหริตฺวา เยน เวสาลี เตน จาริกํ ปักฺกามิ; อนุปุพฺเพน จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริ. ตัตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข มหาปชาปติ โคตมี เกเส เฉทาเปตฺวา กาสายานิ วัตฺถานิ อัจฺฉาเทตฺวา สัมฺพหุลาหิ สากิยานีหิ สัทฺธึ เยน เวสาลี เตน ปักฺกามิ; อนุปุพฺเพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เตนุปสังกมิ. อถโข มหาปชาปติ โคตมี สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คัตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อัสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อัฏฺฐาสิ. อัทฺทสา โข อายัสฺมา อานันฺโท มหาปชาปตึ โคตมึ สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คัตฺเตน ทุกฺขึ ทุมฺมนํ อัสฺสุมุขึ รุทมานํ พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตํ; ทิสฺวาน มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ "กึ นุ ตฺวํ โคตมิ สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คัตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อัสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตาติ. ตถา หิ ปน ภันฺเต อานันฺท น ภควา อนุชานาติ มาตุคามัสฺส ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารัสฺมา

อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. เตนหิ โคตมิ อิเธว ตาว โหหิ, ยาวาหํ ภควนฺตํ ยาจามิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "เอสา ภนฺเต มหาปชาปติ โคตมี สูเนหิ ปาเทหิ รโชกิณฺเณน คตฺเตน ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตา "น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. สาธุ ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. อลํ อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ. ทุติยมฺปิ โข ฯเปฯ

ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ ภนฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. อลํ อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ. อถโข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ "น ภควา อนุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, ยนฺนูนาหํ อญฺเญนปิ ปริยาเยน ภควนฺตํ ยาเจยฺยํ มาตุคามสฺส

ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพัชฺชันฺติ. อถโข อายสฺมา อานันฺโท ภควันฺตํ เอตทโวจ "ภัพฺโพ นุ โข ภันฺเต มาตุคาโม ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพชิตฺวา โสตาปัตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหัตฺตผลํ วา สัจฺฉิกาตุนฺติ. ภัพฺโพ อานันฺท มาตุคาโม ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพชิตฺวา โสตาปัตฺติผลัมฺปิ สกทาคามิผลัมฺปิ อนาคามิผลัมฺปิ อรหัตฺตผลัมฺปิ สัจฺฉิกาตุนฺติ. สเจ ภันฺเต ภัพฺโพ มาตุคาโม ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพชิตฺวา โสตาปัตฺติผลัมฺปิ ฯเปฯ อรหัตฺตผลัมฺปิ สัจฺฉิกาตุํ, พหุการา ภันฺเต มหาปชาปติ โคตมี ภควโต มาตุจฺฉา อาปาทิกา โปสิกา ภควันฺตํ ชเนตฺติยา กาลกตาย ถัญฺญํ ปาเยสิ, สาธุ ภันฺเต ลเภยฺย มาตุคาโม ตถาคตัปฺปเวทิเต ธัมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปัพฺพัชฺชันฺติ.

สเจ อานันฺท มหาปชาปติ โคตมี อัฏฺฐ ครุธัมฺเม ปฏิคฺคัณฺหาติ, สาวัสฺสา โหตุ อุปสัมฺปทา. วัสฺสสตูปสัมฺปันฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสัมฺปันฺนัสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปัจฺจุฏฺฐานํ อัญฺชลิกัมฺมํ สามีจิกัมฺมํ กัตฺตัพฺพํ; อยัมฺปิ ธัมฺโม สักฺกัตฺวา ครุกัตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. น ภิกฺขุนิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วัสฺสํ อุปคันฺตัพฺพํ; อยัมฺปิ ธัมฺโม สักฺกัตฺวา ครุกัตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. อันฺวัฑฺฒมาสํ

ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสํฆโต อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทูปสงฺกมนญฺจ ปริเยสิตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. วสฺสํ วุตฺถาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสํเฆ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตพฺพํ ทิฏฺเฐน สุเตน ปริสงฺกาย; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสํเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย อุภโตสํเฆ อุปสมฺปทา ปริเยสิตพฺพา; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. น เกนจิ ปริยาเยน ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุ อกฺโกสิตพฺโพ ปริภาสิตพฺโพ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนปโถ, อโนวโฏ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. สเจ อานนฺท มหาปชาปติ โคตมี อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺหาติ, สาวสฺสา โหตุ อุปสมฺปทาติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต สนฺติเก อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม อุคฺคเหตฺวา เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ "สเจ โข ตฺวํ โคตมิ อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคเณฺหยฺยาสิ, สาว

เต ภวิสฺสนฺติ อุปสมฺปทา, วัสฺสสตูปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กตฺตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. ฯเปฯ อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนปโถ, อโนวโฏ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย. สเจ โข ตฺวํ โคตมิ อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺเหยฺยาสิ, สาว เต ภวิสฺสติ อุปสมฺปทาติ. เสยฺยถาปิ ภนฺเต อานนฺท อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก สีสนฺหาโต อุปฺปลมาลํ วา วสฺสิกมาลํ วา อธิมุตฺตกมาลํ วา ลภิตฺวา อุโภหิ หตฺเถหิ ปฏิคฺคเหตฺวา อุตฺตมงฺเค สิรสฺมึ ปติฏฺฐาเปยฺย; เอวเมว โข อหํ ภนฺเต อิเม อฏฺฐ ครุธมฺเม ปฏิคฺคณฺหามิ ยาวชีวํ อนติกฺกมนีเยติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิคฺคหิตา ภนฺเต มหาปชาปติยา โคตมิยา อฏฺฐ ครุธมฺมา ยาวชีวํ อนติกฺกมนียาติ. สเจ อานนฺท นาลภิสฺส มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, จิรฏฺฐิติกํ อานนฺท พฺรหฺมจริยํ อภวิสฺส,

วสฺสสหสฺสเมว สทฺธมฺโม ติฏฺเฐยฺย. ยโต จ โข อานนฺท มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, นทานิ อานนฺท พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ ภวิสฺสติ, ปญฺเจวทานิ อานนฺท วสฺสสตานิ สทฺธมฺโม ฐสฺสติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท ยานิ กานิจิ กุลานิ พหุตฺถิกานิ อปฺปปุริสกานิ, ตานิ สุปฺปธํสิยานิ โหนฺติ โจเรหิ กุมฺภตฺเถนเกหิ; เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สมฺปนฺเน สาลิกฺเขตฺเต เสตฏฺฐิกา นาม โรคชาติ นิปตติ, เอวํ ตํ สาลิกฺเขตฺตํ น จิรฏฺฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สมฺปนฺเน อุจฺฉุกฺเขตฺเต มญฺเชฏฺฐิกา นาม โรคชาติ นิปตติ, เอวํ ตํ อุจฺฉุกฺเขตฺตํ น จิรฏฺฐิติกํ โหติ; เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมึ ธมฺมวินเย ลภติ มาตุคาโม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พฺรหฺมจริยํ จิรฏฺฐิติกํ โหติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท ปุริโส มหโต ตฬากสฺส ปฏิกจฺเจว ปาฬึ พนฺเธยฺย ยาว เทว อุทกสฺส อนติกฺกมนาย; เอวเมว โข อานนฺท มยา ปฏิกจฺเจว ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐ ครุธมฺมา ปญฺญตฺตา ยาวชีวํ อนติกฺกมนียาติ.

๕๒ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ.

อถโข อายัส์มา อานัน์โท เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กติหิ นุ โข ภัน์เต ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ภิก์ขุโนวาทโก สัม์มัน์นิตัพ์โพติ. อัฏ์ฐหิ โข อานัน์ท ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ภิก์ขุโนวาทโก สัม์มัน์นิตัพ์โพ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อิธานัน์ท ภิก์ขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ, พหุส์สุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา, อุภยานิ โข ปนัส์ส ปาติโมก์ขานิ วิต์ถาเรน ส์วาคตานิ โหน์ติ สุวิภัต์ตานิ สุป์ปวัต์ตีนิ สุวินิจ์ฉิตานิ สุต์ตโส อนุพ์ยัญ์ชนโส, กัล์ยาณวาโจ โหติ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา, ปฏิพโล โหติ ภิก์ขุนีสํฆัส์ส ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสตุํ สมาทเปตุํ สมุต์เตเชตุํ สัม์ปหํเสตุํ, เยภุย์เยน ภิก์ขุนีนํ ปิโย โหติ มนาโป, น โข ปเนตํ ภควัน์ตํ อุท์ทิส์ส ปัพ์พชิตาย กาสายวัต์ถนิวสนาย ครุธัม์มัช์ฌาปัน์นปุพ์โพ โหติ, วีสติวัส์โส วา โหติ อติเรกวีสติวัส์โส วา. อิเมหิ โข อานัน์ท อัฏ์ฐหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ภิก์ขุโนวาทโก สัม์มัน์นิตัพ์โพติ.

๕๓ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข มหาปชาปตี โคตมี เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตา โข

มหาปชาปติ โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ เม ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอกา วูปกฏฺฐา อปฺปมตฺตา อาตาปินี ปหิตตฺตา วิหเรยฺยนฺติ. เย โข ตฺวํ โคตมิ ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ "อิเม ธมฺมา สราคาย สํวตฺตนฺติ โน วิราคาย, สํโยคาย สํวตฺตนฺติ โน วิสํโยคาย, อาจยาย สํวตฺตนฺติ โน อปจยาย, มหิจฺฉตาย สํวตฺตนฺติ โน อปฺปิจฺฉตาย, อสนฺตุฏฺฐิยา สํวตฺตนฺติ โน สนฺตุฏฺฐิยา, สงฺคณิกาย สํวตฺตนฺติ โน ปวิเวกาย, โกสชฺชาย สํวตฺตนฺติ โน วิริยารมฺภาย, ทุพฺภรตาย สํวตฺตนฺติ โน สุภรตายาติ. เอกํเสน โคตมิ ธาเรยฺยาสิ "เนโส ธมฺโม, เนโส วินโย, เนตํ สตฺถุสาสนนฺติ.

เย จ โข ตฺวํ โคตมิ ธมฺเม ชาเนยฺยาสิ "อิเม ธมฺมา วิราคาย สํวตฺตนฺติ โน สราคาย, วิสํโยคาย สํวตฺตนฺติ โน สํโยคาย, อปจยาย สํวตฺตนฺติ โน อาจยาย, อปฺปิจฺฉตาย สํวตฺตนฺติ โน มหิจฺฉตาย, สนฺตุฏฺฐิยา สํวตฺตนฺติ โน อสนฺตุฏฺฐิยา, ปวิเวกาย สํวตฺตนฺติ โน สงฺคณิกาย, วิริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติ โน โกสชฺชาย, สุภรตาย สํวตฺตนฺติ โน ทุพฺภรตายาติ. เอกํเสน โคตมิ ธาเรยฺยาสิ "เอโส ธมฺโม, เอโส วินโย, เอตํ สตฺถุสาสนนฺติ.

๕๔ เอกํ สมยํ ภควา โกฬิเยสุ วิหรติ กกฺกรปตฺตํ นาม โกฬิยานํ นิคโม. อถโข ทีฆชาณุ โกฬิยปุตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ;

อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข ทีฆชาณุ โกฬิยปุตโต ภควันตํ เอตทโวจ "มยํ ภันเต คิหี กามโภคี ปุตตสัมพาธสยนํ อัชฌาวสาม กาสิกจันทนํ ปัจจนุโภม มาลาคันธวิเลปนํ ธารยาม ชาตรูปรชตํ สาทิยาม, เตสํ โน ภันเต ภควา อัมหากํ ตถา ธัมมํ เทเสตุ, เย อัมหากํ อัสสุ ธัมมา ทิฏฐธัมมหิตาย ทิฏฐธัมมสุขาย สัมปรายหิตาย สัมปรายสุขายาติ.

จัตตาโรเม พยัคฆปัชช ธัมมา กุลปุตตัสส ทิฏฐธัมมหิตาย สํวัตตันติ ทิฏฐธัมมสุขาย. กตเม จัตตาโร ? อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา สมชีวิตา.

กตมา จ พยัคฆปัชช อุฏฐานสัมปทา? อิธ พยัคฆปัชช กุลปุตโต เยน กัมมุฏฐาเนน ชีวิกํ กัปเปติ ยทิ กสิยา ยทิ วณิชชาย ยทิ โครักเขน ยทิ อิสสัตเถน ยทิ ราชโปริเสน ยทิ สิปปัญญตเรน, ตัตถ ทักโข โหติ อนลโส ตัตรุปายาย วีมํสาย สมันนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. อยํ วุจจติ พยัคฆปัชช อุฏฐานสัมปทา.

กตมา จ พยัคฆปัชช อารักขสัมปทา ? อิธ พยัคฆปัชช กุลปุตตัสส โภคา โหนติ อุฏฐานวิริยาธิคตา พาหาพลปริจิตา เสทาวักขิตตา ธัมมิกา ธัมมลัทธา, เต อารักเขน คุตติยา สัมปาเทติ "กินติ เม อิเม โภเค เนว ราชาโน หเรยยุํ, น โจรา หเรยยุํ, น อัคคิ ฑเหยย, น อุทกํ หเรยย, น อัปปิยา ทายาทา

หเรยฺยุนฺติ. อยํ วุจฺจติ พฺยคฺฆปชฺช อารกฺขสมฺปทา.

กตมา จ พฺยคฺฆปชฺช กลฺยาณมิตฺตตา? อิธ พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต ยสฺมึ คาเม วา นิคเม วา ปฏิวสติ, ตตฺร เย เต โหนฺติ คหปติ วา คหปติปุตฺตา วา ทหรา วา วุฑฺฒสีลิโน วุฑฺฒา วา วุฑฺฒสีลิโน สทฺธาสมฺปนฺนา สีลสมฺปนฺนา จาคสมฺปนฺนา ปญฺญาสมฺปนฺนา เตหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ สลฺลปติ สากจฺฉํ สมาปชฺชติ; ยถารูปานํ สทฺธาสมฺปนฺนานํ สทฺธาสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ สีลสมฺปนฺนานํ สีลสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ จาคสมฺปนฺนานํ จาคสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ ปญฺญาสมฺปนฺนานํ ปญฺญาสมฺปทํ อนุสิกฺขติ. อยํ วุจฺจติ พฺยคฺฆปชฺช กลฺยาณมิตฺตตา.

กตมา จ พฺยคฺฆปชฺช สมชีวิตา? อิธ พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต อายญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาฬฺหํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐสฺสติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ พฺยคฺฆปชฺช ตุลาธาโร วา ตุลาธารนฺเตวาสี วา ตุลํ ปคฺคเหตฺวา ชานาติ "เอตฺตเกน วา โอนตํ เอตฺตเกน วา อุนฺนตนฺติ. เอวเมว โข พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต อายญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาฬฺหํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐสฺสติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ. สจายํ พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต อปฺปาโย

สมาโน อุฬารํ ชีวิกํ กัป์เปติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อุทุม์พรขาทกัญ์จายํ กุลปุต์โต โภเค ขาทตีติ. สเจ ปนายํ พ์ยัค์ฆปัช์ช กุลปุต์โต มหาโย สมาโน กสิรํ ชีวิกํ กัป์เปติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อัท์ธมารกัญ์จายํ กุลปุต์โต มริส์สตีติ. ยโต จ โขยํ พ์ยัค์ฆปัช์ช กุลปุต์โต อายัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา วยัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา สมชีวิกํ กัป์เปติ นาจ์โจคาฬ์หํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐัส์สติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐัส์สตีติ. อยํ วุจ์จติ พ์ยัค์ฆปัช์ช สมชีวิตา.

เอวํ สมุป์ปัน์นานํ พ์ยัค์ฆปัช์ช โภคานํ จัต์ตาริ อปายมุขานิ โหน์ติ: อิต์ถีธุต์โต, สุราธุต์โต, อัก์ขธุต์โต, ปาปมิต์โต ปาปสหาโย ปาปสัม์ปวํโก. เสย์ยถาปิ พ์ยัค์ฆปัช์ช มหโต ตฬากัส์ส จัต์ตาริ เจว อายมุขานิ จัต์ตาริ จ อปายมุขานิ, ตัส์ส ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ ตานิ ปิทเหย์ย, ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ วิวเรย์ย, เทโว จ น สัม์มา ธารํ อนุป์ปเวจ์เฉย์ย; เอวัญ์หิ ตัส์ส พ์ยัค์ฆปัช์ช มหโต ตฬากัส์ส ปริหานิ เยว ปาฏิกํขา โน วุฑ์ฒิ. เอวเมว โข พ์ยัค์ฆปัช์ช เอวํ สมุป์ปัน์นานํ โภคานํ จัต์ตาริ อปายมุขานิ โหน์ติ: อิต์ถีธุต์โต, สุราธุต์โต, อัก์ขธุต์โต, ปาปมิต์โต ปาปสหาโย ปาปสัม์ปวํโก.

เอวํ สมุป์ปัน์นานํ พ์ยัค์ฆปัช์ช โภคานํ จัต์ตาริ อายมุขานิ โหน์ติ: นอิต์ถีธุต์โต, นสุราธุต์โต, นอัก์ขธุต์โต, กัล์ยาณมิต์โต

กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก. เสยฺยถาปิ พฺยคฺฆปชฺช มหโต ตฬากสฺส จตฺตาริ เจว อายมุขานิ จตฺตาริ จ อปายมุขานิ, ตสฺส ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ ตานิ วิวเรยฺย, ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ ปิทเหยฺย, เทโว จ สมฺมา ธารํ อนุปฺปเวจฺเฉยฺย; เอวญฺหิ ตสฺส พฺยคฺฆปชฺช มหโต ตฬากสฺส วุฑฺฒิ เยว ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. เอวเมว โข พฺยคฺฆปชฺช เอวํ สมุปฺปนฺนานํ โภคานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหนฺติ: นอิตฺถิธุตฺโต, นสุราธุตฺโต, นอกฺขธุตฺโต, กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก. อิเม โข พฺยคฺฆปชฺช จตฺตาโร ธมฺมา กุลปุตฺตสฺส ทิฏฺฐธมฺมหิตาย สํวตฺตนฺติ ทิฏฺฐธมฺมสุขาย.

จตฺตาโรเม พฺยคฺฆปชฺช ธมฺมา กุลปุตฺตสฺส สมฺปรายหิตาย สํวตฺตนฺติ สมฺปรายสุขาย. กตเม จตฺตาโร? สทฺธาสมฺปทา สีลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา.

กตมา จ พฺยคฺฆปชฺช สทฺธาสมฺปทา? อิธ พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. อยํ วุจฺจติ พฺยคฺฆปชฺช สทฺธาสมฺปทา.

กตมา จ พฺยคฺฆปชฺช สีลสมฺปทา? อิธ พฺยคฺฆปชฺช กุลปุตฺโต ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ พฺยคฺฆปชฺช สีลสมฺปทา.

กตมา จ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช จาคสัม์ปทา? อิธ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช กุลปุต์โต วิคตมลมัจ์เฉเรน เจตสา อคารํ อัช์ฌาวสติ มุต์ตจาโค ปยตปาณิ โวส์สัค์ครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต. อยํ วุจ์จติ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช จาคสัม์ปทา.

กตมา จ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช ปั๎ญ์ญาสัม์ปทา? อิธ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช กุลปุต์โต ปั๎ญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปั๎ญ์ญาย สมั๎นาคโต อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา. อยํ วุจ์จติ พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช ปั๎ญ์ญาสัม์ปทา. อิเม โข พ์ยัค์ฆปั๎ช์ช จัต์ตาโร ธัม์มา กุลปุต์ตัส์ส สัม์ปรายหิตาย สํวัต์ตัน์ติ สัม์ปรายสุขายาติ.

อุฏ์ฐาตา กัม์มเธย์เยสุ อัป๎ปมัต์โต วิธานวา
สมํ กัป๎เปติ ชีวิตํ สัม์ภตํ อนุรัก์ขติ,
สัท์โธ สีเลน สัม์ปั๎นโน วทัญ์ญู วีตมัจ์ฉโร
นิจ์จํ มัค์คํ วิโสเธติ โสต์ถานํ สัม์ปรายิกํ;
อิจ์เจเต อัฏ์ฐ ธัม์มา จ สัท์ธัส์ส ฆรเมสิโน
อัก์ขาตา สัจ์จนาเมน อุภยัต์ถ สุขาวหา,
ทิฏ์ฐธัม์มหิตัต์ถาย สัม์ปรายสุขาย จ
เอวเมตํ คหัฏ์ฐานํ จาโค ปุญ์ญํ ปวัฑ์ฒตีติ.

๕๕ อถโข อุช์ชโย พ์ราห์มโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ

วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อุช์ชโย พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "มยํ โภ โคตม ปวาสํ คัน์ตุกามา, เตสัน์โน ภวํ โคตโม อัม์หากํ ตถา ธัม์มํ เทเสตุ, เย อัม์หากํ อัส์สุ ธัม์มา ทิฏ์ฐธัม์มหิตาย ทิฏ์ฐธัม์มสุขาย สัม์ปรายหิตาย สัม์ปรายสุขายาติ.

จัต์ตาโรเม พ์ราห์มณ ธัม์มา กุลปุต์ตัส์ส ทิฏ์ฐธัม์มหิตาย สํวัต์ตัน์ติ ทิฏ์ฐธัม์มสุขาย. กตเม จัต์ตาโร? อุฏ์ฐานสัม์ปทา อารัก์ขสัม์ปทา กัล์ยาณมิต์ตตา สมชีวิตา.

กตมา จ พ์ราห์มณ อุฏ์ฐานสัม์ปทา? อิธ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต เยน กัม์มุฏ์ฐาเนน ชีวิกํ กัป์เปติ ยทิ กสิยา ยทิ วณิช์ชาย ยทิ โครัก์เขน ยทิ อิส์สัต์เถน ยทิ ราชโปริเสน ยทิ สิป์ปัญ์ญตเรน, ตัต์ถ ทัก์โข โหติ อนลโส ตัต์รุปายาย วีมํสาย สมัน์นาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ อุฏ์ฐานสัม์ปทา.

กตมา จ พ์ราห์มณ อารัก์ขสัม์ปทา? อิธ พ์ราห์มณ กุลปุต์ตัส์ส โภคา โหน์ติ อุฏ์ฐานวิริยาธิคตา พาหาพลปริจิตา เสทาวัก์ขิต์ตา ธัม์มิกา ธัม์มลัท์ธา, เต อารัก์เขน คุต์ติยา สัม์ปาเทติ "กิน์ติ เม อิเม โภเค เนว ราชาโน หเรย์ยุํ, น โจรา หเรย์ยุํ, น อัค์คิ ฑเหย์ย, น อุทกํ วเหย์ย, น อัป์ปิยา ทายาทา หเรย์ยุน์ติ. อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ อารัก์ขสัม์ปทา.

กตมา จ พ์ราห์มณ กัล์ยาณมิต์ตตา? อิธ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต ยัส์มิํ คาเม วา นิคเม วา ปฏิวสติ, ตัต์ร เย เต โหน์ติ คหปติ วา

คหปติปุต์ตา วา ทหรา วา วุฑ์ฒสีลิโน วุฑ์ฒา วา วุฑ์ฒสีลิโน สัท์ธาสัม์ปัน์นา สีลสัม์ปัน์นา จาคสัม์ปัน์นา ปัญ์ญาสัม์ปัน์นา, เตหิ สัท์ธึ สัน์ติฏ์ฐติ สัล์ลปติ สากัจ์ฉํ สมาปัช์ชติ; ยถารูปานํ สัท์ธาสัม์ปัน์นานํ สัท์ธาสัม์ปทํ อนุสิก์ขติ, ยถารูปานํ สีลสัม์ปัน์นานํ สีลสัม์ปทํ อนุสิก์ขติ, ยถารูปานํ จาคสัม์ปัน์นานํ จาคสัม์ปทํ อนุสิก์ขติ, ยถารูปานํ ปัญ์ญาสัม์ปัน์นานํ ปัญ์ญาสัม์ปทํ อนุสิก์ขติ. อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ กัล์ยาณมิต์ตตา.

กตมา จ พ์ราห์มณ สมชีวิตา? อิธ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต อายัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา วยัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา สมชีวิกํ กัป๎เปติ นาจ์โจคาฬ์หํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐัส์สติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐัส์สตีติ. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ ตุลาธาโร วา ตุลาธารัน์เตวาสี วา ตุลํ ปัค์คเหต์วา ชานาติ "เอต์ตเกน วา โอนตํ เอต์ตเกน วา อุน์นตัน์ติ. เอวเมว โข พ์ราห์มณ กุลปุต์โต อายัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา วยัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา สมชีวิกํ กัป๎เปติ นาจ์โจคาฬ์หํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐัส์สติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐัส์สตีติ. สจายํ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต อัป๎ปาโย สมาโน อุฬารํ ชีวิกํ กัป๎เปติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อุทุม์พรขาทกัญ์จายํ กุลปุต์โต โภเค ขาทตีติ. สเจ ปนายํ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต มหาโย สมาโน กสิรํ ชีวิกํ กัป๎เปติ, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อัท์ธมารกัญ์จายํ กุลปุต์โต

มริส์สตีติ. ยโต จ โขยํ พ์ราห์มณ กุลปุต์โต อายัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา วยัญ์จ โภคานํ วิทิต์วา สมชีวิกํ กัป์เปติ นาจ์โจคาฬ์หํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐัส์สติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐัส์สตีติ. อยํ วุจ์จติ พ์ราห์มณ สมชีวิตา.

เอวํ สมุป์ปัน์นานํ พ์ราห์มณ โภคานํ จัต์ตาริ อปายมุขานิ โหน์ติ อิต์ถีธุต์โต สุราธุต์โต อัก์ขธุต์โต ปาปมิต์โต ปาปสหาโย ปาปสัม์ปวํโก. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ มหโต ตฬากัส์ส จัต์ตาริ เจว อายมุขานิ จัต์ตาริ จ อปายมุขานิ, ตัส์ส ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ ตานิ ปิทเหย์ย, ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ วิวเรย์ย, เทโว จ น สัม์มา ธารํ อนุป์ปเวจ์เฉย์ย; เอวัญ์หิ ตัส์ส พ์ราห์มณ มหโต ตฬากัส์ส ปริหานิ เยว ปาฏิกํขา โน วุฑ์ฒิ. เอวเมว โข พ์ราห์มณ เอวํ สมุป์ปัน์นานํ โภคานํ จัต์ตาริ อปายมุขานิ โหน์ติ อิต์ถีธุต์โต สุราธุต์โต อัก์ขธุต์โต ปาปมิต์โต ปาปสหาโย ปาปสัม์ปวํโก.

เอวํ สมุป์ปัน์นานํ พ์ราห์มณ โภคานํ จัต์ตาริ อายมุขานิ โหน์ติ นอิต์ถีธุต์โต นสุราธุต์โต นอัก์ขธุต์โต กัล์ยาณมิต์โต กัล์ยาณสหาโย กัล์ยาณสัม์ปวํโก. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ มหโต ตฬากัส์ส จัต์ตาริ เจว อายมุขานิ จัต์ตาริ จ อปายมุขานิ, ตัส์ส ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ ตานิ วิวเรย์ย, ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ ปิทเหย์ย, เทโว จ สัม์มา ธารํ อนุป์ปเวจ์เฉย์ย; เอวัญ์หิ ตัส์ส พ์ราห์มณ มหโต ตฬากัส์ส

วุฑฺฒิ เยว ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ. เอวเมว โข พฺราหฺมณ เอวํ สมุปฺปนฺนานํ โภคานํ จตฺตาริ อายมุขานิ โหนฺติ: นอิตฺถีธุตฺโต ฯเปฯ กลฺยาณมิตฺโต. อิเม โข พฺราหฺมณ จตฺตาโร ธมฺมา กุลปุตฺตสฺส ทิฏฺฐธมฺมหิตาย สํวตฺตนฺติ ทิฏฺฐธมฺมสุขาย.

จตฺตาโรเม พฺราหฺมณ ธมฺมา กุลปุตฺตสฺส สมฺปรายหิตาย สํวตฺตนฺติ สมฺปรายสุขาย. กตเม จตฺตาโร? สทฺธาสมฺปทา สีลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา.

กตมา จ พฺราหฺมณ สทฺธาสมฺปทา? อิธ พฺราหฺมณ กุลปุตฺโต สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ สทฺธาสมฺปทา.

กตมา จ พฺราหฺมณ สีลสมฺปทา? อิธ พฺราหฺมณ กุลปุตฺโต ปาณาติ-ปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ สีลสมฺปทา.

กตมา จ พฺราหฺมณ จาคสมฺปทา? อิธ พฺราหฺมณ กุลปุตฺโต วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสติ มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ จาคสมฺปทา.

กตมา จ พฺราหฺมณ ปญฺญาสมฺปทา? อิธ พฺราหฺมณ กุลปุตฺโต ปญฺญวา โหติ ฯเปฯ สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ

ปญฺญาสมฺปทา. อิเม โข พฺราหฺมณ จตฺตาโร ธมฺมา กุลปุตฺตสฺส สมฺปรายหิตาย สํวตฺตนฺติ สมฺปรายสุขายาติ.

อุฏฺฐาตา กมฺมเธยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิธานวา
สมํ กปฺเปติ ชีวิตํ สมฺภตํ อนุรกฺขติ,
สทฺโธ สีเลน สมฺปนฺโน วทญฺญู วีตมจฺฉโร
นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเธติ โสตฺถานํ สมฺปรายิกํ,
อิจฺเจเต อฏฺฐ ธมฺมา จ สทฺธสฺส ฆรเมสิโน
อกฺขาตา สจฺจนาเมน อุภยตฺถ สุขาวหา,
ทิฏฺฐธมฺมหิตตฺถาย สมฺปรายสุขาย จ
เอวเมตํ คหฏฺฐานํ จาโค ปุญฺญํ ปวฑฺฒตีติ.

๕๖ "ภยนฺติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "ทุกฺขนฺติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "โรโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "คณฺโฑติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "สลฺลนฺติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "สงฺโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "ปงฺโกติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "คพฺโภติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ.

กสฺมา จ ภิกฺขเว "ภยนฺติ กามานเมตํ อธิวจนํ? ยสฺมา จ กามราครตฺตายํ ภิกฺขเว ฉนฺทราควินิพทฺโธ ทิฏฺฐธมฺมิกาปิ ภยา น ปริมุจฺจติ, สมฺปรายิกาปิ ภยา น ปริมุจฺจติ; ตสฺมา "ภยนฺติ กามานเมตํ อธิวจนํ กสฺมา จ ภิกฺขเว ทุกฺขนฺติ ฯเปฯ โรโคติ. คณฺโฑติ. สลฺลนฺติ. สงฺโคติ. ปงฺโกติ.

กัส์มา จ ภิก์ขเว "คัพ์โภติ กามานะมตํ อธิวจนํ? ยัส์มา จ กามราคะรัต์ตายํ ภิก์ขเว ฉัน์ทราควินิพัท์โธ ทิฏ์ฐธัม์มิกาปิ คัพ์ภา น ปริมุจ์จติ, สัม์ปรายิกาปิ คัพ์ภา น ปริมุจ์จติ; ตัส์มา "คัพ์โภติ กามานเมตํ อธิวจนัน์ติ.

ภยํ ทุก์ขัญ์จ โรโค จ คัณ์โฑ สัล์ลัญ์จ สังโค จ
ปังโก คัพ์โภ จ อุภยํ เอเต กามา ปวุจ์จัน์ติ
ยัต์ถ สัต์โต ปุถุช์ชโน,
โอติณ์โณ สาตรูเปน ปุน คัพ์ภาย คัจ์ฉติ
ยโต จ ภิก์ขุ อาตาปี สัม์ปชัญ์เญน รัญ์ชติ,
โส อิมํ ปลิปถํ ทุค์คํ อติก์กัม์ม ตถาวิโธ
ปชํ ชาติชรูเปตํ ผัน์ทมานํ อเวก์ขตีติ.

๕๗ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ, พหุส์สุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุปฏิวิท์ธา, กัล์ยาณมิต์โต โหติ กัล์ยาณสหาโย กัล์ยาณสัม์ปวํโก, สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ สัม์มาทัส์สเนน สมัน์นาคโต, จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ

สงฺการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๕๘ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ อฏฺฐหิ? อิธ ภิกฺขเว สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, อารทฺธวิริโย โหติ ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ, อารญฺญิโก โหติ ปนฺตเสนาสโน, อรติรติสโห โหติ อุปฺปนฺนํ อรตึ อภิภุยฺย วิหรติ, ภยเภรวสโห โหติ อุปฺปนฺนํ ภยเภรวํ อภิภุยฺย วิหรติ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๕๙ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิเณยฺยา อญฺชลิกรณียา อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเม อฏฺฐ? โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, สกทาคามี สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, อนาคามี อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย

ปฏิปัน์โน, อรหา อรหัต์ตาย ปฏิปัน์โน. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

จัต์ตาโร จ ปฏิปัน์นา จัต์ตาโร จ ผเล ฐิตา
เอส สํโฆ อุชุภูโต ปัญ์ญาสีลสมาหิโต,
ยชมานานํ มนุส์สานํ ปุญ์ญเปก์ขานปาณินํ
กโรติ โอปธิกํ ปุญ์ญํ สํเฆ ทินนํ มหัปผลัน์ติ.

๖๐ อัฏ์ฐิเม ภิก์ขเว ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเม อัฏ์ฐ? โสตาปัน์โน โสตาปัต์ติผล-สัจ์ฉิกิริยาย ปฏิปัน์โน, สกทาคามี สกทาคามิผลสัจ์ฉิกิริยาย ปฏิปัน์โน, อนาคามี อนาคามิผลสัจ์ฉิกิริยาย ปฏิปัน์โน, อรหา อรหัต์ตาย ปฏิปัน์โน. อิเม โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

จัต์ตาโร จ ปฏิปัน์นา จัต์ตาโร จ ผเล ฐิตา
เอส สํโฆ สมุก์กัฏ์โฐ สัต์ตานํ อัฏ์ฐ ปุค์คลา,
ยชมานานํ มนุส์สานํ ปุญ์ญเปก์ขานปาณินํ
กโรติ โอปธิกํ ปุญ์ญํ เอต์ถ ทินนํ มหัปผลัน์ติ.

สัน์ธานวัค์โค ปฐโม.

ตัต์รุท์ทานํ

"โคตมี โอวาทํ สํขิต์ตํ ทีฆชาณุญ์จ อุช์ชโย

ภยา เต'ว อาหุเนยฺยา เต'ว จ อคฺคปุคฺคลาติ.

อฏฺฐกนิปาเต ปณฺณาสกาสงฺคหิโต ทุติยวคฺโค.

๖๑ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ กตเม อฏฺฐ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตสฺส อุฏฺฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ; โส เตน อลาเภน โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรตฺตาฬึ กนฺทติ สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี โสจี จ ปริเทวี จ จุโต จ สทฺธมฺมา. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตสฺส อุฏฺฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ อุปฺปชฺชติ; โส เตน ลาเภน มชฺชติ ปมชฺชติ ปมาทมาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ลาภี จ มที จ ปมาที จ จุโต จ สทฺธมฺมา. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส น อุฏฺฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตสฺส อนุฏฺฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ, โส เตน อลาเภน โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรตฺตาฬึ กนฺทติ สมฺโมหํ

อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี โสจี จ ปริเทวี จ จุโต จ สัท์ธัม์มา. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป๎ปัช์ชติ ลาภาย, โส น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อนุฏ์ฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ อุป๎ปัช์ชติ; โส เตน ลาเภน มัช์ชติ ปมัช์ชติ ปมาทมาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ลาภี จ มที จ ปมาที จ จุโต จ สัท์ธัม์มา. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป๎ปัช์ชติ ลาภาย, โส อุฏ์ฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อุฏ์ฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ นุป๎ปัช์ชติ; โส เตน อลาเภน น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรัต์ตาฬึ กัน์ทติ น สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏ์ฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี น จ โสจี น จ ปริเทวี อัจ์จุโต จ สัท์ธัม์มา. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป๎ปัช์ชติ ลาภาย, โส อุฏ์ฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อุฏ์ฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย, ลาโภ อุป๎ปัช์ชติ; โส เตน ลาเภน น มัช์ชติ น ปมัช์ชติ น ปมาทมาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย,

อุชฺฌายติ ฆฏฺฏติ วายมติ ลาภาย, ลาภี จ น จ มที น จ ปมาที อัจฺจุโต จ สทฺธมฺมา. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส น อุชฺฌายติ น ฆฏฺฏติ น วายมติ ลาภาย, ตสฺส อนุชฺฌายโต อฆฏฺฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ; โส เตน อลาเภน น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรตฺตาฬิ กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, น อุชฺฌายติ น ฆฏฺฏติ น วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี น จ โสจี น จ ปริเทวี อัจฺจุโต จ สทฺธมฺมา. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส น อุชฺฌายติ น ฆฏฺฏติ น วายมติ ลาภาย, ตสฺส อนุชฺฌายโต อฆฏฺฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ อุปฺปชฺชติ; โส เตน ลาเภน น มชฺชติ น ปมชฺชติ น ปมาทมาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, น อุชฺฌายติ น ฆฏฺฏติ น วายมติ ลาภาย, ลาภี จ น จ มที น จ ปมาที อัจฺจุโต จ สทฺธมฺมา. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ.

๖๒ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย

ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ.

ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ.

จตูหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ. กตเมหิ จตูหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุ-ธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, โน จ สนฺทสฺสโก โหติ

สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

จตูหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน. กตเมหิ จตูหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, โน จ อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ ฯเปฯ อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน.

ตีหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ. กตเมหิ ตีหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, โน จ สนฺทสฺสโก โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

ตีหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน.

กตเมหิ ตีหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น เหว โข ขิป์ปนิสัน์ติ จ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, สุตานัญ์จ ธัม์มานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธัม์มานํ อัต์ถุปปริก์ขี โหติ, โน จ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน โหติ, กัล์ยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา, สัน์ทัส์สโก จ โหติ สมาทปโก สมุต์เตชโก สัม์ปหํสโก สพ์รห์มจารีนํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ตีหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อลํ ปเรสํ โน อัต์ตโน.

ท์วีหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อลํ อัต์ตโน โน ปเรสํ. กตเมหิ ท์วีหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น เหว โข ขิป์ปนิสัน์ติ จ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน จ สุตานํ ธัม์มานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานัญ์จ ธัม์มานํ อัต์ถุปปริก์ขี โหติ, อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน จ โหติ, โน จ กัล์ยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา, โน จ สัน์ทัส์สโก โหติ ฯเปฯ สพ์รห์มจารีนํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ท์วีหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อลํ อัต์ตโน โน ปเรสํ.

ท์วีหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อลํ ปเรสํ โน อัต์ตโน. กตเมหิ ท์วีหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น เหว โข ขิป์ปนิสัน์ติ จ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน จ สุตานํ ธัม์มานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธัม์มานํ อัต์ถุปปริก์ขี โหติ, โน จ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน โหติ,

กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทฺวีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโนติ.

๖๓ อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "สาธุ เม ภนฺเต ภควา สํขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ, ยมหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺยนฺติ. เอวเมว ปนิเธกจฺเจ โมฆปุริสา มญฺเญว อชฺเฌสนฺติ, ธมฺเม จ ภาสิเต มมญฺเญว อนุพนฺธิตพฺพํ มญฺญนฺตีติ. เทเสตุ เม ภนฺเต ภควา สํขิตฺเตน ธมฺมํ, เทเสตุ สุคโต สํขิตฺเตน ธมฺมํ, อปฺเปวนามาหํ ภควโต ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชาเนยฺยํ, อปฺเปวนามาหํ ภควโต ภาสิตสฺส ทายาโท อสฺสนฺติ. ตสฺมา ติห เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อชฺฌตฺตํ เม จิตฺตํ ฐิตํ ภวิสฺสติ สุสณฺฐิตํ, น จุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา จิตฺตํ ปริยาทาย ฐสฺสนฺตีติ. เอวญฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อชฺฌตฺตํ จิตฺตํ ฐิตํ โหติ สุสณฺฐิตํ, น จุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ; ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "เมตฺตา เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา ภวิสฺสติ พหุลีกตา ยานีกตา

วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธาติ. เอวญฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ พหุลีกโต, ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมาธึ สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, สปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, นิปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, สาตสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, อุเปกฺขาสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ สุภาวิโต, ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "กรุณา เม เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ มุทิตา เม เจโตวิมุตฺติ ฯ เป ฯ "อุเปกฺขา เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา ภวิสฺสติ พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธาติ. เอวญฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ พหุลีกโต, ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมาธึ สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, สปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, นิปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, สาตสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, อุเปกฺขาสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ สุภาวิโต, ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "กาเย กายานุปสฺสี วิหริสฺสามิ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺติ. เอวญฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ.

ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ พหุลีกโต, ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมาธึ สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, สปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, นิปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, สาตสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, อุเปกฺขาสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ สุภาวิโต, ตโต เต ภิกฺขุ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "เวทนาสุ ฯเปฯ จิตฺเต ฯเปฯ ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหริสฺสามิ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺติ. เอวญฺหิ เต ภิกฺขุ สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ พหุลีกโต, ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ อิมํ สมาธึ สวิตกฺกมฺปิ สวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ วิจารมตฺตํ ภาเวยฺยาสิ, อวิตกฺกมฺปิ อวิจารํ ภาเวยฺยาสิ, สปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, นิปฺปีติกมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, สาตสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ, อุเปกฺขาสหคตมฺปิ ภาเวยฺยาสิ. ยโต โข เต ภิกฺขุ อยํ สมาธิ เอวํ ภาวิโต โหติ สุภาวิโต, ตโต ตฺวํ ภิกฺขุ เยน เยเนว คจฺฉสิ ผาสุ เยว คจฺฉสิ; ยตฺถ ยตฺถ ฐสฺสสิ, ผาสุ เยว ฐสฺสสิ; ยตฺถ ยตฺถ นิสีทิสฺสสิ, ผาสุ เยว นิสีทิสฺสสิ; ยตฺถ ยตฺถ เสยฺยํ กปฺเปสฺสสิ, ผาสุ เยว เสยฺยํ กปฺเปสฺสสีติ.

อถโข โส ภิกฺขุ ภควตา อิมินา โอวาเทน โอวทิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถโข โส ภิกฺขุ เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺม เทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ ปน โส ภิกฺขุ อรหตํ อโหสีติ.

๖๔ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ คยาสีเส. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. ฯ เป ฯ ภควา เอตทโวจ "ปุพฺพาหํ ภิกฺขเว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺโธ โพธิสตฺโตว สมาโน โอภาสํเยว โข สญฺชานามิ, โน จ รูปานิ ปสฺสามิ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ โอภาสญฺเจว สญฺชาเนยฺยํ, รูปานิ จ ปสฺเสยฺยํ, เอวมฺเม อิทํ ญาณทสฺสนํ ปริสุทฺธตรํ อสฺสาติ. โส โข อหํ ภิกฺขเว อปเรน สมเยน อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โอภาสญฺเจว สญฺชานามิ, รูปานิ จ ปสฺสามิ; โน จ โข ตาหิ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐามิ สลฺลปามิ สากจฺฉํ สมาปชฺชามิ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ โอภาสญฺเจว สญฺชาเนยฺยํ, รูปานิ จ ปสฺเสยฺยํ; ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺเฐยฺยํ สลฺลเปยฺยํ สากจฺฉํ สมาปชฺเชยฺยํ, เอวมฺเม อิทํ ญาณทสฺสนํ ปริสุทฺธตรํ อสฺสาติ. โส โข อหํ ภิกฺขเว อปเรน สมเยน อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต

โอภาสญฺเจว สญฺชานามิ, รูปานิ จ ปสฺสามิ, ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐามิ สลฺลปามิ สากจฺฉํ สมาปชฺชามิ; โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อมุกมฺหา วา อมุกมฺหา วา เทวนิกายาติ. ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ โอภาสญฺเจว สญฺชาเนยฺยํ, รูปานิ จ ปสฺเสยฺยํ, ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺเฐยฺยํ สลฺลเปยฺยํ สากจฺฉํ สมาปชฺเชยฺยํ, ตา จ เทวตา ชาเนยฺยํ "อิมา เทวตา อมุกมฺหา วา อมุกมฺหา วา เทวนิกายาติ; เอวมฺเม อิทํ ญาณทสฺสนํ ปริสุทฺธตรํ อสฺสาติ. โส โข อหํ ภิกฺขเว อปเรน สมเยน อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โอภาสญฺเจว สญฺชานามิ, รูปานิ จ ปสฺสามิ, ตาหิ จ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐามิ สลฺลปามิ สากจฺฉํ สมาปชฺชามิ, ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อมุกมฺหา วา อมุกมฺหา วา เทวนิกายาติ; โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อิมสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน อิโต จุตา ตตฺถ อุปปนฺนาติ; ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อิมสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน อิโต จุตา ตตฺถ อุปปนฺนาติ; โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา เอวมาหารา เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวทินิโยติ; ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา เอวมาหารา เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวทินิโยติ; โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรฏฺฐิติกาติ; ตา จ เทวตา

ชานามิ "อิมา เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรัฏ์ฐิติกาติ: โน จ โข ตา เทวตา ชานามิ "ยทิ วา เม อิมาหิ เทวตาหิ สัท์ธึ สัน์นิวุต์ถปุพ์พํ ยทิ วา น สัน์นิวุต์ถปุพ์พันติ. ตัส์ส มัย์หํ ภิก์ขเว เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ โอภาสัญ์เจว สัญ์ชาเนย์ยํ, รูปานิ จ ปัส์เสย์ยํ, ตาหิ จ เทวตาหิ สัท์ธึ สัน์ติฏ์เฐย์ยํ สัล์ลเปย์ยํ สากัจ์ฉํ สมาปัช์เชย์ยํ, ตา จ เทวตา ชาเนย์ยํ "อิมา เทวตา อมุกัม์หา วา อมุกัม์หา วา เทวนิกายาติ: ตา จ เทวตา ชาเนย์ยํ "อิมา เทวตา อิมัส์ส กัม์มัส์ส วิปาเกน อิโต จุตา ตัต์ถ อุปปัน์นาติ: ตา จ เทวตา ชาเนย์ยํ "อิมา เทวตา เอวมาหารา เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวทินิโยติ: ตา จ เทวตา ชาเนย์ยํ "อิมา เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรัฏ์ฐิติกาติ: ตา จ เทวตา ชาเนย์ยํ "ยทิ วา เม อิมาหิ เทวตาหิ สัท์ธึ สัน์นิวุต์ถปุพ์พํ ยทิ วา น สัน์นิวุต์ถปุพ์พันติ: เอวัม์เม อิทํ ญาณทัส์สนํ ปริสุท์ธตรํ อัส์สาติ. โส โข อหํ ภิก์ขเว อปเรน สมเยน อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต โอภาสัญ์เจว สัญ์ชานามิ, รูปานิ จ ปัส์สามิ, ตาหิ จ เทวตาหิ สัท์ธึ สัน์ติฏ์ฐามิ สัล์ลปามิ สากัจ์ฉํ สมาปัช์ชามิ, ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อมุกัม์หา วา อมุกัม์หา วา เทวนิกายาติ: ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา อิมัส์ส กัม์มัส์ส วิปาเกน อิโต จุตา ตัต์ถ อุปปัน์นาติ: ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา เอวมาหารา

เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวทีนิโยติ; ตา จ เทวตา ชานามิ "อิมา เทวตา เอวํทีฆายุกา เอวํจิรฏฺฐิติกาติ; ตา จ เทวตา ชานามิ "ยทิ วา เม ตาหิ เทวตาหิ สทฺธึ สนฺนิวุตฺถปุพฺพํ ยทิ วา น สนฺนิวุตฺถปุพฺพนฺติ. ยาวกีวญฺจ เม ภิกฺขเว เอวํ อฏฺฐปริวฏฺฏํ อธิ เทว ญาณทสฺสนํ น สุวิสุทฺธํ อโหสิ; เนว ตาวาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ. ยโต จ โข เม ภิกฺขเว เอวํ อฏฺฐปริวฏฺฏํ อธิ เทว ญาณทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ อโหสิ; อถาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ. ญาณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทปาทิ "อกุปฺปา เม เจโตวิมุตฺติ, อยมนฺติมา ชาติ, นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ.

๖๕ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว อภิภายตนานิ. กตมานิ อฏฺฐ? อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อิทํ ปฐมํ อภิภายตนํ. อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อิทํ ทุติยํ อภิภายตนํ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ

เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ตติยํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ อัป์ปมาณานิ สุวัณ์ณทุพ์พัณ์ณานิ "ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ จตุต์ถํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ นีลานิ นีลวัณ์ณานิ นีลนิทัส์สนานิ นีลนิภาสานิ "ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ปัญ์จมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ ปีตานิ ปีตวัณ์ณานิ ปีตนิทัส์สนานิ ปีตนิภาสานิ "ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ ฉัฏ์ฐํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ โลหิตกานิ โลหิตกวัณ์ณานิ โลหิตกนิทัส์สนานิ โลหิตกนิภาสานิ "ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ สัต์ตมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ โอทาตานิ โอทาตวัณ์ณานิ โอทาตนิทัส์สนานิ โอทาตนิภาสานิ "ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ ปัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ; อิทํ อัฏ์ฐมํ อภิภายตนํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ อภิภายตนานีติ.

๖๖ อัฏ์ฐิเม ภิก์ขเว วิโมก์ขา. กตเม อัฏ์ฐ? รูปี รูปานิ ปัส์สติ; อยํ ปฐโม วิโมก์โข. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ; อยํ ทุติโย วิโมก์โข. "สุภัน์เตว อธิมุต์โต โหติ; อยํ ตติโย วิโมก์โข. สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา

ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยํ จตุตฺโถ วิโมกฺโข. สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยํ ปญฺจโม วิโมกฺโข. สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยํ ฉฏฺโฐ วิโมกฺโข. สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยํ สตฺตโม วิโมกฺโข. สพฺพโส เนวสญฺญา-นาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อยํ อฏฺฐโม วิโมกฺโข. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ วิโมกฺขาติ.

๖๗ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อนริยโวหารา. กตเม อฏฺฐ? อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐวาทิตา อสฺสุเต สุตวาทิตา อมุเต มุตวาทิตา อวิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตา, ทิฏฺเฐ อทิฏฺฐวาทิตา สุเต อสฺสุตวาทิตา มุเต อมุตวาทิตา วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ อนริยโวหาราติ.

๖๘ อฏฺฐิเม ภิกฺขเว อริยโวหารา. กตเม อฏฺฐ? อทิฏฺเฐ อทิฏฺฐวาทิตา อสฺสุเต อสฺสุตวาทิตา อมุเต อมุตวาทิตา อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา, ทิฏฺเฐ ทิฏฺฐวาทิตา สุเต สุตวาทิตา มุเต มุตวาทิตา วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตา. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ อริยโวหาราติ.

๖๙ อัฏ์ฐิมา ภิก์ขเว ปริสา. กตมา อัฏ์ฐ? ขัต์ติยปริสา พ์ราห์มณปริสา คหปติปริสา สมณปริสา จาตุม์มหาราชิกปริสา ตาวติํสปริสา มารปริสา พ์รห์มปริสา. อภิชานามิ โข ปนาหํ ภิก์ขเว อเนกสตํ ขัต์ติยปริสํ อุปสังกมิต์วา; ตัต์รปิ มยา สัน์นิสิน์นปุพ์พัญ์เจว สัล์ลปิตปุพ์พัญ์จ สากัจ์ฉา จ สมาปัน์นปุพ์พา, ตัต์ถ ยาทิสโก เตสํ วัณ์โณ โหติ, ตาทิสโก มัย์หํ วัณ์โณ โหติ; ยาทิสโก เตสํ สโร โหติ, ตาทิสโก มัย์หํ สโร โหติ; ธัม์มิยา จ กถาย สัน์ทัส์เสมิ สมาทเปมิ สมุต์เตเชมิ สัม์ปหํเสมิ, ภาสมานัญ์จ มํ น ชานัน์ติ "โก นุ โข อยํ ภาสติ เทโว วา มนุส์โส วาติ; ธัม์มิยา จ กถาย สัน์ทัส์เสต์วา สมาทเปต์วา สมุต์เตเชต์วา สัม์ปหํเสต์วา อัน์ตรธายามิ, อัน์ตรหิตัญ์จ มํ น ชานัน์ติ "โก นุ โข อยํ อัน์ตรหิโต เทโว วา มนุส์โส วาติ. อภิชานามิ โข ปนาหํ ภิก์ขเว อเนกสตํ พ์ราห์มณปริสํ ฯ เป ฯ คหปติปริสํ. สมณปริสํ. จาตุม์มหาราชิกปริสํ. ตาวติํสปริสํ. มารปริสํ. พ์รห์มปริสํ อุปสังกมิต์วา; ตัต์รปิ มยา สัน์นิสิน์นปุพ์พัญ์เจว สัล์ลปิตปุพ์พัญ์จ สากัจ์ฉา จ สมาปัน์นปุพ์พา, ตัต์ถ ยาทิสโก เตสํ วัณ์โณ โหติ, ตาทิสโก มัย์หํ วัณ์โณ โหติ; ยาทิสโก เตสํ สโร โหติ, ตาทิสโก มัย์หํ สโร โหติ; ธัม์มิยา จ กถาย สัน์ทัส์เสมิ สมาทเปมิ สมุต์เตเชมิ สัม์ปหํเสมิ, ภาสมานัญ์จ มํ น ชานัน์ติ "โก นุ โข อยํ ภาสติ เทโว วา มนุส์โส

วาติ. ธัม์มิยา จ กถาย สัน์ทัส์เสต์วา สมาทเปต์วา สมุต์เตเชต์วา สัม์ปหํเสต์วา อัน์ตรธายามิ, อัน์ตรหิตัญ์จ มํ น ชานัน์ติ "โก นุ โข อยํ อัน์ตรหิโต เทโว วา มนุส์โส วาติ. อิมา โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ ปริสาติ.

๗๐ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เวสาลิํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ; เวสาลิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ "คัณ์หาหิ อานัน์ท นิสีทนํ, เยน ปาวาลเจติยํ เตนุปสังกมิส์สาม ทิวาวิหารายาติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา อานัน์โท ภควโต ปฏิส์สุณิต์วา นิสีทนํ อาทาย ภควัน์ตํ ปิฏ์ฐิโต ปิฏ์ฐิโต อนุพัน์ธิ.

อถ โข ภควา เยน ปาวาลเจติยํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. นิสัช์ช โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ "รมณียา อานัน์ท เวสาลี, รมณียํ อุเทนเจติยํ, รมณียํ โคตมกเจติยํ, รมณียํ พหุปุต์ตกเจติยํ, รมณียํ สัต์ตัม์พเจติยํ, รมณียํ สารัน์ททเจติยํ, รมณียํ ปาวาลเจติยํ; ยัส์ส กัส์สจิ อานัน์ท จัต์ตาโร อิท์ธิปาทา ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วัต์ถุกตา อนุฏ์ฐิตา ปริจิตา สุสมารัท์ธา, อากังขมาโน โส อานัน์ท กัป์ปํ วา ติฏ์เฐย์ย กัป์ปาวเสสํ วา; ตถาคตัส์ส โข อานัน์ท จัต์ตาโร อิท์ธิปาทา ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วัต์ถุกตา อนุฏ์ฐิตา ปริจิตา สุสมารัท์ธา, อากังขมาโน อานัน์ท ตถาคโต กัป์ปํ วา ติฏ์เฐย์ย กัป์ปาวเสสํ

วาติ. เอวมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควตา โอฬาริเก นิมิตฺเต กริยมาเน โอฬาริเก โอภาเส กริยมาเน นาสกฺขิ ปฏิวิชฺฌิตุํ, น ภควนฺตํ ยาจิ "ติฏฺฐตุ ภนฺเต ภควา กปฺปํ, ติฏฺฐตุ ภนฺเต สุคโต กปฺปํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานนฺ"ติ. ยถาตํ มาเรน ปริยุฏฺฐิตจิตฺโต. ทุติยมฺปิ โข ภควา. ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "รมณียา อานนฺท เวสาลี, รมณียํ อุเทนเจติยํ, รมณียํ โคตมกเจติยํ, รมณียํ พหุปุตฺตกเจติยํ, รมณียํ สตฺตมฺพเจติยํ, รมณียํ สารนฺททเจติยํ รมณียํ ปาวาลเจติยํ; ยสฺส กสฺสจิ อานนฺท จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา, ฯ เป ฯ อากงฺขมาโน อานนฺท ตถาคโต กปฺปํ วา ติฏฺเฐยฺย กปฺปาวเสสํ วาติ. เอวมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควตา โอฬาริเก นิมิตฺเต กริยมาเน โอฬาริเก โอภาเส กริยมาเน นาสกฺขิ ปฏิวิชฺฌิตุํ, น ภควนฺตํ ยาจิ "ติฏฺฐตุ ภนฺเต ภควา กปฺปํ, ติฏฺฐตุ ภนฺเต สุคโต กปฺปํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานนฺ"ติ. ยถาตํ มาเรน ปริยุฏฺฐิตจิตฺโต. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "คจฺฉ ตฺวํ อานนฺท, ยสฺส ทานิ กาลํ มญฺญสีติ. "เอวํ ภนฺเต"ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ภควโต อวิทูเร อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสีทิ.

อถโข มาโร ปาปิมา อจิรปกฺกนฺเต อายสฺมนฺเต อานนฺเท ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปรินิพฺพาตุ ทานิ ภนฺเต ภควา ปรินิพฺพาตุ สุคโต, ปรินิพฺพานกาโล ทานิ ภนฺเต ภควโต, ภาสิตา โข ปเนสา ภนฺเต ภควตา วาจา "น ตาวาหํ ปาปิม ปรินิพฺพายิสฺสามิ, ยาว เม ภิกฺขู น สาวกา ภวิสฺสนฺติ วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺเขมา พหุสฺสุตา ธมฺมธรา ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺนา สามีจิปฏิปนฺนา อนุธมฺมจาริโน สกํ อาจริยกํ อุคฺคเหตฺวา อาจิกฺขิสฺสนฺติ เทสิสฺสนฺติ ปญฺญเปสฺสนฺติ ปฏฺฐเปสฺสนฺติ วิวริสฺสนฺติ วิภชิสฺสนฺติ อุตฺตานีกริสฺสนฺติ, อุปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฏิหาริยํ ธมฺมํ เทสิสฺสนฺตีติ. เอตรหิ ภนฺเต ภิกฺขู ภควโต สาวกา วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺเขมา พหุสฺสุตา ธมฺมธรา ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺนา สามีจิปฏิปนฺนา อนุธมฺมจาริโน สกํ อาจริยกํ อุคฺคเหตฺวา อาจิกฺขนฺติ เทเสนฺติ ปญฺญเปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ วิวรนฺติ วิภชนฺติ อุตฺตานีกโรนฺติ, อุปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฏิหาริยํ ธมฺมํ เทเสนฺติ. ปรินิพฺพาตุ ทานิ ภนฺเต ภควา ปรินิพฺพาตุ สุคโต, ปรินิพฺพานกาโล ทานิ ภนฺเต ภควโต, ภาสิตา โข ปเนสา ภนฺเต ภควตา วาจา "น ตาวาหํ ปาปิม ปรินิพฺพายิสฺสามิ, ยาว เม ภิกฺขุนิโย น สาวิกา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ ยาว เม อุปาสกา น สาวกา ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ ยาว เม อุปาสิกา น สาวิกา ภวิสฺสนฺติ วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺเขมา

พหุสฺสุตา ธมฺมธรา ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺนา สามีจิปฏิปนฺนา อนุธมฺมจาริโนโย สกํ อาจริยกํ อุคฺคเหตฺวา อาจิกฺขิสฺสนฺติ เทสิสฺสนฺติ ปญฺญเปสฺสนฺติ ปฏฺฐเปสฺสนฺติ วิวริสฺสนฺติ วิภชิสฺสนฺติ อุตฺตานีกริสฺสนฺติ, อุปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฏิหาริยํ ธมฺมํ เทสิสฺสนฺตีติ. เอตรหิ ภนฺเต อุปาสิกา ภควโต สาวิกา วิยตฺตา วินีตา วิสารทา ปตฺตโยคกฺเขมา พหุสฺสุตา ธมฺมธรา ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺนา สามีจิปฏิปนฺนา อนุธมฺมจาริโนโย สกํ อาจริยกํ อุคฺคเหตฺวา อาจิกฺขนฺติ เทเสนฺติ ปญฺญเปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ วิวรนฺติ วิภชนฺติ อุตฺตานีกโรนฺติ, อุปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหธมฺเมน สุนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตฺวา สปฺปาฏิหาริยํ ธมฺมํ เทเสนฺติ. ปรินิพฺพาตุ ทานิ ภนฺเต ภควา ปรินิพฺพาตุ สุคโต, ปรินิพฺพานกาโล ทานิ ภนฺเต ภควโต, ภาสิตา โข ปเนสา ภนฺเต ภควตา วาจา "น ตาวาหํ ปาปิม ปรินิพฺพายิสฺสามิ, ยาว เม อิทํ พฺรหฺมจริยํ น อิทฺธญฺเจว ภวิสฺสติ ผีตญฺจ วิตฺถาริกํ พาหุชญฺญํ ปุถุภูตํ ยาว เทวมนุสฺเสหิ สุปฺปกาสิตนฺติ. เอตรหิ ภนฺเต ภควโต พฺรหฺมจริยํ อิทฺธญฺเจว ผีตญฺจ วิตฺถาริกํ พาหุชญฺญํ ปุถุภูตํ ยาวเทวมนุสฺเสหิ สุปฺปกาสิตํ, ปรินิพฺพาตุ ทานิ ภนฺเต ภควา ปรินิพฺพาตุ สุคโต, ปรินิพฺพานกาโล ทานิ ภนฺเต ภควโตติ. อปฺโปสฺสุกฺโก ตฺวํ ปาปิม โหหิ นจิรํ ตถาคตสฺส ปรินิพฺพานํ ภวิสฺสติ, อิโต ติณฺณํ มาสานํ อจฺจเยน ตถาคโต ปรินิพฺพายิสฺสตีติ อถโข ภควา ปาวาลเจติเย สโต สมฺปชาโน

อายุสงฺขารํ โอสฺสชฺชิ. โอสฺสชฺชิเต ภควตา อายุสงฺขาเร มหา ภูมิจาโล อโหสิ ภึสนโก สโลมหํโส, เทวทุนฺทุภิโย จ ผลึสุ. อถโข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

"ตุลมตุลญฺจ สมฺภวํ ภวสงฺขารมวสฺสชฺชิ มุนิ
อชฺฌตฺตรโต สมาหิโต อภินฺทิ กวจมิวตฺตสมฺภวนฺติ.

อถโข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ "มหา วตายํ ภูมิจาโล สุมหา วตายํ ภูมิจาโล ภึสนโก สโลมหํโส, เทวทุนฺทุภิโย จ ผลึสุ; โก นุ โข เหตุ โก ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวายาติ. อถโข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "มหา วตายํ ภนฺเต ภูมิจาโล สุมหา วตายํ ภนฺเต ภูมิจาโล ภึสนโก สโลมหํโส, เทวทุนฺทุภิโย จ ผลึสุ; โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวายาติ.

อฏฺฐิเม อานนฺท เหตู อฏฺฐ ปจฺจยา มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย. กตเม อฏฺฐ? ยํ อานนฺท มหาปถวี อุทเก ปติฏฺฐิตา, อุทกํ วาเต ปติฏฺฐิตํ, วาโต อากาสฏฺโฐ โหติ; โส อานนฺท สมโย, ยํ มหาวาตา วายนฺติ, มหาวาตา วายนฺตา อุทกํ กมฺเปนฺติ, อุทกํ กมฺปิตํ ปถวึ กมฺเปติ. อยํ อานนฺท ปฐโม เหตุ ปฐโม ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานนฺท, สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา อิทฺธิมา เจโตวสิปฺปตฺโต, เทวตา มหิทฺธิกา

มหานุภาวา; ตัสฺส ปริตฺตา ปฐวีสัญฺญา ภาวิตา โหติ อัปฺปมาณา อาโปสัญฺญา, โส อิมํ ปฐวึ กัมฺเปติ สํกัมฺเปติ สัมฺปกัมฺเปติ. อยํ อานันฺท ทุติโย เหตุ ทุติโย ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา โพธิสัตฺโต ตุสิตา กายา จวิตฺวา สโต สัมฺปชาโน มาตุ กุจฺฉึ โอกฺกมติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ สํกัมฺปติ สัมฺปกัมฺปติ. อยํ อานันฺท ตติโย เหตุ ตติโย ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา โพธิสัตฺโต สโต สัมฺปชาโน มาตุ กุจฺฉิสฺมา นิกฺขมติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ สํกัมฺปติ สัมฺปกัมฺปติ. อยํ อานันฺท จตุตฺโถ เหตุ จตุตฺโถ ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา ตถาคโต อนุตฺตรํ สัมฺมาสัมฺโพธึ อภิสัมฺพุชฺฌติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ สํกัมฺปติ สัมฺปกัมฺปติ. อยํ อานันฺท ปัญฺจโม เหตุ ปัญฺจโม ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา ตถาคโต อนุตฺตรํ ธัมฺมจักฺกํ ปวัตฺเตติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ สํกัมฺปติ สัมฺปกัมฺปติ. อยํ อานันฺท ฉัฏฺโฐ เหตุ ฉัฏฺโฐ ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา ตถาคโต สโต สัมฺปชาโน อายุสํขารํ โอสฺสัชฺชติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ สํกัมฺปติ สัมฺปกัมฺปติ. อยํ อานันฺท สัตฺตโม เหตุ สัตฺตโม ปัจฺจโย มหโต ภูมิจาลัสฺส ปาตุภาวาย. ปุน จปรํ อานันฺท, ยทา ตถาคโต อนุปาทิเสสาย นิพฺพานธาตุยา ปรินิพฺพายติ; ตทายํ ปฐวี กัมฺปติ

สงฺกมฺปติ สมฺปกมฺปติ. อยํ อานนฺท อฏฺฐโม เหตุ อฏฺฐโม ปจฺจโย มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวาย. อิเม โข อานนฺท อฏฺฐ เหตู อฏฺฐ ปจฺจยา มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาวายาติ.

อุทฺทานํ

ราควคฺโค ทุติโย.

อิจฺฉา อลญฺจ สํขิตฺตํ ภยา อภิภุนา เต สห
วิโมกฺโข เทฺว จ โวหารา ปริสา ภูมิจาเลน จาติ.

อฏฺฐกนิปาเต ปณฺณาสกาสงฺคหิโต ตติยวคฺโค.

๗๑ สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ โน สีลวา; เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ; เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน พหุสฺสุโต; เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จาติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ; เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ โน ธมฺมกถิโก; ฯเปฯ ธมฺมกถิโก จ โน ปริสาวจโร; ฯเปฯ ปริสาวจโร จ โน วิสารโท ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ; ฯเปฯ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ, โน จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ฯเปฯ

จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, โน อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสยฺยํ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอวํ โส เตน องฺเคน ปริปูโร โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สมนฺตปาสาทิโก จ โหติ สพฺพาการปริปูโร จาติ.

สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ โน สีลวา; เอวํ โส เตน องฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ

อัสฺสํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ; เอวํ โส เตน อังเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน พหุสฺสุโต ฯเปฯ พหุสฺสุโต จ โน ธมฺมกถิโก ฯเปฯ ธมฺมกถิโก จ โน ปริสาวจโร ฯเปฯ ปริสาวจโร จ โน วิสารโท ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ; ฯเปฯ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ; เย จ เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อรูปา, เต กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ, โน อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอวํ โส เตน อังเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ อังคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อัสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสยฺยํ; เย จ เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อรูปา, เต กาเยน ผุสิตฺวา วิหเรยฺยํ, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ; เย จ เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อรูปา, เต กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ, อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอวํ โส เตน อังเคน ปริปูโร โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สมนฺตปาสาทิโก จ

โหติ สัพพาการปริปูโร' จาติ.

๗๒ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ คิญชกาวสเถ. ตัตร โข ภควา ภิกขู อามันเตสิ "ภิกขโวติ. "ภทันเตติ เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "มรณัสสติ ภิกขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา, ภาเวถ โน ตุเมห ภิกขเว มรณัสสตินติ.

เอวํ วุตเต อัญญตโร ภิกขุ ภควันตํ เอตทโวจ "อหํ โข ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ. ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ มรณัสสตินติ. อิธ มัยหํ ภันเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ รัตตินทิวํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ: เอวํ โข อหํ ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ.

อัญญตโรปิ โข ภิกขุ ภควันตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ. ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ มรณัสสตินติ. อิธ มัยหํ ภันเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ทิวสํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ: เอวํ โข อหํ ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ.

อัญญตโรปิ โข ภิกขุ ภควันตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ. ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ มรณัสสตินติ. อิธ มัยหํ ภันเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ อุปัฑฒทิวสํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ: เอวํ โข

อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ.

อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ. ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺ ติ. อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ เอกํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺส อา". เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ.

อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ. ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺ ติ. อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ อุปฑฺฒปิณฺฑปาตํ ภุญฺชามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺส อา". เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ.

อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ. ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺ ติ. อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ จตฺตาโร ปญฺจ อาโลเป สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺส อา". เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ.

อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺ ติ. ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺ ติ. อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ

เอกํ อาโลปํ สํขาทิตฺวา อัชโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. เอวํ โข อหํ ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ.

อัญญตโรปิ โข ภิกขุ ภควันตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ. ยถากถํ ปน ตวํ ภิกขุ ภาเวสิ มรณัสสตินติ. อิธ มัยหํ ภันเต เอวํ โหติ "อโห วตาหํ ตทันตรํ ชีเวยยํ ยทันตรํ อัสสสิตวา วา ปัสสสามิ ปัสสสิตวา วา อัสสสามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ: เอวํ โข อหํ ภันเต ภาเวมิ มรณัสสตินติ.

เอวํ วุตเต ภควา เต ภิกขู เอตทโวจ "ยวายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ มรณัสสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ รัตตินทิวํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. โย จายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ มรณัสสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ทิวสํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. โย จายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ มรณัสสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ อุปฑฒทิวสํ ชีเวยยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. โย จายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ มรณัสสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ตทันตรํ ชีเวยยํ ยทันตรํ เอกํ ปิณฑปาตํ ภุญชามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. โย จายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ มรณัสสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ตทันตรํ ชีเวยยํ ยทันตรํ อุปฑฒปิณฑปาตํ ภุญชามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยยํ; พหุ วต เม กตมัสสาติ. โย จายํ ภิกขเว ภิกขุ เอวํ

มรณสฺสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ จตฺตาโร ปญฺจ อาโลเป สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺสาติ. อิเม วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขู ปมตฺตา วิหรนฺติ, ทนฺธํ มรณสฺสตึ ภาเวนฺติ อาสวานํ ขยาย.

โย จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ เอกํ อาโลปํ สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺสาติ. โย จายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตึ ภาเวติ "อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ ยทนฺตรํ อสฺสสิตฺวา วา ปสฺสสามิ ปสฺสสิตฺวา วา อสฺสสามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ; พหุ วต เม กตมสฺสาติ. อิเม วุจฺจนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขู อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ, มรณสฺสตึ ภาเวนฺติ อาสวานํ ขยาย. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อปฺปมตฺตา วิหริสฺสาม, มรณสฺสตึ ภาเวสฺสาม อาสวานํ ขยายาติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ.

๗๓ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ คิญฺชกาวสเถ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯ เป ฯ มรณสฺสติ ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กถํ ภาวิตา จ ภิกฺขเว มรณสฺสติ กถํ พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทิวเส นิกฺขนฺเต รตฺติยา ปฏิหิตาย อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "พหุกา โข เม ปจฺจยา

มรณัสสะ อหิ วา มํ ฑํเสยย, วิจฉิกา วา มํ ฑํเสยย, สตปที วา มํ ฑํเสยย, เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสสันตราโย; อุปักขลิตวา วา ปปเตยยํ, ภัตตํ วา เม ภุตตํ พยาปัชเชยย, ปิตตํ วา เม กุปเปยย, เสมหํ วา เม กุปเปยย, สัตถกา วา เม วาตา กุปเปยยุํ, มนุสสา วา มํ อุปักกเมยยุํ, อมนุสสา วา มํ อุปักกเมยยุํ, เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสสันตราโยติ. เตน ภิกขเว ภิกขุนา อิติ ปฏิสัญจิกขิตัพพํ "อัตถิ นุ โข เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ รัตติํ กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ. สเจ ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ "อัตถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ รัตติํ กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ. เตน ภิกขเว ภิกขุนา เตสัญเญว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. เสยยถาปิ ภิกขเว อาทิตตเจโล วา อาทิตตสีโส วา ตัสเสว เจลัสส วา สีสัสส วา นิพพาปนาย อธิมัตตํ ฉันทัญจ วายามัญจ อุสสาหัญจ อุสโสฬหิญจ อัปปฏิวานิญจ สติญจ สัมปชัญญัญจ กเรยย; เอวเมว โข ภิกขเว เตน ภิกขุนา เตสัญเญว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. สเจ ปน ภิกขเว

ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "นตฺถิ เม ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปฺปหีนา, เย เม อสฺสุ รตฺตึ กาลํ กโรนฺตสฺส อนฺตรายายาติ. เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตเนว ปีติปาโมชฺเชน วิหาตพฺพํ อโหรตฺตานุสิกฺขินา กุสเลสุ ธมฺเมสุ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ รตฺติยา นิกฺขนฺตาย ทิวเส ปฏิหิเต อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "พหุกา โข เม ปจฺจยา มรณสฺส: อหิ วา มํ ฑํเสยฺย, วิจฺฉิกา วา มํ ฑํเสยฺย, สตปที วา มํ ฑํเสยฺย, เตน เม อสฺส กาลกิริยา, โส มมสฺสนฺตราโย; อุปกฺขลิตฺวา วา ปปเตยฺยํ, ภตฺตํ วา เม ภุตฺตํ พฺยาปชฺเชยฺย, ปิตฺตํ วา เม กุปฺเปยฺย, เสมฺหํ วา เม กุปฺเปยฺย, สตฺถกา วา เม วาตา กุปฺเปยฺยุํ, มนุสฺสา วา มํ อุปกฺกเมยฺยุํ, อมนุสฺสา วา มํ อุปกฺกเมยฺยุํ, เตน เม อสฺส กาลกิริยา, โส มมสฺสนฺตราโยติ. เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา อิติ ปฏิสญฺจิกฺขิตพฺพํ "อตฺถิ นุ โข เม ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปฺปหีนา, เย เม อสฺสุ ทิวา กาลํ กโรนฺตสฺส อนฺตรายายาติ. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อตฺถิ เม ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปฺปหีนา, เย เม อสฺสุ ทิวา กาลํ กโรนฺตสฺส อนฺตรายายาติ. เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสญฺเญว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว

เจลัสส วา สีสัสส วา นิพพาปนาย อธิมัตตํ ฉันทัญจ วายามัญจ อุสสาหัญจ อุสโสฬหิญจ อัปปฏิวานิญจ สติญจ สัมปชัญญัญจ กเรยย; เอวเมว โข ภิกขเว เตน ภิกขุนา เตสัญเญว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. สเจ ปน ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ "นัตถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ ทิวา กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ. เตน ภิกขเว ภิกขุนา เตเนว ปีติปามุชเชน วิหาตัพพํ อโหรัตตานุสิกขินา กุสเลสุ ธัมเมสุ. เอวํ ภาวิตา โข ภิกขเว มรณัสสติ เอวํ พหุลีกตา มหัปผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๗๔ อัฏฐิมา ภิกขเว สัมปทา. กตมา อัฏฐ? อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา สมชีวิตา สัทธาสัมปทา สีลสัมปทา จาคสัมปทา ปัญญาสัมปทา. อิมา โข ภิกขเว อัฏฐ สัมปทาติ.

อุฏฐาตา กัมมเธยเยสุ อัปปมัตโต วิธานวา
สมํ กัปเปติ ชีวิตํ สัมภตํ อนุรักขติ,
สัทโธ สีเลน สัมปันโน วทัญญู วีตมัจฉโร
นิจจํ มัคคํ วิโสเธติ โสตถานํ สัมปรายิกํ,
อิจเจเต อัฏฐ ธัมมา จ สัทธัสส ฆรเมสิโน

อกฺขาตา สจฺจนาเมน อุภยตฺถ สุขาวหา,
ทิฏฺฐธมฺมหิตตฺถาย สมฺปรายสุขาย จ
เอวเมตํ คหฏฺฐานํ จาโค ปุญฺญํ ปวฑฺฒตีติ.

๗๕ อฏฺฐิมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตมา อฏฺฐ? อุฏฺฐานสมฺปทา อารกฺขสมฺปทา กลฺยาณมิตฺตตา สมชีวิตา สทฺธาสมฺปทา สีลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว อุฏฺฐานสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต เยน กมฺมฏฺฐาเนน ชีวิกํ กปฺเปติ ยทิ กสิยา ยทิ วณิชฺชาย ยทิ โครกฺเขน ยทิ อิสฺสตฺเถน ยทิ ราชโปริเสน ยทิ สิปฺปญฺญตเรน, ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อุฏฺฐานสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว อารกฺขสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺตสฺส โภคา โหนฺติ อุฏฺฐานวิริยาธิคตา พาหาพลปริจิตา เสทาวกฺขิตฺตา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา, เต อารกฺเขน คุตฺติยา สมฺปาเทติ "กินฺติ เม อิเม โภเค เนว ราชาโน หเรยฺยุํ, น โจรา หเรยฺยุํ, น อคฺคิ ฑเหยฺย, น อุทกํ วเหยฺย, น อปฺปิยา ทายาทา หเรยฺยุนฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อารกฺขสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว กลฺยาณมิตฺตตา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต ยสฺมึ คาเม วา นิคเม วา ปฏิวสติ; ตตฺร เย เต โหนฺติ

คหปติ วา คหปติปุตฺตา วา ทหรา วา วุฑฺฒสีลิโน วุฑฺฒา วา วุฑฺฒสีลิโน สทฺธาสมฺปนฺนา สีลสมฺปนฺนา จาคสมฺปนฺนา ปญฺญาสมฺปนฺนา, เตหิ สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ สลฺลปติ สากจฺฉํ สมาปชฺชติ; ยถารูปานํ สทฺธาสมฺปนฺนานํ สทฺธาสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ สีลสมฺปนฺนานํ สีลสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ จาคสมฺปนฺนานํ จาคสมฺปทํ อนุสิกฺขติ, ยถารูปานํ ปญฺญาสมฺปนฺนานํ ปญฺญาสมฺปทํ อนุสิกฺขติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กลฺยาณมิตฺตตา.

กตมา จ ภิกฺขเว สมชีวิตา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต อายญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาฬฺหํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐสฺสติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ตุลาธาโร วา ตุลาธารนฺเตวาสี วา ตุลํ ปคฺคเหตฺวา ชานาติ "เอตฺตเกน วา โอนตํ เอตฺตเกน วา อุนฺนตนฺติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว กุลปุตฺโต อายญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาฬฺหํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐสฺสติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ. สจายํ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต อปฺปาโย สมาโน อุฬารํ ชีวิกํ กปฺเปติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อุทุมฺพรขาทกญฺจายํ กุลปุตฺโต โภเค ขาทตีติ. สเจ ปนายํ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต มหาโย สมาโน กสิรํ ชีวิกํ กปฺเปติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อชทฺธมารกญฺจายํ กุลปุตฺโต

มริสฺสตีติ. ยโต จ โขยํ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต อายญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา วยญฺจ โภคานํ วิทิตฺวา สมชีวิกํ กปฺเปติ นาจฺโจคาฬฺหํ นาติหีนํ "เอวํ เม อาโย วยํ ปริยาทาย ฐสฺสติ, น จ เม วโย อายํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมชีวิตา.

กตมา จ ภิกฺขเว สทฺธาสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯ เป ฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว สีลสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สีลสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว จาคสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสติ ฯ เป ฯ ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว จาคสมฺปทา.

กตมา จ ภิกฺขเว ปญฺญาสมฺปทา? อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต ปญฺญวา โหติ ฯ เป ฯ สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาสมฺปทา. อิมา โข ภิกฺขเว อฏฺฐ สมฺปทาติ.

อุฏฺฐาตา กมฺมเธยฺเยสุ อปฺปมตฺโต วิธานวา
สมํ กปฺเปติ ชีวิตํ สมฺภตํ อนุรกฺขติ,
สทฺโธ สีเลน สมฺปนฺโน วทญฺญู วีตมจฺฉโร
นิจฺจํ มคฺคํ วิโสเธติ โสตฺถานํ สมฺปรายิกํ,

อิจเจเต อัฏฐ ธัมมา จ สัทธัสส ฆรเมสิโน
อักขาตา สัจจนาเมน อุภยัตถ สุขาวหา,
ทิฏฐธัมมหิตัตถาย สัมปรายสุขาย จ
เอวเมตํ คหัฏฐานํ จาโค ปุญญํ ปวัฑฒตีติ.

๗๖ ตัตร โข อายัสมา สารีปุตโต ภิกขู อามันเตสิ "อาวุโส ภิกขเวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกขู อายัสมโต สารีปุตตัสส ปัจจัสโสสุํ. อายัสมา สารีปุตโต เอตทโวจ "อัฏฐิเม อาวุโส ปุคคลา สันโต สํวิชชมานา โลกัสมึ. กตเม อัฏฐ?

อิธาวุโส ภิกขุโน ปวิวิตตัสส วิหรโต นิรายัตตวุตติโน อิจฉา อุปปัชชติ ลาภาย, โส อุฏฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตัสส อุฏฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ นุปปัชชติ; โส เตน อลาเภน โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรัตตาฬึ กันทติ สัมโมหํ อาปัชชติ. อยํ วุจจตาวุโส ภิกขุ อิจโฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี โสจี จ ปริเทวี จ จุโต จ สัทธัมมา.

อิธ ปนาวุโส ภิกขุโน ปวิวิตตัสส วิหรโต นิรายัตตวุตติโน อิจฉา อุปปัชชติ ลาภาย, โส อุฏฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตัสส อุฏฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ อุปปัชชติ; โส เตน ลาเภน มัชชติ ปมัชชติ ปมาทมาปัชชติ. อยํ วุจจตาวุโส ภิกขุ อิจโฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ลาภี จ มที จ ปมาที จ จุโต จ สัทธัมมา.

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส น อุฏฺฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตสฺส อนุฏฺฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ; โส เตน อลาเภน โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรตฺตาฬึ กนฺทติ สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏฺฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี โสจี จ ปริเทวี จ จุโต จ สทฺธมฺมา.

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส น อุฏฺฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตสฺส อนุฏฺฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ อุปฺปชฺชติ; โส เตน ลาเภน มชฺชติ ปมชฺชติ ปมาทมาปชฺชติ. อยํ วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏฺฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ลาภี จ มที จ ปมาที จ จุโต จ สทฺธมฺมา.

อิธ ปนาวุโส ภิกฺขุโน ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต นิรายตฺตวุตฺติโน อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ ลาภาย, โส อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตสฺส อุฏฺฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ นุปฺปชฺชติ; โส เตน อลาเภน น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรตฺตาฬึ กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ อิจฺโฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏฺฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี น จ

โสจิ น จ ปริเทวิ อัจ์จุโต จ สัท์ธัม์มา.

อิธ ปนาวุโส ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป์ปัช์ชติ ลาภาย, โส อุฏ์ฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อุฏ์ฐหโต ฆฏโต วายมโต ลาภาย ลาโภ อุป์ปัช์ชติ; โส เตน ลาเภน น มัช์ชติ น ปมัช์ชติ น ปมาทมาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จตาวุโส ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, อุฏ์ฐหติ ฆฏติ วายมติ ลาภาย, ลาภี จ น จ มที น จ ปมาที อัจ์จุโต จ สัท์ธัม์มา.

อิธ ปนาวุโส ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป์ปัช์ชติ ลาภาย, โส น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อนุฏ์ฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ นุป์ปัช์ชติ; โส เตน อลาเภน น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรัต์ตาฬิ กัน์ทติ น สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จตาวุโส ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, น จ ลาภี น จ โสจิ น จ ปริเทวิ อัจ์จุโต จ สัท์ธัม์มา.

อิธ ปนาวุโส ภิก์ขุโน ปวิวิต์ตัส์ส วิหรโต นิรายัต์ตวุต์ติโน อิจ์ฉา อุป์ปัช์ชติ ลาภาย, โส น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ตัส์ส อนุฏ์ฐหโต อฆฏโต อวายมโต ลาภาย ลาโภ อุป์ปัช์ชติ; โส เตน ลาเภน น มัช์ชติ น ปมัช์ชติ น ปมาทมาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จตาวุโส ภิก์ขุ อิจ์โฉ วิหรติ ลาภาย, น อุฏ์ฐหติ น ฆฏติ น วายมติ ลาภาย, ลาภี จ น จ มที น จ

ปมาที อจฺจุโต จ สทฺธมฺมา. อิเม โข อาวุโส อฏฺฐ ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ.

๗๗ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯเปฯ ฉหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ. กตเมหิ ฉหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณ-วากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ.

ปญฺจหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ สนฺทสฺสโก จ โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน อลํ ปเรสํ.

จตูหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

กตเมหิ จตูหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ โน จ สนฺทสฺสโก โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

จตูหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน. กตเมหิ จตูหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, โน จ อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ สนฺทสฺสโก จ โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส จตูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน.

ตีหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ. กตเมหิ ตีหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ โน จ สนฺทสฺสโก โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข

อาวุโส ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

ตีหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน. กตเมหิ ตีหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, โน จ อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ ฯเปฯ อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน.

ทฺวีหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ. กตเมหิ ทฺวีหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุตานญฺจ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ ฯเปฯ โน จ สนฺทสฺสโก โหติ ฯเปฯ สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส ทฺวีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อตฺตโน โน ปเรสํ.

ทฺวีหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโน. กตเมหิ ทฺวีหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น เหว โข ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน จ สุตานํ ธมฺมานํ ธารกชาติโก โหติ, โน จ ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถุปปริกฺขี โหติ, โน จ อตฺถมญฺญาย

ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, กลฺยาณวาโจ จ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, สนฺทสฺสโก จ โหติ สมาทปโก สมุตฺเตชโก สมฺปหํสโก สพฺรหฺมจารีนํ. อิเมหิ โข อาวุโส ทฺวีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ ปเรสํ โน อตฺตโนติ.

๗๘ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? กมฺมารามตา ภสฺสารามตา นิทฺทารามตา สังคณิการามตา อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตา โภชเน อมตฺตญฺญุตา สํสคฺคารามตา ปปญฺจารามตา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ.

ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? นกมฺมารามตา นภสฺสารามตา นนิทฺทารามตา นสังคณิการามตา อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารตา โภชเน มตฺตญฺญุตา อสํสคฺคารามตา นิปฺปปญฺจารามตา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา เสกฺขสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ.

๗๙ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว กุสีตวตฺถูนิ. กตมานิ ปญฺจ?

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา กมฺมํ กตฺตพฺพํ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "กมฺมํ โข เม กตฺตพฺพํ ภวิสฺสติ, กมฺมํ โข ปน เม กโรนฺตสฺส กาโย กิลมิสฺสติ, หนฺทาหํ นิปชฺชามีติ. โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส

สญฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว ปฐมํ กุสีตวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา กมฺมํ กตํ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข กมฺมํ อกาสึ, กมฺมํ โข ปน เม กโรนฺตสฺส กาโย กิลนฺโต, หนฺทาหํ นิปชฺชามีติ. โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ กุสีตวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "มคฺโค โข เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ, มคฺคํ โข ปน เม คจฺฉนฺตสฺส กาโย กิลมิสฺสติ, หนฺทาหํ นิปชฺชามีติ. โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ กุสีตวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา มคฺโค คโต โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข มคฺคํ อคมาสึ, มคฺคํ โข ปน เม คจฺฉโต กาโย กิลนฺโต, หนฺทาหํ นิปชฺชามีติ. โส นิปชฺชติ น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว จตุตฺถํ กุสีตวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรนฺโต น ลภติ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ ปาริปูรึ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย จรนฺโต นาลตฺถํ ลูขสฺส วา ปณีตสฺส วา โภชนสฺส ยาวทตฺถํ

ปาริปูริ, ตัส์ส เม กาโย กิลัน์โต อกัม์มัญ์โญ, หัน์ทาหํ นิปัช์ชามีติ: โส นิปัช์ชติ น วิริยํ อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว ปัญ์จมํ กุสีตวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต ลภติ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต อลัต์ถํ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เม กาโย ครุโก อกัม์มัญ์โญ มาสาจิตํ มัญ์เญ, หัน์ทาหํ นิปัช์ชามีติ: โส นิปัช์ชติ น วิริยํ อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว ฉัฏ์ฐํ กุสีตวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุโน อุป์ปัน์โน โหติ อัป์ปมัต์ตโก อาพาโธ, ตัส์ส เอวํ โหติ "อุป์ปัน์โน โข เม อยํ อัป์ปมัต์ตโก อาพาโธ, อัต์ถิ กัป์โป นิปัช์ชิตุํ, หัน์ทาหํ นิปัช์ชามีติ: โส นิปัช์ชติ น วิริยํ อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว สัต์ตมํ กุสีตวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุ คิลานา วุฏ์ฐิโต โหติ อจิรวุฏ์ฐิโต เคลัญ์ญา, ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข คิลานา วุฏ์ฐิโต อจิรวุฏ์ฐิโต เคลัญ์ญา, ตัส์ส เม กาโย ทุพ์พโล อกัม์มัญ์โญ, หัน์ทาหํ นิปัช์ชามีติ: โส นิปัช์ชติ น วิริยํ อารภติ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์តិยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย. อิทํ ภิก์ขเว อัฏ์ฐมํ กุสีตวัต์ถุ. อิมานิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐ กุสีตวัต์ถูนีติ.

๘๐ อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว อารพฺภวตฺถูนิ. กตมานิ อฏฺฐ?

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุนา กมฺมํ กตฺตพฺพํ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "กมฺมํ โข เม กตฺตพฺพํ ภวิสฺสติ, กมฺมํ โข ปน เม กโรนฺเตน น สุกรํ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, หนฺทาหํ ปฏิกจฺเจว วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ" โส วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว ปฐมํ อารพฺภวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา กมฺมํ กตํ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข กมฺมํ อกาสึ, กมฺมํ โข ปนาหํ กโรนฺโต นาสกฺขึ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, หนฺทาหํ วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ" โส วิริยํ อารภติ ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ อารพฺภวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "มคฺโค โข เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ, มคฺคํ โข ปน เม คจฺฉนฺเตน น สุกรํ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, หนฺทาหํ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ อารพฺภวตฺถุ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา มคฺโค คโต โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข มคฺคํ อคมาสึ, มคฺคํ โข ปนาหํ คจฺฉนฺโต นาสกฺขึ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, หนฺทาหํ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิทํ

ภิก์ขเว จตุต์ถํ อารัพ์ภวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต น ลภติ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต นาลัต์ถํ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เม กาโย ลหุโก กัม์มัญ์โญ, หัน์ทาหํ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว ปัญ์จมํ อารัพ์ภวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต ลภติ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย จรัน์โต อลัต์ถํ ลูขัส์ส วา ปณีตัส์ส วา โภชนัส์ส ยาวทัต์ถํ ปาริปูรึ, ตัส์ส เม กาโย ลหุโก กัม์มัญ์โญ, หัน์ทาหํ วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว ฉัฏ์ฐํ อารัพ์ภวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุโน อุปปัน์โน โหติ อัป์ปมัต์ตโก อาพาโธ, ตัส์ส เอวํ โหติ "อุปปัน์โน โข เม อยํ อัป์ปมัต์ตโก อาพาโธ, ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ ยํ เม อาพาโธ ปวัฑ์เฒย์ย, หัน์ทาหํ ปฏิกัจ์เจว วิริยํ อารภามิ ฯเปฯ อิทํ ภิก์ขเว สัต์ตมํ อารัพ์ภวัต์ถุ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว, ภิก์ขุ คิลานา วุฏ์ฐิโต โหติ อจิรวุฏ์ฐิโต เคลัญ์ญา, ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข คิลานา วุฏ์ฐิโต อจิรวุฏ์ฐิโต เคลัญ์ญา, ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ ยํ เม อาพาโธ ปัจ์จุทาวัต์เตย์ย,

หนฺทาหํ ปฏิกจฺเจว วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. โส วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อิทํ ภิกฺขเว อฏฺฐมํ อารพฺภวตฺถุ. อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ อารพฺภวตฺถูนีติ.

ยมกวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ

"เทฺว ปฏิปทา อปเร อิจฺฉา ลจฺฉา ปริหานํ
กุสีตํ อารพฺภวตฺถูนีติ.

อฏฺฐกนิปาเต ปณฺณาสกาสงฺคหิโต จตุตฺถวคฺโค.

๘๑ สติสมฺปชญฺเญ ภิกฺขเว อสติ สติสมฺปชญฺญวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ หิโรตฺตปฺปํ, หิโรตฺตปฺเป อสติ หิโรตฺตปฺปวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อินฺทฺริยสํวโร, อินฺทฺริยสํวเร อสติ อินฺทฺริยสํวรวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ สีลํ, สีเล อสติ สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ อสติ สมฺมาสมาธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตญาณทสฺสนวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค อสติ นิพฺพิทาวิราควิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปลาสวิปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ. เผคฺคุปิ. สาโรปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว สติสมฺปชญฺเญ อสติ สติสมฺปชญฺญวิปนฺนสฺส-

หตุปนิสํ โหติ หิโรตฺตปฺปํ, หิโรตฺตปฺเป อสติ หิโรตฺตปฺป-วิปนฺนสฺส หตุปนิโส โหติ ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. สติสมฺปชญฺเญ ภิกฺขเว สติ, สติสมฺปชญฺญสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ หิโรตฺตปฺปํ, หิโรตฺตปฺเป สติ หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อินฺทฺริยสํวโร, อินฺทฺริยสํวเร สติ อินฺทฺริยสํวรสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ สีลํ, สีเล สติ สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน สติ ยถาภูตญาณทสฺสนสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค สติ นิพฺพิทาวิราคสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปลาสสมฺปนฺโน, ตสฺส ปปฏิกาปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ เผคฺคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว สติสมฺปชญฺเญ สติ สติสมฺปชญฺญสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ หิโรตฺตปฺปํ, หิโรตฺตปฺเป สติ หิโรตฺตปฺป-สมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนนฺติ.

๘๒ อถ โข อายสฺมา ปุณฺณิโย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ปุณฺณิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย? เยน อปฺเปกทา ตถาคตํ

ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ, ธมฺเมปิกถา น ปฏิภาตีติ. สทฺโธ ปุณฺณิย ภิกฺขุ โหติ โน อุปสงฺกมิตา, เนว ตาว ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. ยโต จ โข ปุณฺณิย ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ อุปสงฺกมิตา จ, เอวํ ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. สทฺโธ จ ปุณฺณิย ภิกฺขุ โหติ อุปสงฺกมิตา จ โน ปยิรุปาสิตา, ฯเปฯ ปยิรุปาสิตา จ โน ปริปุจฺฉิตา. ปริปุจฺฉิตา จ โน โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ. โอหิตโสโต จ ธมฺมํ สุณาติ, โน สุตฺวา ธาเรติ สุตฺวา, จ ธมฺมํ ธาเรติ, โน ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ. ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ, โน อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺม-ปฏิปนฺโน โหติ, เนว ตาว ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. ยโต จ โข ปุณฺณิย ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ อุปสงฺกมิตา จ ปยิรุปาสิตา จ ปริปุจฺฉิตา จ โอหิตโสโต จ ธมฺมํ สุณาติ, สุตฺวา จ ธมฺมํ ธาเรติ, ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ, อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน จ โหติ, เอวํ ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. อิเมหิ โข ปุณฺณิย ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เอกนฺตปฏิภาณํ ตถาคตํ ธมฺมเทสนา โหตีติ.

๘๓สเจ ภิกฺขเว อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ "กึมูลกา อาวุโส สพฺเพ ธมฺมา? กึสมฺภวา สพฺเพ ธมฺมา? กึสมุทยา สพฺเพ ธมฺมา? กึสโมสรณา สพฺเพ ธมฺมา? กึปมุขา สพฺเพ ธมฺมา? กึอาธิปเตยฺยา สพฺเพ ธมฺมา? กึอุตฺตรา สพฺเพ ธมฺมา?

กึสารา สัพ์เพ ธัม์มาติ: เอวํ ปุฏ์ฐา ตุเม์ห ภิก์ขเว เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ กินฺติ พ์ยากเรย์ยาถาติ. ภควํมูลกา โน ภัน์เต ธัม์มา ภควํเนต์ติกา ภควํปฏิสรณา, สาธุ ภัน์เต ภควันตํเยว ปฏิภาตุ เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์โถ, ภควโต สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ. เตนหิ ภิก์ขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิ กโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สเจ ภิก์ขเว อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา เอวํ ปุจ์เฉย์ยุํ "กึมูลกา อาวุโส สัพ์เพ ธัม์มา? กึสัม์ภวา สัพ์เพ ธัม์มา? กึสมุทยา สัพ์เพ ธัม์มา? กึสโมสรณา สัพ์เพ ธัม์มา? กึปมุขา สัพ์เพ ธัม์มา? กึอาธิปเตย์ยา สัพ์เพ ธัม์มา? กึอุต์ตรา สัพ์เพ ธัม์มา? กึสารา สัพ์เพ ธัม์มาติ: เอวํ ปุฏ์ฐา ตุเม์ห ภิก์ขเว เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ เอวํ พ์ยากเรย์ยาถ "ฉัน์ทมูลกา อาวุโส สัพ์เพ ธัม์มา, มนสิการสัม์ภวา สัพ์เพ ธัม์มา, ผัส์สสมุทยา สัพ์เพ ธัม์มา, เวทนาสโมสรณา สัพ์เพ ธัม์มา, สมาธิปฺปมุขา สัพ์เพ ธัม์มา, สตาธิปเตย์ยา สัพ์เพ ธัม์มา, ปัญ์ญุต์ตรา สัพ์เพ ธัม์มา, วิมุต์ติสารา สัพ์เพ ธัม์มาติ: เอวํ ปุฏ์ฐา ตุเม์ห ภิก์ขเว เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ เอวํ พ์ยากเรย์ยาถาติ.

๘๔ อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว อังเคหิ สมัน์นาคโต มหาโจโร ขิปฺปํ ปริยาปัช์ชติ น จิรัฏ์ฐิติโก โหติ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ? อัปฺปหรัน์ตัส์ส ปหรติ, อนวเสสํ อาทิยติ, อิต์ถึ หนติ, กุมาริํ ทูเสติ, ปัพ์พชิตํ

วิลุม์ปติ, ราชโภคํ วิลุม์ปติ, อัจ์จาสัน์นํ กัม์มํ กโรติ, น จ นิธานกุสโล โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหังเคหิ สมัน์นาคโต มหาโจโร ขิป์ปํ ปริยาปัช์ชติ น จิรัฏ์ฐิติโก โหติ.

อัฏ์ฐหิ ภิก์ขเว อังเคหิ สมัน์นาคโต มหาโจโร น ขิป์ปํ ปริยาปัช์ชติ จิรัฏ์ฐิติโก โหติ. กตเมหิ อัฏ์ฐหิ. น อัป์ปหรัน์ตัส์ส ปหรติ, น อนวเสสํ อาทิยติ, น อิต์ถึ หนติ, น กุมารึ ทูเสติ, น ปัพ์พชิตํ วิลุม์ปติ, น ราชโภคํ วิลุม์ปติ, น อัจ์จาสัน์เน กัม์มํ กโรติ, นิธานกุสโล โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว อัฏ์ฐหังเคหิ สมัน์นาคโต มหาโจโร น ขิป์ปํ ปริยาปัช์ชติ จิรัฏ์ฐิติโก โหติ.

๘๕ "สมโณติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"พ์ราห์มโณติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"เวทคูติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"ภิสัก์โกติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"นิม์มโลติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"วิมโลติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"ญาณีติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.
"วิมุต์โตติ ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ.

ยํ สมเณน ปัต์ตัพ์พํ พ์ราห์มเณน วุสีมตา
ยํ เวทคุนา ปัต์ตัพ์พํ ภิสัก์เกน อนุต์ตรํ,
ยํ นิม์มเลน ปัต์ตัพ์พํ วิมเลน วุสีมตา

ยํ ญาณินา จ ปัต์ตัพ์พํ วิมุต์เตน อนุต์ตรํ,
โสหํ วิชิตสังคาโม มุต์โต โมเจมิ พัน์ธนา
นาโคม์หิ ปรมัท์ทัน์โต อเสก์โข ปรินิพ์พุโตติ.

๘๖ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ เยน อิจ์ฉานังคลํ นาม โกสลานํ พ์ราห์มณคาโม ตทวสริ. ตัต์ร สุทํ ภควา อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ.

อัส์โสสุํ โข อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต อิจ์ฉานังคลํ อนุป์ปัต์โต อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ, ตํ โข ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ ฯเปฯ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถโข อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย เยน อิจ์ฉานังคลวนสัณ์โฑ เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา พหิท์วารโกฏ์ฐเก อัฏ์ฐํสุ อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา.

เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา นาคิโต ภควโต อุปัฏ์ฐาโก โหติ. อถโข ภควา อายัส์มัน์ตํ นาคิตํ อามัน์เตสิ "เก ปน เต นาคิต อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา เกวัฏ์ฏา มัญ์เญ มัจ์ฉ วิโลเปน์ตีติ. เอเต ภัน์เต อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย พหิท์วารโกฏ์ฐเก ฐิตา

ภควนฺตญฺเญว อุทฺทิสฺส ภิกฺขุสํฆญฺจาติ. มา ตฺวํ นาคิต ยเสน สมาคมุ มา จ มยา ยโส, โย โข นาคิต น ยิมสฺส เนกฺขมฺม-สุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺส อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, ยสฺสาหํ เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, โส ตํ มิฬฺหสุขํ มิทฺธสุขํ ลาภสกฺการสิโลกสุขํ สาทิเยยฺยาติ. อธิวาเสตุ ทานิ ภนฺเต ภควา อธิวาเสตุ สุคโต อธิวาสนกาโล ทานิ ภนฺเต ภควโต, เยน เยนปิ ทานิ ภนฺเต ภควา คมิสฺสติ, ตนฺนินฺนา จ ภวิสฺสนฺติ พฺราหฺมณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ, เสยฺยถาปิ ภนฺเต ถุลฺลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต ยถานินฺนํ อุทกานิ ปวตฺตนฺติ, เอวเมว โข ภนฺเต เยน เยนปิ ทานิ ภควา คมิสฺสติ, ตนฺนินฺนา จ ภวิสฺสนฺติ พฺราหฺมณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ. ตํ กิสฺส-เหตุ? ตถา หิ ภนฺเต ภควโต สีลปญฺญาณนฺติ. มา ตฺวํ นาคิต ยเสน สมาคมุ มา จ มยา ยโส, โย โข นาคิต น ยิมสฺส เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺส อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, ยสฺสาหํ เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, โส ตํ มิฬฺหสุขํ มิทฺธสุขํ ลาภสกฺการสิโลกสุขํ สาทิเยยฺย. เทวตาปิ โข นาคิต เอกจฺจา น ยิมสฺส เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภินิโย อสฺสุ อกิจฺฉลาภินิโย

อกสิรลาภิโน, ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. ตุม์หากัม์ปิ โข นาคิต สคัม์ม สมาคัม์ม สังคณิกวิหารํ อนุยุต์ตานํ วิหรตํ เอวํ โหติ "นห นูนเม อายัส์มัน์โต อิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภิโน อัส์สุ อกิจ์ฉลาภิโน อกสิรลาภิโน, ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; ตถา หิ ปนเม อายัส์มัน์โต สคัม์ม สมาคัม์ม สังคณิกวิหารํ อนุยุต์ตา วิหรัน์ติ. อิธาหํ นาคิต ภิก์ขู ปัส์สามิ อัญ์ญมัญ์ญํ อังคุลิปโฏทเกน สัญ์ชัค์ฆัน์เต สังกีฬัน์เต. ตัส์ส มัย์หํ นาคิต เอวํ โหติ "นห นูนเม อายัส์มัน์โต อิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภิโน อัส์สุ อกิจ์ฉลาภิโน อกสิรลาภิโน, ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; ตถา หิ ปนเม อายัส์มัน์โต อัญ์ญมัญ์ญํ อังคุลิปโฏทเกน สัญ์ชัค์ฆัน์ติ สังกีฬัน์ติ. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิก์ขู ปัส์สามิ ยาวทัต์ถํ อุทราวเทหกํ ภุญ์ชิต์วา เสย์ยสุขํ ปัส์สสุขํ มิท์ธสุขํ อนุยุต์เต วิหรัน์เต, ตัส์ส มัย์หํ นาคิต เอวํ โหติ "นห นูนเม อายัส์มัน์โต อิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภิโน อัส์สุ อกิจ์ฉลาภิโน อกสิรลาภิโน, ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส

สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺสํ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ยถา หิ ปนิเม อายสฺมนฺโต ยาวทตฺถํ อุทราวเทหกํ ภุญฺชิตฺวา เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺตา วิหรนฺติ. อิธาหํ นาคิต ภิกฺขุํ ปสฺสามิ คามนฺตวิหารึ สมาหิตํ นิสินฺนํ. ตสฺส มยฺหํ นาคิต เอวํ โหติ “อิทานิ อิมํ อายสฺมนฺตํ อารามิโก วา อุปฏฺฐหิสฺสติ สมณุทฺเทโส วา, ตํ ตมฺหา สมาธิมฺหา จาเวสฺสตีติ. เตนาหํ นาคิต ตสฺส ภิกฺขุโน น อตฺตมโน โหมิ คามนฺตวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อรญฺเญ ปจลายมานํ นิสินฺนํ. ตสฺส มยฺหํ นาคิต เอวํ โหติ “อิทานิ อยมายสฺมา อิมํ นิทฺทากิลมถํ ปฏิวิโนเทตฺวา อรญฺญสญฺญํเยว มนสิ กริสฺสติ เอกตฺตนฺติ. เตนาหํ นาคิต ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อรญฺญวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อรญฺเญ อสมาหิตํ นิสินฺนํ, ตสฺส มยฺหํ นาคิต เอวํ โหติ “อิทานิ อยมายสฺมา อสมาหิตํ วา จิตฺตํ สมาทหิสฺสติ, สมาหิตํ วา จิตฺตํ อนุรกฺขิสฺสตีติ. เตนาหํ นาคิต ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อรญฺญวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิกฺขุํ ปสฺสามิ อรญฺญเก สมาหิตํ นิสินฺนํ, ตสฺส มยฺหํ นาคิต เอวํ โหติ “อิทานิ อยมายสฺมา อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจิสฺสติ, วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ อนุรกฺขิสฺสตีติ. เตนาหํ นาคิต ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน โหมิ อรญฺญวิหาเรน. ยสฺมาหํ นาคิต สมเย อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน น กิญฺจิ ปสฺสามิ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา, ผาสุ เม นาคิต

ตัสมิํ สมเย โหติ อันตมโส อุจจารปัสสาวกัมมัสสาติ.

๘๗ อัฏฐหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคตัสส อุปาสกัสส อากังขมาโน สังโฆ ปัตตํ นิกกุชเชยย. กตเมหิ อัฏฐหิ? ภิกขูนํ อลาภาย ปริสักกติ, ภิกขูนํ อนัตถาย ปริสักกติ, ภิกขูนํ อนาวาสาย ปริสักกติ, ภิกขู อักโกสติ ปริภาสติ, ภิกขู ภิกขูหิ วิเภเทติ, พุทธัสส อวัณณํ ภาสติ, ธัมมัสส อวัณณํ ภาสติ, สังฆัสส อวัณณํ ภาสติ. อิเมหิ โข ภิกขเว อัฏฐหังเคหิ สมันนาคตัสส อุปาสกัสส อากังขมาโน สังโฆ ปัตตํ นิกกุชเชยย.

อัฏฐหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคตัสส อุปาสกัสส อากังขมาโน สังโฆ ปัตตํ อุกกุชเชยย. กตเมหิ อัฏฐหิ? น ภิกขูนํ อลาภาย ปริสักกติ, น ภิกขูนํ อนัตถาย ปริสักกติ, น ภิกขูนํ อนาวาสาย ปริสักกติ, น ภิกขู อักโกสติ ปริภาสติ, น ภิกขู ภิกขูหิ วิเภเทติ, พุทธัสส วัณณํ ภาสติ, ธัมมัสส วัณณํ ภาสติ, สังฆัสส วัณณํ ภาสติ. อิเมหิ โข ภิกขเว อัฏฐหังเคหิ สมันนาคตัสส อุปาสกัสส อากังขมาโน สังโฆ ปัตตํ อุกกุชเชยยาติ.

๘๘ อัฏฐหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคตัสส ภิกขุโน อากังขมานา อุปาสกา อัปปสาทํ ปเวเทยยุํ. กตเมหิ อัฏฐหิ? คิหีนํ อลาภาย ปริสักกติ, คิหีนํ อนัตถาย ปริสักกติ, คิหี อักโกสติ ปริภาสติ, คิหี คิหีหิ วิเภเทติ, พุทธัสส อวัณณํ ภาสติ, ธัมมัสส

อวณฺณํ ภาสติ, สํฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ตโต จ เทวา นํ ปสฺสนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมานา อุปาสกา อปฺปสาทํ ปเวเทยฺยุํ.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมานา อุปาสกา ปสาทํ ปเวเทยฺยุํ. กตเมหิ อฏฺฐหิ? น คิหีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, น คิหีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, น คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติ, น คิหี คิหีหิ วิเภเทติ, พุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสติ, สํฆสฺส วณฺณํ ภาสติ, ตโต จ เทวา นํ ปสฺสนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมานา อุปาสกา ปสาทํ ปเวเทยฺยุนฺติ.

๘๙ อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สํโฆ ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย. กตเมหิ อฏฺฐหิ? คิหีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, คิหีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, คิหี อกฺโกสติ ปริภาสติ, คิหี คิหีหิ วิเภเทติ, พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สํฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมิกญฺจ คิหิปฏิสฺสวํ น สจฺจาเปติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สํโฆ ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สํโฆ ปฏิสารณียกมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺย. กตเมหิ อฏฺฐหิ? น คิหีนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, น คิหีนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, น คิหี

อักฺโกสติ ปริภาสติ, น คิหี คิหีหิ วิเภเทติ, พุทฺธัสฺส วัณฺณํ ภาสติ, ธัมฺมัสฺส วัณฺณํ ภาสติ, สํฆัสฺส วัณฺณํ ภาสติ, ธัมฺมิกัญฺจ คิหิปฏิสฺสวํ สัจฺจาเปติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อัฏฺฐหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคตัสฺส ภิกฺขุโน อากังขมาโน สํโฆ ปฏิสารณียกัมฺมํ ปฏิปฺปัสฺสัมฺเภยฺยาติ.

๙๐ ตัสฺสปาปิยฺยสิกากัมฺมกเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา อัฏฺฐสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมาวัตฺติตัพฺพํ: น อุปสัมฺปาเทตัพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตัพฺโพ, น สามเณโร อุปัฏฺฐาเปตัพฺโพ, น ภิกฺขุโนวาทกสัมฺมติ สาทิตัพฺพา, สัมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตัพฺพา, น กาจิ สํฆสัมฺมติ สาทิตัพฺพา, น กิสฺมิญฺจิ ปัจฺเจกัฏฺฐาเน ฐเปตัพฺพา, น จ เตน มูเลน วุฏฺฐาเปตัพฺพํ. ตัสฺสปาปิยฺยสิกากัมฺมกเตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา อิเมสุ อัฏฺฐสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมาวัตฺติตัพฺพันฺติ.

สติวัคฺโค สมัตฺโต.

ตัสฺสุทฺทานํ

"สติ ปุณฺณิยมูเลน โจรสมเณน ปัญฺจมํ
ยโส ปัตฺตาปสาทเนน ปฏิสารณียัญฺจ วัตฺตตีติ.

โพชฺฌา สิริมา ปทุมา สุธัมฺมา มณฺชา อุตฺตรา มุตฺตา เขมา รุจี จุนฺที พิมฺพี สุมนา มัลฺลิกา ติสฺสมาตา โสณมาตา กาณมาตา อุตฺตรมาตา วิสาขา มิคารมาตา ขุชฺชุตฺตรา อุปาสิกา สามาวตี อุปาสิกา สุปฺปวาสา โกฬิยธีตา สุปฺปิยา อุปาสิกา นกุลมาตา คหปตานีติ.

๙๑ ราคัสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อัฏฺฐ ธัมฺมา ภาเวตัพฺพา.

กตเม อฏฺฐ? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม อฏฺฐ ธมฺมา ภาเวตพฺพา.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อฏฺฐ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม อฏฺฐ? อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ, "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ, "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ, "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ, "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ; อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี วา พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ นีลานิ นีลวณฺณานิ นีลนิทสฺสนานิ นีลนิภาสานิ ฯ เป ฯ ปีตานิ ปีตวณฺณานิ ปีตนิทสฺสนานิ ปีตนิภาสานิ ฯ เป ฯ โลหิตกานิ โลหิตกวณฺณานิ โลหิตกนิทสฺสนานิ โลหิตกนิภาสานิ ฯ เป ฯ โอทาตานิ โอทาตวณฺณานิ โอทาตนิทสฺสนานิ โอทาตนิภาสานิ, "ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม อฏฺฐ ธมฺมา ภาเวตพฺพา.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อฏฺฐ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม

อัฏ์ฐ? รูปี รูปานิ ปัส์สติ, อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี พหิท์ธา รูปานิ ปัส์สติ, "สุภัน์เตว อธิมุต์โต โหติ, สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา "อนัน์โต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย อิเม อัฏ์ฐ ธัม์มา ภาเวตัพ์พา.

ราคัส์ส ภิก์ขเว ปริญ์ญาย ปริก์ขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิส์สัค์คาย อิเม อัฏ์ฐ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ. โทสัส์ส โมหัส์ส โกธัส์ส อุปนาหัส์ส มัก์ขัส์ส ปลาสัส์ส อิส์สาย มัจ์ฉริยัส์ส มายาย สาเฐย์ยัส์ส ถัม์ภัส์ส สารัม์ภัส์ส มานัส์ส อติมานัส์ส มทัส์ส ปมาทัส์ส อภิญ์ญาย ปริญ์ญาย ปริก์ขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิส์สัค์คาย อิเม อัฏ์ฐ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ.

อัฏ์ฐกนิปาตํ สมัต์ตํ.

สุต์ตน์ตปิฏเก อังคุต์ตรนิกาโย.

นวกนิปาโต.

นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.

ปัณ์ณาสโก.

๑ เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สเจ ภิก์ขเว อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา เอวํ ปุจ์เฉย์ยุํ "สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส ธัม์มานํ กา อุปนิสา ภาวนายาติ. เอวํ ปุฏ์ฐา ตุเม์ห ภิก์ขเว เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ กินติ พ์ยากเรย์ยาถาติ. ภควํมูลกา โน ภัน์เต ธัม์มา ฯ เป ฯ ภควโต สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ. เตนหิ ภิก์ขเว

สุณาถ สาธุกํ มนสิ กโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวัม์ภัน์เต"ติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สเจ ภิก์ขเว อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา เอวํ ปุจ์เฉย์ยุํ "สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส ธัม์มานํ กา อุปนิสา ภาวนายาติ. เอวํ ปุฏ์ฐา ตุเม์ห ภิก์ขเว เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ เอวํ พ์ยากเรย์ยาถ "อิธาวุโส ภิก์ขุ กัล์ยาณมิต์โต โหติ กัล์ยาณสหาโย กัล์ยาณสัม์ปวังโก. สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส ธัม์มานํ อยํ ปฐมา อุปนิสา ภาวนาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สีลวา โหติ, ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์ปัน์โน, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ. สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส ธัม์มานํ อยํ ทุติยา อุปนิสา ภาวนาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ ยายํ กถา อภิสัล์เลขิกา เจโตวิวรณสัป์ปายา: เสย์ยถีทํ? อัป์ปิจ์ฉกถา สัน์ตุฏ์ฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสัค์คกถา วิริยารัม์ภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปัญ์ญากถา วิมุต์ติกถา วิมุต์ติญาณทัส์สนกถา, เอวรูปิยา กถาย นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส ธัม์มานํ อยํ ตติยา อุปนิสา ภาวนาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ. สัม์โพธปัก์ขิกานํ อาวุโส

ธัมมานํ อยํ จตุตถา อุปนิสา ภาวนาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ ปัญญวา โหติ อุทยัตถคามินิยา ปัญญาย สมันนาคโต อริยาย นิพเพธิกาย สัมมาทุกขักขยคามินิยา สัมโพธปักขิกานํ อาวุโส ธัมมานํ อยํ ปัญจมี อุปนิสา ภาวนาย.

กัลยาณมิตตัสเสตํ ภิกขเว ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, สีลวา ภวิสสติ, ปาติโมกขสํวรสํวุโต วิหริสสติ อาจารโคจรสัมปันโน; อณุมัตเตสุ วัชเชสุ ภยทัสสาวี สมาทาย สิกขิสสติ สิกขาปเทสุ. กัลยาณมิตตัสเสตํ ภิกขเว ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, ยายํ กถา อภิสัลเลขิกา เจโตวิวรณสัปปายา: เสยยถีทํ? อัปปิจฉกถา สันตุฏฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสัคคกถา วิริยารัมภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปัญญากถา วิมุตติกถา วิมุตติญาณทัสสนกถา, เอวรูปิยา กถาย นิกามลาภี ภวิสสติ อกิจฉลาภี อกสิรลาภี. กัลยาณมิตตัสเสตํ ภิกขเว ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, อารัทธวิริโย วิหริสสติ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย กุสลานํ ธัมมานํ อุปสัมปทาย ถามวา ทัฬหปรักกโม อนิกขิตตธุโร กุสเลสุ ธัมเมสุ. กัลยาณมิตตัสเสตํ ภิกขเว ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, ปัญญวา ภวิสสติ อุทยัตถคามินิยา ปัญญาย สมันนาคโต อริยาย นิพเพธิกาย สัมมาทุกขักขยคามินิยา.

เตน จ ปน ภิกขเว ภิกขุนา อิเมสุ ปัญจสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย

จตฺตาโร ธมฺมา อุตฺตรึ ภาเวตพฺพา: อสุภา ภาเวตพฺพา ราคสฺส ปหานาย, เมตฺตา ภาเวตพฺพา พฺยาปาทสฺส ปหานาย, อานาปานสฺสติ ภาเวตพฺพา วิตกฺกุปจฺเฉทาย, อนิจฺจสญฺญา ภาเวตพฺพา อสฺมิมานสมุคฺฆาตาย. อนิจฺจสญฺญิโน ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อนตฺตสญฺญา สณฺฐาติ, อนตฺตสญฺญี อสฺมิมานสมุคฺฆาตํ ปาปุณาติ ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิพฺพานนฺติ.

๒ อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ ฯ เป ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "นิสฺสยสมฺปนฺโน นิสฺสยสมฺปนฺโนติ ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต ภิกฺขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหตีติ. สทฺธญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ, ปหีนเมวสฺส ตํ อกุสลํ โหติ. หิริญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย. โอตฺตปฺปญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย. วิริยญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย. ปญฺญญฺเจ ภิกฺขุ นิสฺสาย อกุสลํ ปชหติ กุสลํ ภาเวติ, ปหีนเมวสฺส ตํ อกุสลํ โหติ. ตญฺหิสฺส ภิกฺขุโน อกุสลํ ปหีนํ โหติ สุปฺปหีนํ, ยสฺส อริยาย ปญฺญาย ทิสฺวา ปหีนํ. เตน จ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา อิเมสุ ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย จตฺตาโร อุปนิสฺสยา วิหริตพฺพา. กตเม จตฺตาโร? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สงฺขาเยกํ ปฏิเสวติ, สงฺขาเยกํ อธิวาเสติ, สงฺขาเยกํ ปริวชฺเชติ, สงฺขาเยกํ วิโนเทติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิสฺสยสมฺปนฺโน โหตีติ.

๓ เอกํ สมยํ ภควา จาลิกายํ วิหรติ จาลิกปพฺพเต. เตน โข

ปน สมเยน อายัส์มา เมฆิโย ภควโต อุปัฏ์ฐาโก โหติ. อถโข อายัส์มา เมฆิโย เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมันตํ ฐิโต โข อายัส์มา เมฆิโย ภควันตํ เอตทโวจ "อิจ์ฉามหํ ภันเต ชันตุคามํ ปิณ์ฑาย ปวิสิตุน์ติ. ยัส์ส ทานิ ต์วํ เมฆิย กาลํ มัญ์ญสีติ.

อถโข อายัส์มา เมฆิโย ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ชันตุคามํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ; ชันตุคาเม ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต เยน กิมิกาฬาย นทิยา ตีรํ เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข อายัส์มา เมฆิโย กิมิกาฬาย นทิยา ตีเร ชังฆวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน อัม์พวนํ ปาสาทิกํ รมณียํ. ทิส์วานัส์ส เอตทโหสิ "ปาสาทิกํ วติทํ อัม์พวนํ รมณียํ, อลํ วติทํ กุลปุต์ตัส์ส ปธานัต์ถิกัส์ส ปธานาย; สเจ มํ ภควา อนุชาเนย์ย, อาคัจ์เฉย์ยาหํ อิมํ อัม์พวนํ ปธานายาติ. อถโข อายัส์มา เมฆิโย เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา เมฆิโย ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ชันตุคามํ ปิณ์ฑาย ปาวิสึ; ชันตุคาเม ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต เยน กิมิกาฬาย นทิยา ตีรํ เตนุปสังกมึ; อัท์ทสํ โข อหํ ภันเต กิมิกาฬาย นทิยา ตีเร ชังฆวิหารํ อนุจังกมมาโน อนุวิจรมาโน อัม์พวนํ ปาสาทิกํ

รมณียํ; ทิสฺวาน เม เอตทโหสิ "ปาสาทิกํ วติทํ อมฺพวนํ รมณียํ, อลํ วติทํ กุลปุตฺตสฺส ปธานตฺถิกสฺส ปธานาย; สเจ มํ ภควา อนุชาเนยฺย, อาคจฺเฉยฺยาหํ อิมํ อมฺพวนํ ปธานายาติ: สเจ มํ ภควา อนุชาเนยฺย, คจฺเฉยฺยาหํ ตํ อมฺพวนํ ปธานายาติ. เอวํ วุตฺเต ภควา อายสฺมนฺตํ เมฆิยํ เอตทโวจ "อาคเมหิ ตาว เมฆิย, เอกกมฺหิ ตาว ยาว อญฺโญปิ โกจิ ภิกฺขุ ทิสฺสตูติ.

ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา เมฆิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ "ภควโต ภนฺเต นตฺถิ กิญฺจิ อุตฺตริกรณียํ, นตฺถิ กตสฺส ปฏิจโย; มยฺหํ โข ปน ภนฺเต อตฺถิ อุตฺตริกรณียํ, อตฺถิ กตสฺส ปฏิจโย; สเจ มํ ภควา อนุชาเนยฺย, คจฺเฉยฺยาหํ ตํ อมฺพวนํ ปธานายาติ. อาคเมหิ ตาว เมฆิย, เอกกมฺหิ ตาว ยาว อญฺโญปิ โกจิ ภิกฺขุ ทิสฺสตูติ.

ตติยมฺปิ โข อายสฺมา เมฆิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ "ภควโต ภนฺเต นตฺถิ กิญฺจิ อุตฺตริกรณียํ, นตฺถิ กตสฺส ปฏิจโย; มยฺหํ โข ปน ภนฺเต อตฺถิ อุตฺตริกรณียํ, อตฺถิ กตสฺส ปฏิจโย; สเจ มํ ภควา อนุชาเนยฺย, คจฺเฉยฺยาหํ ตํ อมฺพวนํ ปธานายาติ. "ปธานนฺติ โข เมฆิย วทมานํ กินฺติ วเทยฺยาม, ยสฺส ทานิ ตฺวํ เมฆิย กาลํ มญฺญสีติ.

อถโข อายสฺมา เมฆิโย อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน ตํ อมฺพวนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ

อัมพวนํ อัชโฌคาเหตฺวา อัญญตรัสฺมึ รุกขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถโข อายัสฺมโต เมฆิยัสส ตัสฺมึ อัมพวเน วิหรันตัสส เยภุยฺเยน ตโย ปาปกา อกุสลา วิตักกา สมุทาจรันติ. เสยฺยถีทํ? กามวิตักโก พฺยาปาทวิตักโก วิหึสาวิตักโก. อถโข อายัสฺมโต เมฆิยัสส เอตทโหสิ "อัจฉริยํ วต โภ อัพภุตํ วต โภ, สัทธาย ตัมฺหา อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพพชิตา อถ จ ปนิเมหิ ตีหิ ปาปเกหิ อกุสเลหิ วิตักเกหิ อันวาสัตตา กามวิตักเกน พฺยาปาทวิตักเกน วิหึสาวิตักเกนาติ.

อถโข อายัสฺมา เมฆิโย เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา ภควันตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินฺโน โข อายัสฺมา เมฆิโย ภควันตํ เอตทโวจ "อิธ มัยฺหํ ภันเต ตัสฺมึ อัมพวเน วิหรันตัสส เยภุยฺเยน ตโย ปาปกา อกุสลา วิตักกา สมุทาจรันติ. เสยฺยถีทํ? กามวิตักโก พฺยาปาทวิตักโก วิหึสาวิตักโก; ตัสส มัยฺหํ ภันเต เอตทโหสิ "อัจฉริยํ วต โภ อัพภุตํ วต โภ, สัทธาย ตัมฺหา อคารัสฺมา อนคาริยํ ปัพพชิตา อถ จ ปนิเมหิ ตีหิ ปาปเกหิ อกุสเลหิ วิตักเกหิ อันวาสัตตา กามวิตักเกน พฺยาปาทวิตักเกน วิหึสาวิตักเกนาติ. อปริปักกาย เมฆิย เจโตวิมุตติยา ปัญฺจ ธัมมา ปริปักกาย สํวัตตันติ. กตเม ปัญฺจ?

อิธ เมฆิย ภิกขุ กัลฺยาณมิตฺโต โหติ กัลฺยาณสหาโย กัลฺยาณสัมปวังโก. อปริปักกาย เมฆิย เจโตวิมุตติยา อยํ

ปญฺจโม ธมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ เมฆิย, ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมุตฺติยา อยํ ทุติโย ธมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ เมฆิย, ภิกฺขุ ยายํ กถา อภิสลฺเลขิกา เจโตวิวรณสปฺปายา: เสยฺยถีทํ? อปฺปิจฺฉกถา สนฺตุฏฺฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญากถา วิมุตฺติกถา วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา, เอวรูปิยา กถาย นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมุตฺติยา อยํ ตติโย ธมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ เมฆิย, ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมุตฺติยา อยํ จตุตฺโถ ธมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ เมฆิย, ภิกฺขุ ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมุตฺติยา อยํ ปญฺจโม ธมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ.

กลฺยาณมิตฺตสฺเสตํ เมฆิย ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ กลฺยาณสหายสฺส กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส, สีลวา ภวิสฺสติ, ฯ เป ฯ สมาทาย

สิกขิสสติ สิกขาปเทสุ. กัลยาณมิตตัสเสตํ เมฆิย ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, ยายํ กถา อภิสัลเลขิกา เจโตวิวรณสัปปายาะ เสยยถีทํ? อัปปิจฉกถา ฯ เป ฯ วิมุตติญาณทัสสนกถา, เอวรูปิยา กถาย นิกามลาภี ภวิสสติ อกิจฉลาภี อกสิรลาภี. กัลยาณมิตตัสเสตํ เมฆิย ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, อารัทธวิริโย วิหริสสติ ฯ เป ฯ อนิกขิตตธุโร กุสเลสุ ธัมเมสุ. กัลยาณมิตตัสเสตํ เมฆิย ภิกขุโน ปาฏิกังขํ กัลยาณสหายัสส กัลยาณสัมปวังกัสส, ปัญญวา ภวิสสติ ฯ เป ฯ สัมมาทุกขักขยคามินิยา. เตน จ ปน เมฆิย ภิกขุนา อิเมสุ ปัญจสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย จัตตาโร ธัมมา อุตตริ ภาเวตัพพาะ อสุภา ภาเวตัพพา ราคัสส ปหานาย, เมตตา ภาเวตัพพา พยาปาทัสส ปหานาย, อานาปานัสสติ ภาเวตัพพา วิตักกุปัจเฉทาย, อนิจจสัญญา ภาเวตัพพา อัสมิมานสมุคฆาตาย. อนิจจสัญญิโน เมฆิย อนัตตสัญญา สัณฐาติ, อนัตตสัญญี อัสมิมานสมุคฆาตํ ปาปุณาติ ทิฏเฐว ธัมเม นิพพานันติ.

๔ เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายัสมา นันทโก อุปัฏฐานสาลายํ ภิกขุ ธัมมิยา กถาย สันทัสเสติ สมาทเปติ สมุตเตเชติ สัมปหังเสติ.

อถโข ภควา สายัณหสมยํ ปฏิสัลลานา วุฏฐิโต

เยนุปฏฺฐานสาลา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐาสิ กถาปริโยสานํ อาคมยมาโน. อถโข ภควา กถาปริโยสานํ วิทิตฺวา อุกฺกาเสตฺวา อคฺคฬํ อาโกเฏสิ. วิวรึสุ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ทฺวารํ. อถโข ภควา อุปฏฺฐานสาลํ ปวิสิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. นิสชฺช โข ภควา อายสฺมนฺตํ นนฺทกํ เอตทโวจ "ทีโฆ โข ตฺยายํ นนฺทก ธมฺมปริยาโย ภิกฺขูนํ ปฏิภาสิ, อปิ เม ปิฏฺฐิ อาคิลายติ พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิตสฺส กถาปริโยสานํ อาคมยมานสฺสาติ.

เอวํ วุตฺเต อายสฺมา นนฺทโก สารชฺชมานรูโป ภควนฺตํ เอตทโวจ "น โข ปน มยํ ภนฺเต ชานาม "ภควา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิโตติ; สเจ หิ มยํ ภนฺเต ชาเนยฺยาม "ภควา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิโตติ; เอตฺตกํปิ โน นปฺปฏิภาเสยฺยาติ. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ นนฺทกํ สารชฺชมานรูปํ วิทิตฺวา อายสฺมนฺตํ นนฺทกํ เอตทโวจ "สาธุ สาธุ นนฺทก, เอตํ โข นนฺทก ตุมฺหากํ ปฏิรูปํ กุลปุตฺตานํ สทฺธาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตานํ, ยํ ตุมฺเห ธมฺมิยา กถาย สนฺนิสีเทยฺยาถ. สนฺนิปติตานํ โว นนฺทก ทฺวยํ กรณียํ: ธมฺมี วา กถา อริโย วา ตุณฺหีภาโว. สทฺโธ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ โน สีลวา; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ; เอวํ โส เตนงฺเคน

ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน จ ลาภี อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺสาติ. ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส; เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ. เสยฺยถาปิ นนฺทก ทฺวิปาทโก จตุปฺปาทโก, ตสฺส ตสฺส เอโก ปาโท โอมโก ลามโก; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร อสฺส. เอวเมว โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายาติ. ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหติ. อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวาน สุคโต อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ.

อถโข อายสฺมา นนฺทโก อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิทานาวุโส ภควา จตูหิ ปเทหิ เกวลปริปุณฺณํ

ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "สทฺโธ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ โน สีลวา; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ; เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ นนฺทก ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ โน จ ลาภี อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส; ฯเปฯ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ. เสยฺยถาปิ นนฺทก ทฺวิปาทโก จตุปฺปาทโก, ตสฺส ตสฺส เอโก ปาโท โอมโก ลามโก; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร อสฺส. เอวเมว โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺนาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายาติ. ยโต จ โข นนฺทก ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมาธิสฺส ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย; เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหตีติ.

ปญฺจิเม อาวุโส อานิสํสา กาเลน ธมฺมสฺสวเน กาเลน ธมฺมสากจฺฉาย. กตเม ปญฺจ? อิธาวุโส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ, สาตฺถํ

สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ยถา ยถาวุโส ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ; ตถา ตถา ตัส์ส ตัส์ส สัต์ถุ ปิโย โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย. อยํ อาวุโส ปฐโม อานิสํโส กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ยถา ยถาวุโส ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ ฯ เป ฯ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ; ตถา ตถา โส ตัส์มึ ธัม์เม อัต์ถปฏิสํเวที จ โหติ ธัม์มปฏิสํเวที จ. อยํ อาวุโส ทุติโย อานิสํโส กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ [illegible] มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ยถา ยถาวุโส ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ ฯ เป ฯ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ; ตถา ตถา โส ตัส์มึ ธัม์เม คัม์ภีรํ อัต์ถปทํ ปัญ์ญาย ปฏิวิช์ฌ ปัส์สติ. อยํ อาวุโส ตติโย อานิสํโส กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ ฯเปฯ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ; ตถา ตถา นํ สพ์รห์มจารี อุต์ตรึ สัม์ภาเวน์ติ "อัท์ธา อยมายัส์มา มัค์โค วา คัจ์ฉติ วาติ. อยํ อาวุโส จตุต์โถ อานิสํโส กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉาย.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ยถา ยถาวุโส ภิก์ขุ ภิก์ขูนํ ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ. ตัต์ถ เย เต ภิก์ขู เสก์ขา อัป์ปัต์ตมานสา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ ปัต์ถยมานา วิหรัน์ติ, เต ตํ ธัม์มํ สุต์วา วิริยํ อารภัน์ติ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย, เย ปน ตัต์ถ ภิก์ขู อรหัน์โต ขีณาสวา วุสิตวัน์โต กตกรณียา โอหิตภารา อนุป์ปัต์ตสทัต์ถา ปริก์ขีณภวสัญ์โญชนา สัม์มทัญ์ญา-วิมุต์ตา, เต ตํ ธัม์มํ สุต์วา ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารํ เยว อนุยุต์ตา วิหรัน์ติ. อยํ อาวุโส ปัญ์จโม อานิสํโส กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉาย. อิเม โข อาวุโส ปัญ์จ อานิสํสา กาเลน ธัม์มัส์สวเน กาเลน ธัม์มสากัจ์ฉายาติ.

๕ จัต์ตาริมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ จัต์ตาริ? ปัญ์ญาพลํ วิริยพลํ อนวัช์ชพลํ สังคหพลํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว ปัญ์ญาพลํ? เย ธัม์มา กุสลา กุสลสํขาตา, เย ธัม์มา อกุสลา อกุสลสํขาตา, เย ธัม์มา สาวัช์ชา สาวัช์ชสํขาตา, เย ธัม์มา อนวัช์ชา อนวัช์ชสํขาตา, เย ธัม์มา กัณ์หา กัณ์หสํขาตา, เย ธัม์มา สุก์กา สุก์กสํขาตา, เย ธัม์มา อเสวิตัพ์พา อเสวิตัพ์พสํขาตา, เย ธัม์มา เสวิตัพ์พา เสวิตัพ์พสํขาตา, เย ธัม์มา นาลมริยา นาลมริยสํขาตา, เย ธัม์มา อลมริยา อลมริยสํขาตา; ต๎ยัส์สุ ธัม์มา ปัญ์ญาย โวทิฏ์ฐา โหน์ติ โวจริตา. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปัญ์ญาพลํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว วิริยพลํ? เย ธัม์มา อกุสลา อกุสลสํขาตา, เย ธัม์มา สาวัช์ชา สาวัช์ชสํขาตา, เย ธัม์มา กัณ์หา กัณ์หสํขาตา, เย ธัม์มา อเสวิตัพ์พา อเสวิตัพ์พสํขาตา, เย ธัม์มา นาลมริยา นาลมริยสํขาตา; เตสํ ธัม์มานํ ปหานาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. เย ธัม์มา กุสลา กุสลสํขาตา, เย ธัม์มา อนวัช์ชา อนวัช์ชสํขาตา, เย ธัม์มา สุก์กา สุก์กสํขาตา, เย ธัม์มา เสวิตัพ์พา เสวิตัพ์พสํขาตา, เย ธัม์มา อลมริยา อลมริยสํขาตา; เตสํ ธัม์มานํ ปฏิลาภาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปัค์คัณ์หาติ ปทหติ. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว วิริยพลํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว อนวัช์ชพลํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก อนวัช์เชน กายกัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ, อนวัช์เชน วจีกัม์เมน

สมัน์นาคโต โหติ, อนวัช์เชน มโนกัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อนวัช์ชพลํ.

กตมัญ์จ ภิก์ขเว สังคหพลํ? จัต์ตาริมานิ ภิก์ขเว สังคหวัต์ถูนิ: ทานํ เปย์ยวัช์ชํ อัต์ถจริยา สมานัต์ตตา. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว ทานานํ, ยทิทํ ธัม์มทานํ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว เปย์ยวัช์ชานํ, ยทิทํ อัต์ถิกัส์ส โอหิตโสตัส์ส ปุนัป์ปุนํ ธัม์มํ เทเสติ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว อัต์ถจริยานํ, ยทิทํ อัส์สัท์ธํ สัท์ธาสัม์ปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏ์ฐาเปติ, ทุส์สีลํ สีลสัม์ปทาย. มัจ์ฉรึ จาคสัม์ปทาย. ทุป์ปัญ์ญํ ปัญ์ญาสัม์ปทาย สมาทเปติ นิเวเสติ ปติฏ์ฐาเปติ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว สมานัต์ตตานํ, ยทิทํ โสตาปัน์เนน โสตาปัน์นัส์ส สมานัต์โต สกทาคามินา สกทาคามิส์ส สมานัต์โต อนาคามินา อนาคามิส์ส สมานัต์โต อรหตา อรหโต สมานัต์โต. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สังคหพลํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว จัต์ตาริ พลานิ.

อิเมหิ โข ภิก์ขเว จตูหิ พเลหิ สมัน์นาคโต อริยสาวโก ปัญ์จ ภยานิ สมติก์กัน์โต โหติ. กตมานิ ปัญ์จ? อาชีวิตภยํ อสิโลกภยํ ปริสํ สารัช์ชภยํ มรณภยํ ทุค์คติภยํ. โส โข ภิก์ขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "นาหํ อาชีวิตภยัส์ส ภายามิ, กิส์สาหํ อาชีวิตภยัส์ส ภายิส์สามิ; อัต์ถิ เม จัต์ตาริ พลานิ: ปัญ์ญาพลํ วิริยพลํ อนวัช์ชพลํ สังคหพลํ; ทุป์ปัญ์โญ โข อาชีวิตภยัส์ส ภาเยย์ย, กุสีโต อาชีวิตภยัส์ส ภาเยย์ย,

สาวัชชกายกัมมันตวจีกัมมันตมโนกัมมันตอาชีวิตภยัสส ภาเยยย, อสังคหโก อาชีวิตภยัสส ภาเยยย. นาหํ อสิโลกภยัสส ภายามิ, ฯ เป ฯ นาหํ ปริสํ สารัชชภยัสส ภายามิ. นาหํ มรณภยัสส ภายามิ. นาหํ ทุคคติภยัสส ภายามิ, กิสสาหํ ทุคคติภยัสส ภายิสสามิ; อัตถิ เม จัตตาริ พลานิ: ปัญญาพลํ วิริยพลํ อนวัชชพลํ สังคหพลํ; ทุปปัญโญ โข ทุคคติภยัสส ภาเยยย, กุสีโต ทุคคติภยัสส ภาเยยย, สาวัชชกายกัมมันตวจีกัมมันตมโนกัมมันตทุคคติภยัสส ภาเยยย, อสังคหโก ทุคคติภยัสส ภาเยยย. อิเมหิ โข ภิกขเว จตูหิ พเลหิ สมันนาคโต อริยสาวโก, อิมานิ ปัญจ ภยานิ สมติกกันโต โหตีติ.

๖ ตัตร โข อายัสมา สาริปุตโต ภิกขู อามันเตสิ ฯ เป ฯ อายัสมา สาริปุตโต เอตทโวจ "ปุคคโลปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปิ, จีวรัมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพพํ: เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปิ, ปิณฑปาโตปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปิ, เสนาสนัมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพพํ: เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปิ, คามนิคโมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ, อเสวิตัพโพปิ ชนปทปเทโสปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปิ.

"ปุคคโลปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ: กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ;

ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปุคฺคลํ "อิมํ โข เม ปุคฺคลํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เย จ โข เม ปพฺพชิเตน ชีวิตปริกฺขารา สมุทาเนตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, เต จ กสิเรน สมุทาหรนฺติ; ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, โส จ เม สามญฺญตฺโถ น ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉตีติ: เตนาวุโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล สํขาปิ รตฺติภาคํ วา ทิวสภาคํ วา อนาปุจฺฉา วา ปกฺกมิตพฺพํ นานุพนฺธิตพฺโพ; ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปุคฺคลํ "อิมํ โข เม ปุคฺคลํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เย จ โข เม ปพฺพชิเตน ชีวิตปริกฺขารา สมุทาเนตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, เต จ อปฺปกสิเรน สมุทาหรนฺติ; ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, โส จ เม สามญฺญตฺโถ ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉตีติ: เตนาวุโส ปุคฺคเลน โส ปุคฺคโล สํขาปิ ยาวชีวํ อนุพนฺธิตพฺโพ น ปกฺกมิตพฺโพ; ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปุคฺคลํ "อิมํ โข เม ปุคฺคลํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เย จ โข เม ปพฺพชิเตน ชีวิตปริกฺขารา สมุทาเนตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, เต จ อปฺปกสิเรน สมุทาหรนฺติ; ยสฺส จมฺหิ อตฺถาย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต, โส จ เม สามญฺญตฺโถ ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉตีติ: เตนาวุโส

ปุคคเลน โส ปุคคโล ยาวชีวํ อนุพันธิตัพโพ น ปักกมิตัพโพ; ตัตถ ยํ ชัญญา ปุคคลํ "อิมํ โข เม ปุคคลํ เสวโต อกุสลา ธัมมา ปริหายันติ, กุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ; เย จ เม ปัพพชิเตน ชีวิตปริกขารา สมุทาเนตัพพา จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลาน- ปัจจยเภสัชชปริกขารา, เต จ อัปปกสิเรน สมุทาหรันติ; ยัสส จัมหิ อัตถาย อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชิโต, โส จ เม สามัญญัตโถ ภาวนาปาริปูรึ คัจฉตีติ: เตนาวุโส ปุคคเลน โส ปุคคโล ยาวชีวํ อนุพันธิตัพโพ น ปักกมิตัพโพ อปิ ปนุชชมาเนน. "ปุคคโลปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ.

"จีวรัมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพพํ: เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ: กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? ตัตถ ยํ ชัญญา จีวรํ "อิทํ โข เม จีวรํ เสวโต อกุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ, กุสลา ธัมมา ปริหายันตีติ: เอวรูปํ จีวรํ น เสวิตัพพํ; ตัตถ ยํ ชัญญา จีวรํ "อิทํ โข เม จีวรํ เสวโต อกุสลา ธัมมา ปริหายันติ, กุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันตีติ: เอวรูปํ จีวรํ เสวิตัพพํ. "จีวรัมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพพํ: เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ.

"ปิณฑปาโตปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพโพ: เสวิตัพโพปิ อเสวิตัพโพปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ: กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ?

ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปิณฺฑปาตํ "อิมํ โข เม ปิณฺฑปาตํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ: เอวรูโป ปิณฺฑปาโต น เสวิตพฺโพ; ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปิณฺฑปาตํ "อิมํ โข เม ปิณฺฑปาตํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ: เอวรูโป ปิณฺฑปาโต เสวิตพฺโพ. "ปิณฺฑปาโตปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตพฺโพ: เสวิตพฺโพปิ อเสวิตพฺโพปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"เสนาสนมฺปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตพฺพํ: เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตตฺถ ยํ ชญฺญา เสนาสนํ "อิทํ โข เม เสนาสนํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ: เอวรูปํ เสนาสนํ น เสวิตพฺพํ; ตตฺถ ยํ ชญฺญา เสนาสนํ "อิทํ โข เม เสนาสนํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ: เอวรูปํ เสนาสนํ เสวิตพฺพํ. "เสนาสนมฺปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตพฺพํ: เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ?

"คามนิคโมปิ อาวุโส ทุวิเธน เวทิตพฺโพ: เสวิตพฺโพปิ อเสวิตพฺโพปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตตฺถ ยํ ชญฺญา คามนิคมํ "อิมํ โข เม คามนิคมํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ: เอวรูโป คามนิคโม น เสวิตพฺโพ; ตตฺถ ยํ ชญฺญา คามนิคมํ "อิมํ

โข เม คามนิคมํ เสวโต อกุสลา ธัม์มา ปริหายัน์ติ, กุสลา ธัม์มา อภิวัฑ์ฒัน์ตีติ: เอวรูโป คามนิคโม เสวิตัพ์โพ. "คามนิคโมปี อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพ์โพ: เสวิตัพ์โพปิ อเสวิตัพ์โพปีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

"ชนปทปเทโสปี อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพ์โพ: เสวิตัพ์โพปิ อเสวิตัพ์โพปีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ: กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ตัต์ถ ยํ ชัญ์ญา ชนปทปเทสํ "อิมํ โข เม ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ธัม์มา อภิวัฑ์ฒัน์ติ, กุสลา ธัม์มา ปริหายัน์ตีติ: เอวรูโป ชนปทปเทโส น เสวิตัพ์โพ; ตัต์ถ ยํ ชัญ์ญา ชนปทปเทสํ "อิมํ โข เม ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ธัม์มา ปริหายัน์ติ, กุสลา ธัม์มา อภิวัฑ์ฒัน์ตีติ: เอวรูโป ชนปทปเทโส เสวิตัพ์โพ. "ชนปทปเทโสปี อาวุโส ทุวิเธน เวทิตัพ์โพ: เสวิตัพ์โพปิ อเสวิตัพ์โพปีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตัน์ติ.

๗ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิช์ฌกูเฏ ปัพ์พเต. อถโข สุภวา ปริพ์พาชโก เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สุภวา ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เอกมิทาหํ ภัน์เต สมยํ ภควา อิเธว ราชคเห วิหรามิ คิริพ์พเช. ตัต์ร โข เม ภัน์เต ภควโต สัม์มุขา สุตํ สัม์มุขา ปฏิค์คหิตํ "โย โส สุภว ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา

กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสํโยชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต; อภพฺโพ โส ปญฺจฏฺฐานานิ อชฺฌาจริตุํ: อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทาตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สมฺปชานมุสา ภาสิตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สนฺนิธิการกํ กาเม ปริภุญฺชิตุํ เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริยภูโต; กจฺจิ เมตํ ภนฺเต ภควโต สุสฺสุตํ สุคฺคหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริตนฺติ. ตคฺฆ เต เอตํ สุสฺสุตํ สุคฺคหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ "ปุพฺเพ จาหํ สุตว เอตรหิ จ เอวํ วทามิ "โย โส ภิกฺขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสํโยชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต; อภพฺโพ โส นวฏฺฐานานิ อชฺฌาจริตุํ: อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทาตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สมฺปชานมุสา ภาสิตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สนฺนิธิการกํ กาเม ปริภุญฺชิตุํ เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริยภูโต, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ ฉนฺทาคตึ คนฺตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ โทสาคตึ คนฺตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ โมหาคตึ คนฺตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ ภยาคตึ คนฺตุํ. ปุพฺเพ จาหํ สุตว เอตรหิ จ เอวํ วทามิ "โย โส ภิกฺขุ

อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต, อภัพ์โพ โส อิมานิ นวัฏ์ฐานานิ อัช์ฌาจริตุน์ติ.

๘ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิช์ฌกูเฏ ปัพ์พเต. อถโข สัช์โฌ ปริพ์พาชโก เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สัช์โฌ ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เอกมิทาหํ ภัน์เต สมยํ ภควา อิเธว ราชคเห วิหรามิ คิริพ์พเช. ตัต์ร เม ภัน์เต ภควโต สัม์มุขา สุตํ สัม์มุขา ปฏิค์คหิตํ " โย โส สัช์ฌ ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต; อภัพ์โพ โส ปัญ์จัฏ์ฐานานิ อัช์ฌาจริตุํ: อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัญ์จิจ์จ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ อทิน์นํ เถย์ยสํขาตํ อาทาตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ เมถุนํ ธัม์มํ ปฏิเสวิตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัม์ปชานมุสา ภาสิตุํ, อภัพ์โพ ขีณาสโว ภิก์ขุ สัน์นิธิการกํ กาเม ปริภุญ์ชิตุํ เสย์ยถาปิ ปุพ์เพ อคาริยภูโต; กัจ์จิ เมตํ ภัน์เต ภควโต สุส์สุตํ สุค์คหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริตัน์ติ. ตัค์ฆ เต เอตํ สัช์ฌ สุส์สุตํ สุค์คหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ "ปุพ์เพ จาหํ สัช์ฌ เอตรหิ จ เอวํ วทามิ " โย โส ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร

อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสํโยชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต; อภพฺโพ โส นวฏฺฐานานิ อชฺฌาจริตุํ: อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, ฯ เป ฯ อภพฺโพ ขีณาสโว สนฺนิธิการกํ กาเม ปริภุญฺชิตุํ เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ อคาริยภูโต, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ พุทฺธํ ปจฺจกฺขาตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ ธมฺมํ ปจฺจกฺขาตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สํฆํ ปจฺจกฺขาตุํ, อภพฺโพ ขีณาสโว ภิกฺขุ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตุํ. ปุพฺเพ จาหํ สภิย เอตรหิ จ เอวํ วทามิ "โย โส ภิกฺขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสํโยชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต, อภพฺโพ โส อิมานิ นวฏฺฐานานิ อชฺฌาจริตุนฺติ.

๙ นว ยิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม นว? อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน, อนาคามี อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, สกทาคามี สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, ปุถุชฺชโน. อิเม โข ภิกฺขเว นว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ.

๑๐ นว ยิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา ทกฺขิเณยฺยา อญฺชลิกรณียา อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเม นว? อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน, อนาคามี อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, สกทาคามี สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺโน, โสตาปนฺโน

โสตาปัตติผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปันโน, โคตรภู. อิเม โข ภิกขเว นว ปุคคลา อาหุเนยยา ฯ เป ฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสสาติ.

สัมโพธวัคโค ปฐโม.

ตัสสุททานํ ภวติ

สัมโพธิ นิสสโย เจว เมฆิยํ นันทกํ พลํ
เสวนา สุตวา สัชโฌ ปุคคโล อาหุเนยโย จาติ.

นวกนิปาเต ปัณณาสกัสส ทุติยวัคโค.

๑๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. อถโข อายัสมา สาริปุตโต เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา สาริปุตโต ภควันตํ เอตทโวจ "วุฏโฐ เม ภันเต สาวัตถิยํ วัสสาวาโส, อิจฉามหํ ภันเต ชนปทจาริกํ ปักกมิตุนติ. ยัสส ทานิ ตวํ สาริปุตต กาลํ มัญญสีติ. อถโข โส อายัสมา สาริปุตโต อุฏฐายาสนา ภควันตํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กัตวา ปักกามิ.

อถโข อัญญตโร ภิกขุ อจิรปักกันเต อายัสมันเต สาริปุตเต ภควันตํ เอตทโวจ "อายัสมา มํ ภันเต สาริปุตโต อาสัชช อัปปฏินิสสัชช จาริกํ ปักกันโตติ. อถโข ภควา อัญญตรํ ภิกขุํ อามันเตสิ 'เอหิ ตวํ ภิกขุ, มม วจเนน สาริปุตตํ อามันเตหิ

"สตฺถา ตํ อาวุโส สาริปุตฺต อามนฺเตตีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข โส ภิกฺขุ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "สตฺถา ตํ อาวุโส สาริปุตฺต อามนฺเตตีติ. "เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ตสฺส ภิกฺขุโน ปจฺจสฺโสสิ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมา จ อานนฺโท อปาปุรณํ อาทาย วิหารํ อาหิณฺฑนฺติ "อภิกฺขมถายสฺมนฺโต อภิกฺขมถายสฺมนฺโต, อิทานายสฺมา สาริปุตฺโต ภควโต สมฺมุขา สีหนาทํ นทิสฺสตีติ.

อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ ภควา เอตทโวจ "อิธ เต สาริปุตฺต อญฺญตโร สพฺรหฺมจารี ขียธมฺมํ อาปนฺโน "อายสฺมา มํ ภนฺเต สาริปุตฺโต อาสชฺช อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกนฺโตติ. ยสฺส นูน ภนฺเต กาเย กายคตา สติ อนุปฏฺฐิตา อสฺส, โส อิธ อญฺญตรํ สพฺรหฺมจารึ อาสชฺช อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺย. เสยฺยถาปิ ภนฺเต ปถวิยํ สุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ อสุจิมฺปิ นิกฺขิปนฺติ คูถคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ มุตฺตคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ เขฬคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ ปุพฺพคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ โลหิตคตมฺปิ นิกฺขิปนฺติ, น จ เตน ปถวี อฏฺฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจฺฉติ วา; เอวเมว โข อหํ ภนฺเต ปถวีสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน; ยสฺส นูน

ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาสัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ยํ.

เสย์ยถาปิ ภัน์เต อาปส์มึ สุจิม์ปิ โธวัน์ติ อสุจิม์ปิ โธวัน์ติ คูถคตัม์ปิ มุต์ตคตัม์ปิ เขฬคตัม์ปิ ปุพ์พคตัม์ปิ โลหิตคตัม์ปิ โธวัน์ติ, น จ เตน อาโป อัฏ์ฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจ์ฉติ วา; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต อาโปสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาปัช์เฌน ยัส์ส นูน ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาสัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ยํ.

เสย์ยถาปิ ภัน์เต เตโช สุจิม์ปิ ฑหติ อสุจิม์ปิ ฑหติ คูถคตัม์ปิ มุต์ตคตัม์ปิ เขฬคตัม์ปิ ปุพ์พคตัม์ปิ โลหิตคตัม์ปิ ฑหติ, น จ เตน เตโช อัฏ์ฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจ์ฉติ วา; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต เตโชสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาปัช์เฌน. ยัส์ส นูน ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาสัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ยํ.

เสย์ยถาปิ ภัน์เต วาโย สุจิม์ปิ อุปวายติ อสุจิม์ปิ อุปวายติ คูถคตัม์ปิ มุต์ตคตัม์ปิ เขฬคตัม์ปิ ปุพ์พคตัม์ปิ โลหิตคตัม์ปิ อุปวายติ, น จ เตน วาโย อัฏ์ฏียติ วา หรายติ วา ชิคุจ์ฉติ วา; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต วาโยสเมน เจตสา วิหรามิ

วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. ยสฺส นูน ภนฺเต กาเย กายคตา สติ อนุปฏฺฐิตา อสฺส, โส อิธ อญฺญตรํ สพฺรหฺมจารึ อาปชฺช อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺย.

เสยฺยถาปิ ภนฺเต รโชหรณํ สุจิมฺปิ ปุญฺฉติ อสุจิมฺปิ ปุญฺฉติ คูถคตมฺปิ มุตฺตคตมฺปิ เขฬคตมฺปิ ปุพฺพคตมฺปิ โลหิตคตมฺปิ ปุญฺฉติ, น จ เตน รโชหรณํ อฏฺฏิยติ วา หรายติ วา ชิคุจฺฉติ วา; เอวเมว โข อหํ ภนฺเต รโชหรณสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. ยสฺส นูน ภนฺเต กาเย กายคตา สติ อนุปฏฺฐิตา อสฺส, โส อิธ อญฺญตรํ สพฺรหฺมจารึ อาปชฺช อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺย.

เสยฺยถาปิ ภนฺเต จณฺฑาลกุมารโก วา จณฺฑาลกุมาริกา วา กโฬปิหตฺโถ นนฺติกวาสี คามํ วา นิคมํ วา ปวิสนฺโต นีจจิตฺตํเยว อุปฏฺฐเปตฺวา ปวิสติ; เอวเมว โข อหํ ภนฺเต จณฺฑาลกุมารกสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. ยสฺส นูน ภนฺเต กาเย กายคตา สติ อนุปฏฺฐิตา อสฺส, โส อิธ อญฺญตรํ สพฺรหฺมจารึ อาปชฺช อปฺปฏินิสฺสชฺช จาริกํ ปกฺกเมยฺย.

เสยฺยถาปิ ภนฺเต อุสโภ ฉินฺนวิสาโณ สูรโต สุทนฺโต สุวินีโต รถิยาย รถิยํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ อนฺวาหิณฺฑนฺโต น กิญฺจิ หึสติ ปาเทน วา วิสาเณน วา; เอวเมว โข อหํ ภนฺเต

อุสภฉินฺนวิสาณสเมน เจตสา วิหรามิ วิปุเลน มหัค์คเตน อัปปมาเณน อเวเรน อพ์ยาปัช์เฌน. ยัส์ส นูน ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาปัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ย.

เสย์ยถาปิ ภัน์เต อิต์ถี วา ปุริโส วา ทหโร วา ยุวา มัณ์ฑนกชาติโก อหิกุณเปน วา กุก์กุรกุณเปน วา กัณ์เฐ อาลัค์เคน อัฏ์ฏิเยย์ย หราเยย์ย ชิคุจ์เฉย์ย; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต อิมินา ปูติกาเยน อัฏ์ฏิยามิ หรายามิ ชิคุจ์ฉามิ. ยัส์ส นูน ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาปัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ย.

เสย์ยถาปิ ภัน์เต ปุริโส เมทกถาลิกํ ปริหเรย์ย ฉิท์ทาวฉิท์ทํ อุค์ฆรัน์ตํ ปัค์ฆรัน์ตํ; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต อิมํ กายํ ปริหรามิ ฉิท์ทาวฉิท์ทํ อุค์ฆรัน์ตํ ปัค์ฆรัน์ตํ. ยัส์ส นูน ภัน์เต กาเย กายคตา สติ อนุปัฏ์ฐิตา อัส์ส, โส อิธ อัญ์ญตรํ สพ์รห์มจารึ อาปัช์ช อัป์ปฏินิส์สัช์ช จาริกํ ปัก์กเมย์ยาติ.

อถ โข โส ภิก์ขุ อุฏ์ฐายาสนา เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัจ์จโย มํ ภัน์เต อัจ์จคมา ยถาพาลํ ยถามูฬ์หํ ยถาอกุสลํ, โย อหํ อายัส์มัน์ตํ สารีปุต์ตํ อสตา ตุจ์ฉา มุสา อภูเตน อัพ์ภาจิก์ขึ; ตัส์ส เม ภัน์เต ภควา อัจ์จยํ อัจ์จยโต ปฏิค์คัณ์หาตุ อายตึ สํวรายาติ. ตัค์ฆ ตํ ภิก์ขุ

อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, โย ตฺวํ สาริปุตฺตํ อสตา ตุจฺฉา มุสา อภูเตน อพฺภาจิกฺขิ; ยโต จ โข ตฺวํ ภิกฺขุ อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ, ตนฺเต มยํ ปฏิคฺคณฺหาม, วุฑฺฒิ เหสา ภิกฺขุ อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ อายตึ สํวรํ อาปชฺชตีติ. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ "ขม สาริปุตฺต อิมสฺส โมฆปุริสสฺส, ปุราย ตตฺเถว สตฺตธา มุทฺธา ผลิสฺสตีติ. ขมามหํ ภนฺเต ตสฺส อายสฺมโต, สเจ มมํ โส อายสฺมา เอวมาห "ขมตุ จ เม โส อายสฺมาติ.

๑๒ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม.

อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. อถโข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "อติปฺปโค โข ตาว สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตุํ, ยนฺนูนาหํ เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนุปสงฺกเมยฺยนฺติ. อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺญติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรากถา อุทปาทิ "โย หิ โกจิ อาวุโส สอุปาทิเสโส กาลํ กโรติ, สพฺโพ โส

อปริมุตโต นิรยา อปริมุตโต ติรัจฉานโยนิยา อปริมุตโต ปิตติวิสยา อปริมุตโต อปายทุคคติวินิปาตาติ.

อถโข อายัสมา สารีปุตโต เตสํ อัญญติตถิยานํ ปริพพาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินันทิ นัปปฏิกโกสิ; อนภินันทิตวา อัปปฏิกโกสิตวา อุฏฐายาสนา ปักกามิ "ภควโต สันติเก เอตัสส ภาสิตัสส อัตถํ อาชานิสสามีติ. อถโข อายัสมา สารีปุตโต สาวัตถิยํ ปิณฑาย จริตวา ปัจฉาภัตตํ ปิณฑปาตปฏิกกันโต เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา สารีปุตโต ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพพัณหสมยํ นิวาเสตวา ปัตตจีวรมาทาย สาวัตถึ ปิณฑาย ปาวิสึ; ตัสส มัยหํ ภันเต เอตทโหสิ "อติปปโค โข ตาว สาวัตถิยํ ปิณฑาย จริตุํ, ยันนูนาหํ เยน อัญญติตถิยานํ ปริพพาชกานํ อาราโม เตนุปสังกเมยยันติ: อถโขหํ ภันเต เยน อัญญติตถิยานํ ปริพพาชกานํ อาราโม เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิตวา เตหิ อัญญติตถิเยหิ ปริพพาชเกหิ สัทธึ สัมโมทึ, สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทึ; เตน โข ปน สมเยน เตสํ อัญญติตถิยานํ ปริพพาชกานํ สันนิสินนานํ สันนิปติตานํ อยมันตรากถา อุทปาทิ "โย หิ โกจิ อาวุโส สอุปาทิเสโส กาลํ กโรติ, สัพโพ โส อปริมุตโต นิรยา อปริมุตโต ติรัจฉานโยนิยา อปริมุตโต ปิตติวิสยา อปริมุตโต อปายทุคคติวินิปาตาติ: อถโขหํ ภันเต เตสํ

อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินนฺทิ นปฺปฏิกฺโกสิ; อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามึ "ภควโต สนฺติเก เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามีติ.

เกจิ สาริปุตฺต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา พาลา อพฺยตฺตา, เกจิ สอุปาทิเสสํ วา สอุปาทิเสสาติ ชานิสฺสนฺติ, อนุปาทิเสสํ วา อนุปาทิเสสาติ ชานิสฺสนฺติ. นว ยิเม สาริปุตฺต ปุคฺคลา สอุปาทิเสสา กาลํ กุรุมานา ปริมุตฺตา นิรยา ปริมุตฺตา ติรจฺฉานโยนิยา ปริมุตฺตา ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺตา อปายทุคฺคติวินิปาตา. กตเม นว?

อิธ สาริปุตฺต เอกจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูริการี โหติ สมาธิสฺมึ ปริปูริการี ปญฺญาย มตฺตโสการี; โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา อนฺตราปรินิพฺพายี โหติ. อยํ สาริปุตฺต ปฐโม ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ปริมุตฺโต ติรจฺฉานโยนิยา ปริมุตฺโต ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา.

ปุน จปรํ สาริปุตฺต, อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูริการี โหติ สมาธิสฺมึ ปริปูริการี ปญฺญาย มตฺตโสการี; โส ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา อุปหจฺจปรินิพฺพายี โหติ. อสงฺขารปรินิพฺพายี โหติ. สสงฺขารปรินิพฺพายี โหติ. อุทฺธํโสโต โหติ อกนิฏฺฐคามี. อยํ สาริปุตฺต ปญฺจโม ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ปริมุตฺโต ติรจฺฉานโยนิยา ปริมุตฺโต ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา.

ปุน จปรํ สาริปุตฺต, อิเธกัจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูริการี โหติ สมาธิสฺมึ มัตฺตโสการี ปัญฺญาย มัตฺตโสการี, โส ติณฺณํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา ราคโทสโมหานํ ตนุตฺตา สกทาคามี โหติ; สกิเทว อิมํ โลกํ อาคันฺตฺวา ทุกฺขัสฺสันฺตํ กโรติ. อยํ สาริปุตฺต ฉัฏฺโฐ ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ฯเปฯ ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา.

ปุน จปรํ สาริปุตฺต, อิเธกัจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูริการี โหติ สมาธิสฺมึ มัตฺตโสการี ปัญฺญาย มัตฺตโสการี, โส ติณฺณํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา เอกพีชี โหติ; เอกํ เยว มานุสกํ ภวํ นิพฺพัตฺเตตฺวา ทุกฺขัสฺสันฺตํ กโรติ. อยํ สาริปุตฺต สัตฺตโม ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ฯเปฯ ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา.

ปุน จปรํ สาริปุตฺต, อิเธกัจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูริการี โหติ สมาธิสฺมึ มัตฺตโสการี ปัญฺญาย มัตฺตโสการี, โส ติณฺณํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โกลํโกโล โหติ; เทฺว วา ตีณิ วา กุลานิ สันฺธาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขัสฺสันฺตํ กโรติ. อยํ สาริปุตฺต อัฏฺฐโม ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ฯเปฯ ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา.

ปุน จปรํ สาริปุตฺต, อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล สีเลสุ ปริปูรการี โหติ สมาธิสฺมึ มตฺตโสการี ปญฺญาย มตฺตโสการี, โส ติณฺณํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา สตฺตกฺขตฺตุปรโม โหติ; สตฺตกฺขตฺตุปรมํ เทเว จ มนุสฺเส จ สนฺธาวิตฺวา สํสริตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ กโรติ. อยํ สาริปุตฺต นวโม ปุคฺคโล สอุปาทิเสโส กาลํ กุรุมาโน ปริมุตฺโต นิรยา ปริมุตฺโต ติรจฺฉานโยนิยา ปริมุตฺโต ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺโต อปายทุคฺคติวินิปาตา. เกจิ สาริปุตฺต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา พาลา อพฺยตฺตา, เกจิ สอุปาทิเสสํ วา "สอุปาทิเสสาติ ชานิสฺสนฺติ. อนุปาทิเสสํ วา "อนุปาทิเสสาติ ชานิสฺสนฺติ. อิเม โข สาริปุตฺต นว ปุคฺคลา สอุปาทิเสสา กาลํ กุรุมานา ปริมุตฺตา นิรยา ปริมุตฺตา ติรจฺฉานโยนิยา ปริมุตฺตา ปิตฺติวิสยา ปริมุตฺตา อปายทุคฺคติวินิปาตา. น ตาวายํ สาริปุตฺต ธมฺมปริยาโย ปฏิภาสิ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ: ตํ กิสฺสเหตุ? มา ยิมํ ธมฺมปริยายํ สุตฺวา ปมาทํ อาหริํสูติ: อปิ จ มยา โย ปญฺหาธิปฺปาเยน ภาสิโตติ.

๑๓ อถโข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนียํ, ตํ เม กมฺมํ สมฺปรายเวทนียํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ

พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ สมฺปรายเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ สุขเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ สุขเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ปริปกฺกเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ อปริปกฺกเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ อปริปกฺกเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ปริปกฺกเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ พหุเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ อปฺปเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ อปฺปเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ พหุเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ เวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ อเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส. กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ อเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ เวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย

ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ. โน หิทํ อาวุโส.

"กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ สมฺปรายเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ สมฺปรายเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ทิฏฺฐธมฺมเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ สุขเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ทุกฺขเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ สุขเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ ปริปกฺกเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ อปริปกฺกเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กึ ปนาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ อปริปกฺกเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ ปริปกฺกเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต "ยํ กมฺมํ พหุเวทนิยํ, ตํ เม กมฺมํ อปฺปเวทนิยํ โหตูติ เอตสฺส อตฺถาย ภควติ พฺรหฺมจริยํ วุสฺสตีติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ,

"กึ ปนาวุโส สาริปุต์ต "ยํ กัม์มํ อัป์ปเวทนิยํ, ตํ เม กัม์มํ พหุเวทนิยํ โหตูติ เอตัส์ส อัต์ถาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ, "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุต์ต "ยํ กัม์มํ เวทนิยํ, ตํ เม กัม์มํ อเวทนิยํ โหตูติ เอตัส์ส อัต์ถาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโส วเทสิ, "กึ ปนาวุโส สาริปุต์ต "ยํ กัม์มํ อเวทนิยํ, ตํ เม กัม์มํ เวทนิยํ โหตูติ เอตัส์ส อัต์ถาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "โน หิทํ อาวุโสติ วเทสิ; อถ กิมัต์ถํ จรหาวุโส ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สตีติ.

ยํ โข์ส อาวุโส อัญ์ญาตํ อทิฏ์ฐํ อัป์ปัต์ตํ อสัจ์ฉิกตํ อนภิสเมตํ, ตัส์ส ญาณาย ทัส์สนาย ปัต์ติยา สัจ์ฉิกิริยาย อภิสมยาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สติ. "อิทํ ทุก์ขัน์ติ โข์ส อาวุโส. "อยํ ทุก์ขสมุทโยติ โข์ส อาวุโส. "อยํ ทุก์ขนิโรโธติ โข์ส อาวุโส. "อยํ ทุก์ขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โข์ส อาวุโส อัญ์ญาตํ อทิฏ์ฐํ อัป์ปัต์ตํ อสัจ์ฉิกตํ อนภิสเมตํ, ตัส์ส ญาณาย ทัส์สนาย ปัต์ติยา สัจ์ฉิกิริยาย อภิสมยาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สติ. อิทํ โข์ส อาวุโส อัญ์ญาตํ อทิฏ์ฐํ อัป์ปัต์ตํ อสัจ์ฉิกตํ อนภิสเมตํ, ตัส์ส ญาณาย ทัส์สนาย ปัต์ติยา สัจ์ฉิกิริยาย อภิสมยาย ภควติ พ์รห์มจริยํ วุส์สตีติ.

๑๔ อถโข อายัส์มา สมิท์ธิ เยนายัส์มา สาริปุต์โต เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ

นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อายัส์มัน์ตํ สมิท์ธึ อายัส์มา สาริปุต์โต เอตทโวจ "กิมารัม์มณา สมิท์ธิ ปุริสัส์ส สังกัป์ปวิตัก์กา อุปัช์ชัน์ตีติ. นามรูปารัม์มณา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ ก๎ว นานัต์ตํ คัจ์ฉัน์ตีติ. ธาตูสุ ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึสมุทยาติ. ผัส์สสมุทยา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึสโมสรณาติ. เวทนาสโมสรณา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึปมุขาติ. สมาธิป์ปมุขา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึอาธิปเตย์ยาติ. สตาธิปเตย์ยา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึอุต์ตราติ. ปัญ์ญุต์ตรา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึสาราติ. วิมุต์ติสารา ภัน์เตติ. เต ปน สมิท์ธิ กึโอคธาติ. อมโตคธา ภัน์เตติ. "กิมารัม์มณา สมิท์ธิ ปุริสัส์ส สังกัป์ปวิตัก์กา อุปัช์ชัน์ตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "นามรูปารัม์มณา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ ก๎ว นานัต์ตํ คัจ์ฉัน์ตีติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "ธาตูสุ ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ กึสมุทยาติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "ผัส์สสมุทยา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ กึสโมสรณาติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "เวทนาสโมสรณา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ กึปมุขาติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "สมาธิป์ปมุขา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ กึอาธิปเตย์ยาติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "สตาธิปเตย์ยา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ กึอุต์ตราติ อิติ ปุฏ์โฐ สมาโน "ปัญ์ญุต์ตรา ภัน์เตติ วเทสิ, "เต ปน สมิท์ธิ

กึสาราติ อิติ ปุฏโฐ สมาโน "วิมุตติสารา ภันเตติ วเทสิ, "เต ปน สมิทธิ กิโอคธาติ อิติ ปุฏโฐ สมาโน "อมโตคธา ภันเตติ วเทสิ; สาธุ สาธุ สมิทธิ, สาธุ โข ตวํ สมิทธิ ปัญหํ ปุฏโฐ วิสัสัชเชสิ เตน จ มา มัญญีติ.

๑๕ เสยยถาปิ ภิกขเว คัณโฑ อเนกวัสสคณิโก, ตัสสัสสุ นว วณมุขานิ นว อเภทนมุขานิ, ตโต ยํ กิญจิ ปัคฆเรยยะ อสุจิ เยว ปัคฆเรยย, ทุคคันธํ เยว ปัคฆเรยย, เชคุจฉิยํ เยว ปัคฆเรยย; ยํ กิญจิ ปสเวยยะ อสุจิ เยว ปสเวยย, ทุคคันธํ เยว ปสเวยย, เชคุจฉิยํ เยว ปสเวยย. "คัณโฑติ โข ภิกขเว อิมัสเสตํ จาตุมมหาภูติกัสส กายัสส อธิวจนํ มาตาเปตติกสัมภวัสส โอทนกุมมาสุปจยัสส อนิจจุจฉาทนปริมัททนเภทนวิทธํสนธัมมัสส, ตัสส นว วณมุขานิ นว อเภทนมุขานิ, ตโต ยํ กิญจิ ปัคฆรติ อสุจิ เยว ปัคฆรติ, ทุคคันธํ เยว ปัคฆรติ, เชคุจฉิยํ เยว ปัคฆรติ; ยํ กิญจิ ปสวติ อสุจิ เยว ปสวติ, ทุคคันธํ เยว ปสวติ, เชคุจฉิยํ เยว ปสวติ. ตัสมา ติห ภิกขเว อิมัสมึ กาเย นิพพินทถาติ.

๑๖ นว อิมา ภิกขเว สัญญา ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหนติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา นว? อสุภสัญญา มรณสัญญา อาหาเร ปฏิกูลสัญญา สัพพโลเก อนภิรตสัญญา อนิจจสัญญา อนิจเจ ทุกขสัญญา ทุกเข อนัตตสัญญา ปหานสัญญา วิราคสัญญา. อิมา โข ภิกขเว นว สัญญา ภาวิตา

พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๑๗ นวหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา นาลํ อุปคนฺตุํ, อุปคนฺตฺวา วา นาลํ นิสีทิตุํ. กตเมหิ นวหิ? น มนาเปน ปจฺจุฏฺเฐนฺติ, น มนาเปน อภิวาเทนฺติ, น มนาเปน อาสนํ เทนฺติ, สนฺตมสฺส ปริคุยฺหนฺติ, พหุกมฺปิ โถกํ เทนฺติ, ปณีตมฺปิ ลูขํ เทนฺติ, อสกฺกจฺจํ เทนฺติ โน สกฺกจฺจํ, น อุปนิสีทนฺติ ธมฺมสฺสวนาย, ภาสิตมสฺส น รมิสฺสนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว นวหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา นาลํ อุปคนฺตุํ, อุปคนฺตฺวา วา นาลํ นิสีทิตุํ.

นวหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา อลํ อุปคนฺตุํ, อุปคนฺตฺวา วา อลํ นิสีทิตุํ. กตเมหิ นวหิ? มนาเปน ปจฺจุฏฺเฐนฺติ, มนาเปน อภิวาเทนฺติ, มนาเปน อาสนํ เทนฺติ, สนฺตมสฺส น ปริคุยฺหนฺติ, พหุกมฺปิ พหุกํ เทนฺติ, ปณีตมฺปิ ปณีตํ เทนฺติ, สกฺกจฺจํ เทนฺติ โน อสกฺกจฺจํ, อุปนิสีทนฺติ ธมฺมสฺสวนาย, ภาสิตมสฺส รมิสฺสนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว นวหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ กุลํ อนุปคนฺตฺวา วา อลํ อุปคนฺตุํ, อุปคนฺตฺวา วา อลํ นิสีทิตุนฺติ.

๑๘ นวหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขเว อุโปสโถ อุปวุตฺโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร. กถํ อุปวุตฺโถ จ ภิกฺขเว นวหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อุโปสโถ มหปฺผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปฺผาโร? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "ยาวชีวํ อรหนฺโต ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา

นิหิตทัณฑา นิหิตสัตถา ลัชชี ทยาปันนา สัพพปาณภูตหิตานุกัมปีโน วิหรันติ, อหัมปัชช อิมัญจ รัตติ อิมัญจ ทิวสํ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาปันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมปี วิหรามิ; อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ อิมินา ปฐเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. ฯเปฯ "ยาวชีวํ อรหันโต อุจจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรตา นีจเสยยํ กัปเปนติ มัญจเก วา ติณสันถรเก วา, อหัมปัชช อิมัญจ รัตตึ อิมัญจ ทิวสํ อุจจาสยนมหาสยนํ ปหาย อุจจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต นีจเสยยํ กัปเปมิ มัญจเก วา ติณสันถรเก วา; อิมินาปังเคน อรหตํ อนุกโรมิ, อุโปสโถ จ เม อุปวุตโถ ภวิสสตีติ อิมินา อัฏฐเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. "เมตตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตวา วิหรติ, ตถา ทุติยํ. ตถา ตติยํ. ตถา จตุตถํ. อิติ อุทธมโธ ติริยํ สัพพธิ สัพพัตตตาย สัพพาวันตํ โลกํ เมตตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัคคเตน อัปปมาเณน อเวเรน อพยาปัชเฌน ผริตวา วิหรติ อิติ อิมินา นวเมน อังเคน สมันนาคโต โหติ. เอวัญจ อุปวุตโถ โข ภิกขเว นวังคสมันนาคโต อุโปสโถ มหัปผโล โหติ มหานิสํโส มหาชุติโก มหาวิปผาโรติ.

๑๙ อิมัญจ ภิกขเว รัตตึ สัมพหุลา เทวตา อภิกกันตาย รัตติยา อภิกกันตวัณณา เกวลกัปปํ เชตวนํ โอภาเสตวา เยนาหํ เตนุปสังกมึสุ;

อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ภิกฺขเว ตา มํ เอตทโวจุํ "อุปสงฺกมึสุ โน ภนฺเต ปุพฺเพ มนุสฺสภูตา ปพฺพชิตา อคารานิ, เต มยํ ภนฺเต ปจฺจุฏฺฐิมฺห, โน จ โข อภิวาทิมฺห; เต มยํ ภนฺเต อปริปุณฺณกมฺมนฺตา วิปฺปฏิสาริโนโย ปจฺฉานุตาปิโนโย หีนํ กายํ อุปปนฺนาติ. อปราปิ มํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ "อุปสงฺกมึสุ โน ภนฺเต ปุพฺเพ มนุสฺสภูตานํ ปพฺพชิตา อคารานิ, เต มยํ ภนฺเต ปจฺจุฏฺฐิมฺห จ อภิวาทิมฺห จ, โน จ โข อาสนํ อทิมฺห; เต มยํ ภนฺเต อปริปุณฺณกมฺมนฺตา วิปฺปฏิสาริโนโย ปจฺฉานุตาปิโนโย หีนํ กายํ อุปปนฺนาติ. อปราปิ มํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา เทวตา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ "อุปสงฺกมึสุ โน ภนฺเต ปุพฺเพ มนุสฺสภูตานํ ปพฺพชิตา อคารานิ, เต มยํ ภนฺเต ปจฺจุฏฺฐิมฺห จ อภิวาทิมฺห จ อาสนญฺจ อทิมฺห, โน จ โข ยถาสตฺติ ยถาพลํ สํวิภชิมฺห; ฯเปฯ ยถาสตฺติ ยถาพลํ สํวิภชิมฺห. โน จ โข อุปนิสีทิมฺห ธมฺมสฺสวนาย. อุปนิสีทิมฺห ธมฺมสฺสวนาย, โน จ โข โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณิมฺห. โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณิมฺห, โน จ โข สุตฺวา ธมฺมํ ธารยิมฺห. สุตฺวา จ ธมฺมํ ธารยิมฺห, โน จ โข ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขิมฺห. ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขิมฺห, โน จ โข อญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปชฺชิมฺห; เต มยํ ภนฺเต อปริปุณฺณกมฺมนฺตา วิปฺปฏิสาริโนโย ปจฺฉานุตาปิโนโย

หีนํ กายํ อุปปัน์นาติ. อปราปิ มํ ภิก์ขเว สัม์พหุลา เทวตา อุปสังกมิต์วา เอตทโวจุํ "อุปสังกมิํสุ โน ภัน์เต ปุพ์เพ มนุส์สภูตานํ ปัพ์พชิตา อคารานิ, เต มยํ ภัน์เต ปัจ์จุฏ์ฐิม์ห จ อภิวาทิม์ห จ, อาสนัญ์จ อทิม์ห, ยถาสัต์ติ ยถาพลํ สํวิภชิม์ห, อุปนิสีทิม์ห จ ธัม์มัส์สวนาย, โอหิตโสตา จ ธัม์มํ สุณิม์ห, สุต์วา ธัม์มํ ธารยิม์ห, ธตานัญ์จ ธัม์มานํ อัต์ถํ อุปปริก์ขิม์ห, อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัช์ชิม์ห; เต มยํ ภัน์เต ปริปุณ์ณกัม์มัน์ตา อวิป์ปฏิสารินิโย อปัจ์ฉานุตาปินิโย ปณีตํ กายํ อุปปัน์นาติ. เอตานิ ภิก์ขเว รุก์ขมูลานิ เอตานิ สุญ์ญาคารานิ, ฌายถ ภิก์ขเว มา ปมาทถ, มา ปัจ์ฉา วิป์ปฏิสาริโน อหุวัต์ถ, เสย์ยถาปิ ตา ปุริมิกา เทวตาติ.

๒๐ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "อปิ นุ เต คหปติ กุเล ทานํ ทิย์ยตีติ. ทิย์ยติ เม ภัน์เต กุเล ทานํ, ตัญ์จ โข ลูขํ กาณาชกํ พิลังคทุติยัน์ติ. ลูขํ วาปิ คหปติ ทานํ เทติ ปณีตํ วา; ตัญ์จ อสัก์กัจ์จํ เทติ, อจิต์ตีกัต์วา เทติ, อสหัต์ถา เทติ, อปวิฏ์ฐํ เทติ, อนาคมนทิฏ์ฐิโก เทติ; ยัต์ถ ยัต์ถ ตัส์ส ตัส์ส ทานัส์ส วิปาโก นิพ์พัต์ตติ, น อุฬาราย ภัต์ตโภคาย จิต์ตํ นมติ, น อุฬาราย วัต์ถโภคาย จิต์ตํ นมติ, น อุฬาราย ยานโภคาย

จิต์ตํ นมติ, น อุฬาเรสุ ปัญ์จสุ กามคุเณสุ โภคาย จิต์ตํ นมติ; เยปิส์ส เต โหน์ติ "ปุต์ตาติ วา "ทาราติ วา "ทาสาติ วา "เปส์สาติ วา "กัม์มกราติ วา, เตปิ น สุส์สุสัน์ติ น โสตํ โอทหัน์ติ อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐเปน์ติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์เหตํ คหปติ โหติ อสัก์กัจ์จกตานํ กัม์มานํ วิปาโก. สเจ วาปิ คหปติ ทานํ เทติ ปณีตํ วา; ตัญ์จ สัก์กัจ์จํ เทติ, ปจิต์ตึ กัต์วา เทติ, สหัต์ถา เทติ, อนุปวิฏ์ฐํ เทติ, อาคมนทิฏ์ฐิโก เทติ; ยัต์ถ ยัต์ถ ตัส์ส ตัส์ส ทานัส์ส วิปาโก นิพ์พัต์ตติ, อุฬาราย ภัต์ตโภคาย จิต์ตํ นมติ, อุฬาราย วัต์ถโภคาย จิต์ตํ นมติ, อุฬาราย ยานโภคาย จิต์ตํ นมติ, อุฬาเรสุ ปัญ์จสุ กามคุเณสุ โภคาย จิต์ตํ นมติ; เยปิส์ส เต โหน์ติ "ปุต์ตาติ วา "ทาราติ วา "ทาสาติ วา "เปส์สาติ วา "กัม์มกราติ วา, เตปิ สุส์สุสัน์ติ โสตํ โอทหัน์ติ น อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐหัน์ติ; ตํ กิส์ส เหตุ? เอวัญ์เหตํ คหปติ โหติ สัก์กัจ์จกตานํ กัม์มานํ วิปาโก.

ภูตปุพ์พํ คหปติ เวลาโม นาม พ์ราห์มโณ อโหสิ. โส เอวรูปํ ทานํ อทาสิ มหาทานํ: จตุราสีติ สุวัณ์ณปาฏิสหัส์สานิ อทาสิ รูปิยปูรานิ, จตุราสีติ รูปิยปาฏิสหัส์สานิ อทาสิ สุวัณ์ณปูรานิ, จตุราสีติ กํสปาฏิสหัส์สานิ อทาสิ หิรัญ์ญปูรานิ, จตุราสีติ หัต์ถิสหัส์สานิ อทาสิ โสวัณ์ณาลังการานิ โสวัณ์ณัท์ธชานิ เหมชาลปฏิจ์ฉัน์นานิ, จตุราสีติ รถสหัส์สานิ อทาสิ สีหจัม์มปริวารานิ พ์ยัค์ฆจัม์มปริวารานิ ทีปิจัม์มปริวารานิ ปัณ์ฑุกัม์พลปริวารานิ โสวัณ์ณาลังการานิ โสวัณ์ณัท์ธชานิ

เหมชาลปฏิจ์ฉัน์นานิ, จตุราสีติ เธนุสหัส์สานิ อทาสิ ทุกุลสัน์ทนานิ กํสูปธารณานิ, จตุราสีติ กัญ์ญาสหัส์สานิ อทาสิ อามุต์ตมณิกุณ์ฑลาโย, จตุราสีติ บัล์ลังกสหัส์สานิ อทาสิ โคนกัต์ถตานิ ปฏิกัต์ถตานิ ปฏลิกัต์ถตานิ กทลิมิคปวรบัจ์จัต์ถรณานิ สอุต์ตรัจ์ฉทานิ อุภโต-โลหิตกูปธานานิ, จตุราสีติ วัต์ถโกฏิสหัส์สานิ อทาสิ โขมสุขุมานํ โกเสย์ยสุขุมานํ กับ์ปาสิกสุขุมานํ; โก ปน วาโท อัน์นัส์ส ปานัส์ส ขัช์ชัส์ส โภชนัส์ส เลย์ยัส์ส เปย์ยัส์ส นัช์โช มัญ์เญ วิสัน์ทัน์ติ. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมัส์ส "อัญ์โญ นูน เตน สมเยน เวลาโม พ์ราห์มโณ อโหสิ, โส ตํ ทานํ อทาสิ มหาทานัน์ติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทัฏ์ฐัพ์พํ "อหํ เตน สมเยน เวลาโม พ์ราห์มโณ อโหสึ, อหํ ตํ ทานํ อทาสึ มหาทานํ; ตัส์มึ โข ปน คหปติ ทาเน น โกจิ ทัก์ขิเณย์โย อโหสิ, น ตํ โกจิ ทัก์ขิณํ วิโสเธติ. ยํ คหปติ เวลาโม พ์ราห์มโณ ทานํ อทาสิ มหาทานํ, โย เจกํ ทิฏ์ฐิสัม์บัน์นํ โภเชย์ย, อิทํ ตโต มหับ์ผลตรํ. โย จ สตํ ทิฏ์ฐิสัม์บัน์นานํ โภเชย์ย, โย เจกํ สกทาคามึ โภเชย์ย, ฯเปฯ โย จ สตํ สกทาคามีนํ โภเชย์ย, โย เจกํ อนาคามึ โภเชย์ย. โย จ สตํ อนาคามีนํ โภเชย์ย, โย เจกํ อรหัน์ตํ โภเชย์ย. โย จ สตํ อรหัน์ตานํ โภเชย์ย, โย เจกํ บัจ์เจกพุท์ธํ โภเชย์ย. โย จ สตํ บัจ์เจกพุท์ธานํ โภเชย์ย, โย จ ตถาคตํ อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ โภเชย์ย. โย จ พุท์ธับ์ปมุขํ ภิก์ขุสํฆํ

โภเชยฺย, โย จ จาตุทฺทิสํ สํฆํ อุทฺทิสฺส วิหารํ กาเรยฺย. โย จ ปสนฺนจิตฺโต พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สํฆญฺจ สรณํ คจฺเฉยฺย, โย จ ปสนฺนจิตฺโต สิกฺขาปทานิ สมาทิเยยฺย: ปาณาติปาตา เวรมณึ อทินฺนาทานา เวรมณึ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณึ มุสาวาทา เวรมณึ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณึ. โย จ ปสนฺนจิตฺโต สิกฺขาปทานิ สมาทิเยยฺย: ปาณาติปาตา เวรมณึ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณึ, โย จ อนฺตมโส คทฺทูหนมตฺตมฺปิ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวยฺย; อิทํ ตโต มหปฺผลตรํ. ยญฺจ คหปติ เวลาโม พฺราหฺมโณ ทานํ อทาสิ มหาทานํ, โย เจกํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนํ โภเชยฺย. โย จ สตํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนานํ โภเชยฺย, โย เจกํ สกทาคามึ โภเชยฺย. โย จ สตํ สกทาคามีนํ โภเชยฺย, โย เจกํ อนาคามึ โภเชยฺย. โย จ สตํ อนาคามีนํ โภเชยฺย, โย เจกํ อรหนฺตํ โภเชยฺย. โย จ สตํ อรหนฺตานํ โภเชยฺย, โย เจกํ ปจฺเจกพุทฺธํ โภเชยฺย. โย จ สตํ ปจฺเจกพุทฺธานํ โภเชยฺย, โย จ ตถาคตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ โภเชยฺย. โย จ พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสํฆํ โภเชยฺย, โย จ จาตุทฺทิสํ สํฆํ อุทฺทิสฺส วิหารํ กาเรยฺย. โย จ ปสนฺนจิตฺโต พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สํฆญฺจ สรณํ คจฺเฉยฺย, โย จ ปสนฺนจิตฺโต สิกฺขาปทานิ สมาทิเยยฺย: ปาณาติปาตา เวรมณึ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณึ, โย จ อนฺตมโส คทฺทูหนมตฺตมฺปิ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวยฺย โย จ อจฺฉราสํฆาตมตฺตมฺปิ อนิจฺจสญฺญํ ภาเวยฺย; อิทํ ตโต มหปฺผลตรนฺติ

สีหนาทวคฺโค ทุติโย.

ตัตรุททานํ

"วุตโถ สอุปาทิเสโส จ โกฏฐิเตน สมิทธินา
คัณฑสัญญา กุล สัตตา เทวตา เวลาเมน ชาติ.

นวกนิปาเต ปัณณาสกัสส ตติยวัคโค.

๒๑ ตีหิ ภิกขเว ฐาเนหิ อุตตรกุรุกา มนุสสา เทเว จ ตาวตึเส อธิคัณหันติ ชัมพุทีปเก จ มนุสเส. กตเมหิ ตีหิ? อมมา อปริคคหา นิยตายุกา วิเสสภุโน. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐาเนหิ อุตตรกุรุกา มนุสสา เทเว จ ตาวตึเส อธิคัณหันติ ชัมพุทีปเก จ มนุสเส.

ตีหิ ภิกขเว ฐาเนหิ เทวา ตาวตึสา อุตตรกุรุเก จ มนุสเส อธิคัณหันติ ชัมพุทีปเก จ มนุสเส. กตเมหิ ตีหิ? ทิพเพน อายุนา ทิพเพน วัณเณน ทิพเพน สุเขน. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐาเนหิ เทวา ตาวตึสา อุตตรกุรุเก จ มนุสเส อธิคัณหันติ ชัมพุทีปเก จ มนุสเส.

ตีหิ ภิกขเว ฐาเนหิ ชัมพุทีปกา มนุสสา อุตตรกุรุเก จ มนุสเส อธิคัณหันติ เทเว จ ตาวตึเส. กตเมหิ ตีหิ? สูรา สติมันโต อิธ พรหมจริยวาโส. อิเมหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฐาเนหิ ชัมพุทีปกา มนุสสา อุตตรกุรุเก จ มนุสเส อธิคัณหันติ เทเว จ ตาวตึเสติ.

๒๒ ตโย จ ภิกฺขเว อสฺสขฬุงฺเค เทเสสฺสามิ ตโย จ ปุริสขฬุงฺเค ตโย จ อสฺสสทสฺเส ตโย จ ปุริสสทสฺเส ตโย จ ภทฺเท อสฺสาชานิเย ตโย จ ภทฺเท ปุริสาชานิเย; ตํ สุณาถ.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสขฬุงฺคา? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน โหติ วณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสขฬุงฺคา.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสขฬุงฺคา? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน โหติ วณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ปุริสขฬุงฺโค ชวสมฺปนฺโน โหติ นวณฺณสมฺปนฺโน นอาโรหปริณาหสมฺปนฺโน? อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ

ยถาภูตํ ปชานาติ; อิทมัสส ชวัสฺมึ วทามิ. อภิธัมเม โข ปน อภิวินเย ปัญหํ ปุฏโฐ วิสัสัชเชติ โน สัมปาเทติ; อิทมัสส น วัณณัสฺมึ วทามิ. น โข ปน ลาภี โหติ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริกขารานํ; อิทมัสส น อาโรหปริณาหัสฺมึ วทามิ. เอวํ โข ภิกขเว ปุริสขฬุงโค ชวสัมปันโน โหติ นวัณณสัมปันโน นอาโรหปริณาหสัมปันโน.

กถัญจ ภิกขเว ปุริสขฬุงโค ชวสัมปันโน โหติ วัณณสัมปันโน จ นอาโรหปริณาหสัมปันโน? อิธ ภิกขเว ภิกขุ "อิทํ ทุกขันติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ฯ เป ฯ "อยํ ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ; อิทมัสส ชวัสฺมึ วทามิ. อภิธัมเม โข ปน อภิวินเย ปัญหํ ปุฏโฐ วิสัสัชเชติ โน สัมปาเทติ; อิทมัสส วัณณัสฺมึ วทามิ. น โข ปน ลาภี โหติ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริกขารานํ; อิทมัสส น อาโรหปริณาหัสฺมึ วทามิ. เอวํ โข ภิกขเว ปุริสขฬุงโค ชวสัมปันโน โหติ วัณณสัมปันโน จ นอาโรหปริณาหสัมปันโน.

กถัญจ ภิกขเว ปุริสขฬุงโค ชวสัมปันโน จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ "อิทํ ทุกขันติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ฯ เป ฯ "อยํ ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ; อิทมัสส ชวัสฺมึ วทามิ.

อภิธมฺเม โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชติ โน สมฺปาเทติ; อิทมสฺส วณฺณสฺมึ วทามิ. ลาภี โข ปน โหติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ; อิทมสฺส อาโรหปริณาหสฺมึ วทามิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสขฬุงโค ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปุริสขฬุงกา.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย อสฺสสทสฺสา? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อสฺสสทสฺโส ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย อสฺสสทสฺสา.

กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปุริสสทสฺสา? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุริสสทสฺโส ฯเปฯ ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน จ โหติ วณฺณสมฺปนฺโน จ อาโรหปริณาหสมฺปนฺโน จ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา; อิทมสฺส ชวสฺมึ วทามิ. อภิธมฺเม โข ปน อภิวินเย ปญฺหํ ปุฏฺโฐ วิสฺสชฺเชติ โน สมฺปาเทติ; อิทมสฺส วณฺณสฺมึ วทามิ. ลาภี โข ปน โหติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ; อิทมสฺส อาโรหปริณาหสฺมึ วทามิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุริสสทสฺโส ชวสมฺปนฺโน

จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ปุริสสทัสสา.

กตเม จ ภิกขเว ตโย ภัททา อัสสาชานิยา? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ภัทโท อัสสาชานิโย ฯ เป ฯ ชวสัมปันโน จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ภัททา อัสสาชานิยา.

กตเม จ ภิกขเว ตโย ภัททา ปุริสาชานิยา? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ภัทโท ปุริสาชานิโย ฯ เป ฯ ชวสัมปันโน จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ.

กถัญจ ภิกขเว ภัทโท ปุริสาชานิโย ฯ เป ฯ ชวสัมปันโน จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ? อิธ ภิกขเว ภัทโท ปุริสาชานิโย อาสวานํ ขยา อนาสวัญเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ ทิฏเฐว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหรติ; อิทมัสส ชวัสมึ วทามิ. อภิธัมเม โข ปน อภิวินเย ปัญหํ ปุฏโฐ วิสัสัชเชติ โน สัมปาเทติ; อิทมัสส วัณณัสมึ วทามิ. ลาภี โข ปน โหติ จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริกขารานํ; อิทมัสส อาโรหปริณาหัสมึ วทามิ. เอวํ โข ภิกขเว ภัทโท ปุริสาชานิโย ชวสัมปันโน จ โหติ วัณณสัมปันโน จ อาโรหปริณาหสัมปันโน จ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ภัททา ปุริสาชานิยาติ.

๒๓ นว ภิกขเว ตัณหามูลเก ธัมเม เทเสสสามิ; ตํ สุณาถ

ฯ เป ฯ กตเม ภิกฺขเว นว ตณฺหามูลกา ธมฺมา? ตณฺหํ ปฏิจฺจ ปริเยสนา, ปริเยสนํ ปฏิจฺจ ลาโภ, ลาภํ ปฏิจฺจ วินิจฺฉโย, วินิจฺฉยํ ปฏิจฺจ ฉนฺทราโค, ฉนฺทราคํ ปฏิจฺจ อชฺโฌสานํ, อชฺโฌสานํ ปฏิจฺจ ปริคฺคโห, ปริคฺคหํ ปฏิจฺจ มจฺฉริยํ, มจฺฉริยํ ปฏิจฺจ อารกฺขาธิกรณํ, ทณฺฑาทานสตฺถาทานกลหวิคฺคหวิวาทา ตุวํตุวํเปสุญฺญมุสาวาทา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว นว ตณฺหามูลกา ธมฺมาติ.

๒๔ นว ยิเม ภิกฺขเว สตฺตาวาสา. กตเม นว? สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกายา นานตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา; อยํ ปฐโม สตฺตาวาโส.

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา นานตฺตกายา เอกตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา พฺรหฺมกายิกา ปฐมาภินิพฺพตฺตา; อยํ ทุติโย สตฺตาวาโส.

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกายา นานตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา อาภสฺสรา; อยํ ตติโย สตฺตาวาโส.

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา เอกตฺตกายา เอกตฺตสญฺญิโน, เสยฺยถาปิ เทวา สุภกิณฺหา; อยํ จตุตฺโถ สตฺตาวาโส.

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา อสญฺญิโน อปฺปฏิสํเวทิโน, เสยฺยถาปิ เทวา อสญฺญิสตฺตา; อยํ ปญฺจโม สตฺตาวาโส.

สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตา สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต

อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนูปคา; อยํ ฉัฏ์โฐ สัต์ตาวาโส.

สัน์ติ ภิก์ขเว สัต์ตา สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนูปคา; อยํ สัต์ตโม สัต์ตาวาโส.

สัน์ติ ภิก์ขเว สัต์ตา สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนูปคา; อยํ อัฏ์ฐโม สัต์ตาวาโส.

สัน์ติ ภิก์ขเว สัต์ตา สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนูปคา; อยํ นวโม สัต์ตาวาโส. อิเม โข ภิก์ขเว นว สัต์ตาวาสาติ.

๒๕ ยโต โข ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัส์เสตํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน กัล์ลํ วจนาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พ์รห์มจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานาตีติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ? "วีตราคํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "วีตโทสํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "วีตโมหํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ; "อสราคธัม์มํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "อสโทสธัม์มํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "อสโมหธัม์มํ เม จิต์ตัน์ติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ; "อนาวัต์ติธัม์มํ เม จิต์ตํ กามราคายาติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "อนาวัต์ติธัม์มํ เม จิต์ตํ รูปราคายาติ ปัญ์ญาย จิต์ตํ สุปริจิตํ โหติ, "อนาวัต์ติธัม์มํ เม จิต์ตํ อรูปราคายาติ ปัญ์ญาย

จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺญาย จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, ตสฺเสตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กลฺลํ วจนาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

๒๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา จ สาริปุตฺโต อายสฺมา จ จนฺทิกาปุตฺโต ราชคเห วิหรนฺติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข อายสฺมา จนฺทิกาปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เทวทตฺโต อาวุโส ภิกฺขูนํ เอวํ ธมฺมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลฺลํ เวยฺยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

เอวํ วุตฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต อายสฺมนฺตํ จนฺทิกาปุตฺตํ เอตทโวจ "น โข อาวุโส จนฺทิกาปุตฺต เทวทตฺโต ภิกฺขูนํ เอวํ ธมฺมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลฺลํ เวยฺยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ. เอวญฺจ โข อาวุโส จนฺทิกาปุตฺต เทวทตฺโต ภิกฺขูนํ ธมฺมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลฺลํ เวยฺยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา จนฺทิกาปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เทวทตฺโต อาวุโส ภิกฺขูนํ เอวํ ธมฺมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส

ภิกขุโน เจตสา จิตตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัสเสตํ ภิกขุโน กัลลํ เวยยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตถัตตายาติ ปชานาตีติ. ทุติยัมปิ โข อายัสมา สาริปุตโต อายัสมันตํ จันทิกาปุตตํ เอตทโวจ "น โข อาวุโส จันทิกาปุตโต เทวทัตโต ภิกขูนํ เอวํ ธัมมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิตตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัสเสตํ ภิกขุโน กัลลํ เวยยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตถัตตายาติ ปชานาตีติ; เอวัญจ โข อาวุโส จันทิกาปุตโต เทวทัตโต ภิกขูนํ ธัมมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิตตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัสเสตํ ภิกขุโน กัลลํ เวยยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตถัตตายาติ ปชานาตีติ.

ตติยัมปิ โข อายัสมา จันทิกาปุตโต ภิกขู อามันเตสิ "เทวทัตโต อาวุโส ภิกขูนํ เอวํ ธัมมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิตตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัสเสตํ ภิกขุโน เวยยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตถัตตายาติ ปชานาตีติ. ตติยัมปิ โข อายัสมา สาริปุตโต อายัสมันตํ จันทิกาปุตตํ เอตทโวจ "น โข อาวุโส จันทิกาปุตโต เทวทัตโต ภิกขูนํ เอวํ ธัมมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกขุโน เจตสา จิตตํ สุปริจิตํ โหติ, ตัสเสตํ ภิกขุโน กัลลํ เวยยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ

พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ: เอวญฺจ โข อาวุโส จนฺทิกาปุตฺต เทวทตฺโต ภิกฺขูนํ ธมฺมํ เทเสติ "ยโต โข อาวุโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, ตสฺเสตํ ภิกฺขุโน กลฺลํ เวยฺยากรณาย "ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาตีติ.

กถญฺจ อาวุโส ภิกฺขุโน เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ? "วีตราคํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "วีตโทสํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "วีตโมหํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ; "อสราคธมฺมํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "อสโทสธมฺมํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "อสโมหธมฺมํ เม จิตฺตนฺติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ; "อนาวตฺติธมฺมํ เม จิตฺตํ กามภวายาติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "อนาวตฺติธมฺมํ เม จิตฺตํ รูปภวายาติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ, "อนาวตฺติธมฺมํ เม จิตฺตํ อรูปภวายาติ เจตสา จิตฺตํ สุปริจิตํ โหติ. เอวํ สมฺมาวิมุตฺตจิตฺตสฺส โข อาวุโส ภิกฺขุโน ภุสา เจปิ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ, อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ ฐิตํ อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสติ; ภุสา เจปิ โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา. ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา. กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา. มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา มนสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ,

เนวัสส จิตตํ ปริยาทิยันติ, อมิสสีกตเมวัสส จิตตํ โหติ จิตํ อาเนญชัปปัตตํ, วยัญจัสสานุปัสสติ. เสยยถาปิ อาวุโส สิลายูโป โสฬสกุกกุ, ตัสส อัฏฐ กุกกู เหฏฐาเนมังคมา อัฏฐ กุกกู อุปริ เนมัสส; อถ ปุรัตถิมาย เจปิ ทิสาย อาคัจเฉยย ภุสา วาตวุฏฐิ, เนว สกัมเปยย น สัมปกัมเปยย น สัมปเวเธยย; อถ ปัจฉิมาย. อถ อุตตราย. อถ ทักขิณาย เจปิ ทิสาย อาคัจเฉยย ภุสา วาตวุฏฐิ, เนว สกัมเปยย น สัมปกัมเปยย น สัมปเวเธยยะ ตํ กิสสเหตุ? คัมภีรัตตา อาวุโส เนมัสส สุนิขาตัตตา สิลายูปัสส. เอวเมว โข อาวุโส เอวํ สัมมาวิมุตติจิตตัสส ภิกขุโน ภุสา เจปิ จักขุวิญเญยยา รูปา จักขุสส อาปาถํ อาคัจฉันติ, เนวัสส จิตตํ ปริยาทิยันติ, อมิสสีกตเมวัสส จิตตํ โหติ จิตํ อาเนญชัปปัตตํ, วยัญจัสสานุปัสสติ; ภุสา เจปิ โสตวิญเญยยา สัททา ฯเปฯ ฆานวิญเญยยา คันธา. ชิวหาวิญเญยยา รสา. กายวิญเญยยา โผฏฐัพพา. มโนวิญเญยยา ธัมมา มนัสส อาปาถํ อาคัจฉันติ, เนวัสส จิตตํ ปริยาทิยันติ, อมิสสีกตเมวัสส จิตตํ โหติ จิตํ อาเนญชัปปัตตํ, วยัญจัสสานุปัสสตีติ.

๒๗ อถโข อนาถปิณฑิโก คหปติ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อนาถปิณฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ยโต โข คหปติ

อริยสาวกสฺส ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ, จตูหิ จ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ; โส อากงฺขมาโน อตฺตนาว อตฺตานํ พฺยากเรยฺย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรจฺฉานโยนิโย ขีณปิตฺติวิสโย ขีณาปายทุคฺคติวินิปาโต, โสตาปนฺโนหมสฺมิ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโน.

กตมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ? ยํ คหปติ ปาณาติปาตี ปาณาติปาตปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ. ปาณาติปาตา ปฏิวิรตสฺส เอวํ ตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. ยํ คหปติ อทินฺนาทายี ฯเปฯ กาเมสุ มิจฺฉาจารี. มุสาวาที. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายี สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตสฺส เอวํ ตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. อิมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ.

กตเมหิ จตูหิ โสตาปัต์ติยังเคหิ สมัน์นาคโต โหติ? อิธ คหปติ อริยสาวโก พุท์เธ อเวจ์จัป์ปสาเทน สมัน์นาคโต โหติ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ; ธัม์เม อเวจ์จัป์ปสาเทน สมัน์นาคโต โหติ "ส์วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม สัน์ทิฏ์ฐิโก อกาลิโก เอหิปัส์สิโก โอปนยิโก ปัจ์จัต์ตํ เวทิตัพ์โพ วิญ์ญูหีติ; สังเฆ อเวจ์จัป์ปสาเทน สมัน์นาคโต โหติ "สุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, อุชุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, ญายปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, สามีจิปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ; ยทิทํ จัต์ตาริ ปุริสยุคานิ: อัฏ์ฐ ปุริสปุค์คลา, เอส ภควโต สาวกสํโฆ อาหุเนย์โย ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ; อริยกัน์เตหิ สีเลหิ สมัน์นาคโต โหติ อัก์ขัณ์เฑหิ อัจ์ฉิท์เทหิ อสพเลหิ อกัม์มาเสหิ ภุชิส์เสหิ วิญ์ญุปสัต์เถหิ อปรามัฏ์เฐหิ สมาธิสํวัต์ตนิเกหิ. อิเมหิ จตูหิ โสตาปัต์ติยังเคหิ สมัน์นาคโต โหติ.

ยโต โข คหปติ อริยสาวกัส์ส อิมานิ ปัญ์จ ภยานิ เวรานิ วูปสัน์ตานิ โหน์ติ, อิเมหิ จ จตูหิ โสตาปัต์ติยังเคหิ สมัน์นาคโต โหติ; โส ตากังขมาโน อัต์ตนาว อัต์ตานํ พ์ยากเรย์ย "ขีณนิรโยม์หิ ขีณติรัจ์ฉานโยนิโย ขีณปัต์ติวิสโย ขีณาปายทุค์คติวินิปาโต, โสตาปัน์โนหมัส์มิ อวินิปาตธัม์โม นิยโต สัม์โพธิปรายโนติ.

๒๘ ยโต โข ภิก์ขเว อริยสาวกัส์ส ปัญ์จ ภยานิ เวรานิ

วูปสนฺตานิ โหนฺติ, จตูหิ จ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ; โส อากงฺขมาโน อตฺตนาว อตฺตานํ พฺยากเรยฺย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรจฺฉานโยนิโย ขีณปิตฺติวิสโย ขีณาปายทุคฺคติวินิปาโต, โสตาปนฺโนหมสฺมิ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโน.

กตมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ? ยํ ภิกฺขเว ปาณาติปาตี ปาณาติปาตปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต ฯเปฯ เอวํ ตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. ยํ ภิกฺขเว อทินฺนาทายี ฯเปฯ กาเมสุ มิจฺฉาจารี. มุสาวาที. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายี สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตสฺส เอวํ ตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. อิมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ.

กตเมหิ จตูหิ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต โหติ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ; ธมฺเม ฯเปฯ สํเฆ. อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต โหติ อกฺขณฺเฑหิ อจฺฉิทฺเทหิ

อสพเลหิ อกัมมาเสหิ ภุชิสเสหิ วิญญุปสัตเถหิ อปรามัฏเฐหิ สมาธิสํวัตตนิเกหิ. อิเมหิ จตูหิ โสตาปัตติยังเคหิ สมันนาคโต โหติ.

ยโต โข ภิกขเว อริยสาวกัสส อิมานิ ปัญจ ภยานิ เวรานิ วูปสันตานิ โหนติ, อิเมหิ จ จตูหิ โสตาปัตติยังเคหิ สมันนาคโต โหติ; โส อากังขมาโน อัตตนาว อัตตานํ พ์ยากเรยย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรัจฉานโยนิโย ขีณปิตติวิสโย ขีณาปายทุคคติ-วินิปาโต, โสตาปันโนหมัสมิ อวินิปาตธัมโม นิยโต สัมโพธิปรายโนติ.

๒๙ นว ยิมานิ ภิกขเว อาฆาตวัตถูนิ. กตมานิ นว? "อนัตถํ เม อจรีติ อาฆาตํ พันธติ, "อนัตถํ เม จรตีติ อาฆาตํ พันธติ, "อนัตถํ เม จริสสตีติ อาฆาตํ พันธติ; "ปิยัสส เม มนาปัสส อนัตถํ อจรีติ อาฆาตํ พันธติ, "ปิยัสส เม มนาปัสส อนัตถํ จรตีติ อาฆาตํ พันธติ, "ปิยัสส เม มนาปัสส อนัตถํ จริสสตีติ อาฆาตํ พันธติ; "อัปปิยัสส เม อมนาปัสส อัตถํ อจรีติ อาฆาตํ พันธติ, "อัปปิยัสส เม อมนาปัสส อัตถํ จรตีติ อาฆาตํ พันธติ, "อัปปิยัสส เม อมนาปัสส อัตถํ จริสสตีติ อาฆาตํ พันธติ. อิมานิ โข ภิกขเว นว อาฆาตวัตถูนีติ.

๓๐ นว ยิเม ภิกขเว อาฆาตปฏิวินยา. กตเม นว? "อนัตถํ เม อจรีติ ตํ กุเตตถ ลัพภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อนัตถํ เม จรตีติ ตํ กุเตตถ ลัพภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อนัตถํ เม จริสสตีติ ตํ กุเตตถ ลัพภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ; "ปิยัสส เม มนาปัสส อนัตถํ

อจรีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ จรตีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ จริสฺสตีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ; "อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจรีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ จรตีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ จริสฺสตีติ ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ. อิเม โข ภิกฺขเว นว อาฆาตปฏิวินยาติ.

๓๑ นว ยิเม ภิกฺขเว อนุปุพฺพนิโรธา. กตเม นว? ปฐมชฺฌานํ สมาปนฺนสฺส กามสญฺญา นิรุทฺธา โหติ, ทุติยชฺฌานํ สมาปนฺนสฺส วิตกฺกวิจารา นิรุทฺธา โหนฺติ, ตติยชฺฌานํ สมาปนฺนสฺส ปีติ นิรุทฺธา โหติ, จตุตฺถชฺฌานํ สมาปนฺนสฺส อสฺสาสปสฺสาสา นิรุทฺธา โหนฺติ; อากาสานญฺจายตนํ สมาปนฺนสฺส รูปสญฺญา นิรุทฺธา โหติ, วิญฺญาณญฺจายตนํ สมาปนฺนสฺส อากาสานญฺจายตนสญฺญา นิรุทฺธา โหติ, อากิญฺจญฺญายตนํ สมาปนฺนสฺส วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญา นิรุทฺธา โหติ, เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมาปนฺนสฺส อากิญฺจญฺญายตนสญฺญา นิรุทฺธา โหติ, สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปนฺนสฺส สญฺญา จ เวทนา จ นิรุทฺธา โหนฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว นว อนุปุพฺพนิโรธาติ.

สตฺตาวาสวคฺโค ตติโย.

ตัตรุททานํ ภวติ

"ฐานขฬิงโค ตัณหา วาตถสัญญา สิลายุโป
เทว เถรา เทว อาฆาตานิ อนุปุพพนิโรเธน จาติ.

นวกนิปาเต ปัณณาสกัสส จตุตถวัคโค.

๓๒ นว ยิเม ภิกขเว อนุปุพพวิหารา. กตเม นว? ปฐมัชฌานํ ทุติยัชฌานํ ตติยัชฌานํ จตุตถัชฌานํ อากาสานัญจายตนํ วิญญาณัญจายตนํ อากิญจัญญายตนํ เนวสัญญานาสัญญายตนํ สัญญาเวทยิตนิโรโธ. อิเม โข ภิกขเว นว อนุปุพพวิหาราติ.

๓๓ นว ยิมา ภิกขเว อนุปุพพวิหารสมาปัตติโย เทเสสสามิ; ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตมา จ ภิกขเว นว อนุปุพพวิหารสมาปัตติโย? ยัตถ กามา นิรุชฌันติ, เย จ กาเม นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันติ; อัทธา เต อายัสมันโต นิจฉาตา นิพพุตา ติณณา ปารคตา ตทังเคนาติ วทามิ. กัตถ กามา นิรุชฌันติ? เก จ กาเม นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัสสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยย, โส เอวมัสส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกขุ วิวิจเจว กาเมหิ วิวิจจ อกุสเลหิ ธัมเมหิ สวิตักกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ; เอตถ กามา นิรุชฌันติ, เต จ กาเม นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันตีติ. อัทธา ภิกขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินันเทยย อนุโมเทยย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินันทิตวา อนุโมทิตวา นมัสสมาโน ปัญชลิโก ปยิรุปาเสยย. ยัตถ วิตักกวิจารา นิรุชฌันติ,

เย จ วิตกฺกวิจาเร นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ; อทฺธา เต อายสฺมนฺโต นิจฺฉาตา นิพฺพุตา ติณฺณา ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ. กตฺถ วิตกฺกวิจารา นิรุชฺฌนฺติ? เก จ วิตกฺกวิจาเร นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปสฺสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยฺย, โส เอวมสฺส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอตฺถ วิตกฺกวิจารา นิรุชฺฌนฺติ, เต จ วิตกฺกวิจาเร นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺตีติ. อทฺธา ภิกฺขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺเทยฺย อนุโมเทยฺย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิรุปาเสยฺย. ยตฺถ ปีติ นิรุชฺฌติ, เย จ ปีตึ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ; อทฺธา เต อายสฺมนฺโต นิจฺฉาตา นิพฺพุตา ติณฺณา ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ. กตฺถ ปีติ นิรุชฺฌติ? เก จ ปีตึ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปสฺสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยฺย; โส เอวมสฺส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอตฺถ ปีติ นิรุชฺฌติ, เต จ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺตีติ. อทฺธา ภิกฺขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺเทยฺย อนุโมเทยฺย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิรุปาเสยฺย. ยตฺถ อุเปกฺขาสุขํ นิรุชฺฌติ, เย จ อุเปกฺขาสุขํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ; อทฺธา เต

อายัส์มันโต นิจ์ฉาตา นิพ์พุตา ติณ์ณา ปารคตา ตทังเคนาติ วทามิ. กัต์ถ อุเปก์ขาสุขํ นิรุช์ฌติ? เก จ อุเปก์ขาสุขํ นิโรเธต์วา นิโรเธต์วา วิหรันติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัส์สามีติ อิติ โย เอวํ วเทย์ย; โส เอวมัส์ส วจนีโย "อิธาวุโส ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอต์ถ อุเปก์ขาสุขํ นิรุช์ฌติ, เต จ อุเปก์ขาสุขํ นิโรเธต์วา นิโรเธต์วา วิหรันตีติ. อัท์ธา ภิก์ขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินันเทย์ย อนุโมเทย์ย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินันทิต์วา อนุโมทิต์วา นมัส์สมาโน ปัญ์ชลิโก ปยิรุปาเสย์ย. ยัต์ถ รูปสัญ์ญา นิรุช์ฌันติ, เย จ รูปสัญ์ญา นิโรเธต์วา นิโรเธต์วา วิหรันติ; อัท์ธา เต อายัส์มันโต นิจ์ฉาตา นิพ์พุตา ติณ์ณา ปารคตา ตทังเคนาติ วทามิ. กัต์ถ รูปสัญ์ญา นิรุช์ฌันติ? เก จ รูปสัญ์ญา นิโรเธต์วา นิโรเธต์วา วิหรันติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัส์สามีติ อิติ โย เอวํ วเทย์ย; โส เอวมัส์ส วจนีโย "อิธาวุโส ภิก์ขุ สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอต์ถ รูปสัญ์ญา นิรุช์ฌันติ, เต จ รูปสัญ์ญา นิโรเธต์วา นิโรเธต์วา วิหรันตีติ. อัท์ธา ภิก์ขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินันเทย์ย

อนุโมเทยฺย; "สาธุติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิรุปาเสยฺย. ยตฺถ อากาสานญฺจายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ, เย จ อากาสานญฺจายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ; อทฺธา เต อายสฺมนฺโต นิจฺฉาตา นิพฺพุตา ติณฺณา ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ. กตฺถ อากาสานญฺจายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ? เก จ อากาสานญฺจายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปสฺสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยฺย; โส เอวมสฺส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอตฺถ อากาสานญฺจายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ, เต จ อากาสานญฺจายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺตีติ. อทฺธา ภิกฺขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺเทยฺย อนุโมเทยฺย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิรุปาเสยฺย. ยตฺถ วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ, เย จ วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ; อทฺธา เต อายสฺมนฺโต นิจฺฉาตา นิพฺพุตา ติณฺณา ปารคตา ตทงฺเคนาติ วทามิ. กตฺถ วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ? เก จ วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปสฺสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยฺย; โส เอวมสฺส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ

สมติกกัมม "นัตถิ กิญจีติ อากิญจัญญายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ; เอตถ วิญญาณัญจายตนสัญญา นิรุชฌติ, เต จ วิญญาณัญจายตนสัญญํ นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันตีติ. อัทธา ภิกขเว อสโจ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินันเทยย อนุโมเทยย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินันทิตวา อนุโมทิตวา นมัสสมาโน ปัญชลิโก ปยิรุปาเสยย. ยัตถ อากิญจัญญายตนสัญญา นิรุชฌติ, เย จ อากิญจัญญายตนสัญญํ นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันติ; อัทธา เต อายัสมันโต นิจฉาตา นิพพุตา ติณณา ปารคตา ตทังเคนาติ วทามิ. กัตถ อากิญจัญญายตนสัญญา นิรุชฌติ? เก จ อากิญจัญญายตนสัญญํ นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปัสสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยย; โส เอวมัสส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกขุ สัพพโส อากิญจัญญายตนํ สมติกกัมม เนวสัญญานาสัญญายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ; เอตถ อากิญจัญญายตนสัญญา นิรุชฌติ, เต จ อากิญจัญญายตนสัญญํ นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันตีติ. อัทธา ภิกขเว อสโจ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินันเทยย อนุโมเทยย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินันทิตวา อนุโมทิตวา นมัสสมาโน ปัญชลิโก ปยิรุปาเสยย. ยัตถ เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญา นิรุชฌติ, เย จ เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญํ นิโรเธตวา นิโรเธตวา วิหรันติ; อัทธา เต อายัสมันโต นิจฉาตา นิพพุตา ติณณา ปารคตา ตทังเคนาติ วทามิ กัตถ เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญา

นิรุชฺฌติ? เก จ เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺติ? อหเมตํ น ชานามิ, อหเมตํ น ปสฺสามีติ อิติ โย เอวํ วเทยฺย; โส เอวมสฺส วจนีโย "อิธาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; เอตฺถ เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญา นิรุชฺฌติ, เต จ เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญํ นิโรเธตฺวา นิโรเธตฺวา วิหรนฺตีติ. อทฺธา ภิกฺขเว อสโฐ อมายาวี "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺเทยฺย อนุโมเทยฺย; "สาธูติ ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา นมสฺสมาโน ปญฺชลิโก ปยิรุปาเสยฺย. อิมา โข ภิกฺขเว นว อนุปุพฺพวิหารสมาปตฺติโยติ.

๓๔ เอกํ สมยํ อายสฺมา สาริปุตฺโต ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สุขมิทํ อาวุโส นิพฺพานํ, สุขมิทํ อาวุโส นิพฺพานนฺติ. เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "กึ ปเนตฺถ อาวุโส สาริปุตฺต สุขํ? ยเทตฺถ นตฺถิ เวทยิตนฺติ. เอตเทว เขฺวตฺถ อาวุโส สุขํ ยเทตฺถ นตฺถิ เวทยิตํ. ปญฺจิเม อาวุโส กามคุณา. กตเม ปญฺจ? จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา, โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯ เป ฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา. ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา. กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา. อิเม โข อาวุโส ปญฺจ กามคุณา. ยํ โข อาวุโส อิเม ปญฺจ

กามคุเณ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ; อิทํ วุจฺจตาวุโส กามสุขํ.

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต กามสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวาสฺส เต กามสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต วิตกฺกสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวาสฺส เต วิตกฺกสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต ปีติสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย

ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เต ปีติสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต อุเปกฺขาสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เต อุเปกฺขาสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต รูปสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เต รูปสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา อิมินาปิ โข เอตํ

อาวุโส ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ ยถาสุขํ นิพ์พานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ตัส์ส เจ อาวุโส ภิก์ขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต วิญ์ญาณัญ์จายตนสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส โหติ อาพาโธ. เสย์ยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุก์ขํ อุป์ปัช์เชย์ย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวัส์ส เต อากาสานัญ์จายตนสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุก์ขเมตํ วุต์ตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ ยถาสุขํ นิพ์พานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ตัส์ส เจ อาวุโส ภิก์ขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต วิญ์ญาณัญ์จายตนสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส โหติ อาพาโธ. เสย์ยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุก์ขํ อุป์ปัช์เชย์ย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวัส์ส เต วิญ์ญาณัญ์จายตนสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุก์ขเมตํ วุต์ตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ ยถาสุขํ นิพ์พานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ

สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตสฺส เจ อาวุโส ภิกฺขุโน อิมินา วิหาเรน วิหรโต อากิญฺจญฺญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อาวุโส สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เต อากิญฺจญฺญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส โหติ อาพาโธ. โย โข ปนาวุโส อาพาโธ, ทุกฺขเมตํ วุตฺตํ ภควตา. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานํ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญายปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อิมินาปิ โข เอตํ อาวุโส ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถาสุขํ นิพฺพานนฺติ.

๓๕ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว คาวี ปพฺพเตยฺยา พาลา อพฺยตฺตา อกฺเขตฺตญฺญู อกุสลา วิสเม ปพฺพเต จริตุํ, ตสฺสา เอวมสฺส "ยนฺนูนาหํ อคตปุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเฉยฺยํ, อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺยํ, อปีตปุพฺพานิ จ ปานียานิ ปิเวยฺยนฺติ; สา ปุริมํ ปาทํ น สุปฺปติฏฺฐิตํ ปติฏฺฐาเปตฺวา ปจฺฉิมํ ปาทํ อุทฺธเรยฺย, สา น เจว อคตปุพฺพํ ทิสํ คจฺเฉยฺย, น จ อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺย, น จ อปีตปุพฺพานิ จ ปานียานิ ปิเวยฺย; ยสฺมึปสฺสา เทเส ฐิตาย เอวมสฺส "ยนฺนูนาหํ อคตปุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเฉยฺยํ, อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺยํ,

[illegible] ตัญ์จ ปเทสํ น โสต์ถินา ปัจ์จาคัจ์เฉย์ย, ตํ กิส์ส เหตุ, ตถา หิ สา ภิก์ขเว คาวี ปัพ์พเตย์ยา พาลา อพ์ยัต์ตา อักเขต์ตัญ์ญู อกุสลา วิสเม ปัพ์พเต จริตุํ. เอวเมว โข ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ภิก์ขุ พาโล อพ์ยัต์โต อัก์เขต์ตัญ์ญู อกุสโล วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, โส ตํ นิมิต์ตํ น อาเสวติ น ภาเวติ น พหุลีกโรติ น สฺวาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. โส น สัก์โกติ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหริตุํ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. โส น สัก์โกติ วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหริตุํ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อุภโต ภัฏ์โฐ อุภโต ปริหีโน, เสย์ยถาปิ สา คาวี ปัพ์พเตย์ยา พาลา อพ์ยัต์ตา อัก์เขต์ตัญ์ญู อกุสลา วิสเม ปัพ์พเต จริตุํ.

เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว คาวี ปัพ์พเตย์ยา ปัณ์ฑิตา พ์ยัต์ตา เขต์ตัญ์ญู กุสลา วิสเม ปัพ์พเต จริตุํ, ตัส์สา เอวมัส์ส "ยัน์นูนาหํ

อคตปุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเฉยฺยํ, อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺยํ, อปีตปุพฺพานิ จ ปานียานิ ปิเวยฺยนฺติ; สา ปุริมํ ปาทํ สุปฺปติฏฺฐิตํ ปติฏฺฐาเปตฺวา ปจฺฉิมํ ปาทํ อุทฺธเรยฺย, สา อคตปุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเฉยฺย, อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺย, อปีตปุพฺพานิ จ ปานียานิ ปิเวยฺย; ยสฺมึ จสฺสา เทเส ฐิตาย เอวมสฺส "ยนฺนูนาหํ อคตปุพฺพญฺเจว ทิสํ คจฺเฉยฺยํ, อขาทิตปุพฺพานิ จ ติณานิ ขาเทยฺยํ, อปีตปุพฺพานิ จ ปานียานิ ปิเวยฺยนฺติ" ตญฺจ ปเทสํ โสตฺถินา ปจฺจาคจฺเฉยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ? ตถา หิ สา ภิกฺขเว คาวี ปพฺพเตยฺยา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เขตฺตญฺญู กุสลา วิสเม ปพฺพเต จริตุํ. เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ภิกฺขุ ปณฺฑิโต พฺยตฺโต เขตฺตญฺญู กุสโล วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส ตํ นิมิตฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ สฺวาธิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ, ตสฺส เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ" โส ทุติยชฺฌานํ อนภิหึสมาโน วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส ตํ นิมิตฺตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ สฺวาธิฏฺฐิตํ อธิฏฺฐาติ, ตสฺส เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหเรยฺยํ สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ

กาเยน ปฏิสํเวเทยฺยํ, ยนฺตํ อริยา อาจิก์ขัน์ติ "อุเปก์ขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรยฺยัน์ติ: โส ตติยช์ฌานํ อนภิหิสมาโน ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรยฺยัน์ติ: โส จตุต์ถช์ฌานํ อนภิหิสมาโน สุขัส์ส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุต์ถช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา "อนัน์โต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรยฺยัน์ติ: โส อากาสานัญ์จายตนํ อนภิหิสมาโน สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กัม์ม ฯ เป ฯ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรยฺยัน์ติ: โส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อนภิหิสมาโน สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช

วิหรติ, โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ: โส อากิญ์จัญ์ญายตนํ อนภิหิสมาโน สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ: โส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อนภิหิสมาโน สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, โส ตํ นิมิต์ตํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ ส์วาธิฏ์ฐิตํ อธิฏ์ฐาติ, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ: โส สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อนภิหิสมาโน สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ.

ยโต โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ตํ ตถา สมาปัต์ตึ สมาปัช์ชติปิ วุฏ์ฐาติปิ, ตัส์ส มุทุ จิต์ตํ โหติ กัม์มัญ์ญํ. มุทุนา จิต์เตน กัม์มัญ์เญน อัป์ปมาโณ สมาธิ โหติ สุภาวิโต. โส อัป์ปมาเณน สมาธินา สุภาวิเตน ยัส์ส ยัส์ส อภิญ์ญา สัจ์ฉิกรณียัส์ส ธัม์มัส์ส

จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกิริยาย, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากังขติ "อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ ปัจ์จนุภเวย์ยํ: เอโกปิ หุต์วา พหุธา อัส์สํ, พหุธาปิ หุต์วา เอโก อัส์สํ; ฯเปฯ ยาว พ์รห์มโลกาปิ กาเยน วสํ วัต์เตย์ยัน์ติ; ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากังขติ "ทิพ์พาย โสตธาตุยา ฯเปฯ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากังขติ "ปรสัต์ตานํ ปรปุค์คลานํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชาเนย์ยํ: สราคํ วา จิต์ตํ "สราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตราคํ วา จิต์ตํ "วีตราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สโทสํ วา จิต์ตํ "สโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโทสํ วา จิต์ตํ "วีตโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ; สโมหํ วา จิต์ตํ "สโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโมหํ วา จิต์ตํ "วีตโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สังขิต์ตํ วา จิต์ตํ. วิก์ขิต์ตํ วา จิต์ตํ. มหัค์คตํ วา จิต์ตํ. อมหัค์คตํ วา จิต์ตํ. สอุต์ตรํ วา จิต์ตํ. อนุต์ตรํ วา จิต์ตํ. สมาหิตํ วา จิต์ตํ. อสมาหิตํ วา จิต์ตํ. วิมุต์ตํ วา จิต์ตํ. อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ "อวิมุต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยัน์ติ; ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากังขติ "อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยํ: เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยัน์ติ; ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากังขติ

"ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯ เป ฯ ยถา-กมฺมุปเค สตฺเต ปชาเนยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเน. โส สเจ อากงฺขติ "อาสวานํ ขยา ฯ เป ฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณาติ สติ สติอายตเนติ.

๓๖ ปฐมมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ, ทุติยมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ, ตติยมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ, จตุตฺถมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ, อากาสานญฺจายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ, ฯ เป ฯ เนวสญฺญา-นาสญฺญายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามิ.

"ปฐมมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ. กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, เต ธมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคโต คณฺฑโต สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญฺญโต อนตฺตโต สมนุปสฺสติ. โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิวาเปติ, โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิวาเปตฺวา อมตาย ธาตุยา จิตฺตํ อุปสํหรติ "เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค

ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ. โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก โหติ ตัตถปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา. เสยยถาปิ ภิกขเว อิสสาโส วา อิสสาสันเตวาสี วา ติณปุริสรูปเก วา มัตติกาปุญเช วา โยคคํ กริตวา, โส อปเรน สมเยน ทูเร ปาตี จ โหติ อักขณเวธี จ มหโต จ กายัสส ปทาเลตา. เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ วิวิจเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ; โส ยเทว ตัตถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ สัญญาคตํ สังขารคตํ วิญญาณคตํ, เต ธัมเม อนิจจโต ทุกขโต โรคโต คัณฑโต สัลลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญญโต อนัตตโต สมนุปัสสติ; โส เตหิ ธัมเมหิ จิตตํ ปฏิฏฐาเปติ, โส เตหิ ธัมเมหิ จิตตํ ปฏิฏฐาเปตวา อมตาย ธาตุยา จิตตํ อุปสํหรติ "เอตํ สันตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพพสังขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ; โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก โหติ ตัตถปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา. "ปฐมัมปาหํ ภิกขเว ฌานํ นิสสาย อาสวานํ ขยํ

วทามีติ อิติ ยันตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

"ทุติยัม์ปาหํ ภิก์ขเว ฌานํ นิส์สาย ฯ เป ฯ ตติยัม์ปาหํ ภิก์ขเว ฌานํ นิส์สาย ฯ เป ฯ "จตุต์ถัม์ปาหํ ภิก์ขเว ฌานํ นิส์สาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถัชฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. โส ยเทว ตัต์ถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ สัญ์ญาคตํ สังขารคตํ วิญ์ญาณคตํ, เต ธัม์เม อนิจ์จโต ทุก์ขโต โรคโต คัณ์ฑโต สัล์ลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญ์ญโต อนัต์ตโต สมนุปัส์สติ. โส เตหิ ธัม์เมหิ จิต์ตํ ปติฏ์ฐาเปติ, โส เตหิ ธัม์เมหิ จิต์ตํ ปติฏ์ฐาเปต์วา อมตาย ธาตุยา จิต์ตํ อุปสํหรติ "เอตํ สัน์ตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพ์พสังขารสมโถ สัพ์พูปธิปฏินิส์สัค์โค ตัณ์หัก์ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ์พานัน์ติ. โส ตัต์ถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธัม์มราเคน ตาย ธัม์มนัน์ทิยา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก โหติ ตัต์ถปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อิส์สาโส วา อิส์สาสัน์เตวาสี วา ติณปุริสรูปเก วา มัต์ติกาปุญ์เช วา โยค์คํ กริต์วา, โส อปเรน สมเยน ทูเร ปาตี จ โหติ อัก์ขณเวธี จ มหโต จ

กายสฺส ปฏาลิตา. เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ ฯ เป ฯ อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. "จตุตฺถมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"อากาสานญฺจายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว ฌานํ นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ; กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, เต ธมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคโต คณฺฑโต สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญฺญโต อนตฺตโต สมนุปสฺสติ. โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิวาเปติ, โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปฏิวาเปตฺวา อมตาย ธาตุยา จิตฺตํ อุปสํหรติ "เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ. โส ตตฺถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธมฺมราเคน ตาย ธมฺมนนฺทิยา ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก

โหติ ตทคฺคปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อิสฺสาโส วา อิสฺสาสนฺเตวาสี วา ติณปุริสรูปเก วา มตฺติกาปุญฺเช วา โยคฺคํ กริตฺวา, โส อปเรน สมเยน ทูเรปาตี จ โหติ อกฺขณเวธี จ มหโต จ กายสฺส ปทาลิตา. เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ ฯเปฯ อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. "อากาสานญฺจายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

"วิญฺญาณญฺจายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย ฯเปฯ อากิญฺจญฺญายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ: กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ เวทนาคตํ สญฺญาคตํ สงฺขารคตํ วิญฺญาณคตํ, เต ธมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต โรคโต คณฺฑโต สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญฺญโต อนตฺตโต สมนุปสฺสติ. โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปติฏฺฐาเปติ, โส เตหิ ธมฺเมหิ จิตฺตํ ปติฏฺฐาเปตฺวา อมตาย ธาตุยา จิตฺตํ อุปสํหรติ "เอตํ สนฺตํ

เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพพสํขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ. โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สัญโญชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก โหติ ตัตถปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา. เสยยถาปิ ภิกขเว อิสสาโส วา อิสสาสันเตวาสี วา ติณปุริสรูปเก วา มัตติกาปุญเช วา โยคคํ กริตวา, โส อปเรน สมเยน ทูเรปาติ จ โหติ อักขณเวธิ จ มหโต จ กายัสส ปทาเลตา. เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ สัพพโส วิญญาณัญจายตนํ สมติกกัมม "นัตถิ กิญจีติ อากิญจัญญายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ; โส ยเทว ตัตถ โหติ เวทนาคตํ สัญญาคตํ สํขารคตํ วิญญาณคตํ, เต ธัมเม อนิจจโต ทุกขโต โรคโต คัณฑโต สัลลโต อฆโต อาพาธโต ปรโต ปโลกโต สุญญโต อนัตตโต สมนุปัสสติ; โส เตหิ ธัมเมหิ จิตตํ ปติฏฐาเปติ, โส เตหิ ธัมเมหิ จิตตํ ปติฏฐาเปตวา อมตาย ธาตุยา จิตตํ อุปสํหรติ "เอตํ สันตํ เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพพสํขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ: โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก

โหติ ตตฺถปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา. "อากิญฺจญฺญายตนมฺปาหํ ภิกฺขเว นิสฺสาย อาสวานํ ขยํ วทามีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. อิติ โข ภิกฺขเว ยาวตา สญฺญาสมาปตฺติ, ตาวตา อญฺญาปฏิเวโธ. ยานิ จ โข อิมานิ ภิกฺขเว นิสฺสาย เทฺว อายตนานิ: เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติ จ สญฺญาเวทยิตนิโรโธ จ; ฌายีเหเต ภิกฺขเว ภิกฺขูหิ สมาปตฺติกุสเลหิ สมาปตฺติวุฏฺฐานกุสเลหิ สมาปชฺชิตฺวา วุฏฺฐหิตฺวา สมฺมทกฺขาตพฺพานีติ วทามีติ.

ตตฺร เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. ตตฺร โข อายสฺมา อานนฺโท ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขเวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ "อจฺฉริยํ อาวุโส อพฺภุตํ อาวุโส, ยาวญฺจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน โอกาสาธิคโม อนุพุทฺโธ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย, ตเทว นาม จกฺขุํ ภวิสฺสติ, เต รูปา ตญฺจายตนํ โน ปฏิสํเวทิสฺสติ; ตเทว นาม โสตํ ภวิสฺสติ, เต สทฺทา ตญฺจายตนํ โน ปฏิสํเวทิสฺสติ; ตเทว นาม ฆานํ ภวิสฺสติ, เต คนฺธา ตญฺจายตนํ โน ปฏิสํเวทิสฺสติ; สา จ นาม ชิวฺหา ภวิสฺสติ, เต รสา ตญฺจายตนํ โน ปฏิสํเวทิสฺสติ; โส จ นาม

กาโย ภวิส์สติ, เต โผฏ์ฐัพ์พา ตัญ์จายตนํ โน ปฏิสํเวทิส์สตีติ. เอวํ วุต์เต อายัส์มา อุทายิ อายัส์มันต์ อานันท์ เอตทโวจ "สัญ์ญี เมว นุ โข อาวุโส อานัน์ท ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทติ? อุทาหุ อสัญ์ญีติ. สัญ์ญี เมว โข อาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทติ, โน อสัญ์ญีติ. กึสัญ์ญี ปนาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทตีติ.

อิธาวุโส ภิก์ขุ สัพ์พโส รูปสัญ์ญานํ สมติก์กมา ปฏิฆสัญ์ญานํ อัต์ถังคมา นานัต์ตสัญ์ญานํ อมนสิการา "อนัน์โต อากาโสติ อากาสานัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เอวํสัญ์ญีปิ โข อาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทติ. ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เอวํสัญ์ญีปิ โข อาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทติ. ปุน จปรํ อาวุโส, ภิก์ขุ สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เอวํสัญ์ญีปิ โข อาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทติ.

เอกมิทาหํ อาวุโส สมยํ สาเกเต วิหรามิ อัญ์ชนวเน มิคทาเย. อถโข อาวุโส ชฏิลภาคิกา ภิก์ขุนี เยนาหํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตา โข อาวุโส ชฏิลภาคิกา ภิก์ขุนี มํ เอตทโวจ "ยายํ ภัน์เต อานัน์ท สมาธิ น จาภินโต น จาปนโต น สสํขารนิค์คัย์หวาริตวโต วิมุต์ตัต์ตา ฐิโต ฐิตัต์ตา สัน์ตุสิโต สัน์ตุสิตัต์ตา โน ปริตัส์สติ, อยํ

ภนฺเต อานนฺท สมาธิ กึผโล วุตฺโต ภควตาติ. เอวํ วุตฺเต ตาหํ อาวุโส ชฏิลภาคิกํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจํ "ยายํ ภคินิ สมาธิ น จาภินโต น จาปนโต น สสํขารนิคฺคยฺหวาริตวโต วิมุตฺตตฺตา ฐิโต ฐิตตฺตา สนฺตุสิโต สนฺตุสิตตฺตา โน ปริตสฺสติ, อยํ ภคินิ สมาธิ อญฺโญผโล วุตฺโต ภควตาติ. เอวํสญฺญีปิ โข อาวุโส ตทายตนํ โน ปฏิสํเวเทตีติ.

๓๘ อถโข เทฺว โลกายติกา พฺราหฺมณา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต พฺราหฺมณา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "ปูรโณ โภ โคตม กสฺสโป สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสญาณทสฺสนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ เม สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฏฺฐิตนฺติ. โส เอวมาห "อหํ อนนฺเตน ญาเณน อนนฺตํ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหรามีติ. อยมฺปิ หิ โภ โคตม นิคณฺโฐ นาฏปุตฺโต สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสญาณทสฺสนํ ปฏิชานาติ "จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ เม สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฏฺฐิตนฺติ. โส เอวมาห "อหํ อนนฺเตน ญาเณน อนนฺตํ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหรามีติ. อิเมสํ โภ โคตม อุภินฺนํ ญาณวาทานํ อุภินฺนํ อญฺญมญฺญํ วิปจฺจนีกวาทานํ โก สจฺจํ โก มุสาติ.

อถํ พ์ราห์มณา ติฏ์ฐเตถ, อิเมสํ อุภิน์นํ ญาณวาทานํ อุภิน์นํ อัญ์ญมัญ์ญํ วิปัจ์จนีกวาทานํ โก สัจ์จํ? โก มุสา? ธัม์มํ โว พ์ราห์มณา เทสิส์สามิ; ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิ กโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ โภติ โข เต พ์ราห์มณา ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณา จัต์ตาโร ปุริสา จตุท์ทิสา ฐิตา ปุริสคติยา จ ชเวน สมัน์นาคตา ปรเมน จ ปทวีติหาเรน เอวรูเปน ชเวน สมัน์นาคตา อัส์สุ; เสย์ยถาปิ นาม ทัฬ์หธัม์โม ธนุค์คโห สิก์ขิโต กตหัต์โถ กตุปาสโน ลหุเกน อสเนน อัป์ปกสิเรน ติริยํ ตาลัจ์ฉาทึ อติปาเตย์ย; เอวรูเปน จ ปทวีติหาเรน, เสย์ยถาปิ นาม ปุรัต์ถิมา สมุท์ทา ปัจ์ฉิโม สมุท์โท, อถ ปุรัต์ถิมาย ทิสาย ฐิโต ปุริโส เอวํ วเทย์ย "อหํ คมเนน โลกัส์ส อัน์ตํ ปาปุณิส์สามีติ: โส อัญ์ญัต์เรว อสิตขายิตสายิตา อัญ์ญัต์ร อุจ์จารปัส์สาวกัม์มา อัญ์ญัต์ร นิท์ทากิลมถปฏิวิโนทนา วัส์สสตายุโก วัส์สสตชีวี วัส์สสตํ คัน์ต์วา อัป์ปัต์วาว โลกัส์ส อัน์ตมัน์ตรา กาลํ กเรย์ย; อถ ปัจ์ฉิมาย ทิสาย ฯเปฯ อถ ทัก์ขิณาย ทิสาย ฐิโต ปุริโส เอวํ วเทย์ย "อหํ คมเนน โลกัส์ส อัน์ตํ ปาปุณิส์สามีติ: โส อัญ์ญัต์เรว อสิตขายิตสายิตา อัญ์ญัต์ร อุจ์จารปัส์สาวกัม์มา อัญ์ญัต์ร นิท์ทากิลมถปฏิวิโนทนา วัส์สสตายุโก วัส์สสตชีวี วัส์สสตํ คัน์ต์วา อัป์ปัต์วาว โลกัส์ส อัน์ตมัน์ตรา กาลํ กเรย์ย: ตํ กิส์สเหตุ? นาหํ พ์ราห์มณา เอวรูปาย สัน์ธาวนิกาย โลกัส์ส

อนฺตํ ญาเตยฺยํ ทิฏฺเฐยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ. น จาหํ พฺราหฺมณา อปฺปตฺวาว โลกสฺส อนฺตํ ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยํ วทามิ.

ปญฺจิเม พฺราหฺมณา กามคุณา อริยสฺส วินเย โลโกติ วุจฺจติ. กตเม ปญฺจ? จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา, โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯ เป ฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา. ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา. กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา. อิเม โข พฺราหฺมณา ปญฺจ กามคุณา อริยสฺส วินเย โลโกติ วุจฺจติ.

อิธ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมาคมา โลกสฺส อนฺเต วิหรติ; ตมญฺเญ เอวมาหํสุ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ. อหมฺปิ หิ พฺราหฺมณา เอวํ วทามิ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ.

ปุน จปรํ พฺราหฺมณา, ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยชฺฌานํ. ตติยชฺฌานํ. จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมาคมา โลกสฺส อนฺเต วิหรติ; ตมญฺเญ เอวมาหํสุ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ. อหมฺปิ หิ พฺราหฺมณา เอวํ วทามิ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ.

ปุน จปรํ พฺราหฺมณา, ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมาคมฺม โลกสฺส อนฺเต วิหรติ; ตมญฺเญ เอวมาหํสุ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ. อหมฺปิ หิ พฺราหฺมณา เอวํ วทามิ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ.

ปุน จปรํ พฺราหฺมณา, ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ฯเปฯ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ โลกสฺส อนฺตมาคมฺม โลกสฺส อนฺเต วิหรติ; ตมญฺเญ เอวมาหํสุ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ. อหมฺปิ หิ พฺราหฺมณา เอวํ วทามิ "อยมฺปิ โลกปริยาปนฺโน, อยมฺปิ อนิสฺสโฏ โลกมฺหาติ.

ปุน จปรํ พฺราหฺมณา, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณา ภิกฺขุ

โลกสฺส อนฺตมคมา โลกสฺส อนฺเต วิหรติ ติณฺโณ โลเก วิสตฺติกนฺติ.

๓๙ ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยุโฬฺห อโหสิ. ตสฺมึ โข ปน ภิกฺขเว สงฺคาเม อสุรา ชินึสุ, เทวา ปราชยึสุ. ปราชิตา จ ภิกฺขเว เทวา อปยํสฺเวว, อุตฺตราภิมุขา อภิยึสุ อสุรา. อถโข ภิกฺขเว เทวานํ เอตทโหสิ "อภิยนฺเตว โข อสุรา, ยนฺนูน มยํ ทุติยมฺปิ อสุเรหิ สงฺคาเมยฺยามาติ.

ทุติยมฺปิ โข ภิกฺขเว เทวา อสุเรหิ สงฺคาเมสุํ. ทุติยมฺปิ โข ภิกฺขเว อสุรา ชินึสุ, เทวา ปราชยึสุ. ปราชิตา จ ภิกฺขเว เทวา อปยํสฺเวว, อุตฺตราภิมุขา อภิยึสุ อสุรา. อถโข ภิกฺขเว เทวานํ เอตทโหสิ "อภิยนฺเตว โข อสุรา, ยนฺนูน มยํ ตติยมฺปิ อสุเรหิ สงฺคาเมยฺยามาติ.

ตติยมฺปิ โข ภิกฺขเว เทวา อสุเรหิ สงฺคาเมสุํ. ตติยมฺปิ โข ภิกฺขเว อสุรา ชินึสุ, เทวา ปราชยึสุ. ปราชิตา จ ภิกฺขเว เทวา ภีตา เทวปุรํ เยว ปวิสึสุ. เทวปุรคตานญฺจ ปน ภิกฺขเว เทวานํ เอตทโหสิ "ภีรุตฺตาณคเตน โข ทานิ มยํ เอตรหิ อตฺตนา วิหราม อกรณียา อสุเรหีติ. อสุรานมฺปิ ภิกฺขเว เอตทโหสิ "ภีรุตฺตาณคเตน โข ทานิ เทวา เอตรหิ อตฺตนา วิหรนฺติ อกรณียา อเมฺหหีติ.

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยุโฬฺห อโหสิ. ตสฺมึ

โข จ ภิก์ขเว สํคาเม เทวา ชินึสุ, อสุรา ปราชิยึสุ. ปราชิตา จ ภิก์ขเว อสุรา อปัล์ลายึส์เวว, ทัก์ขิเณน มุขา อภิยึสุ เทวา. อถโข ภิก์ขเว อสุรานํ เอตทโหสิ "อภิยัน์เตว โข เทวา, ยัน์นูน มยํ ทุติยัม์ปิ เทเวหิ สํคาเมย์ยามาติ.

ทุติยัม์ปิ โข ภิก์ขเว อสุรา เทเวหิ สํคามึสุ. ทุติยัม์ปิ โข ภิก์ขเว เทวา ชินึสุ, อสุรา ปราชิยึสุ. ปราชิตา จ ภิก์ขเว อสุรา อปัล์ลายึส์เวว, ทัก์ขิเณน มุขา อภิยึสุ เทวา. อถโข ภิก์ขเว อสุรานํ เอตทโหสิ "อภิยัน์เตว โข เทวา, ยัน์นูน มยํ ตติยัม์ปิ เทเวหิ สํคาเมย์ยามาติ.

ตติยัม์ปิ โข ภิก์ขเว อสุรา เทเวหิ สํคามึสุ. ตติยัม์ปิ โข ภิก์ขเว เทวา ชินึสุ, อสุรา ปราชิยึสุ. ปราชิตา จ ภิก์ขเว อสุรา ภีตา อสุรปุรํ เยว ปวิสึสุ, อสุรปุรคตานัญ์จ ปน ภิก์ขเว อสุรานํ เอตทโหสิ "ภีรุต์ตาณคเตน โข ทานิ มยํ เอตรหิ อัต์ตนา วิหราม อกรณียา เทเวหีติ. เทวานัม์ปิ ภิก์ขเว เอตทโหสิ "ภีรุต์ตาณคเตน โข ทานิ อสุรา เอตรหิ อัต์ตนา วิหรัน์ติ อกรณียา อัม์เหหีติ.

เอวเมว โข ภิก์ขเว ยัส์มึ สมเย ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ตัส์มึ ภิก์ขเว สมเย ภิก์ขุส์ส เอวํ โหติ "ภีรุต์ตาณคเตน โข ทานาหํ เอตรหิ อัต์ตนา วิหรามิ อกรณีโย มารัส์สาติ. มารัส์สาปิ ภิก์ขเว ปาปิมโต เอวํ โหติ "ภีรุต์ตาณคเตน

โข ทานิ ภิกฺขุ เอตรหิ อตฺตนา วิหรติ อกรณีโย มยฺหนฺติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยชฺฌานํ. ตติยชฺฌานํ. จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; ตสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ภิกฺขุสฺส เอวํ โหติ "ภีรุตฺตาณคเตน โข ทานาหํ เอตรหิ อตฺตนา วิหรามิ อกรณีโย มารสฺสาติ. มารสฺสาปิ ภิกฺขเว ปาปิมโต เอวํ โหติ "ภีรุตฺตาณคเตน โข ทานิ ภิกฺขุ เอตรหิ อตฺตนา วิหรติ อกรณีโย มยฺหนฺติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนฺตมกาสิ มารํ อปทํ พนฺธิตฺวา มารจกฺขุํ อทสฺสนํ คโต ปาปิมโต. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ฯ เป ฯ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ฯ เป ฯ สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ฯ เป ฯ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญายปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนฺตมกาสิ มารํ อปทํ พนฺธิตฺวา มารจกฺขุํ อทสฺสนํ คโต ปาปิมโต ติณฺโณ โลเก วิสตฺติกนฺติ.

๔๐ ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อารัญ์ญกัส์ส นาคัส์ส โคจรปสุตัส์ส หัต์ถีปิ หัต์ถินิโยปิ หัต์ถิกฬภาปิ หัต์ถิจ์ฉาปาปิ ปุรโต ปุรโต คัน์ต์วา ติณัค์คานิ ฉิน์ทัน์ติ, เตน ภิก์ขเว อารัญ์ญโก นาโค อัฏ์ฏิยติ หรายติ ชิคุจ์ฉติ; ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อารัญ์ญกัส์ส นาคัส์ส โคจรปสุตัส์ส หัต์ถีปิ หัต์ถินิโยปิ หัต์ถิกฬภาปิ หัต์ถิจ์ฉาปาปิ โอภัค์โคภัค์คํ สาขาภังคํ ขาทัน์ติ, เตน ภิก์ขเว อารัญ์ญโก นาโค อัฏ์ฏิยติ หรายติ ชิคุจ์ฉติ; ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อารัญ์ญกัส์ส นาคัส์ส โอคาหํ โอติณ์ณัส์ส หัต์ถีปิ หัต์ถินิโยปิ หัต์ถิกฬภาปิ หัต์ถิจ์ฉาปาปิ ปุรโต ปุรโต คัน์ต์วา โสณ์ฑาย อุทกํ อาโลเฬน์ติ, เตน ภิก์ขเว อารัญ์ญโก นาโค อัฏ์ฏิยติ หรายติ ชิคุจ์ฉติ; ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อารัญ์ญกัส์ส นาคัส์ส โอคาหํ โอติณ์ณัส์ส หัต์ถินิโย กายํ อุปนิฆํสัน์ติโย คัจ์ฉัน์ติ, เตน ภิก์ขเว อารัญ์ญโก นาโค อัฏ์ฏิยติ หรายติ ชิคุจ์ฉติ. ตัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อารัญ์ญกัส์ส นาคัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โข เอตรหิ อากิณ์โณ วิหรามิ หัต์ถีหิ หัต์ถินีหิ หัต์ถิกฬเภหิ หัต์ถิจ์ฉาเปหิ, ฉิน์นัค์คานิ เจว ติณานิ ขาทามิ, โอภัค์โคภัค์คัญ์จ เม สาขาภังคํ ขาทิตํ, อาวิลานิ จ ปานียานิ ปิวามิ, โอคาหาปิ จ เม อุต์ติณ์ณัส์ส หัต์ถินิโย กายํ อุปนิฆํสัน์ติโย คัจ์ฉัน์ติ; ยัน์นูนาหํ เอโก คณัส์มา วูปกัฏ์โฐ วิหเรย์ยัน์ติ; โส อปเรน สมเยน เอโก คณัส์มา วูปกัฏ์โฐ วิหรติ อัจ์ฉิน์นัค์คานิ เจว ติณานิ ขาทติ, น โอภัค์โคภัค์คัญ์จ สาขาภังคํ ขาทติ, อนาวิลานิ จ

ปานียานิ ปิวติ, โอคาหาปิ จสฺส อุตฺติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ น อุปนิฆํสนฺติโย คจฺฉนฺติ. ตสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อารญฺญกสฺส นาคสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข ปุพฺเพ อากิณฺโณ วิหาสึ หตฺถีหิ หตฺถินีหิ หตฺถิกุฬเภหิ หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนคฺคานิ เจว ติณานิ ขาทึ, โอภคฺโคภคฺคญฺจ เม สาขาภงฺคํ ขาทึสุ, อาวิลานิ จ ปานียานิ อปาสึ, โอคาหา จ เม อุตฺติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปนิฆํสนฺติโย อคมํสุ; โสมฺหิ เอตรหิ เอโก คณสฺมา วูปกฏฺโฐ วิหรามิ อจฺฉินฺนคฺคานิ เจว ติณานิ ขาทามิ, โอภคฺโคภคฺคญฺจ เม สาขาภงฺคํ ขาทิตํ, อนาวิลานิ จ ปานียานิ ปิวามิ, โอคาหาปิ จ เม อุตฺติณฺณสฺส น หตฺถินิโย กายํ อุปนิฆํสนฺติโย คจฺฉนฺตีติ. โส โสณฺฑาย สาขาภงฺคํ ภญฺชิตฺวา สาขาภงฺเคน กายํ ปริมชฺชิตฺวา อตฺตมโน กณฺฑุํ สํหนติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ อากิณฺโณ วิหรติ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รญฺญา ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ, ตสฺมึ สมเย ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส เอวํ โหติ "อหํ โข เอตรหิ อากิณฺโณ วิหรามิ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รญฺญา ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ, ยนฺนูนาหํ เอโก คณสฺมา วูปกฏฺโฐ วิหเรยฺยนฺติ. โส วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภชติ อรญฺญํ รุกฺขมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโภกาสํ ปลาลปุญฺชํ, โส อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ

ปัลลังกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏฺฐเปตฺวา; โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย วิคตาภิชฺเฌน เจตสา วิหรติ, อภิชฺฌาย จิตฺตํ ปริโสเธติ; พฺยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺยาปันนจิตฺโต วิหรติ, สัพฺพปาณภูตหิตานุกัมฺปี พฺยาปาทปโทสา จิตฺตํ ปริโสเธติ; ถีนมิทฺธํ ปหาย วิคตถีนมิทฺโธ วิหรติ, อาโลกสัญฺญี สโต สัมฺปชาโน ถีนมิทฺธา จิตฺตํ ปริโสเธติ; อุทฺธัจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหาย อนุทฺธโต วิหรติ, อัชฺฌัตฺตํ วูปสันฺตจิตฺโต อุทฺธัจฺจกุกฺกุจฺจา จิตฺตํ ปริโสเธติ; วิจิกิจฺฉํ ปหาย ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิหรติ, อกถํกถี กุสเลสุ วิจิกิจฺฉาย จิตฺตํ ปริโสเธติ. โส อิเม ปัญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตสา อุปักฺกิเลเส ปัญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธัมฺเมหิ สวิตักฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมัชฺฌานํ อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ, โส อัตฺตมโน กัณฺฑุํ สํหนติ; วิตักฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยัชฺฌานํ. ตติยัชฺฌานํ. จตุตฺถัชฺฌานํ อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ, โส อัตฺตมโน กัณฺฑุํ สํหนติ; สัพฺพโส รูปสัญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสัญฺญานํ อัตฺถังคมา นานัตฺตสัญฺญานํ อมนสิการา "อนันฺโต อากาโสติ" อากาสานัญฺจายตนํ อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ, โส อัตฺตมโน กัณฺฑุํ สํหนติ; สัพฺพโส อากาสานัญฺจายตนํ สมติกฺกัมฺม "อนันฺตํ วิญฺญาณันฺติ" วิญฺญาณัญฺจายตนํ อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ, ฯเปฯ สัพฺพโส วิญฺญาณัญฺจายตนํ สมติกฺกัมฺม "นัตฺถิ กิญฺจีติ" อากิญฺจัญฺญายตนํ อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ. สัพฺพโส

อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญายปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ, โส อตฺตมโน กณฺหุ สํหนติ.

๔๑ เอกํ สมยํ ภควา มลฺเลสุ วิหรติ อุรุเวลกปฺเป นาม มลฺลานํ นิคโม. อถโข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อุรุเวลกปฺปํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; อุรุเวลกปฺเป ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "อิเธว ตาว ตฺวํ อานนฺท โหหิ, ยาวาหํ มหาวนํ อชฺโฌคาหามิ ทิวาวิหารายาติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถโข ภควา มหาวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ.

อถโข ตปุสฺโส คหปติ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ตปุสฺโส คหปติ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "มยํ ภนฺเต อานนฺท คิหี กามโภคิโน กามารามา กามรตา กามสมฺมุทิตา, เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ คิหีนํ กามโภคีนํ กามารามานํ กามรตานํ กามสมฺมุทิตานํ ปปาโต วิย ขายติ ยทิทํ เนกฺขมฺมํ; สุตเมตํ ภนฺเต "อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ทหรานํ ทหรานํ ภิกฺขูนํ เนกฺขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ

"เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต; ตยิทํ ภัน์เต อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ภิก์ขูนํ พหุนา ชเนน วิสภาโค, ยทิทํ เนก์ขัม์มัน์ติ. อัต์ถิ โข เอตํ คหปติ กถาปาภตํ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย อายาม คหปติ, เยน ภควา เตนุปสังกมิส์สาม; อุปสังกมิต์วา ภควโต เอตมัต์ถํ อาโรเจส์สาม; ยถา โน ภควา พ์யากริส์สติ, ตถา กริส์สามาติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข ตปุส์โส คหปติ อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อถโข อายัส์มา อานัน์โท ตปุส์เสน คหปตินา สัท์ธึ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อยํ ภัน์เต ตปุส์โส คหปติ เอวมาห "มยํ ภัน์เต อานัน์ท คิหี กามโภคิโน กามารามา กามรตา กามสมุทิตา, เตสํ โน ภัน์เต อัม์หากํ คิหีนํ กามโภคีนํ กามารามานํ กามรตานํ กามสมุทิตานํ ปปาโต วิย ขายติ ยทิทํ เนก์ขัม์มํ; สุตเมตํ ภัน์เต "อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ทหรานํ ทหรานํ ภิก์ขูนํ เนก์ขัม์เม จิต์ตํ ปัก์ขัน์ทติ ปสีทติ สัน์ติฏ์ฐติ วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต; ตยิทํ ภัน์เต อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ภิก์ขูนํ พหุนา ชเนน วิสภาโค, ยทิทํ เนก์ขัม์มัน์ติ.

เอวเมตํ อานัน์ท เอวเมตํ อานัน์ท, มัย์หัม์ปิ โข อานัน์ท ปุพ์เพว สัม์โพธา อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว สโต เอตทโหสิ "สาธุ เนก์ขัม์มํ

สาธุ ปวิเวโกติ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เนกฺขมฺเม จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปจฺจโย? เยน เม เนกฺขมฺเม จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "กาเมสุ โข เม อาทีนโว อทิฏฺโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, เนกฺขมฺเม จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตสฺมา เม เนกฺขมฺเม จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ กาเมสุ อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลีกเรยฺยํ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ เม เนกฺขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺเทยฺย ปสีเทยฺย สนฺติฏฺเฐยฺย วิมุจฺเจยฺย "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน กาเมสุ อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลมกาสึ, เนกฺขมฺเม อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสวึ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เนกฺขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต กามสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท

สุขิโน ทุก์ขํ อุป์ปัช์เชย์ย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวัส์ส เม กามสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส เม โหติ อาพาโธ.

ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯ.ปฯ ทุติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท อวิตัก์เก จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจ์จโย? เยน เม อวิตัก์เก จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "วิตัก์เก โข เม อาทีนโว อทิฏ์โฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, อวิตัก์เก จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตัส์มา เม อวิตัก์เก จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ วิตัก์เก อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลีกเรย์ยํ, อวิตัก์เก อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสเวย์ยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ, ยํ เม อวิตัก์เก จิต์ตํ ปัก์ขัน์เทย์ย ปสีเทย์ย สัน์ติฏ์เฐย์ย วิมุจ์เจย์ย "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท อปเรน สมเยน วิตัก์เก อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลมกาสึ, อวิตัก์เก อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสวึ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท อวิตัก์เก จิต์ตํ ปัก์ขัน์ทติ ปสีทติ สัน์ติฏ์ฐติ วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท วิตัก์กวิจารานํ

วูปสมา ฯเปฯ ทุติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต วิตกฺกสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เม วิตกฺกสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ.

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก วิหเรยฺยํ สโต จ สมฺปชาโน, สุขญฺจ กาเยน ปฏิสํเวเทยฺยํ, ยนฺตํ อริยา อาจิกฺขนฺติ "อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท นิปฺปีติเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปจฺจโย? เยน เม นิปฺปีติเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ปีติยา โข เม อาทีนโว อทิฏฺโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, นิปฺปีติเก จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตสฺมา เม นิปฺปีติเก จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ ปีติยา อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลีกเรยฺยํ, นิปฺปีติเก อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ เม นิปฺปีติเก จิตฺตํ

ปัก์ขัน์เทย์ย ปสีเทย์ย สัน์ติฏ์เฐย์ย วิมุจ์เจย์ย “เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท อปเรน สมเยน ปีติยา อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลมกาสึ, นิป์ปีติเก อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสวึ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท นิป์ปีติเก จิต์ตํ ปัก์ขัน์ทติ ปสีทติ สัน์ติฏ์ฐติ วิมุจ์จติ “เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรามิ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท อิมินา วิหาเรน วิหรโต ปีติสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส เม โหติ อาพาโธ. เสย์ยถาปิ อานัน์ท สุขิโน ทุก์ขํ อุป์ปัช์เชย์ย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวัส์ส เม ปีติสหคตา สัญ์ญามนสิการา สมุทาจรัน์ติ, ส์วาส์ส เม โหติ อาพาโธ.

ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ “ยัน์นูนาหํ สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถัช์ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท อทุก์ขมสุเข จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ “เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ “โก นุ โข เหตุ โก ปัจ์จโย? เยน เม อทุก์ขมสุเข จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ “เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ “อุเปก์ขาสุเข โข เม อาทีนโว อทิฏ์โฐ, โส จ เม

อพหุลีกโต, อทุกฺขมสุเข จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตสฺมา เม อทุกฺขมสุเข จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ อุเปกฺขาสุเข อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลีกเรยฺยํ, อทุกฺขมสุเข อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ เม อทุกฺขมสุเข จิตฺตํ ปกฺขนฺเทยฺย ปสีเทยฺย สนฺติฏฺเฐยฺย วิมุจฺเจยฺย "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน อุเปกฺขาสุเข อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลมกาสึ, อทุกฺขมสุเข อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสวึ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อทุกฺขมสุเข จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต อุเปกฺขาสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย; เอวเมวาสฺส เม อุเปกฺขาสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ.

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา "อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช

วิหเรยยันติ. ตัสส มัยหํ อานันท อากาสานัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตันติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจจโย? เยน เม อากาสานัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตันติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "รูเปสุ โข เม อาทีนโว อทิฏโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, อากาสานัญจายตเน จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตัสมา เม อากาสานัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตันติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ รูเปสุ อาทีนวํ ทิสวา ตํ พหุลีกเรยยํ, อากาสานัญจายตเน อานิสํสํ อธิคัมม ตมาเสเวยยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชชติ, ยํ เม อากาสานัญจายตเน จิตตํ ปักขันเทยย ปสีเทยย สันติฏเฐยย วิมุจเจยย "เอตํ สันตันติ ปัสสโต. โส โข อหํ อานันท อปเรน สมเยน รูเปสุ อาทีนวํ ทิสวา ตํ พหุลมกาสึ, อากาสานัญจายตเน อานิสํสํ อธิคัมม ตมาเสวึ. ตัสส มัยหํ อานันท อากาสานัญจายตเน จิตตํ ปักขันทติ ปสีทติ สันติฏฐติ วิมุจจติ "เอตํ สันตันติ ปัสสโต. โส โข อหํ อานันท สัพพโส รูปสัญญานํ สมติกกมา ปฏิฆสัญญานํ อัตถังคมา นานัตตสัญญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ

อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรามิ. ตัสส มัยหํ อานันท อิมินา วิหาเรน วิหรโต รูปสหคตา สัญญามนสิการา สมุทาจรันติ, สวาสส เม โหติ อาพาโธ. เสยยถาปิ อานันท สุขิโน ทุกขํ อุปปัชเชยย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวัสส เม รูปสหคตา สัญญามนสิการา สมุทาจรันติ, สวาสส เม โหติ อาพาโธ.

ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "ยันนูนาหํ สัพพโส อากาสานัญจายตนํ สมติกกมม "อนันตํ วิญญาณนติ วิญญาณัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหเรยยันติ. ตัสส มัยหํ อานันท วิญญาณัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตนติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจจโย? เยน เม วิญญาณัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตนติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "อากาสานัญจายตเน โข เม อาทีนโว อทิฏโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, วิญญาณัญจายตเน จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตัสมา เม วิญญาณัญจายตเน จิตตํ น ปักขันทติ นัปปสีทติ น สันติฏฐติ น วิมุจจติ "เอตํ สันตนติ ปัสสโต. ตัสส มัยหํ อานันท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ อากาสานัญจายตเน อาทีนวํ ทิสวา ตํ พหุลีกเรยยํ, วิญญาณัญจายตเน อานิสํสํ อธิคัมม ตมาเสเวยยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชชติ, ยํ เม วิญญาณัญจายตเน จิตตํ ปักขันเทยย ปสีเทยย

สันติฏฺเฐยฺย วิมุจฺเจยฺย "เอตํ สนฺตํ" ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน อากาสานญฺจายตเน อาทีนวํ ทิสฺวา ต พหุลมกาสึ, วิญฺญาณญฺจายตเน อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสวึ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท วิญฺญาณญฺจายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต อากาสานญฺจายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย; เอวเมวสฺส เม อากาสานญฺจายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ.

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อากิญฺจญฺญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปจฺจโย? เยน เม อากิญฺจญฺญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส

มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "วิญฺญาณญฺจายตเน โข เม อาทีนโว อทิฏฺโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, อากิญฺจญฺญายตเน จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตสฺมา เม อากิญฺจญฺญายตเน จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ วิญฺญาณญฺจายตเน อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลีกเรยฺยํ, อากิญฺจญฺญายตเน อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ เม อากิญฺจญฺญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺเทยฺย ปสีเทยฺย สนฺติฏฺเฐยฺย วิมุจฺเจยฺย "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท อปเรน สมเยน วิญฺญาณญฺจายตเน อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลมกาสึ, อากิญฺจญฺญายตเน อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสวึ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อากิญฺจญฺญายตเน จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. โส โข อหํ อานนฺท สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต วิญฺญาณญฺจายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาวเทว อาพาธาย; เอวเมวาสฺส เม วิญฺญาณญฺจายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ.

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ สพฺพโส

อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจ์จโย? เยน เม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "อากิญ์จัญ์ญายตเน โข เม อาทีนโว อทิฏ์โฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตัส์มา เม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จิต์ตํ น ปัก์ขัน์ทติ นัป์ปสีทติ น สัน์ติฏ์ฐติ น วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ อากิญ์จัญ์ญายตเน อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลีกเรย์ยํ, เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสเวย์ยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิช์ชติ, ยํ เม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จิต์ตํ ปัก์ขัน์เทย์ย ปสีเทย์ย สัน์ติฏ์เฐย์ย วิมุจ์เจย์ย "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท อปเรน สมเยน อากิญ์จัญ์ญายตเน อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลมกาสึ, เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสวึ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน จิต์ตํ ปัก์ขัน์ทติ ปสีทติ สัน์ติฏ์ฐติ วิมุจ์จติ "เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ

อุปสมฺปชฺช วิหรามิ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท อิมินา วิหาเรน วิหรโต อากิญฺจญฺญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ. เสยฺยถาปิ อานนฺท สุขิโน ทุกฺขํ อุปฺปชฺเชยฺย ยาว เทว อาพาธาย; เอวเมวาสฺส เม อากิญฺจญฺญายตนสหคตา สญฺญามนสิการา สมุทาจรนฺติ, สฺวาสฺส เม โหติ อาพาโธ.

ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท สญฺญาเวทยิตนิโรเธ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปจฺจโย? เยน เม สญฺญาเวทยิตนิโรเธ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "เนวสญฺญานาสญฺญายตเน โข เม อาทีนโว อทิฏฺโฐ, โส จ เม อพหุลีกโต, สญฺญาเวทยิตนิโรเธ จ อานิสํโส อนธิคโต, โส จ เม อนาเสวิโต; ตสฺมา เม สญฺญาเวทยิตนิโรเธ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ นปฺปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ "เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสโต. ตสฺส มยฺหํ อานนฺท เอตทโหสิ "สเจ โข อหํ เนวสญฺญานาสญฺญายตเน อาทีนวํ ทิสฺวา ตํ พหุลีกเรยฺยํ, สญฺญาเวทยิตนิโรเธ อานิสํสํ อธิคมฺม ตมาเสเวยฺยํ; ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ เม สญฺญาเวทยิตนิโรเธ จิตฺตํ ปกฺขนฺเทยฺย ปสีเทยฺย สนฺติฏฺเฐยฺย วิมุจฺเจยฺย "เอตํ สนฺตนฺติ

ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท อปเรน สมเยน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน อาทีนวํ ทิส์วา ตํ พหุลมกาสึ, สัญ์ญาเวทยิตนิโรเธ อานิสํสํ อธิคัม์ม ตมาเสวึ. ตัส์ส มัย์หํ อานัน์ท สัญ์ญาเวทยิตนิโรเธ จิต์ตํ ปัก์ขัน์ทติ ปสีทติ สัน์ติฏ์ฐติ วิมุจ์จติ “เอตํ สัน์ตัน์ติ ปัส์สโต. โส โข อหํ อานัน์ท สัพ์พโส เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรามิ, ปัญ์ญาย จ เม ทิส์วา อาสวา ปริก์ขยํ อคมํสุ.

ยาวกีวัญ์จาหํ อานัน์ท อิมา นว อนุปุพ์พวิหารสมาปัต์ติโย น เอวํ อนุโลมปฏิโลมํ สมาปัช์ชิม์ปิ วุฏ์ฐหิม์ปิ; เนว ตาวาหํ อานัน์ท สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัส์สมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุส์สาย อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธ ปัจ์จัญ์ญาสึ. ยโต จ โข อหํ อานัน์ท อิมา นว อนุปุพ์พวิหารสมาปัต์ติโย เอวํ อนุโลมปฏิโลมํ สมาปัช์ชิม์ปิ วุฏ์ฐหิม์ปิ; อถาหํ อานัน์ท สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัส์สมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุส์สาย อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธ ปัจ์จัญ์ญาสึ. ญาณัญ์จ ปน เม ทัส์สนํ อุทปาทิ “อกุป์ปา เม เจโตวิมุต์ติ, อยมัน์ติมา ชาติ, นัต์ถิทานิ ปุนัพ์ภโวติ.

มหาวัค์โค จตุต์โถ.

ตตฺรุทฺทานํ ภวติ

"เทฺว วิหาเร จ นิพฺพานํ ภาวี ฌาเนน ปญฺจมํ
อานนฺโท พฺราหฺมโณ เทวา นาเคน ตปุสฺเสน จาติ.

นวกนิปาเต ปญฺญาสกสฺส ปญฺจมวคฺโค.

๔๒ เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. อถโข อายสฺมา อุทายิ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "วุตฺตมิทํ อาวุโส ปญฺจาลจณฺเฑน เทวปุตฺเตน

"สมฺพาเธ คตํ โอกาสํ อวิทา ภูริเมธโส
โย ฌานมพุชฺฌิ พุทฺโธ ปฏิลีนนิสโภ มุนีติ.

กตโม อาวุโส สมฺพาโธ? กตโม สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม วุตฺโต ภควตาติ. ปญฺจิเม อาวุโส กามคุณา สมฺพาโธ วุตฺโต ภควตา. กตเม ปญฺจ? จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา, โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา. ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา. กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนิยา. อิเม โข อาวุโส ปญฺจ กามคุณา สมฺพาโธ วุตฺโต ภควตา.

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมชฺฌานํ

อุปสัมปัชช วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส สัมพาเธ โอกาสาธิคโม วุตโต ภควตา ปริยาเยน; ตัตรปัตถิ สัมพาโธ: กิญจ ตัตถ สัมพาโธ? ยเทว ตัตถ วิตักกวิจารา อนิรุทธา โหนติ, อยเมตถ สัมพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ วิตักกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส สัมพาเธ โอกาสาธิคโม วุตโต ภควตา ปริยาเยน; ตัตรปัตถิ สัมพาโธ: กิญจ ตัตถ สัมพาโธ? ยเทว ตัตถ ปีติ อนิรุทธา โหติ, อยเมตถ สัมพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ ปีติยา จ วิราคา ฯ เป ฯ ตติยัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส สัมพาเธ โอกาสาธิคโม วุตโต ภควตา ปริยาเยน; ตัตรปัตถิ สัมพาโธ: กิญจ ตัตถ สัมพาโธ? ยเทว ตัตถ อุเปกขาสุขํ อนิรุทธํ โหติ, อยเมตถ สัมพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ สุขัสส จ ปหานา ฯ เป ฯ จตุตถัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส สัมพาเธ โอกาสาธิคโม วุตโต ภควตา ปริยาเยน; ตัตรปัตถิ สัมพาโธ: กิญจ ตัตถ สัมพาโธ? ยเทว ตัตถ รูปสัญญา อนิรุทธา โหติ, อยเมตถ สัมพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ สัพพโส รูปสัญญานํ สมติกกมา ปฏิฆสัญญานํ อัตถังคมา นานัตตสัญญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ. เอตตาวตาปิ

โข อาวุโส สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน; ตตฺรปตฺถิ สมฺพาโธ: กิญฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ? ยเทว ตตฺถ อากาสานญฺจายตนสญฺญา อนิรุทฺธา โหติ, อยเมตฺถ สมฺพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน; ตตฺรปตฺถิ สมฺพาโธ: กิญฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ? ยเทว ตตฺถ วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญา อนิรุทฺธา โหติ, อยเมตฺถ สมฺพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม "นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน; ตตฺรปตฺถิ สมฺพาโธ: กิญฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ? ยเทว ตตฺถ อากิญฺจญฺญายตนสญฺญา อนิรุทฺธา โหติ, อยเมตฺถ สมฺพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน; ตตฺรปตฺถิ สมฺพาโธ: กิญฺจ ตตฺถ สมฺพาโธ? ยเทว ตตฺถ เนวสญฺญา-นาสญฺญายตนสญฺญา อนิรุทฺธา โหติ, อยเมตฺถ สมฺพาโธ.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย ปสฺส

ทิสวา อาสวา ปริกขีณา โหนติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส สัมพาเธ โอกาสาธิคโม วุตโต ภควตา นิปปริยาเยนาติ.

๔๓ "กายสักขิ กายสักขีติ อาวุโส วุจจติ, กิตตาวตา นุ โข อาวุโส กายสักขิ วุตโต ภควตาติ.

อิธาวุโส ภิกขุ วิวิจเจว กาเมหิ ฯ เป ฯ ปฐมัชฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตวา วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส กายสักขิ วุตโต ภควตา ปริยาเยน.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ วิตักกวิจารานํ วูปสมา ฯ เป ฯ ทุติยัชฌานํ. ตติยัชฌานํ. จตุตถัชฌานํ. อุปสัมปัชช วิหรติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตวา วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส กายสักขิ วุตโต ภควตา ปริยาเยน.

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ สัพพโส รูปสัญญานํ สมติกกมา ปฏิฆสัญญานํ อัตถังคมา นานัตตสัญญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตวา วิหรติ. เอตตาวตาปิ โข อาวุโส กายสักขิ วุตโต ภควตา ปริยาเยน. ฯ เป ฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกขุ สัพพโส เนวสัญญานาสัญญายตนํ สมติกกัมม สัญญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัมปัชช วิหรติ, ปัญญาย จสส ทิสวา อาสวา ปริกขีณา โหนติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ

ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส กายสกฺขิ วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๔๔ "ปญฺญาวิมุตฺโต ปญฺญาวิมุตฺโตติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส ปญฺญาวิมุตฺโต วุตฺโต ภควตาติ.

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จ นํ ปชานาติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส ปญฺญาวิมุตฺโต วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ, ปญฺญาย จ นํ ปชานาติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส ปญฺญาวิมุตฺโต วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๔๕ "อุภโตภาควิมุตฺโต อุภโตภาควิมุตฺโตติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส อุภโตภาควิมุตฺโต วุตฺโต ภควตาติ.

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ, ปญฺญาย จ นํ ปชานาติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส อุภโตภาควิมุตฺโต วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จสฺส

ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ, ยถา ยถา จ ตทายตนํ ตถา ตถา นํ กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ, ปญฺญาย ปน ปชานาติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส อุภโตภาควิมุตฺโต วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๔๖ "สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโมติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม วุตฺโต ภควตาติ. อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; ปญฺญายปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๔๗ "สนฺทิฏฺฐิกํ นิพฺพานํ สนฺทิฏฺฐิกํ นิพฺพานนฺติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิกํ นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตาติ. อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิกํ นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญายปสฺส

ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส สนฺทิฏฺฐิกํ นิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๔๘ "นิพฺพานํ นิพฺพานนฺติ อาวุโส วุจฺจติ, ฯเปฯ

๔๙ ปรินิพฺพานํ ปรินิพฺพานนฺติ ฯเปฯ

๕๐ "ตทงฺคนิพฺพานํ ตทงฺคนิพฺพานนฺติ อาวุโส วุจฺจติ, ฯเปฯ

๕๑ "ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานนฺติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตาติ. อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ วุตฺตํ ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

ปญฺจาลวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ ภวติ

"ปญฺจาโล กามเหสญฺจ อุโภ สนฺทิฏฺฐิกา เทฺว
นิพฺพานํ ปรินิพฺพานํ ตทงฺคทิฏฺฐธมฺมิเกน จาติ.

นวกนิปาเต ปญฺญาสกํ สมตฺตํ.

นวกนิปาเต ปณฺณาสาสงฺคหิโต ปฐมวคฺโค.

๕๒ "เขมํ เขมนฺติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส

เขมํ วุตฺตํ ภควตาติ.

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส เขมํ วุตฺตํ ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส เขมํ วุตฺตํ ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๕๓ "เขมปฺปตฺโต เขมปฺปตฺโตติ อาวุโส วุจฺจติ, ฯเปฯ

๕๔ "อมตํ อมตนฺติ อาวุโส วุจฺจติ.

๕๕ "อมตปฺปตฺโต อมตปฺปตฺโตติ อาวุโส วุจฺจติ.

๕๖ "อภยปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโตติ อาวุโส วุจฺจติ.

๕๗ "ปสฺสทฺธิ ปสฺสทฺธีติ อาวุโส วุจฺจติ.

๕๘ "อนุปุพฺพปสฺสทฺธิ อนุปุพฺพปสฺสทฺธีติ อาวุโส วุจฺจติ.

๕๙ "นิโรโธ นิโรโธติ อาวุโส วุจฺจติ.

๖๐ "อนุปุพฺพนิโรโธ อนุปุพฺพนิโรโธติ อาวุโส วุจฺจติ, กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส อนุปุพฺพนิโรโธ วุตฺโต ภควตาติ?

อิธาวุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส อนุปุพฺพนิโรโธ วุตฺโต ภควตา ปริยาเยน. ฯเปฯ

ปุน จปรํ อาวุโส, ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺญาย ปสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. เอตฺตาวตาปิ โข อาวุโส อนุปุพฺพนิโรโธ วุตฺโต ภควตา นิปฺปริยาเยนาติ.

๖๑ นว ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม นว? ราคํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปนาหํ มกฺขํ ปลาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ. อิเม โข ภิกฺขเว นว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ.

นว ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม นว? ราคํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปนาหํ มกฺขํ ปลาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ. อิเม โข ภิกฺขเว นว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

เขมวคฺโค ปจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

"เขโม จ อมตํ เจว อภยปสฺสทฺธิเยน จ
นิโรโธ อนุปุพฺโพ เจว ธมฺมํปหายภพฺเพน จาติ.

นวกนิปาเต ปญฺณาสกาสงฺคหิโต ทุติยวคฺโค.

๖๒ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว สิกฺขาทุพฺพลฺยานิ. กตมานิ ปญฺจ? ปาณาติปาโต อทินฺนาทานํ กาเมสุ มิจฺฉาจาโร มุสาวาโท สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ สิกฺขาทุพฺพลฺยานิ.

อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ สิกฺขาทุพฺพลฺยานํ ปหานาย

จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พา. กตเม จัต์ตาโร? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเย กายานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ; เวทนาสุ ฯ เป ฯ จิต์เต. ธัม์เมสุ ธัม์มานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ สิก์ขาทุพ์พัล์ยานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๓ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว นีวรณานิ. กตมานิ ปัญ์จ? กามัจ์ฉัน์ทนีวรณํ พ์ยาปาทนีวรณํ ถีนมิท์ธนีวรณํ อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จนีวรณํ วิจิกิจ์ฉานีวรณํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ นีวรณานิ.

อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ นีวรณานํ ปหานาย จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พา. กตเม จัต์ตาโร? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเย กายานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ; เวทนาสุ ฯ เป ฯ จิต์เต. ธัม์เมสุ ธัม์มานุปัส์สี วิหรติ, อาตาปี สัม์ปชาโน สติมา วิเนย์ย โลเก อภิช์ฌาโทมนัส์สํ. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ นีวรณานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๔ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว กามคุณา. กตเม ปัญ์จ? จัก์ขุวิญ์เญย์ยา รูปา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสัญ์หิตา รชนิยา, โสตวิญ์เญย์ยา สัท์ทา ฯ เป ฯ ฆานวิญ์เญย์ยา คัน์ธา. ชิว์หาวิญ์เญย์ยา รสา. กายวิญ์เญย์ยา โผฏ์ฐัพ์พา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ปิยรูปา

กามูปสัญ์หิตา รชนิยา. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ กามคุณา.

อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ กามคุณานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๕ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อุปาทานัก์ขัน์ธา. กตเม ปัญ์จ? รูปุปาทานัก์ขัน์โธ เวทนุปาทานัก์ขัน์โธ สัญ์ญุปาทานัก์ขัน์โธ สํขารุปาทานัก์ขัน์โธ วิญ์ญาณุปาทานัก์ขัน์โธ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จุปาทานัก์ขัน์ธา.

อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ อุปาทานัก์ขัน์ธานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๖ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว โอรัม์ภาคิยานิ สํโยชนานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัก์กายทิฏ์ฐิ วิจิกิจ์ฉา สีลัพ์พตปรามาโส กามัจ์ฉัน์โท พ์ยาปาโท. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ โอรัม์ภาคิยานิ สํโยชนานิ.

อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สํโยชนานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๗ ปัญ์จิมา ภิก์ขเว คติโย. กตมา ปัญ์จ? นิรโย ติรัจ์ฉานโยนิ ปิต์ติวิสโย มนุส์สา เทวา. อิมา โข ภิก์ขเว ปัญ์จ คติโย.

อิมาสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ คตีนํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ภาเวตัพ์พาติ.

๖๘ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว มัจ์ฉริยานิ. กตมานิ ปัญ์จ? อาวาสมัจ์ฉริยํ กุลมัจ์ฉริยํ ลาภมัจ์ฉริยํ วัณ์ณมัจ์ฉริยํ ธัม์มมัจ์ฉริยํ.

อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ มัจฉริยานิ.

อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ มัจฉริยานํ ปหานาย อิเม จัตตาโร สติปัฏฐานา ภาเวตัพพาติ.

๖๙ ปัญจิมานิ ภิกขเว อุทธัมภาคิยานิ สํโยชนานิ. กตมานิ ปัญจ? รูปราโค อรูปราโค มาโน อุทธัจจํ อวิชชา. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจุทธัมภาคิยานิ สํโยชนานิ.

อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ อุทธัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปหานาย อิเม จัตตาโร สติปัฏฐานา ภาเวตัพพาติ.

๗๐ ปัญจิเม ภิกขเว เจโตขีลา. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ สัตถริ กังขติ วิจิกิจฉติ นาธิมุจจติ น สัมปสีทติ. โย โส ภิกขเว ภิกขุ สัตถริ กังขติ วิจิกิจฉติ นาธิมุจจติ น สัมปสีทติ; ตัสส จิตตํ น นมติ อาตัปปาย อนุโยคาย สาตัจจาย ปธานาย, ยัสส จิตตํ น นมติ อาตัปปาย อนุโยคาย สาตัจจาย ปธานาย; อยํ ปฐโม เจโตขีโล. ปุน จปรํ ภิกขเว, ภิกขุ ธัมเม กังขติ ฯ เป ฯ สํเฆ กังขติ. สิกขาย กังขติ. สพรหมจารีสุ กุปิโต โหติ อนัตตมโน อาหตจิตโต ขีลชาโต. โย โส ภิกขเว ภิกขุ สพรหมจารีสุ กุปิโต โหติ อนัตตมโน อาหตจิตโต ขีลชาโต; ตัสส จิตตํ น นมติ อาตัปปาย อนุโยคาย สาตัจจาย ปธานาย, ยัสส จิตตํ น นมติ อาตัปปาย อนุโยคาย

สาตจฺจาย ปธานาย; อยํ ปญฺจโม เจโตขีโล.

อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจโตขีลานํ ปหานาย อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาเวตพฺพาติ.

๗๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว เจโตวินิพนฺธา. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ อวีตจฺฉนฺโท อวีตเปโม อวีตปิปาโส อวีตปริฬาโห อวีตตณฺโห. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ อวีตจฺฉนฺโท อวีตเปโม อวีตปิปาโส อวีตปริฬาโห อวีตตณฺโห; ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, ยสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; อยํ ปฐโม เจโตวินิพนฺโธ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กาเย อวีตราโค โหติ, รูเป อวีตราโค โหติ; ยาวทตฺถํ อุทราวเทหกํ ภุญฺชิตฺวา เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต วิหรติ, อญฺญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พฺรหฺมจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสามิ เทวญฺญตโร วาติ. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พฺรหฺมจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน วา เทโว วา ภวิสฺสามิ เทวญฺญตโร วาติ, ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; อยํ ปญฺจโม เจโตวินิพนฺโธ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ เจโตวินิพนฺธา.

อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ เจตโสวินิพันธานํ ปหานาย จัตตาโร สติปัฏฐานา ภาเวตัพพา. กตเม จัตตาโร? อิธ ภิกขเว ภิกขุ กาเย กายานุปัสสี วิหรติ, อาตาปี สัมปชาโน สติมา วิเนยย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ; เวทนาสุ ฯ เป ฯ จิตเตสุ. ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหรติ, อาตาปี สัมปชาโน สติมา วิเนยย โลเก อภิชฌาโทมนัสสํ. อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ เจตโสวินิพันธานํ ปหานาย อิเม จัตตาโร สติปัฏฐานา ภาเวตัพพาติ.

วัคโค ทุติโย.

ตัสสุททานํ ภวติ

สิกขา นีวารณา กามา ขันธา จ โอรัมภาคิยา
คติ มัจฉริยัญเจว อุทธัมภาคิยานิ อัฏฐมํ
เจโตขีลวินิพันโธติ.

นวกนิปาเต ปัณณาสกาสังคหิโต ตติยวัคโค

๗๒ ปัญจิมานิ ภิกขเว สิกขาทุพพัลยานิ. กตมานิ ปัญจ? ปาณาติปาโต ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานํ. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ สิกขาทุพพัลยานิ.

อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ สิกขาทุพพัลยานํ ปหานาย จัตตาโร สัมมัปปธานา ภาเวตัพพา. กตเม จัตตาโร? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อนุปปันนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ

อนุปฺปาทาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปค์คัณ์หาติ ปทหติ, อุปฺปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปค์คัณ์หาติ ปทหติ, อนุปฺปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ อุปฺปาทาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปค์คัณ์หาติ ปทหติ, อุปฺปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปค์คัณ์หาติ ปทหติ. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ สิก์ขาทุพ์พัล์ยานํ ปหานาย อิเม จัต์ตาโร สัม์มัปฺปธานา ภาเวต์พ์พา. (ยาวตา สัม์มัปฺปธานวเสน วิต์ถาเรน์ติ).

๓๓ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว เจตโสวินิพัน์ธา. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ ฯ เป ฯ อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ เจตโสวินิพัน์ธา.

อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ เจตโสวินิพัน์ธานํ ปหานาย จัต์ตาโร สัม์มัปฺปธานา ภาเวต์พ์พา. กตเม จัต์ตาโร? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อนุปฺปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ อนุปฺปาทาย ฉัน์ทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิต์ตํ ปค์คัณ์หาติ ปทหติ, อุปฺปัน์นานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย ฯ เป ฯ อนุปฺปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ อุปฺปาทาย. อุปฺปัน์นานํ กุสลานํ ธัม์มานํ ฐิติยา อสัม์โมสาย ภิย์โยภาวาย เวปุล์ลาย ภาวนาย ปาริปูริยา

ฉันทํ ชเนติ วายมติ วิริยํ อารภติ จิตตํ ปัคคัณหาติ ปทหติ. อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ เจตโสวินิพันธานํ ปหานาย อิเม จัตตาโร สัมมัปปธานา ภาเวตัพพาติ.

วัคโค ตติโย.

นวกนิปาเต ปัณณาสกาลังคหิโต จตุตถวัคโค.

๗๔ ปัญจิมานิ ภิกขเว สิกขาทุพพัลยานิ. กตมานิ ปัญจ? ปาณาติปาโต ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานํ. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ สิกขาทุพพัลยานิ.

อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ สิกขาทุพพัลยานํ ปหานาย จัตตาโร อิทธิปาทา ภาเวตัพพา. กตเม จัตตาโร? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ฉันทสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ, วิริยสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ, จิตตสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ, วีมังสาสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ. อิเมสํ โข ภิกขเว ปัญจันนํ สิกขาทุพพัลยานํ ปหานาย อิเม จัตตาโร อิทธิปาทา ภาเวตัพพาติ. (ทวิปทเสสา อิทธิปาทวเสน วิตถาเรตัพพา).

๗๕ ปัญจิเม ภิกขเว เจตโสวินิพันธา. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ ฯ เป ฯ อิเม โข ภิกขเว ปัญจ เจตโสวินิพันธา.

อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจตโสวินิพนฺธานํ ปหานาย อิเม จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาเวตพฺพา. กตเม จตฺตาโร? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉนฺทสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ, วิริยสมาธิ-จิตฺตสมาธิ-วีมํสาสมาธิ-ปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ เจตโสวินิพนฺธานํ ปหานาย อิเม จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาเวตพฺพาติ.

วคฺโค จตุตฺโถ.

จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ปธานา จตุโร ปเท
จตฺตาโร อิทฺธิปาทาปิ ปุริเมเหเตหิ โยชเยติ.

นวกนิปาเต ปณฺณาสกาลงฺคหิโต ปญฺจมวคฺโค

๗๖ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย นว ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม นว? อสุภสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกูลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม นว ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๗๗ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย นว ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม นว? ปฐมชฺฌานํ ทุติยชฺฌานํ ตติยชฺฌานํ จตุตฺถชฺฌานํ อากาสานญฺจายตนํ วิญฺญาณญฺจายตนํ อากิญฺจญฺญายตนํ เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สญฺญาเวทยิตนิโรโธ. ราคสฺส ภิกฺขเว

อภิญญาย อิเม นว ธัมมา ภาเวตัพพา.

๗๘ ราคัสส ภิกขเว ปริญญาย ปริกขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสสัคคาย อิเม นว ธัมมา ภาเวตัพพา. โทสัสส โมหัสส โกธัสส อุปนาหัสส มักขัสส ปลาสัสส อิสสาย มัจฉริยัสส มายาย สาเฐยยัสส ถัมภัสส สารัมภัสส มานัสส อติมานัสส มทัสส ปมาทัสส อภิญญาย ปริญญาย ปริกขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสสัคคาย อิเม นว ธัมมา ภาเวตัพพาติ. อิทมโวจ ภควา. อัตตมนา เต ภิกขู ภควโต ภาสิตํ อภินันทุนติ.

นวกนิปาตํ สมัตตํ.

